

895.914

24 5840

7.3

การวิเคราะห์ร่องรอยในช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530

ปริญญานิพนธ์

ของ

บุญสม ภู่งเจริญ

24 ก.ค. 2534

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย

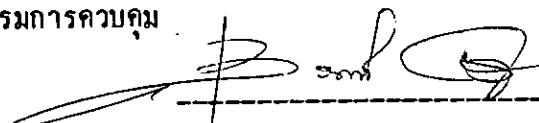
กุมภาพันธ์ 2534

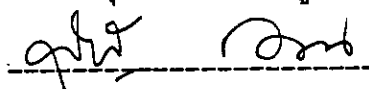
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

173068

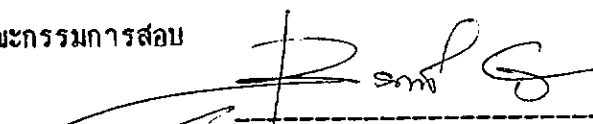
คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย ของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

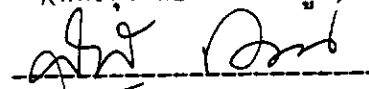
คณะกรรมการควบคุม

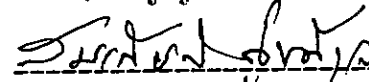

ประธาน
(ผศ. สุวณธ์ จงตระกูล)

กรรมการ
(อ. ปญโญ กองทอง)

คณะกรรมการสอบ

ประธาน
(ผศ. สุวณธ์ จงตระกูล)

กรรมการ
(อ. ปญโญ กองทอง)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อ. สมเกียรติ / กุฑวิฑูล)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศ. ดร. สมพร บัวทอง)

วันที่ 27 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้จากผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวณธ์ จงตระกูล ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ภิญโญ กองทอง กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ได้ให้เอกสาร ข้อมูล บางส่วนเพื่อการศึกษาค้นคว้า กำปึกษาและแนะนำ ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอบพระคุณอาจารย์สมเกียรติ คูทวีกุล ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบเพิ่มเติม รองศาสตราจารย์โมรี ชื่นสำราญ ที่กรุณาให้กำลังใจเป็นอย่างดียิ่งในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์ ดร.ประพาศน์ พงุทธิประภา ที่กรุณาตรวจแก้ไขบทคัดย่อให้

ขอบพระคุณกระทรวงศึกษาธิการเป็นอย่างสูงที่ให้โอกาสในการศึกษาต่อระดับปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต

ขอขอบคุณองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ให้ความอนุเคราะห์ในด้านข้อมูล บางส่วนสำหรับการวิจัยนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณสมชาย บุญศิริเกสัช คุณสุภรณ์ อำนวย คุณมังกร ภูเจริญ คุณสุวิมล ปานพลับ และเพื่อน ๆ น้อง ๆ โรงเรียนแก่งคอยที่ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ ที่อาจมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณของบิดา มารดา ครู อาจารย์ทุกท่านที่วางรากฐานการศึกษาให้กับผู้วิจัย

บุญสม ภูเจริญ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	6
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	7
ข้อตกลงเบื้องต้น	7
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	8
ค่านิยมศัพท์เฉพาะ	8
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	10
2 ความเคลื่อนไหวของวรรณกรรมในช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530	21
3 วิเคราะห์รูปแบบในร้อยกรองช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530	32
รูปแบบเก่าที่เคร่งครัดต่อฉันทลักษณ์เดิม	33
รูปแบบเก่าที่คำนึงตามฉันทลักษณ์ของเพลงพื้นบ้าน	64
รูปแบบเก่าที่ไม่เคร่งครัดฉันทลักษณ์	78
รูปแบบเก่าที่นำมาประยุกต์ใหม่	87
รูปแบบใหม่	111
4 วิเคราะห์กลวิธีในการนำเสนอในร้อยกรองช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530	140
การใช้เครื่องหมายวรรคตอน	140
การผูกเป็นเรื่อง	178
การใช้สัญลักษณ์	185

การใช้กระทุ้	193
การใช้หัวเรื่องย่อย่อกำกับ	198
การใช้คำถาม	202
การใช้ลักษณะของจดหมาย	204
การใช้วิธีเบ็คเคล็ค	209
 5 วิเคราะห์เนื้อหาในร้อยกรองช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530	220
ด้านการเมือง	220
แสดงเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519	220
แสดงแนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตย	230
สะท้อนบรรยากาศทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2522-2530	233
เสียดสีนักการเมือง	238
ด้านเศรษฐกิจ	244
แสดงสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไป	246
วิจารณ์การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของรัฐบาล	254
ด้านการศึกษา	256
นโยบายทางการศึกษา	257
สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในวงการศึกษา	258
ด้านสังคม	264
แสดงความคิดเห็นต่อสังคมโดยรวม	265
สะท้อนความยากจน ความทุกข์ยากของคน และปัญหาชนชั้น	268
แสดงภาพชีวิตชาวนา ปัญหาที่ดิน และการล่มสลายของชาวนา	271
แสดงการอพยพเข้ามาในเมือง	274

บทที่	หน้า
แสดงถึงความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม	280
สะท้อนภาพเบ็ดเตล็ด	285
 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	 290
สรุปผลการศึกษาเห็นว่า	290
อภิปรายผล	292
ข้อเสนอแนะ	294
 บรรณานุกรม	 295
ภาคผนวก	315
ประวัติย่อผู้วิจัย	320

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนตามชนิดของคำประพันธ์	316
2 รูปแบบในร้อยกรองช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530	317
3 กลวิธีในการนำเสนอแบบต่าง ๆ จำแนกตามลักษณะที่เน้น	318
4 เนื้อหาในร้อยกรองช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530	319

บทนำ

ภูมิหลัง

สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลอย่างสูงในการสร้างหรือกรอบของกวี ทั้งนี้เพราะสังคมคือความไพศาลของเนื้อหาที่จะส่งผลไปถึงความคิดของกวีให้เกิดอารมณ์ สะเทือนใจ เกิดแรงบันดาลใจ เกิดจินตนาการ และท้ายที่สุดกวีก็ถ่ายทอดความรู้สึกนั้นออกมาเป็นบทประพันธ์ในรูปลักษณะต่าง ๆ กันแล้วแต่ความถนัดของกวีแต่ละคน แต่สังคมมิได้หยุดนิ่งอยู่กับที่หากยังคงเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในฐานะที่ร้อยกรองเป็นงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่อยู่ภายใต้สังคม รูปแบบและเนื้อหาของร้อยกรองจึงต้องปรับเปลี่ยนไปตามผู้สร้าง ผู้เสพ และผู้ผลักดันเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาวะทางสังคมอยู่เสมอ ดังที่ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์¹ และทรงศักดิ์ ปรากฏวัฒนากุล² ได้กล่าวว่า ร้อยกรองเป็นฉันทลักษณ์ที่มีพัฒนาการการแต่งทั้งรูปแบบ เนื้อหา กลวิธีนำเสนออย่างเป็นแบบแผนแน่นอนยาวนานในประวัติศาสตร์วรรณคดีไทย ประจวบสายธารวรรณกรรมที่ไหลเรื่อยอย่างไม่เคยหยุดนิ่ง ร้อยกรองไม่เคยเสื่อมความนิยมจาก "ผู้สร้าง" และ "ผู้เสพ" เพราะร้อยกรองได้รับเปลี่ยนแปลงแบบแผนที่ยึดถือกันต่อ ๆ มาสู่ลักษณะอย่างใหม่ที่ทำให้ร้อยกรองสอดคล้องกับสภาวะทางสังคม

เป็นที่ประจักษ์ชัดแล้วว่าผู้มีส่วนในการรังสรรค์วรรณกรรมร้อยกรองระหว่างปี พ.ศ. 2456 ถึง พ.ศ. 2485 ได้แก่ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี ท่านใช้บทประพันธ์ขนาดสั้น และเลือกรูปแบบ

¹ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. "จาก "ชนบท" สู่ "นวนิพนธ์", " วารสารรวมคำแหง. 11(4) : 96; มกราคม-มีนาคม 2530.

² ทรงศักดิ์ ปรากฏวัฒนากุล. "บทกล่าวนำเส้นทางของร้อยกรองไทย," ใน รวมบทร้อยกรองจาก 25 กวี. 2525. หน้า 32.

คำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ มาใช้ได้เหมาะกับเนื้อความทั้งยังนำรูปแบบของเพลงพื้นบ้านมาประยุกต์ใช้กับรูปแบบเดิม ทั้งยังมีวิธีถ่ายทอดความคิดด้วยการเสนอเรื่องราวของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อม ทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง และจริยธรรม นับได้ว่าร้อยกรองของท่านแสดงให้เห็นพัฒนาการทางความคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมร้อยกรองแบบที่นิยมเขียนกันในปัจจุบัน¹

ต่อมาในปี พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2501 บทร้อยกรองมีทั้งแบบร้อยกรองก้าวหน้า (Progressive) และร้อยกรองพาฝัน (Romantic) โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำประพันธ์ร้อยกรอง "พาหะของความคิดนึก" นั้น จะสังเกตได้ว่าระยะใดที่มีความขัดแย้งทางความคิดเกิดขึ้นในสังคม จะมีร้อยกรองประเภทนี้เกิดขึ้นมาก ทั้งนี้เพราะประชาชนในสังคมมีความตื่นตัวที่จะรับฟังข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกิดจากความขัดแย้งนั้น ในด้านรูปแบบของคำประพันธ์ส่วนมากเป็นกลอนสุภาพ นักประพันธ์จำนวนไม่น้อยมุ่งเสนอเนื้อหาและยังเคร่งครัดในฉันทลักษณ์ที่มีมาแต่เดิม เช่น กล่อมกวีพาฝัน แต่ก็มีนักประพันธ์บางคนที่นำรูปแบบเพลงพื้นบ้านมาใช้ เช่น งานของ ศา เพลิงไทย และจิตร ภูมิศักดิ์ บทร้อยกรองในช่วงนี้ยังสะท้อนสภาพการเมือง การปกครอง สังคม และทัศนะของผู้ประพันธ์ได้อย่างชัดเจนอีกด้วย²

หลังจากปี พ.ศ. 2501 เป็นต้นมาจนถึง พ.ศ. 2516 ร้อยกรองส่วนใหญ่ยังคงเคร่งครัดฉันทลักษณ์ โดยเขียนเป็นกลอนที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติ ความรักของหนุ่มสาว และการโต้ตอบการในเชิงรักของหนุ่มสาว แต่ก็มีบทกวีก้าวหน้าทางด้านเนื้อหาและรูปแบบอยู่บ้าง กล่าวคือในด้านรูปแบบมีลักษณะของกลอนเปล่าหรือกลอนปลอดสัมผัส และกลอนที่ไม่เคร่งครัดฉันทลักษณ์ของ อังคาร กัลยาณพงศ์ ส่วนด้านเนื้อหานั้นได้แสดงให้เห็นถึงความสับสนวุ่นวาย ความวิปริตของสังคม และท้าทายการเมืองสมัยเผด็จการมาก ความก้าวหน้าทั้งทางด้านรูปแบบและเนื้อหาถึงกล่าวเริ่มมี

¹จินาคศิริ เทียมเดช. วิเคราะห์บทร้อยกรองของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา). 2524. หน้า 9.

²อวยพร มลิณทางกูร. ลักษณะคำประพันธ์ร้อยกรองของไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2475-2501. 2519. หน้า 242-245.

บทบาทมากขึ้นในวงวรรณกรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 เป็นต้นมา¹ และเพิ่มความถี่ครั้งเคลื่อนไหวมากขึ้นในช่วง 14 ตุลาคม 2516 ถึง 6 ตุลาคม 2519 ทั้งนี้เพราะบรรยากาศทางการเมืองช่วยเอื้อต่อการสร้างวรรณกรรม กล่าวคือนักเขียนมีเสรีภาพหลังจากที่ตกอยู่ภายใต้ความกดดันของยุคเผด็จการมานาน ปัญหาต่าง ๆ ทั้งทางด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม ได้ถูกนำมาเป็นหัวข้อในการเขียน ทำให้มีนักเขียนใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย ทั้งสื่อพิมพ์ นิตยสาร วารสาร สิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ และกลุ่มชุมนุม ชมรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยหลายแห่งต่างก็ผลิตผลงานวรรณกรรมออกมาอย่างเข้มแข็ง² ความเคลื่อนไหวในวงวรรณกรรมได้ขาดช่วงไปอีกระยะหนึ่งเมื่อเกิดการปฏิรูปการปกครองในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 และเริ่มคลี่คลายเมื่อเหตุการณ์ทางการเมืองเอื้ออำนวยในปี พ.ศ. 2521 แต่ร้อยกรองในปีนั้นยังคงค่อนข้างกระจัดกระจาย เสนอปัญหาหลากหลายสุดแล้วแต่เหตุการณ์เฉพาะหน้า ผู้เขียนบทร้อยกรองเพื่อสนองอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวก็ยังคงสร้างงานในรูปลักษณะเดิมต่อไป³

จากการสำรวจวรรณกรรมแนวใหม่ในช่วงปัจจุบันปรากฏว่า บทกวี เรื่องสั้น นวนิยาย ในแนวใหม่ถูกผลิตขึ้นมาในสังคมอย่างมากมายในปี พ.ศ. 2522 นักเขียนรุ่นใหม่เกิดขึ้นราวคอกเห็ด ความตื่นตัวของการสร้างสรรค์วรรณกรรมในแนวนี้นักเขียนออกไปอย่างกว้างขวาง มีการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวรรณกรรมอย่างสม่ำเสมอ และมีมากขึ้นในช่วงปลายปี 2522 การปฏิบัติงานในกลุ่มวรรณกรรมต่าง ๆ มีลักษณะที่เป็นระบบมากยิ่งขึ้น⁴ มีการริเริ่มให้รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (South East Asia Write Award) มีการสัมมนาวรรณศิลป์

¹ ภิญญา กองทอง. ลักษณะ "ก้าวหน้า" ของเรื่องสั้นในช่วง พ.ศ. 2510 - พ.ศ. 2516. 2528. หน้า 16-129.

² ไพโรจน์ บุญประกอบ. วิเคราะห์เรื่องสั้นแนวการเมืองและสังคมในช่วง 14 ตุลาคม 2516 - 6 ตุลาคม 2519. 2526. หน้า 1-2.

³ กลุ่มวรรณกรรมพิณิจ. ถวาระยิบฟ้า. 2524. หน้า 52.

⁴ ชัยรินทร์ ไชยวัฒน์. แนวรบวรรณกรรม. 2523. หน้า 96.

8 สถาบันขึ้นในเดือนมีนาคม 2523 ซึ่งจัดโดยชุมนุมวรรณศิลป์ และชุมนุมภาษาไทยของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ¹ มีองค์กรวรรณกรรมก่อเกิดขึ้นในทุกภาคของประเทศ เช่น กลุ่มกาแล กลุ่มนาคร กลุ่มเพลิงธรรม กลุ่มวรรณกรรมทิจ กลุ่มวรรณกรรมมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กลุ่มวรรณกรรมลำน้ำมูล-อีสาน ฯลฯ ในเรื่องนี้ วิทยุ กองทอง ได้ให้ข้อคิดว่า

"ในหมู่ของกวีก้าวหน้าด้วยกันเอง คงไม่มียุคสมัยใดอีกแล้วที่กวีจะมีการรวมกลุ่มกันทำงานอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ เช่น ในยุคสมัยนี้"²

และจากบทสนทนาเกี่ยวกับวรรณกรรมระหว่างกองบรรณาธิการโลกหนังสือกับกลุ่มนักเขียนทั้งสี่ขององค์กรวรรณกรรมคือ สถาพร ศรีสังข์ จัง กมทวน กันธนู กมสัน พงษ์สุธรรม และสำราญ รอคเพชร ซึ่งในตอนหนึ่ง กมสัน พงษ์สุธรรม ได้กล่าวว่า

"... การค้นคว้าทางด้านกวีใหม่ ๆ มีมากทีเดียว แล้วมีรูปแบบหลากหลาย เป็นสิ่งที่น่าชื่นชม ถ้ามีสนามเปิดให้เขากว้างขึ้น แล้วก็มี การสนับสนุนอย่างจริงจัง ... องค์กรวรรณกรรมเองก็กำลังเตรียมบทบาทด้านนี้อยู่ โดยเราพยายามจะหาสนามให้ ถ้าหาไม่ได้เราก็จะสร้างหนังสือของเราขึ้นมา ..."³

นอกจากนี้ได้มีนักวิชาการ นักประพันธ์ อาทิเช่น จินตศิริ เทียมเดช⁴ ชวน เพชรแก้ว⁵

¹นักศึกษา (หลัง 6 ตุลา) กับงานศิลปวัฒนธรรม, " จุลสารองค์กรวรรณกรรม. 4 : 14; มิถุนายน-กรกฎาคม 2523.

²วิทยุ กองทอง. "ปรากฏการณ์แห่งกวีกลางกระแสทุนนิยม," ปาจารย์สาร. 14(1) : 140; มกราคม-กุมภาพันธ์ 2530.

³จัดรัสความคิดว่าด้วยปัญหาของกวีนิพนธ์ เรื่องสั้น และนวนิยาย, " โลกหนังสือ. 3(9) : 65; มิถุนายน 2523.

⁴จินตศิริ เทียมเดช. วิเคราะห์ร้อยกรองของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา). 2524. หน้า 1.

⁵ชวน เพชรแก้ว. "ร้อยกรองสมัยใหม่ในระยะเริ่มแรก," ใน ประมวลบทความ ภาษาและวรรณกรรม. 2523. หน้า 74.

เต็มสิริ บุญยสิงห์¹ ธวัช ปุณโณทก² นัยนา สุทธิธรรม³ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์⁴ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ⁵ และอวยพร มลิณทางกูร⁶ ต่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับร้อยกรองปัจจุบันพอสมควรได้ว่า ในปัจจุบันนี้งานประพันธ์ร้อยกรองมีความเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดคือมีลักษณะที่เปลี่ยนไปทั้งในเชิง จังหวะและเนื้อหา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกวียุคใหม่มีความเป็นอิสระตามความพอใจ หรือความฉันทุณแห่งตนที่ไม่มีครูปแบบครูหรือเดินตามทางครู กอปรกับแนวความคิดทางตะวันตก สภาพการเมือง เศรษฐกิจ และวิถีแห่งสังคมได้เข้ามามีอิทธิพลต่อวรรณกรรมไทย และสิ่งที่น่าสนใจไม่น้อยอีกอย่างหนึ่งก็คือ นักเขียนนิยมใช้สัญลักษณ์ใหม่ ๆ สื่อความหมายในบทร้อยกรองมากขึ้น

สภาพวรรณกรรมร้อยกรองในช่วง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2530 จึงอาจกล่าวได้ว่า กำลังอยู่ในภาวะของการพัฒนาจากชนไปสู่รูปสัญลักษณ์ใหม่อีกครั้งหนึ่ง ในด้านรูปแบบนั้นจะมีรูปแบบ สั้น ไม่เคร่งครัดฉันทลักษณ์ มีการวางรูปสัญลักษณ์ใหม่ ๆ มีเนื้อหามุ่งเสนอความคิดทางปัญญามากกว่า แสดงอารมณ์ส่วนตัวด้วยการสะท้อนสภาพวิถีชีวิตของชาวนา กรรมกร โสเภณี คนชก คนยาก คนจน โดยทั่วไปการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การเรียกร้องสิทธิสตรี กะเทาะ ปัญหาเศรษฐกิจ การศึกษาหรือศาสนา ส่วนกลวิธีในการนำเสนอนั้นก็หลากหลายออกไป เช่น

¹เต็มสิริ บุญยสิงห์. "อ้อ! วรรณกรรมมวลชน," ใน ปากไก่ฉบับวรรณกรรมวิพากษ์. 2518. หน้า 118.

²ธวัช ปุณโณทก. แนวทางศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน. 2527. หน้า 154.

³นัยนา สุทธิธรรม. ฉันทลักษณ์ไทยร่วมสมัยในการสอนแต่งคำประพันธ์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. 2518. หน้า 9.

⁴เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ และวาณิช จรุงกิจอนันต์. เรียงร้อยด้วยคำ. "ม.ป.ป." หน้า 26-27.

⁵บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. "หัวใจของวรรณคดีไทย," ใน วรรณคดี. 2520. หน้า 146-153.

⁶อวยพร มลิณทางกูร. ลักษณะคำประพันธ์ร้อยกรองของไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2475-2501. 2519. หน้า 27-28.

การใช้คำถาม การใช้เครื่องหมายไวยากรณ์ การใช้สัญลักษณ์ การผูกเป็นเรื่อง ฯลฯ เป็นต้น และในทัศนะของนักเขียนและกวีบางท่าน เช่น เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ มีความคิดเห็นต่อบทกวีในยุคปัจจุบันว่าเป็นยุค "ยังไม่พบเส้นทาง" เพราะยังแสวงหากันอยู่ จับลักษณะเด่นไม่ได้แน่นอนและที่แน่ ๆ ก็คือบทกวีในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ แบบมีฉันทลักษณ์กับแบบกลอนเปล่า และยังมีความเห็นต่อกลอนเปล่าว่า

"ยังไม่โคกเกณฑ์ที่จะสะท้อนยุคสมัยได้เท่าไรนัก ตรงข้ามกับกลอนฉันทลักษณ์ที่ค่อนข้างมีบทบาทแน่นอนของตอนอยู่และคุณภาพของกลอนไม่มีฉันทลักษณ์ยังเป็นที่ถกเถียงกันมาก"¹

แต่ สุจิตต์ วงษ์เทศ กวีผู้ศึกษา "ของเก่า" มาอย่างชำชองได้เสนอแนวคิดเพื่อประสานความขัดแย้งระหว่างกลอนฉันทลักษณ์กับกลอนเปล่าไว้อย่างคมคายว่า

"๐ ไม่มีกรอบกรงคำก็งามได้ อยู่แต่ใครจะไปถึงซึ่งไค้
เมื่อสำนักกลิ้งซึ้งถึงกวี มีไม่มีฉันทลักษณ์ไม่รู้แล้ว"²

ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงเลือกวรรณกรรมร้อยกรองในช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530 มาศึกษาวิเคราะห์ทั้งระดับแนวกว้างและแนวลึกอย่างละเอียด

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อวิเคราะห์ร้อยกรองในช่วง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2530 ในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. รูปแบบของฉันทลักษณ์
2. กลวิธีในการนำเสนอของผู้ประพันธ์
3. แนวความคิดที่ปรากฏในเนื้อหา

¹ไพสิน รุ่งรัตน์ (นามแฝง). "บางทศวรรษของนักเขียนและกวีค่อมกวีและเรื่องสั้นของชนรุ่นใหม่," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 33(26) : 38 ; 14-20 ธันวาคม 2529.

²สุจิตต์ วงษ์เทศ. ไพบูลย์เสภา. 2528. หน้า 182.

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบความเปลี่ยนแปลงทางด้านรูปแบบของงานร้อยกรอง
2. ทำให้ทราบกลวิธีในการนำเสนอของผู้ประพันธ์ อันจะส่งผลให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเนื้อหาและความคิดของผู้ประพันธ์
3. ทำให้ทราบความคิดของผู้ประพันธ์

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้เขียนได้กำหนดเกณฑ์ในการเลือกนิคยสาร วารสาร ซึ่งลงพิมพ์ทร้อยกรองและเกณฑ์ในการเลือกบทร้อยกรองเพื่อนำมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. เกณฑ์ในการเลือกนิคยสารและวารสาร
 - 1.1 จะต้องเป็นนิคยสารและวารสารที่เผยแพร่อยู่ในระหว่างปี พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2530 และลงพิมพ์ทร้อยกรองตามเกณฑ์ข้อ 2
 - 1.2 จะต้องเป็นนิคยสารและวารสารที่มีเนื้อหาเน้นหนักไปในด้านการเสนอสภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และการศึกษา
2. ร้อยกรองที่ปรากฏในนิคยสารและวารสารตามเกณฑ์ข้อ 1 นั้น จะต้องมีลักษณะตามที่ กุหลาบ มัลลิกะมาส¹ ชวน เพชรแก้ว² และรินฤทัย สัจจพันธุ์³ เขียนไว้ในหนังสือวรรณกรรมไทย ร้อยกรองสมัยใหม่ และการประพันธ์รูปแบบใหม่ ซึ่งสรุปได้ดังนี้
 - 2.1 มีลักษณะการแต่งที่ง่าย แม้จะมีการสร้างรูปแบบฉันทลักษณ์ขึ้นใหม่ก็มิให้กำหนดลักษณะบังคับที่ยุ่งยาก และใช้กลวิธีการนำเสนอแบบต่าง ๆ
 - 2.2 ใช้คำง่าย ไม่นิยมศัพท์ประณีต เป็นภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียน

¹กุหลาบ มัลลิกะมาส. วรรณกรรมไทย. 2519. หน้า 206.

²ชวน เพชรแก้ว. ร้อยกรองสมัยใหม่. 2523. หน้า 80-81.

³รินฤทัย สัจจพันธุ์. "การประพันธ์รูปแบบใหม่," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 2 การประพันธ์ไทย 22212 หน่วยที่ 8-15. 2527. หน้า 500-501.

2.3 มีเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเป็นส่วนใหญ่

2.4 เป็นร้อยกรองที่เสนอแนวคิดอย่างน้อยหนึ่งความกึก

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ข้อมูลที่ใช้เขียนนำมาศึกษาเป็นบทหรือกรอนที่ปรากฏในนิตยสาร และวารสาร ซึ่งตีพิมพ์เผยแพร่อยู่ในระหว่างปี พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2530 ที่เข้าเกณฑ์การเลือกตามข้อตกลงเบื้องต้น มีดังนี้

1. คุรุปริทัศน์
2. เกสส์คลับ
3. ถนนหนังสือ
4. บานไม้รู้โรย
5. ปาจารย์สาร
6. ห้าเมืองทอง
7. มติชนสุคัลป์คำ
8. มาตุภูมิ
9. โลกหนังสือ
10. วิทยาคารย
11. วิวัฒน์
12. สยามนิกร
13. สยามใหม่
14. สื่อนาคค

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบ หมายถึง ลักษณะการวางรูปของงานประพันธ์ ได้แก่ การจัดจำนวนคำ การวางสัมผัส คำเอก คำโท คำกร ลหุ

2. กลวิธีในการนำเสนอ หมายถึง วิธีการต่าง ๆ ที่นักประพันธ์ใช้ในการแต่งร้อยกรอง เพื่อเสนอแนวคิดให้เด่นชัดขึ้น เป็นต้นว่า การใช้กะพู่ การใช้คำถาม การใช้เครื่องหมายไวยากรณ์ การใช้สัญลักษณ์ การผูกเป็นเรื่อง ฯลฯ

วิธีดำเนินการศึกษากันคว่ำ

การดำเนินการศึกษากันคว่ำครั้งนี้ ผู้เขียนใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยดำเนินการตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ศึกษาสารบัญชยสารและวารสาร ซึ่งพิมพ์จำหน่ายในระหว่าง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2530 ซึ่งลงพิมพ์หรือยกทรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วเก็บรวบรวมร้อยกรองเหล่านั้น

2. ศึกษาวิเคราะห์ร้อยกรองดังกล่าวในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

2.1 วิเคราะห์รูปแบบ โดยจะศึกษาวิเคราะห์ลักษณะรูปแบบตามกลุ่มดังนี้

2.1.1 รูปแบบเก่าที่คงฉันทลักษณ์เดิม

2.1.2 รูปแบบที่ไม่เคร่งครัดต่อฉันทลักษณ์

2.1.3 รูปแบบเก่าที่นำมาประยุกต์ใหม่

2.1.3.1 แบบประยุกต์ฉันทลักษณ์จากเพลงพื้นบ้าน

2.1.3.2 แบบที่นำลักษณะของกลบทมาผสมผสานกัน

2.1.3.3 แบบผสมผสานระหว่างร้อยกรองชนิดต่าง ๆ

2.1.4 รูปแบบใหม่

2.1.4.1 แบบมีสัมผัส

2.1.4.2 แบบไม่มีสัมผัส

2.2 วิเคราะห์กลวิธีในการนำเสนอ โดยจะศึกษาวิเคราะห์วิธีนำเสนอแบบต่าง ๆ

ดังนี้

2.2.1 การใช้เครื่องหมายวรรคตอน

2.2.2 การผูกเป็นเรื่อง

- 2.2.3 การใช้สัญลักษณ์
- 2.2.4 การใช้กระหู่
- 2.2.5 การใช้หัวเรื่องย่อกำกับ
- 2.2.6 การใช้คำถาม
- 2.2.7 การใช้ลักษณะจดหมาย
- 2.2.8 การใช้กรรมวิธีเบ็ดเตล็ด
- 2.3 วิเคราะห์เนื้อหา โดยจะศึกษาวิเคราะห์ลักษณะเนื้อหาในด้านต่าง ๆ ดังนี้
 - 2.3.1 ด้านการเมือง
 - 2.3.2 ด้านเศรษฐกิจ
 - 2.3.3 ด้านสังคม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้

กุหลาบ มัลลิกะมาส กล่าวถึงร้อยกรองตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 เป็นต้นมา ซึ่งได้เริ่มมีความเปลี่ยนแปลงในด้านความคิดและรูปของวรรณกรรมร้อยกรองดังนี้

1. ร้อยกรองมีขนาดสั้นลง และเน้นข้อคิดหรือความคิดอันใดอันหนึ่งเป็นทำนองสื่อสารความคิดนั้น ๆ ระหว่างผู้แต่งและผู้อ่าน
2. มีความเปลี่ยนแปลงด้านฉันทลักษณ์และการวางรูป นักเขียนร้อยกรองรุ่นใหม่สนใจในเรื่องกำหนดขณะต่าง ๆ น้อยลงกว่าเรื่องความคิด จึงอาจเขียนผิดแบบแผนไปบ้าง
3. เนื้อเรื่องของบทร้อยกรองกว้างขวางออกไป โดยมีทั้งบทพรรณนา บทบรรยายความรู้สึกต่าง ๆ สภาพการเมือง สังคมปัจจุบัน ตลอดจนพฤติกรรมของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม
4. การใช้ถ้อยคำและความคิด มีลักษณะกระชับรัดกุม บางทีก้าวร้าว ใช้ถ้อยคำง่าย ๆ โดยมุ่งให้สะท้อนใจด้านสังขารมากกว่าความไพเราะ
5. วัตถุประสงค์ของร้อยกรองผู้ประพันธ์ คือ โชกฏ และชอกฏ ซึ่งเดิมไม่เป็นที่รู้จัก แต่ได้มีผู้นำมาแปล และแสดงความนิยม

6. มีทละครร้อยกรอง ไม่ใช่เป็นแบบเดิม แต่มีวิธีแสดงและบทเป็นแบบตะวันตก¹
 รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของการประพันธ์รูปแบบใหม่ พอสรุปได้ดังนี้

1. มีขนาดสั้น เนื่องจากการประพันธ์ที่ต้องการสื่อความคิด หรืออารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งมากกว่าการเล่าเรื่อง

2. ไม่บังคับฉันทลักษณ์หรือไม่เคร่งครัดฉันทลักษณ์โดยเฉพาะการสัมผัส และจำนวนคำ ซึ่งเป็นลักษณะเด่นในคำประพันธ์ร้อยกรองของไทย

3. มีลักษณะที่แต่งง่ายแม้จะมีการสร้างรูปแบบฉันทลักษณ์ขึ้นใหม่ก็มีให้กำหนดลักษณะบังคับที่ย่งยาก

4. ใช้คำง่าย ไม่นิยมศัพท์ประณีตอย่างอลังการ เป็นภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียน

5. ไม่มีรูปแบบที่แน่นอนตายตัว เอื้อต่อความคิดสร้างสรรค์ของผู้แต่งแต่ละคน

6. เน้นเรื่องการสื่อความหมายมากกว่าความไพเราะ จึงมีการใช้กลวิธีต่าง ๆ เช่น การสร้างสัญลักษณ์เฉพาะตัว การใช้เครื่องหมายไวยากรณ์ การใช้ลีลาเสียดสี การใช้ศิลปะแขนงอื่นประสานกับวรรณศิลป์ เป็นต้น²

อุดม รุ่งเรืองศรี กล่าวถึงรูปแบบวรรณกรรมร้อยกรองปัจจุบันว่า ... ในปัจจุบันวรรณกรรมร้อยกรองได้เปลี่ยนรูปไปจากเดิม กล่าวคือ นิยมแต่งด้วยคำประพันธ์ เช่น กลอนโคลงสี่สุภาพ หรือกาพย์ยานี ให้แนวความคิดทางปัญญายิ่งกว่าความไพเราะ และมีขนาดสั้นลง ความยาวของร้อยกรองปัจจุบันจะขึ้นอยู่กับความซับซ้อน หรือใจความของเรื่องที่ต้องการกล่าวถึง แต่ก็ไม่เห็นว่าร้อยกรองที่มีขนาดยาวมีน้อยมาก ...³

สวนีย์ มกราพันธุ์ กล่าวถึงร้อยกรองปัจจุบัน ทั้งในด้านลักษณะการแต่งและเนื้อหา พอสรุปได้ดังนี้

¹ กุหลาบ มลลิกะมาส. วรรณกรรมไทย. 2519. หน้า 205-207.

² รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. "การประพันธ์รูปแบบใหม่," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 2 การประพันธ์ไทย 22212 หน่วยที่ 8-15. 2527. หน้า 500-501.

³ อุดม รุ่งเรืองศรี. สภาพของวรรณกรรมไทยปัจจุบัน. 2522. หน้า 26.

ลักษณะการแต่งร้อยกรองสมัยใหม่หรือร้อยกรองปัจจุบัน จะมีการตั้งชื่อบทหรือชื่อตอน เพื่อให้สั้นและจับใจผู้อ่านหรือผู้ฟัง ในบทหนึ่ง ๆ หรือตอนหนึ่ง ๆ มีความยาวไม่มากนัก และจะเน้นแง่คิดเพียงอย่างหนึ่งอย่างใดเท่านั้น ฉันทลักษณ์ที่นิยมใช้จะมีทั้งการอนุรักษ์รูปแบบเดิม การเบี่ยงเบนจากแบบแผน คือ ไม่เคร่งครัดจำนวนคำตามฉันทลักษณ์ การเลียนแบบฉันทลักษณ์ของร้อยกรองตะวันตก ตลอดจนการเขียนกลอนเปล่า

เนื้อหาที่แต่งร้อยกรองสมัยใหม่หรือร้อยกรองปัจจุบัน มีความเด่นทางความหมายของเนื้อหาที่เสนอมากกว่าด้านอรรถรสทางภาษา ซึ่งจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบคือ

1. การแสดงความหมายตรงไปตรงมา เช่น การระบายอารมณ์ส่วนตัว และการเสนอปัญหาจากภายนอก

2. การใช้สัญลักษณ์ (Symbol) ซึ่งเป็นส่วนตัวของกวีเอง มักเป็นการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับชีวิตและสังคม ผู้อ่านจำเป็นต้องตีความ และคิดตามว่ากวีต้องการแสดงหรือเสนออะไร

3. การเน้นความกึ่งจริงนิยม (Realism) คือยึดถือความสมจริงเพื่อสื่อสารปัญหาหรือความเป็นไปของสภาพแวดล้อมหรือความเป็นไปของโลกในช่วงระยะเวลาหนึ่ง¹

กรรแสง เกษมศานต์ กล่าวถึงแนวโน้มวรรณกรรมปัจจุบันว่า ... ปัจจุบันวรรณกรรมมีแนวโน้มที่เข้ามาหาความเป็นจริงของชีวิตและสังคมมากขึ้น จริงจังและเป็นอุดมคติมากขึ้น บ้างก็เสนออุดมการณ์ทางการเมือง บ้างสะท้อนชีวิตคนยากคนจนเสียสละสินทรัพย์ เสนอปัญหาเสนอทางออกของชีวิตสังคม บ้างแฝงคติคำสอนหรือปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่างานวรรณกรรมได้เข้าใกล้ตัวชีวิตที่เป็นจริงมากขึ้นกว่าที่แล้วมา ภาพพจน์ที่นักเขียนเป็นนักเพื่อฝันเริ่มจะจางลง ขณะเดียวกันภาพพจน์ที่นักเขียนเป็นนักอุดมคติเริ่มเข้มข้นขึ้นเรื่อย²

¹สุวนีย์ มกราพันธุ์. แง่คิดจากวรรณคดีและวรรณกรรม เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาไทย 105. 2525. หน้า 158-169.

²กรรแสง เกษมศานต์ (นามแฝง). "นักเขียนกับพันธะผูกพัน," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 27(15) : 32; 5 ตุลาคม 2523.

วิทยา วงศ์ไทย วิเคราะห์รูปแบบใหม่ของร้อยกรองไทย โดยได้เสนอรูปแบบใหม่ ๆ ของร้อยกรองไทยไว้ 6 รูปแบบด้วยกันคือ

รูปแบบที่ 1 บทหนึ่งมีสองบรรทัดหรืออาจกล่าวได้ว่าสองวรรคก็ได้ ในแต่ละวรรคประกอบด้วยคำประมาณ 10 คำ และคำสุดท้ายของวรรคในแต่ละบทมีเสียงสัมผัสกัน การสัมผัสกันของเสียงในคอนท้ายบทเป็นเอกเทศ คือ แต่ละบทไม่เกี่ยวข้องกัน ทุกบทเป็นอิสระ ไม่มีการเข้าลิติดหรือการสัมผัสต่อเนื่องระหว่างบท ทุกบรรทัดจะมีช่วงของการอ่านที่ไม่แน่นอน ทั้งนี้แล้วแต่ใจความบางบรรทัดอาจอ่านได้เพียงช่วงเดียว แต่บางครั้งบางบทของบางบรรทัดก็อ่านได้ทั้งสามหรือสี่ช่วง

รูปแบบที่ 2 บทหนึ่งมีสามวรรค คำสุดท้ายของแต่ละวรรคสัมผัสซึ่งกันและกัน ช่วงของการอ่านก็ขึ้นอยู่กับข้อความ แต่ส่วนมากแล้วมีเพียงหนึ่งจังหวะหรือหนึ่งช่วง เพราะใช้คำน้อย วรรคหนึ่งใช้ประมาณ 5-7 คำ เช่นเดียวกับรูปแบบที่หนึ่ง การสัมผัสท้ายคำในแต่ละบทจบในคำ ไม่มีการเกี่ยวเนื่องสัมผัสต่อกับบทอื่น

รูปแบบที่ 3 มีลักษณะคล้ายกลอนแปด บทหนึ่งมีสี่วรรค คำสุดท้ายของวรรคที่หนึ่งสัมผัสไปยังคำที่สอง สาม สี่ ห้า หรือหกของวรรคที่สอง และคำสุดท้ายของวรรคที่สอง สาม และสี่ สัมผัสซึ่งกันและกันเช่นเดียวกับรูปแบบที่สองในแต่ละวรรค ช่วงการอ่านหนึ่งจังหวะบ้าง สองหรือสามก็มี วรรคหนึ่งมีประมาณสิบคำหรือสิบพยางค์อย่างใดอย่างหนึ่งในรูปแบบที่หนึ่ง

รูปแบบที่ 4 บทหนึ่งมีสี่วรรค วรรคหนึ่งมีตั้งแต่ 5-9 คำ คำสุดท้ายของวรรคที่หนึ่งสัมผัสให้คำที่สองถึงหกของวรรคที่สอง และคำสุดท้ายของวรรคสองสัมผัสให้คำสุดท้ายของวรรคสี่ ส่วนคำสุดท้ายในวรรคที่สามสัมผัสกับคำที่สองจนถึงที่หกในวรรคที่สี่มีลักษณะอย่างเดียวกับสองวรรคแรก และแต่ละบทไม่มีการส่งทอดสัมผัสให้กัน

รูปแบบที่ 5 บทหนึ่งมีสี่วรรค แต่ละวรรคใช้คำประมาณ 5-6 คำ คำสุดท้ายของวรรคที่หนึ่งสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่สาม และคำสุดท้ายของวรรคที่สองสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่สี่

รูปแบบที่ 6 บทหนึ่งมี 5 วรรค วรรคละ 8-12 คำ คำสุดท้ายของแต่ละวรรคสัมผัสกันหมด โดยให้มีเสียงสูง-ต่ำ แตกต่างกันไป ให้ไพเราะ¹

¹วิทยา วงศ์ไทย. "รูปแบบใหม่ของร้อยกรองไทย," วารสารมนุษยศาสตร์, 9(2) :

รันทุทัย สัจจพันธุ์ วิเคราะห์การประพันธ์รูปแบบใหม่ในเอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย
 2 การประพันธ์ไทย หน้าที่ 9 โดยเฉพาะในหัวเรื่อง ร้อยกรองประยুক্তฉันทลักษณ์ ได้จำแนก
 ออกเป็นร้อยกรองที่ไม่เคร่งครัดฉันทลักษณ์ ร้อยกรองประยুক্ত ฉันทลักษณ์จากเพลงพื้นบ้าน และ
 ร้อยกรองฉันทลักษณ์ใหม่

ร้อยกรองที่ไม่เคร่งครัดฉันทลักษณ์ มีลักษณะพอสรุปได้คือ

1. ไม่เคร่งครัดจำนวนคำในแต่ละวรรค
2. มีลีลาการเขียนคล้ายร้อยแก้วหรือกลอนเปล่า ใช้คำที่เป็นภาษาพูดในชีวิตประจำวัน
3. ไม่เคร่งครัดเรื่องสัมผัสระหว่างวรรค สัมผัสระหว่างบทและเสียงสัมผัส อาจจะ
 คล้ายคลึงกันมากกว่าเป็นเสียงสัมผัสแท้จริง
4. ไม่มีแบบแผนทางฉันทลักษณ์ที่แน่นอน สัมผัสที่มีเป็นเพียงข้อสังเกตให้ทราบว่าคำ
 ประพันธ์นั้นเป็นร้อยกรองไม่ใช่ร้อยแก้ว

สำหรับร้อยกรองประยুক্তฉันทลักษณ์จากเพลงพื้นบ้าน คือ คำประพันธ์ที่ใช้รูปแบบของ
 เพลงพื้นบ้าน แต่มีการแปลงเนื้อหาโดยเสนอความเป็นจริงในสังคม ซึ่งมีความทันสมัยในปัจจุบัน

และร้อยกรองฉันทลักษณ์ใหม่นั้น จำแนกได้ 8 รูปแบบด้วยกัน

แบบที่ 1 บทหนึ่งมี 2 วรรค วรรคละ 10 คำ คำสุดท้ายของวรรคหน้าสัมผัสกับคำ
 สุดท้ายของวรรคหลัง แต่ละบทเป็นอิสระในตัวเอง ไม่มีการเข้าลิลาหรือสัมผัสระหว่างบท

แบบที่ 2 บทหนึ่งมี 3 วรรค วรรคละ 5-7 คำ คำสุดท้ายของแต่ละวรรคสัมผัสกัน
 และไม่มีการส่งสัมผัสระหว่างบท

แบบที่ 3 บทหนึ่งมี 4 วรรค แต่ละวรรคมีคำประมาณ 10 คำ คำสุดท้ายของวรรค
 ที่ 1 ส่งสัมผัสไปยังคำใดคำหนึ่งในวรรคที่ 2 และคำสุดท้ายของวรรคที่ 2-3-4 สัมผัสกัน

แบบที่ 4 บทหนึ่งมี 4 วรรค วรรคละ 5-9 คำ การสัมผัสจะแบ่งเป็น 2 ชุดคือ คำ
 สุดท้ายของวรรคที่ 1 สัมผัสกับคำที่ 2-6 ของวรรคที่ 2 ชุดหนึ่ง และคำสุดท้ายของวรรคที่ 3
 ก็สัมผัสกับคำที่ 2-6 ของวรรคที่ 4 อีกชุดหนึ่ง นอกจากนั้นคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 และ 4 จะ
 สัมผัสกัน ไม่มีการส่งสัมผัสระหว่างบทเช่นเดียวกับแบบอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว

แบบที่ 5 บทหนึ่งมี 4 วรรค วรรคละ 4-5 คำ สัมผัสแบ่งเป็น 2 ชุด แต่สลับกับแบบที่ 4 คือ คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 ชุดหนึ่งและคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 4 อีกชุดหนึ่ง

แบบที่ 6 บทหนึ่งมี 5 วรรค วรรคละ 8-12 คำ คำสุดท้ายของแต่ละวรรคสัมผัสกันหมด โดยให้มีเสียงสูง-ต่ำ แตกต่างกันไปให้ไพเราะ

แบบที่ 7 บทหนึ่งมี 4 วรรค วรรคละ 2-13 คำ คำสุดท้ายของวรรคที่ 1-2-3 สัมผัสกันหมด และส่งสัมผัสมายังคำที่ 2 ของวรรคที่ 4 ด้วย

แบบที่ 8 มีลักษณะเหมือนร้อย แต่จะได้ยาวโดยไม่จำกัดจำนวนวรรค อาจจะหยุดแล้วเริ่มใหม่ก็ได้ จำนวนคำในแต่ละวรรคมีตั้งแต่ 8 คำขึ้นไป คำสุดท้ายของวรรคแรกจะสัมผัสกับคำใดคำหนึ่งก็ได้ในวรรคต่อไป¹

โพลิน รุ่งรัตน์ เขียนบทความสำรวจฉันทลักษณ์และวิธีการนำเสนอ กวี ปี 2522 โดยที่กลุ่มวรรณกรรมพินิจได้วิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอได้เป็น 2 ด้านคือ ด้านฉันทลักษณ์และด้านวิธีการนำเสนอ

ด้านฉันทลักษณ์ จำแนกได้ดังนี้

1. ประเภทยึดมั่นในฉันทลักษณ์ ผู้ประพันธ์ส่วนใหญ่ยังคงยึดมั่นในฉันทลักษณ์อย่างเคร่งครัด และนิยมความแพร่หลายของการเล่นสัมผัสทั้งในและนอก นอกจากนี้ยังมีผู้ประพันธ์บางส่วนที่นิยมนำเอารูปแบบทางการประพันธ์งานร้อยกรองที่ค่อนข้างยากและเป็นของโบราณมาใช้

2. ประเภทประยุกตฉันทลักษณ์ มักเน้นที่การสื่อสารเนื้อหาให้ได้ความสมบูรณ์ กับเน้นที่การใช้ถ้อยคำอย่างไ้อารมณ์ความรู้สึกเต็มที่ กวีเหล่านี้จะยึดฉันทลักษณ์ไว้เป็นเค้าโครงหลัก ส่วนใครจะมีวิธีการแตกต่างจากคันเค้าบ้าง แต่ไม่ทิ้งเค้าเดิมแล้วก็นับได้ว่าอยู่ในลักษณะของประเภทประยุกตฉันทลักษณ์ และอาจจัดแบ่งบทกวีในลักษณะนี้ออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

¹ รัตน์ สัจจพันธุ์. "การประพันธ์รูปแบบใหม่," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 2 การประพันธ์ไทย 22212 หน่วยที่ 8-15. 2527. หน้า 547-565.

2.1 ประเภทยุคต้นลักษณะแบบ "เล่นคำ"

บทกวีประเภทนี้จะมีบางส่วนเท่านั้นที่มีลักษณะเล่นคำ เพื่อให้ได้ความหมายหรืออารมณ์รู้สึกอย่างสมบูรณ์ตามที่ผู้เขียนต้องการ

2.2 ประเภทยุคต้นลักษณะแบบ "เล่นแบบ"

บทกวีประเภทนี้มีน้อย เพราะผู้เขียนจะต้องคิดค้นหาวิธีการที่จะให้ทั้งแง่โครงร้อยกรองที่มีต้นหลัก และในขณะเดียวกันก็มีการ "เล่นแบบ" คู่กันไปด้วย เพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านเป็นประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งเป็นการสนองความรู้สึกเบื่อหน่ายในความซ้ำซากของต้นหลักที่ผู้เขียนเองใช้เป็นประจำ¹

3. ประเภทไร้นต้นหลัก แบ่งออกเป็น

3.1 งาน "กลอนเปล่า" ห้วนไป

3.2 งาน "กลอนเปล่า" ที่มีลักษณะคิดค้นทางรูปแบบ

ด้านวิธีการนำเสนอ จำแนกได้ดังนี้

1. ใช้การสร้างภาพ หมายถึง การที่ผู้เขียนใช้ "ภาพ" เป็นเครื่องมือในการสื่อเนื้อหาของบทกวีถึงผู้อ่าน จำแนกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1.1 ภาพที่เป็นจริง ผู้เขียนจะใส่ "ภาพที่เป็นจริง" นี้ไว้ในตอนใดตอนหนึ่งของบท แล้วแต่จังหวะและความเหมาะสม โดยจะพยายามทุกวิถีทางที่จะให้ภาพที่เป็นจริงที่ปรากฏขึ้นในกรอบของต้นหลักให้ความรู้สึกและให้ภาพร่างที่ปรากฏในความคิดคำนึงของผู้อ่าน เมื่ออ่านตามตัวอักษรอย่างมีชีวิต มีวิญญาณ และเป็นภาพที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด²

1.2 ภาพโดยจินตนาการและภาพนามธรรม ผู้เขียนจะสร้างภาพตามความคิดและจินตนาการของตน ผู้อ่านจะคิดและมีจินตนาการตามไปด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการสร้างสรรค์วิธีการของผู้เขียนเอง

¹โพลิน รุ่งรัตน์ (นามแฝง). "สำรวจต้นหลักและวิธีการนำเสนอ กวี ปี 2522," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 27(10) : 41-42; 31 สิงหาคม 2523.

²โพลิน รุ่งรัตน์ (นามแฝง). "สำรวจต้นหลักและวิธีการนำเสนอ กวี ปี 2522 (ต่อ)," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 27(11) : 32-34; 7 กันยายน 2523.

2. ใช้สัญลักษณ์

เป็นวิธีการที่นิยมกันพอสมควรในหมู่ผู้ทำงานวิจัยกรองเพราะเห็นว่าเป็นวิธีการที่ซับซ้อนท้าทายสติปัญญาประการหนึ่ง กับอีกประการหนึ่งเป็นวิธีการสำหรับนักเขียนใช้หลีกเลี่ยงการกล่าวถึงอย่างตรงไปตรงมา เพื่อมิให้เกิดภัยแก่ตนเอง ในรอบปี 2522 ก็พบว่ายังมีงานสัญลักษณ์อยู่บ้าง แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่างานสัญลักษณ์เหล่านั้นส่วนหนึ่งซึ่งมีจำนวนมากพอสมควรจะมีการใช้สัญลักษณ์ซ้ำ ๆ กัน และดูเหมือนว่าเป็นสัญลักษณ์สำหรับคนรุ่นใหม่โดยเฉพาะที่ค่อนข้างมาก คือ การใช้สัญลักษณ์แทนภาพประชาชนผู้ต่อสู้เพื่อเสรีภาพ

สัญลักษณ์อีกอย่างหนึ่งที่นิยมกันแพร่หลายคือ การสร้างอุปสรรคความยากลำบากในการทำงานเพื่อมวลชนออกมาเป็นรูปของสัญลักษณ์ที่เป็นธรรมชาติ เพื่อให้เข้าถึงความรู้สึกอันแท้จริงของผู้เขียนหรือเพื่อให้ผู้เขียนได้มีโอกาสนิพนธ์ได้อย่างไม่เป็นท่วงกังวลในตัวเอง

นอกจากนี้มีบางรายเลือกใช้สัญลักษณ์แทนการประกาศจุดยืนทางการเมืองอย่างโจ่งแจ้ง

3. เสนอความคิดหรือความรู้สึกจากผู้เขียนถึงผู้อ่านโดยตรง มีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้คือ
 - 3.1 ระบายความรู้สึกของตนออกมา
 - 3.2 สื่อความคิดหรือข้อร้องกับผู้อ่านโดยตรง
 - 3.3 ใช้ภาพความเป็นตัวของตัวเอง ดึงให้ผู้อ่านคล้อยตามความคิดที่เสนอ
 - 3.4 สื่อสารถึงคนอ่านโดยตรง ซึ่งอาจจะแสดงความเป็นมิตรและศัตรู¹
 - 3.5 เขียนอย่างไม่เจาะจงถึงผู้อ่าน แคกล่าลวย ๆ อย่างเป็นกลาง ๆ ไม่ได้โน้มน้าวหรือเรียกร้อง หากแต่เล่าบอกเพื่อให้พิจารณาเหตุและผล
 - 3.6 ใช้วิธีตั้งคำถาม ทำให้ผู้อ่านเก็บไปคิดหาเหตุผลเอาเอง
 - 3.7 ใช้วิธีฟ้องร้องข้อดีหรือสถาบันที่ประชาชนศรัทธา เพื่อดึงความคิดของผู้อ่าน

¹ โพลิน รุ่งรัตน์ (นามแฝง). "สำรวจฉันทลักษณ์และวิธีการนำเสนอปี 2522 (ต่อ)," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 27(12) 32-33; 14 กันยายน 2523.

3.8 การนำเสนอความคิดโดยการชวคหัย หรือชวคปมในคอนจบทเป็นการ
หักความคิดหรือหักอารมณ์ของผู้อ่านโดยจงใจ เพื่อให้เกิดความสะคุตใจย่อนคิด หรือเกิดอารมณ์
ย่อนรู้สึกทบทวนความคิดที่กวีได้เสนอมาและเกิดอารมณ์หรือความคิดเห็นร่วมหรือคล้อยตามในที่สุด

4. บทกวีเลียนแบบวรรณคดีหรือบทกวีเก่ามี 2 ลักษณะคือ ลักษณะแรกคัวความเคยชิน
ของกวีเอง เคยประทับใจในรูปแบบเก่า ๆ ของวรรณคดีอย่างไกรก็ติคอยู่ในความรู้สึกได้โดยไม่รู้ตัว
จึงได้เสนอออกมาในการสร้างงาน หรืออีกลักษณะหนึ่งใช้อย่างตั้งใจหรือจงใจ เพื่อให้รูปแบบนั้น
เป็นส่วนดึงดูดใจของคอนอ่านให้หันมาสนใจเนื้อหาสาระที่กวีต้องการจะเสนอ

5. บทกวีผู้กเป็นเรื่อง บทกวีในลักษณะนี้จะสืบเนื่องกันหลาย ๆ บท มีลักษณะเป็นเรื่อง
เล่าทำนองเดียวกับเรื่องสั้นหรืออดีตชีวะประวัติ เพียงแต่กวีใช้สำนวนภาษาเป็นร้อยกรอง¹

วราภรณ์ บำรุงกุล ได้จัดแบ่งประเภทของร้อยกรอง "รูปแบบใหม่" ไว้ดังนี้

1. กงฉันทลักษณ์เดิม

1.1 ปริมาณสั้นลง

1.2 เพิ่มเครื่องหมายวรรคตอน

1.3 แนวคิดสมจริง-สะท้อนความเป็นจริงในชีวิต

2. กงฉันทลักษณ์แต่ไม่เคร่งครัดเท่าเดิม

3. กงฉันทลักษณ์แต่เปลี่ยนรูปแบบ

4. เปลี่ยนฉันทลักษณ์และรูปแบบ

4.1 กำหนดจำนวนคำในวรรค, ในบาท และในบทใหม่

4.2 ไม่กำหนดจำนวนคำในวรรค, ในบาท และในบท เรียกว่ากลอนเปล้า (ต่อมาผู้เรียกว่ากลอนเปลือย)²

¹ไพสิน รุ่งรัตน์ (นามแฝง). "สำรวจฉันทลักษณ์และวิธีการนำเสนอ กวี ปี 2522
(ต่อ)," สยามรัฐสัปดาหวิจารณ์. 27(13) 31-32; 21 กันยายน 2523.

²วราภรณ์ บำรุงกุล. ร้อยกรอง เล่ม 2. "ม.ป.ป.", หน้า 432-433.

พันทิพา สังข์เจริญ วิเคราะห์หรือกรองเนื้อหาในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม ระหว่าง พ.ศ. 2512 ถึง พ.ศ. 2526 ในด้านรูปแบบคำประพันธ์โวหาร วิธีการนำเสนอ เนื้อหา และแนวคิดเรื่องทศพิธราชธรรมและจักรวรรดิวัตร พบว่าผู้แต่งหรือกรองเนื้อหาในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาใช้รูปแบบคำประพันธ์ทุกประเภทที่ปรากฏในฉันทลักษณ์ ทั้งรูปแบบคำประพันธ์เดี่ยว และรูปแบบคำประพันธ์ผสม นอกจากนี้ผู้แต่งยังสร้างสรรค์รูปแบบคำประพันธ์ทั้งเดี่ยวและผสมชนิดใหม่ขึ้นใช้ด้วย สำหรับวิธีการนำเสนอที่ใช้แบบลำดับความตรงไปตรงมา และวิธีสร้างเรื่อง¹

สุจิตรา กุปตารักษ์ วิเคราะห์หรือกรองของ "นายผี" ในด้านรูปแบบท่วงทำนองเขียน และแนวความคิดเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ภาษาและการประพันธ์ พบว่า "นายผี" สามารถนำรูปแบบคำประพันธ์ที่มีมาแต่ดั้งเดิมและรูปแบบคำประพันธ์ที่คิดแปลงขึ้นใหม่มาใช้เสนอเนื้อหาได้อย่างเหมาะสม ทั้งยังสามารถสร้อยคำโวหารมาใช้ในการบรรยายและเปรียบเทียบให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพ และเกิดความรู้สึกสละสลวยตามได้อย่างดียิ่ง²

นัยนา สุทธิธรรม วิเคราะห์ฉันทลักษณ์ไทยร่วมสมัยในการสอนแต่งคำประพันธ์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยศึกษาหรือกรองร่วมสมัยจากนักเขียน 4 คน คือ อังคาร กัลยาณพงศ์ อุชเชณี นายผี และสุจิตต์ วงษ์เทศ พบว่า นักเขียนหรือกรองทั้ง 4 คน ยังยึดหลักฉันทลักษณ์โบราณอยู่ แต่ได้ดัดแปลงให้เป็นแบบฉบับของตน เช่น ไม่จำกัดหรือสัมผัสเคร่งครัดนัก ในบางครั้งก็ได้นำเอาเพลงพื้นบ้านหรือบทเพลงกล่อมเด็กมาผสมผสานกับแนวความคิดใหม่ ๆ ส่วนเนื้อหานั้น เน้นการสะท้อนภาพสังคมและการเมืองในแง่มุมต่าง ๆ ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น³

¹พันทิพา สังข์เจริญ. วิเคราะห์หรือกรองเนื้อหาในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม. 2528. "ไม่มีเลขหน้า".

²สุจิตรา กุปตารักษ์. วิเคราะห์หรือกรองของ "นายผี". 2526. "ไม่มีเลขหน้า".

³นัยนา สุทธิธรรม. ฉันทลักษณ์ไทยร่วมสมัยในการสอนแต่งคำประพันธ์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. 2528. หน้า จ.

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่ายังไม่มีผู้ใดศึกษาวิจัยร่องในช่วง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2530 อย่างละเอียด มีแต่ศึกษาวิเคราะห์ผลงานวิจัยร่องของนักเขียนคนเดียวบ้าง วิจัยร่องที่
 ชนะการประกวดชิงรางวัลตามสถาบันต่าง ๆ บ้าง ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์
 วิจัยร่องในช่วง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2530 เพราะนอกจากจะเป็นการจัดระบบแล้ว ยังจะทำให้
 ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของวิจัยร่องปัจจุบันได้อย่างต่อเนื่อง และมองเห็นภาพสะท้อนของ
 การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ตลอดจนกลวิธีในการนำเสนอของผู้ประพันธ์เป็นลำดับโดย
 ตลอดจนมา

ความเคลื่อนไหวของวรรณกรรมในช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530

ในช่วงระหว่าง 14 ตุลาคม 2516 ถึง 6 ตุลาคม 2519 บรรยากาศของการเป็นประชาธิปไตยได้เปิดกว้างอย่างเต็มที่ ทำให้วรรณกรรมในยุคนี้กล่าวได้ว่าเฟื่องฟูที่สุด ทั้งใน ด้านปริมาณและคุณภาพ นักเขียนกล้าแสดงแนวคิดทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมอย่างเปิดเผยและค้นพบแนวทางการเขียนทั้งรูปแบบและเนื้อหาที่มีลักษณะเฉพาะตนมากขึ้น แนวคิดของกลุ่มวรรณกรรมเพื่อชีวิตได้รับการต้อนรับจากผู้อ่าน การเสนองานทฤษฎีทางวรรณกรรมของนักเขียนฝ่ายซ้ายรุ่นเก่าของไทย เช่น บรรจง บรรเจดศิลป์ อินทราวุธ ทัพกรฯ มีอยู่ไม่ขาดสาย พร้อมกับการโจมตีนักเขียนรุ่นเก๋ว่ามอมเมาประชาชนก็เป็นไปอย่างเกรี้ยวกราดเช่นกัน¹ วรรณกรรมการเมืองได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก งานวรรณกรรมของนักศึกษาที่มีลักษณะเช่นนี้จะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม และได้รับการต้อนรับจากผู้อ่านอย่างเต็มที่ บทบาทของวรรณกรรมของนักศึกษาได้พุ่งขึ้นสูงเด่นมาก นักเขียนในแวดวงนักศึกษาได้มีส่วนในการผลักดันวงวรรณกรรมอย่างสูง วิสา ทัศนีย์ วัฒน์ วรรณยางกูร จากรามคำแหง ธัญญา ชนชฎาธาร ปรีดี บุญซื่อ จากธรรมศาสตร์ ได้มีส่วนต่อความคิดทางการเมือง กระแสวรรณกรรมในช่วงนั้นจึงจิกจกตามสถานการณ์ทางการเมือง

ต่อมาเมื่อมีการปฏิรูปการปกครอง 6 ตุลาคม 2519 รัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียรมีนโยบายขาวจัด ได้มีคำสั่งซึ่งลงนามโดย ร.ม.ค.มหาดไทย ประกาศรายชื่อหนังสือต้องห้ามรวม 204 รายการ (ต่อมาในรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้มีคำสั่งซึ่งลงนามโดย ร.ม.ค.มหาดไทย ประกาศรายชื่อหนังสือต้องห้ามเพียง 15 รายการ) ทั้ง ๆ ที่บางเล่มเคยเป็นหนังสือประกอบการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยมาก่อน กลุ่มหรือชุมนุมวรรณศิลป์ในแต่ละมหาวิทยาลัยถูกสั่งยุบหมด พร้อมกับสั่งปิดหนังสือพิมพ์และนิตยสารก้าวหน้าเป็นจำนวนมาก มีการเก็บ รับ ห้ามครอบครองวรรณกรรมการเมือง ในช่วงนั้นมีการเผาหนังสือทั้งมากมายเป็นประวัติการณ์ของเมืองไทย ถ้าจะมองในแง่หนึ่งก็อาจเรียกได้ว่าเป็นปฏิบัติการตอบโต้ความคิดที่จะเผาวรรณคดีศักดิ์นิยาของ

¹ปิฎก หนองทอง. "ทางเดินของเรื่องสั้นไทย 2428-2528," ใน วารสารปากไก่ 100 ปี นักเขียนเรื่องสั้นไทย. 2528. หน้า 27.

ฝ่ายซ้ายในช่วง พ.ศ. 2516-2519 ด้วยกำลังแรงพอกัน ถึงแม้ว่าไม่มีการสั่งเก็บนวนิยาย เรื่องสั้น และกวีนิพนธ์ที่กำลังลงพิมพ์อยู่ในปี พ.ศ. 2520 และปีต่อ ๆ มา ผู้จัดทำนิตยสารหลายเล่มต่าง ไม่แนใจนโยบายทางการเมืองของรัฐบาล พรรคกรรมกรการเมืองจึงค่อย ๆ หายไปจากหน้านิตยสาร และแผงจำหน่ายไม่เฟื่องฟูเหมือนเมื่อก่อน และการกระทำครั้งนี้ถือว่าเป็นการคุกคามสิทธิ เสรีภาพ ทางปัญญาอย่างหนัก เป็นผลให้นักคิด นักเขียน นักศึกษา ประชาชน จำนวนมากหนีเข้าป่าเพื่อต่อสู้ ร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ส่วนที่ยังอยู่ก็จำกัดทำที่กำว้าว และการแสดงออกโดยเปิดเผยของตนเองลง บรรยายทางด้านวรรณศิลป์จึงถูกขบเซาลงไป นักเขียนบางคนเปลี่ยนแนวการเขียนไปนิยมใช้สัญลักษณ์ซึ่งเป็นสัญลักษณ์สำหรับคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะที่เด่นมากคือการใช้สัญลักษณ์ "นก" แทนประชาชนผู้ต่อสู้เพื่อเสรีภาพ สัญลักษณ์อื่น ๆ ที่นิยมกันอย่างแพร่หลายอีกคือ การสร้างอุปสรรคความลำบากยากเข็ญในการทำงานเพื่อมวลชนออกมาในรูปของธรรมชาติ คิน น้ำ ลม ไฟ แสงเทียน แสงดาว หรือเรื่องเหนือจริง ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันตนเองจากภัยทางการเมือง การชะงักงัน และตกอยู่ในความเงิบของวรรณกรรมเป็นไปไ้คราว 1 ปีคือ ปลายปี พ.ศ. 2519 ถึง พ.ศ. 2520 แต่หลังจากการรัฐประหารตั้งแต่ 20 ตุลาคม 2520 เป็นต้นมา ในยุคของรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ซึ่งมีนโยบายผ่อนคลายเผด็จการทางปัญญา ทั้งต่อกรณีสื่อมวลชนหรือนักศึกษา มีการนิรโทษกรรมนักโทษคดี 6 ตุลา นับว่าบรรยากาศของการเป็นประชาธิปไตยเริ่มฉายแสงอีกครั้งหนึ่ง แม้จะเป็นประชาธิปไตยครั้งใดก็ตาม วงการวรรณกรรมเริ่มต้นตัว มีชีวิตชีวาหลังจากที่หยุดชะงักงันมานาน ทั้งนี้เพราะเหตุการณ์บ้านเมืองคลี่คลายสู่สภาวะที่ดีขึ้น ดังได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 แล้วว่า จากการสำรวจวรรณกรรมแนวใหม่ในช่วงปัจจุบันปรากฏว่า บทกวี เรื่องสั้น นวนิยาย ในแนวใหม่ถูกผลิตขึ้นมาในสังคมน้อย่างมากมาย ในปี พ.ศ. 2522 นักเขียนรุ่นใหม่เกิดขึ้นราวดอกเห็ด ความตื่นตัวของการสร้างสรรค์วรรณกรรมในแนวนั้นแผ่ขยายออกไปอย่างกว้างขวาง การรวมตัวของชุมนุมวรรณศิลป์ตามสถาบันต่าง ๆ ในช่วงปี พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2523 เริ่มเป็นรูปเป็นร่างขึ้น เช่น การออกจุลสารของวรรณศิลป์ การเปิดแนวรบด้านวัฒนธรรมด้วยการแสดงลำตัดของชุมนุมวรรณศิลป์ธรรมศาสตร์ การอ่านบทกวีของชุมนุมวรรณศิลป์จุฬาและธรรมศาสตร์ นอกจากนั้น เพลงเพื่อชีวิตก็ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางในมหาวิทยาลัย และในช่วงนี้ชุมนุมวรรณศิลป์แต่ละสถาบันก็พยายามผลักดันงานของตนเองให้ออกมาส่งผลในระดับที่กว้างกว่าภายในมหาวิทยาลัย

เช่น การจัดวรรณกรรมหลัง 6 ตุลา ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ "บทบาทของวรรณกรรมร่วมสมัย" ที่รามคำแหง "เปิดหนังสือมองสังคม" ที่จุฬา "วรรณกรรมเป็นพิษ" และ "วรรณกรรมกับสงคราม" ที่ธรรมศาสตร์ "สัมมนาวิวัฒนาการร้อยกรองไทย" ที่บางละมุงของชมรมภาษาไทยรามคำแหง¹ มีการรวมตัวของนักเขียนรุ่นใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงหลังของเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 เป็น "กลุ่มวรรณกรรม" เล็ก ๆ จำนวนมากกระจายตัวอยู่ในภาคต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มเพเลิงธรรม สถานแสงทอง ประภาคาร ดอกไม้ กลิ่นทะเลใต้ บุคใหม่ เป็นต้น กลุ่มวรรณกรรมต่าง ๆ เหล่านี้มีกิจกรรมด้านการสร้างงานวรรณกรรมเป็นหลัก สมาชิกของแต่ละกลุ่มรวมตัวกันอย่างหละหลวม และไม่เป็นรูปแบบเด่นชัด ต่อมาใน พ.ศ. 2525 กลุ่มวรรณกรรมเล็ก ๆ หลายกลุ่มในภาคใต้ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มนาคกร ซึ่งมีการจัดตั้งรูปแบบอย่างเอาจริงเอาจังเป็นครั้งแรก

หลังจากการรวมตัวของกลุ่มนาคกรแล้ว นักกวีนักเขียนรุ่นใหม่จำนวนมากได้มีการตื่นตัวและเคลื่อนไหวที่จะสร้างเอกภาพภายใต้การรวมหมู่กันครั้งใหญ่ ผลจากการตื่นตัวครั้งนี้ได้ก่อให้เกิดกลุ่มวรรณกรรมลำน้ำมูล และกลุ่มรอยเกวียนขึ้นในภาคอีสาน กลุ่มลมเหนือ คาวเหนือ หลังเหนือ และกลุ่มกาแลในภาคเหนือ กลุ่มปากกาแดงในภาคกลาง ส่วนในภาคใต้มีการตั้งกลุ่มกลิ่นใหม่ กนกภูมิ มัชฌิม เลโคเลน และเกี่ยวคาว เป็นต้น² และการทำงานวรรณกรรมอย่างขยันขันแข็งของชมรมวรรณศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ กอปรกับบรรยากาศที่ตื่นตัวมีชีวิตชีวาทำให้นักเขียนหลายคนประสบความสำเร็จบนถนนสายวรรณกรรม เช่น วิสา คัญทัพ วสันต์ สิริชิตต์ พิบูลศักดิ์ ละครพล กมทวน กันธนู ประกาย ปรัชญา ไพวรินทร์ ขาวงาม กานติ ณ ศรีทธา เคือนจิต นวตรงค์ รุญ ระโนด สมคิด สิงสง รัตนธาดา แก้วพรหม พอน ผ้าฟาง เป็นต้น

¹"วรรณกรรม นศ. แสงหาสุ ... อนาคต," จุลสารคำกรอง. ฉบับพิเศษประกอบนิทรรศการ : 49; "ม.ป.ป."

²กานติ ณ ศรีทธา (นามแฝง). "คนวรรณกรรมจำเป็นต้องรวมกลุ่มหรือ," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 33(5) 38; 20 กรกฎาคม 2529.

ในปี พ.ศ. 2523-2525 นับว่าเป็นระยะแห่งความสั่นคลอนทางความคิดของผู้มีหัวคิดก้าวหน้า จากปัญหาความขัดแย้งภายในพรรคคอมมิวนิสต์ทำให้เกิดขบวนการป่าขึ้นเมือง ความเชื่อมั่นและศรัทธาของชนหนุ่มสาวเริ่มคลอนแคลนเกิดการโต้แย้งทางความคิด ทั้งทางด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติ จนถึงปัญหา วรรณกรรม บรรยายภาพที่เคยถือคติเปลี่ยนไปสู่ความสับสน¹ ระยะนี้เองเกิดการวิพากษ์วิจารณ์วรรณกรรมว่ามีรูปแบบที่ซ้ำซาก น่าเบื่อ มีลักษณะไม่สมจริงและเรามาจะไคยหรือไคยพบเห็นคำกล่าวที่ว่า "น้ำเน่าในวรรณกรรมเพื่อชีวิต" หรือ "น้ำนิ่งในวรรณกรรมก้าวหน้า" หรือ "สูตรสำเร็จในวรรณกรรมก้าวหน้า" จากวงการวิจารณ์วรรณกรรมอยู่เสมอ และเมื่อพิจารณาจากกลุ่มชนหรือนักวิจารณ์ที่ได้สะท้อนความเห็นข้างต้นนั้น ก็พอจะแบ่งกลุ่มนักอ่านและนักวิจารณ์ได้สามกลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นนักอ่านและนักวิจารณ์ที่ได้ติดตามสำรวจงานเขียนที่มีลักษณะก้าวหน้าในช่วงนี้อย่างจริงจัง ทั้งในส่วนกว้างและส่วนลึก กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มของนักอ่านที่มีได้สำรวจกันกว้างอย่างจริงจัง เป็นเพียงการอ่านอย่างคร่าว ๆ เมื่อพบเนื้อหาที่เข้าซ้อนกันบ่อยครั้งจึงตั้งข้อสรุปออกมาในลักษณะดังกล่าว สุดท้ายเป็นกลุ่มผู้อ่านที่แทบจะมิได้สัมผัสงานเขียนด้านนี้เลย แต่ได้รับการถ่ายทอดความเห็นมาจากผู้อื่นจนเกิดอคติ และปฏิกิริยาการประเมิณค่าเช่นนั้น กลุ่มนักอ่านเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นฐานนักอ่านซึ่งเสพวรรณกรรมก้าวหน้าโดยตรง เช่น นักศึกษา ปัญญาชนซึ่งล้วนเป็นกลุ่มชนที่มีความฉับไว และเร้าร้อนทางความคิด พอใจการเปลี่ยนแปลงและปฏิเสธสภาพการณ์หยุดนิ่ง นักอ่านเหล่านี้มักจะมีศักยภาพในการสะท้อนความเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ต่อประเด็นนี้จึงปรากฏออกมาในลักษณะเฉียบพลัน คัดตรง และก่อผลสะเทือนสูง² ดังนั้นงานวรรณกรรมก้าวหน้าจึงไม่ได้รับความสนับสนุนจากนักอ่านเท่าที่ควร สำนักพิมพ์เองก็ไม่กล้าพิมพ์ออกจำหน่าย

จากวิกฤตการณ์ทางการเมือง และการกลับคืนเมืองของปัญญาชน ทำให้ปัญญาชนส่วนหนึ่งเกิดความผิดหวัง และแสดงออกมาในวรรณกรรม ซึ่งเรียกว่า "วรรณกรรมภาคผล" จนก่อให้เกิด

¹ วิทยุ กองทอง. "ทางเดินของเรื่องสั้นไทย 2428-2528," ใน วารสารปากไก่ 100 ปี นักเขียนเรื่องสั้นไทย. 2528. หน้า 32.

² คำดี เขมวณา (นามแฝง). "ที่ว่าสูตรสำเร็จนั้นฉันทิ," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 27(9) 34; 24 สิงหาคม 2523.

เกิดปฏิริยาโต้ตอบกันในลักษณะต่าง ๆ มีการใช้สัญลักษณ์แทนพรรคคอมมิวนิสต์หรือแทนคนหนุ่มสาวที่เข้าร่วมพรรค ในช่วงวิกฤตการณ์ดังกล่าว ทำให้วรรณกรรมของเขาไประยะหนึ่ง วรรณกรรมก้าวหน้าในลักษณะเก่าเริ่มหมดไป แต่ข้อดีทางวิกฤตการณ์ดังกล่าวคือ นักเขียนเป็นตัวของตัวเองมีการเข้าไปสัมผัสสภาพชีวิตจริงเพื่อเป็นข้อมูลในการเขียน แรงบันดาลใจจึงเป็นแรงบันดาลใจที่นักเขียน "คิด" หรือ "ประสบ" ด้วยตนเอง มิใช่มีแค่ "แนวคิดกว้าง ๆ" แล้วผูกโยงเป็นเรื่องราวอย่างขาดความจริงใจต่อเรื่องที่ตนเขียน¹

แม้วรรณกรรมการเมืองจะซบเซาหรือดับเจาลงไปตามสภาพการณ์ในสังคมไทย แต่ไฟซึ่งจุดขึ้นมาจาก พ.ศ. 2516 ยังไม่หมดเชื้อ ดังนั้นในช่วง ทศวรรษ 2520-2530 วรรณกรรมจึงกลับขยายไปสู่แนวกว้างกว่า นักเขียนและนักอ่านถูกกระตุ้นให้เพ่งมองสังคมรอบตัวด้วยความเอาใจใส่ มองเห็นปัญหาสังคมมีทรรศนะกว้างขวางขึ้น ตั้งข้อสงสัยคำถาม และความไม่ยุติธรรม ตลอดจนมองเห็นบทบาทของตัวละครว่าควรขยายวงกว้างออกไปจากชีวิตส่วนตัวของชนชั้นกลาง หรือการต่อต้านระหว่างนายทุนกับชนชั้นกรรมาชีพ นอกจากสังคมระดับล่างอย่างที่เคยกล่าวมาแล้ว วรรณกรรมในทศวรรษนี้ยังสะท้อนสังคมท้องถิ่นเน้นทางด้านวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตแบบเดิม ซึ่งกำลังจะถูกความก้าวหน้าทางวัตถุของสังคมใหม่กลืนหายไป และวรรณกรรมยังนิยมตีแผ่ปัญหาหลาย ๆ ด้านในสังคมร่วมสมัยไม่ผูกพันเฉพาะปัญหาการเมืองอย่างในทศวรรษก่อนหน้า เช่น ปัญหาความวิปริตทางเพศ ปัญหาเยาวชน และการเลี้ยงดูที่ผิดพลาด ปัญหาทุจริตในวงราชการ ปัญหาโสเภณี เป็นต้น²

การเขียนเป็นงานและเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ซึ่งย่อมจะต้องมีวิวัฒนาการในตัวของมันเอง ตามธรรมชาติ เพราะงานเขียนจะหยุดนิ่งอยู่กับที่ไม่ได้ ด้วยเหตุที่งานเขียนมีความผูกพันอยู่กับสังคม ทราบใดที่สังคมมีความเคลื่อนไหวไปตามแรงกระตุ้นของภาวะแวดล้อม คราบน้ำงานเขียน

¹ วิทยุ กองทอง. "ทางเดินของเรื่องสั้นไทย 2428-2528," ใน วารสารปากไก่ 100 ปี นักเขียนเรื่องสั้นไทย. 2528. หน้า 32.

² ว. วิจารณ์กุล (นามแฝง). "วรรณกรรมไทยในสองทศวรรษ พ.ศ. 2500-2530 และ 2531-2540," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 35(16) : 89; 28 กันยายน 2531.

ย่อมต้องเคลื่อนไหวตามไปด้วย สภาพวรรณกรรมร้อยกรองในช่วง พ.ศ. 2522-2530 จึงอาจกล่าวได้ว่ากำลังอยู่ในภาวะของการพัฒนาและคลี่คลายตัวเองขึ้นสู่คุณภาพใหม่อีกระดับหนึ่ง มีนักกวีนักเขียนรุ่นใหม่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เกิดกลุ่มกวีท้องถิ่นเป็นหัวแถว งานเขียนโดยทั่วไปมีรูปแบบเนื้อหา กลวิธีการนำเสนอหลากหลายและลุ่มลึกขึ้น ซึ่งสิทธา พินิจภูวดล และประทีป วาतिकินกร ได้กล่าวว่า "การแต่งร้อยกรองทุกวันนี้มีสิ่งที่น่าสนใจ น่าติดตามอยู่ไม่น้อยทีเดียว ไม่ว่าจะเป็นการแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ ทั้งเนื้อหาและรูปแบบ การรวมกลุ่มของกวีเขียนกลอน การสะท้อนภาพและการรับใช้สังคม การปลดแอกทางจิตหลักชัย ฯลฯ"¹

ในด้านรูปแบบนั้นจะมีการใช้รูปแบบสั้น มีทั้งแบบที่เคร่งครัดและไม่เคร่งครัดอันหลักชัย แต่ดูเหมือนว่าการแต่งแบบไม่เคร่งครัดในเรื่องฉันทลักษณ์กำลังเป็นที่สนใจของผู้แต่งรุ่นใหม่อยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลอนเปล่าหรือที่เรียกกันว่าคำร้อยไรฉันทลักษณ์ เป็นรูปแบบที่นิยมเขียนกันมาก นอกจากนี้ยังมีผู้พยายามแสวงหารูปแบบใหม่ ๆ ที่แปลกออกไปอีก ส่วนทางเนื้อหานั้นมุ่งเสนอความคิดทางปัญญามากกว่าแสดงอารมณ์ส่วนตัว มีทั้งบทพรรณนา บทบรรยายความรู้สึกต่าง ๆ บทวิจารณ์การเมือง เศรษฐกิจ สังคม สภาพการณ์ปัจจุบัน และบทแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ และสิ่งแวดล้อมอันแท้จริง ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวมากกว่าร้อยกรองสมัยก่อน เรื่องนี้เรเนศ เวศร์ภาดา ได้ให้ทรรศนะว่าเราคงไม่ปฏิเสธว่ามีการคลี่คลายตั้งแต่หลังสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นต้นมา เนื้อหาขยายออกกว้างขวาง อาจเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เรื่องเกี่ยวกับสังคมและการเมือง กวีนิยมแต่งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ตามที่เห็นจริงมากกว่าเรื่องไกลตัวหรือในอุดมคติ นอกจากนี้หากสำรวจบทกลอนที่เลื่อนกลาในตลาดหนังสือปัจจุบันจะพบว่ากวีมักถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกส่วนตัว อาจจะเป็นความเหงา ความท้อแท้ ความสุข ความรัก ฯลฯ ออกมาในงานเขียน บางครั้งกวีอาจนำความรู้สึกวิบวิหว่วชั่วแล่นมาร้อยเป็นบทกวีหนึ่งบท ไม่มีที่มาและที่ไป อาจเรียกได้ว่าเป็น "ความในใจที่ซายได้" กวีในกลุ่มนี้ เช่น ปะการัง ธรณีป แมกไม้ สีชา นกสีฟ้า มายา ลูกน้ำ คำบัน สีเหนือ เป็นต้น หมดยุคที่กวีจะผูกเรื่องเกี่ยวกับ "วงศ์เหวน"

¹สิทธา พินิจภูวดล และประทีป วาतिकินกร. ร้อยกรอง. 2522. หน้า 42.

หรือประเภท "จักร ๆ วงศ์ ๆ" และหมดยุคที่กวีจะเล่นกับเรื่องเทพปกรณัมอีกต่อไป¹ สำหรับกลวิธีในการนำเสนอโน้ตต่างก็มีหลากหลายออกไป เช่น การใช้เครื่องหมายไวยากรณ์ การผูกเป็นเรื่อง การใช้สัญลักษณ์ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สัญลักษณ์ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์² และ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์³ ได้ให้ความเห็นไว้ว่า การสร้างภาพพจน์ที่น่าสนใจมากในงานร้อยกรองปัจจุบันคือ การใช้สัญลักษณ์ เพราะสัญลักษณ์ดูเหมือนจะเป็นเครื่องหมายของนักเขียนรุ่นใหม่ในการแสดงความคิดอันเฉียบคมของเขา เราจึงพบการใช้สัญลักษณ์ในงานของคนรุ่นใหม่ทุกประเภท ทั้งเรื่องสั้น นวนิยาย มิใช่เฉพาะในบทกวีเท่านั้น พร้อมกับปล้ำนำ "กลอนเปล่า" ได้รับความนิยมในระดับสูง เกิดกลุ่มกวีท้องถิ่นเป็นทิวแถว ทั้งกระแสนิพนธ์อันหลากหลายไปทั่วสารทิศ

การเคลื่อนไหวในวงวรรณกรรมปัจจุบันซึ่งนี้ยังมีข้อถกเถียงกันอยู่ระหว่างบทร้อยกรองแบบมีฉันทลักษณ์กับแบบกลอนเปล่า และจากการสัมภาษณ์ แรคำ ประโคยคำ⁴ เกี่ยวกับงานวรรณกรรมในปัจจุบัน เขามีความเห็นตรงกันกับ วปรา⁵ ที่ว่า ก่อนข้างเจ้ายาบ ขบเขา อาจเพราะไม่มีแรงกระตุ้นอย่างปีก่อน ส่วนกลอนเปล่าได้รับความนิยมมากขึ้น มีความแข็งตัว และมีอิทธิพลสูงขึ้น ทั้งนี้อาจมาจากสาเหตุหลายประการคือ

¹ธเนศ เวศร์ภากา. "กวีรุ่นใหม่กับการสรุปลำไว้ในบทกวี," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 33(36) : 37; 22-28 กุมภาพันธ์ 2530.

²รินฤทัย สัจจพันธุ์. วรรณกรรมปัจจุบัน. 2529. หน้า 108.

³เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. "ต้นแบบแห่งยุคสมัย," ใน รวมบทกวีของพนม นันทพดุษ คือ นกวัยเว้งฟ้า. 2529. หน้า 7.

⁴"บทสัมภาษณ์ แรคำ ประโคยคำ," ใน จุลสารแดงคอย. 1(1) : 9; กันยายน-ตุลาคม 2528.

⁵วปรา (นามแฝง). "วรรณสาระ," จุลสารคำกรอง. 4(4) : "ไม่มีเลขหน้า"; กันยายน 2525.

1. โครงสร้างภาษาเปลี่ยนแปลงไปบ้าง ดนพลักษณ์ที่เคยเขียนกันจึงไม่เหมาะสมกับบรรยากาศสังคมปัจจุบัน กล่าวคือ ดนพลักษณ์ที่เรียบเรียงในสมัยใด ย่อมเกี่ยวเนื่องและขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ถือกำเนิดขึ้นมารับใช้สมัยนั้น

2. ให้ความสะดวกในการเขียน อ่าน และให้อิสระในการคิด การบรรยาย โดยไม่ต้องห่วงสัมผัสคำที่มีแบบแผนบังคับตายตัว

3. คนเขียนกลอนเปล่าหรือร้อยกรองปัจจุบันจะเลยต่อเสียงหรือจังหวะ กล่าวง่าย ๆ ก็คือสละทั้งรูปแบบเพื่่อมุ่งแสดงเนื้อหาโดยตรง

4. เป็นแบบอย่างที่ใช้เขียนเนื่องกันมา โดยชาคบรรทัดฐานจากการเรียนรู้และสั่งสม¹ และในช่วงนี้ก็ถูกโจมตีจากนักกลอนรุ่นเก่า ๆ ที่ยังยึดติดอยู่กับดนพลักษณ์ด้วย เนาวรัตน์ หงษ์ใหญ่ลย์ แสดงความคิดเห็นต่อบทกวีในยุคปัจจุบันว่าเป็นยุค "ยังไม่พบเส้นทาง" เพราะยังแสวงหากันอยู่ จับลักษณะเด่นไม่ได้แน่นอน และที่แน่ ๆ ก็คือบทกวีในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือแบบมีดนพลักษณ์กับแบบกลอนเปล่า และยังมีความเห็นต่อกลอนเปล่าทั้งได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 1 ว่า "ยังไม่โคกเด่นพอที่จะสะท้อนยุคสมัยได้เท่าไรนัก ตรงข้ามกับกลอนดนพลักษณ์ที่ค่อนข้างมีบทบาทแน่นอนของคนอยู่ และคุณภาพของกลอนไม่มีดนพลักษณ์ ยังเป็นที่ถกเถียงกันมาก"²

ส่วนคอกลไม้คำได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับกลอนเปล่าว่า ชาคการค้นคว้าอย่างจริงจัง เป็นเพียงการลอกแบบกันมากกว่าการสร้างสรรค และอีกประการหนึ่ง คนเขียนร้อยกรองสมัยใหม่พยายามเล่าเรื่องกันมากกว่าที่จะแสดงอารมณ์อันแท้จริงออกมาเพื่อจุมุ่งหมายทางความรู้สึก และให้ความรู้สึกนั้นนำไปสู่ความคิด ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า "กลอนเปล่าเป็นเพียงสิ่งละอ้อนพันละน้อย

¹คอกลไม้คำ (นามแฝง). "กวี," เคล็ดลับ. 1(35) : 57; 28 เมษายน - 4 พฤษภาคม 2527.

²ไพลิน รุ่งรัตน์ (นามแฝง). "บางทรรศนะของนักเขียนและกวีต่อบทกวีและเรื่องสั้นของคนรุ่นใหม่," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 33(26) : 38; 14-20 ธันวาคม 2529.

ที่ปราศจากความหมาย เหมือนพองอากาศที่พุ่งขึ้นมาจากผิวน้ำกว้างไกลไพศาลแล้วพลันหายไป เหลือแต่ผิวน้ำเงียบ เรียบสนิท วังเวง และนิ่งงัน"¹

ผู้ที่มีความเห็นสอดคล้องอีกคนหนึ่งก็คือ ชื่น ชะลอ ซึ่งได้ให้ข้อคิดไว้ว่ายุคนั้นกลอนเปล่า กำลังคึกก้องกลอนเปล่าเกิดขึ้นมากมาย แท้จริงกลอนเปล่านั้นก็คือ ปริชญาสัน ๆ นั่นเอง²

นอกจากนี้ โพลิน รุ่งรัตน์ ยังให้ทรรศนะเพิ่มเติมไว้ว่าปัจจุบันนี้บทกวีร้อยคำไร้ฉันทลักษณ์ของไทยกำลังปรากฏเป็นพื้นนิยม และได้รับการกล่าวขวัญถึงอย่างมากมาย หลายคนได้แสดงให้เห็นว่ามี "เนื้อใน" อยู่ แต่มีอาจทำให้ปรากฏได้อย่างที่มีหรือหลายคนก็มีความสามารถในการถ่ายทอดอยู่ไม่น้อย แต่สิ่งที่ถ่ายทอดออกมานั้นไม่ปรากฏ "เนื้อใน" หรือปรากฏอยู่ข้างอย่างรางเลือนบางเบา"³

สำหรับผู้ที่มีความเห็นแตกต่างไปจากนี้ก็คือ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้ให้ข้อคิดที่ว่า กลอนเปล่าเป็นร้อยกรองของคนอ่านหนังสือในใจ ไม่ใช่ร้อยกรองของคนอ่านหนังสือนอกใจ ดังนั้น ร้อยกรองแบบที่เรียกกันว่ากลอนเปล่า แต่ก็ไม่ได้เปล่าไปจากอะไรที่แท้ ๆ ไปเสียหมด เพียงแต่เปล่าหรือว่างไปจากกลวิธีการกำกับภาษาตามขนบนิยมเท่านั้น⁴

ปัจจุบันวรรณกรรมไม่ใช่เป็นเพียงสิ่งบันเทิงใจ แต่คำนึงถึงความมุ่งหมายอื่นนอกเหนือ ความเพลิดเพลิน เรื่องราวไม่ใช่เพียงการพลัดพราก การได้กลับมาพบกัน หรือการอยู่ร่วมกันของ พระเอก นางเอก แต่ให้ความคิดเกี่ยวกับปัญหาของชีวิตและพยายามที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้น ๆ ปัจจุบัน นักเขียนมิได้วิงวอนเหตุการณ์ที่แปลกประหลาดพิสดาร เพื่อหาแรงบันดาลใจ และก็ไม่คิดคำนึง

¹ คอกไม้คำ (นามแฝง). "กวี," เกล็ดคลับ. 1(35) : 57; 28 เมษายน -

4 พฤษภาคม 2527.

² ชื่น ชะลอ. "กวี," เกล็ดคลับ. 1(32) : 58; 7-13 เมษายน 2527.

³ โพลิน รุ่งรัตน์ (นามแฝง). ปรากฏการณ์แห่งกวี. 2530. หน้า 50.

⁴ นิธิ เอียวศรีวงศ์. "กลอนเปล่าแต่ไม่กลวง," บ้านไม่ไร้รอย. 3(10) : 123;

พฤศจิกายน 2530.

ถ้อยคำที่ใช้ แต่สนใจปัญหาซึ่งมีอิทธิพลต่อปัจเจกชนหรือสังคม เกณฑ์ของความสละสลวยในปัจจุบัน อยู่ที่ความแหลมคมในการสร้างความประทับใจ ซึ่งนักเขียนจะสร้างความทึ่งไว้นั่นให้แกความรู้สึกลึกซึ้งและความคิดของเรา วรรณกรรมสมัยใหม่จึงมีแนวโน้มที่จะวาดภาพสถานการณ์อย่างที่เป็นจริง มีสูงชันถึงจุดที่ว่าเรื่องในปัจจุบันนี้ไม่ข้ามพ้นไปจากขอบแดนของประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ทั้งนี้ไม่ว่าเราต้องการให้ตัวละครทุกตัวคล้ายคนจริง ๆ ในแง่ของจิตวิทยาเพียงเท่านั้น แต่เราต้องการให้ตัวละครมีชีวิตและบุคลิกภาพตามสภาพเป็นจริงที่ดำรงอยู่ด้วย¹ และจากการประมวลแนวความคิดของบุคคลหลาย ๆ ท่าน อาทิเช่น ว.วินิจฉัยกุล² สุชาติ สวัสดิ์ศรี³ ภิญโญ กองทอง⁴ ธเนศ เวศร์ภาคา⁵ อนุช อาภาภิรม⁶ และจากการสัมมนาวรรณกรรมที่พิษณุโลก⁷ พอสรุปแนวโน้มวรรณกรรมได้ดังนี้

¹เปรม จันทร์. "ความมุ่งหมายของวรรณกรรม," แปลจาก The Purpose of Literature. โดย ประสาท พาศิริ. ถนนหนังสือ. 4(12) : 36-37; มิถุนายน 2530.

²ว.วินิจฉัยกุล (นามแฝง). "วรรณกรรมไทยในสองทศวรรษ พ.ศ. 2500-2530 และ 2531-2540," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 35(16) : 90; 28 กันยายน 2531.

³ชมรมภาษาไทย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. "ทิศทางและแนวโน้มของวงวรรณกรรมไทย," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 29(47) : 34-35; 15 พฤษภาคม 2526.

⁴ภิญโญ กองทอง. "ทางเดินของเรื่องสั้นไทย 2428-2528," ใน วารสารปากไก่ 100 ปี นักเขียนเรื่องสั้นไทย. 2528. หน้า 34-35.

⁵ธเนศ เวศร์ภาคา. "กวีรุ่นใหม่กับการสรรคำใช้ในบทกวี," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 33(36) : 38; 22-28 กุมภาพันธ์ 2530.

⁶"วรรณกรรม 200 ปี รัตนโกสินทร์ ทางเดินจากราชสำนักสู่สามัญชน ช่วงสองสนทนาแลกเปลี่ยน," องค์กรวรรณกรรม. 13 : 16-17; กันยายน 2525.

⁷ไพสิน รุ่งรัตน์ (นามแฝง). "สัมมนาวรรณกรรมที่พิษณุโลก ปราบฏการณ์แห่งความรักและความผูกพันอันงดงามของนักเขียนและกวีภูธร," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 31(45) : 33; 28 เมษายน 2528.

1. หากสถานการณ์ทางการเมืองไม่เปลี่ยนแปลงจากระบบการปกครองที่เป็นอยู่
วรรณกรรมทางการเมืองจะยังปลูกไม่ขึ้นอยู่เช่นเดิม แต่ถ้าเกิดแรงกดดันทางการเมืองอย่างมาก
ไม่ว่าในประเทศหรือจากต่างประเทศ วรรณกรรมการเมืองจะกลับมาอีก แต่มีเนื้อหาใหม่
2. วรรณกรรมรูปแบบและเนื้อหาใหม่จะเข้ามาแทนที่ อาจจะได้รับเนื้อหาและสาระจาก
ตะวันตกมาดัดแปลงให้เข้ากับจากไทย เช่น การรับปรัชญาชีวิต หรือเสรีภาพทางเพศอย่างเปิดเผย
3. นวนิยายมีขนาดสั้นลง เพราะระบบการผลิตทำให้ต้องรวบรัดและคนมีเวลาอ่าน
น้อยลง ใช้ภาษาสั้น ห้วน อ่านง่าย เหมาะกับชีวิตเร่งรีบของผู้คนซึ่งไม่มีเวลาว่างพอจะอ่านอะไร
ได้ยาว ๆ หรือค่อย ๆ อ่านอย่างละเอียดลออ ในเมื่อสังคมเป็นสังคมคอมพิวเตอร์ วรรณกรรมจะ
กลายเป็นวรรณกรรมเงินด่วนคือ อ่านปุ๊บจบปั๊บภายในไม่กี่นาที ภาษาสั้นง่ายจะได้รับการยกย่องแทน
ภาษาไพเราะสละสลวยอย่างเมื่อก่อน
4. รูปแบบของบทหรือยกรอง กวีมักใช้รูปแบบกลอนเปล่าหรือที่เรียกกันว่าคำร้อยไร
ฉันทลักษณ์และกลอนสุภาพที่มีความอิสระคล่องตัว ในการนำเสนอเนื้อหาที่ต้องการสื่อสารอย่าง
รวดเร็ว ห้วนใจ
5. เรื่องสั้นที่เน้นโครงเรื่องกำลังจะหมดไป เรื่องสั้นแบบหักมุมจบไม่มีเหลืออยู่แล้วใน
ปัจจุบันนักเขียนเรื่องสั้นมักใช้ความคิดหรือความรู้สึกของตัวละครดำเนินเรื่องมากกว่าใช้เหตุการณ์
ดำเนินเรื่อง ตัวละครมีความซับซ้อนทางอารมณ์ มีรายละเอียด มีสีสันมากขึ้น ส่วนการนำเสนอ
นักเขียนยังเน้นการเรียงลำดับเหตุการณ์จากต้นจนจบ ในคำภาษานักเขียนให้ความสำคัญกับภาษา
ที่ละเมียดละไม มีศิลปะมากขึ้น
6. จำนวนนักเขียนจะลดลงเช่นเดียวกับปริมาณหนังสือ เพราะว่าการกระจายจะแพงมากขึ้น
สื่อมวลชนอื่น เช่น โทรทัศน์ วิทยุ วิกิทัศน์ ดึงความบันเทิงไปแทนการอ่านหนังสือ คนอ่านหนังสือ
น้อยลง และจะไม่อ่านนวนิยายเรื่องยาว เพราะไม่อยากเสียเวลาติดตาม นักเขียนอาชีพที่จะรอด
อยู่ในสนามได้มี 2 พวกคือ นักเขียนที่ได้รางวัล และนักเขียนที่มีคนซื้อเรื่องไปทำภาพยนตร์หรือ
ละครโทรทัศน์ นักเขียนหน้าใหม่จะเกิดยากกว่าเดิม เพราะธุรกิจการทำหนังสือรัดเข็มขัดตัวเอง
มากขึ้น
7. งานวิจารณ์จะมีบทบาทมากขึ้น แต่มีในฐานะเพื่อการอ่าน

วิเคราะห์รูปแบบในร้อยกรองช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530

รูปแบบของร้อยกรองในช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530 ส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบที่ไม่เคร่งครัดต่อฉันทลักษณ์ ทั้งนี้จะเป็นเพราะผู้แต่งต้องการอิสระในการแสดงออกทั้งความคิด จินตนาการ ความรู้สึก และอารมณ์ต่าง ๆ อย่างเสรี โดยไม่ต้องอยู่ใน "กรอบ" ของกฎเกณฑ์ทางฉันทลักษณ์ แต่กระนั้นก็ตามใช้ว่าจะไม่มีลักษณะของรูปแบบเก่าปรากฏให้เห็น รูปแบบเก่าเหล่านั้นกลับได้รับความนิยมจากผู้แต่งอยู่ในระดับรองลงมา นอกจากนั้นผู้แต่งยังพัฒนารูปแบบโดยคิดค้นสร้างสรรค์ร้อยกรองในรูปแบบใหม่ซึ่งมีลักษณะต่าง ๆ กันเป็นจำนวนมาก และมีปริมาณใกล้เคียงกับรูปแบบเก่าที่คงฉันทลักษณ์เดิม สำหรับร้อยกรองที่นิยมแต่งกันเป็นจำนวนมากในช่วงนี้ ได้แก่ กลอน โคลง กาพย์ กลบท ฉันท์ ร่าย และลิลิต ตามลำดับ

จากการศึกษาร้อยกรองในช่วง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2530 สามารถจำแนกรูปแบบตามกลุ่มได้ดังนี้

1. รูปแบบเก่าที่เคร่งครัดต่อฉันทลักษณ์เดิม
2. รูปแบบเก่าที่คำนึงตามฉันทลักษณ์ของเพลงพื้นบ้าน
3. รูปแบบเก่าที่ไม่เคร่งครัดต่อฉันทลักษณ์
4. รูปแบบเก่าที่นำมาประยุกต์ใหม่
 - 4.1 แบบประยุกต์ฉันทลักษณ์จากเพลงพื้นบ้าน
 - 4.2 แบบที่นำลักษณะของกลบทมาผสมผสานกัน
 - 4.3 แบบผสมผสานระหว่างร้อยกรองชนิดต่าง ๆ
5. รูปแบบใหม่
 - 5.1 แบบมีสัมผัส
 - 5.2 แบบไม่มีสัมผัส

✓ 1. รูปแบบเก่าที่เครื่องกรัคค่อฉันทลักษณ์เดิม รูปแบบชนิดนี้หมายถึงงานประพันธ์ที่มีการจัดจำนวนคำ การวางสัมผัส คำเอก คำโท คำครุ ลหุ เป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือบทบัญญัติที่เป็นลักษณะบังคับของคำประพันธ์นั้น ๆ อย่างเคร่งครัด ซึ่งสามารถจำแนกตามประเภทได้ดังนี้

1.1 กลอน รูปแบบของกลอนที่ปรากฏในช่วง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2530 มีหลายชนิด ได้แก่ กลอน 4 กลอน 6 กลอน 7 กลอน 8 กลอน 9 กลอนบทละคร กลอนคอกสร้อย และกลอนเพลงยาว

1.1.1 กลอน 4 กลอน 4 มีลักษณะดังนี้

0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0

กลอน 4 ที่ปรากฏในช่วง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2530 เท่าที่พบมีอยู่จำนวน 5 บท คือ ในบทร้อยกรองของ นายจรัส พากเพียร เรื่องความตายของชายไร้ชื่อ เกษ หว่านบัวแก้ว เรื่อง "มีคม" กานติ ณ ศรีธธา เรื่องมัวก้านกล้วย จเร นาคมูล เรื่องกระท่อมชรา และ กมทวน กันธู เรื่องรำพึงถึงโลก (4) ซึ่งมีลักษณะแบบแผนตามรูปแบบเดิม ดังตัวอย่างเช่น

ชายอยู่ในสวน	บนควนหุบเขา
มีดกรีดยางเอา	เนนานมาเมือง
โคคเคี้ยวอ้างว้าง	แก่งกว้างอย่างเยื้อง
นกกาบองเนือง	ผันเพื่องชีวา" ¹

¹นายจรัส พากเพียร. "ความตายของชายไร้ชื่อ," สยามนิกร. 3(108) : 47;

1.1.2 กลอน 6 ลักษณะบังคับของกลอน 6 เป็นดังนี้

กลอน 6 ที่ปรากฏในช่วง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2530 เท่าที่พบมีอยู่จำนวน 3 บท คือ ในบทหรือกรองของไพฑูรย์ ธัญญา เรื่องกินหนาว รัตนธาดา แก้วพรหม เรื่องเจ้าอย่าอ่อนแอ แพ้พ่าย และกานติ ณ ศรีธธา เรื่องภาพสามัญโสภ : เบื้องหลังการเดินทางสู่เมืองของพืชและ ผองสัตว์

กลอน 6 ของไพฑูรย์ ธัญญา กับของกานติ ณ ศรีธธา มีลักษณะแบบแผนตามรูปแบบเดิม ดังนี้

"กรูกรูกลมหนาวกราวโกรก	กรรโชกกระชากคุณเฉียว
เคียนแรมแค้นฟ้าครึ่งเดียว	ดวงเคียวอ้างว้างกลางฟ้า
คุกกู้ไต้กายกู้คุด	มีคมคชุกหนีบแนบขา
หนาวเหน็บน้มนอนอนชา	หาผ้าห่มผ้าไม่มี
โหยหวานหมาทอนโหยหวาน	เสียงชวนหนาวใจเจ็บรี
จิ้งหรีดกรีดกริ่งเกรียวกริ	หึ่งห้อยริบหรี่รำไร
คึกคื่นคกคอกน้ำค้าง	พรารพร่างจากฟ้าห่มให้
มีคมคห่มคแล้วกลอยใจ	หลับไหลค้วยล้าโรยแรง" ¹

แต่กลอน 6 ของรัตนธาดา แก้วพรหม นั้น มีข้อสังเกตว่าในวรรคแรกจะใช้คำไม่ครบตามบังคับ อาจจะใช้ 2 คำดังนี้

"ถูกรัก ...

มาเถิดทูนคักแมง

¹ไพฑูรย์ ธัญญา. "กินหนาว," สยามนิพนธ์. 2(58) : 49; 23 พฤษภาคม 2524.

สายใยไออนุ่นแม่มี
จะคลี่พรพรหมท่มกาย
ลูกแม่ ...
เจ้าอย่าอ่อนแอแพ้พ่าย
หนทางลำบากมากมาย
ไม่นานผันร่ายกลายคือ"¹

1.1.3 กลอน 7 ลักษณะบังคับของกลอน 7 เป็นดังนี้

0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ร้อยกรองที่ปรากฏในช่วงนี้พบของอัฐกะเพียงบทเดียว ซึ่งใช้ชื่อเรื่องว่ากรรมกร จำนวนคำที่ใช้ในแต่ละวรรคจะเป็น 7 คำ และมีลักษณะเหมือนกลบทกนิรเก็บบัว² คือ มีคำซ้ำหนึ่งคู่อยู่ภายในวรรค แต่มีคำอื่นมาคั่นไว้ทำให้คำซ้ำต้องแยกออกจากกัน ดังตัวอย่าง

¹รัตนธาดา แก้วพรหม. "เจ้าอย่าอ่อนแอแพ้พ่าย," สุนทรภู่. 144 : 55; 11-17 ธันวาคม 2526.

²โกชัย สาริกบุตร ได้ยกตัวอย่างกลบทกนิรเก็บบัว จากพระครูจาริกวัชรพระเชตุพนในการวิเคราะห์กลบทในกวีนิพนธ์ไทย ไว้ดังนี้

ฉิใจจะใจกระไรสมร

หวังสวาทปลิตสวาทปาราสจร ตักอาลัยอาวรณ์ให้นอนเคียว

แต่แรกรักหวังว่ารักไม่แรมสอง ไม่แนงน้องว่าน้องนี้แสนเฉลียว

ไธยามลิมเลยลิมเสียจริงเจียว ช่างเท็กเคียวเค็กรักหักใจเมิน

ประชุมจาริกวัชรพระเชตุพน

ทิวคทาอครันทคเหน้อย	แขนเมื่อยขาเมื่อยอีกเลื่อยไหว
หมดแรงสิ้นแรงทนแกร่งไป	หนักใจห่มใจรับใช้งาน
เหงื่อหยดไคลหยดไม่หมดสิ้น	หลอกลั่นหลงสั้นหังถิ่นฐาน
เป็นเสี่ยงตายเสี่ยงบ่เกี่ยงการ	วันผ่านคืนผ่านช่างนานยาว
กายเจ็บใจเจ็บจำเก็บกด	งานลดเงินลดซ้ำอดข้าว
ทนคั้นนายคั้นเหม็นชื้นคาว	เจ็บร้าวแสบร้าวจนทาวใจ" ¹

1.1.4 กลอน 8 ลักษณะบังคับของกลอน 8 เป็นดังนี้

0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

กลอน 8 ที่ปรากฏในช่วง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2530 มีลักษณะตรงตามแผนผังบังคับเพียง 2 บทเท่านั้น คือ บทร้อยกรองของพิริยะ พุทฺธะ เรื่องคำไซ ... หัวใจป่า และ พุทธหทัยวัณม์ เรื่องสุกีนแซบ ดังตัวอย่าง

"ลูกลูกเอ๋ยอย่าโกรธหรือโทษป่า
 ที่ตากหน้าหนั่งบัลลังก์ใหญ่
 การกระทำลูกเห็นและเป็นไป
 มันเป็นเรื่องผู้ใหญ่จ่มไม่ลง
 ทำดีหรือไม่ก็ชี้ก็เหม็น
 ก็แล้วเชิญชุกใจใครประสงค์

¹ อชันตะ. "กรรมกร," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(366) : 22; 6 กันยายน 2530.

ทำคืออาจถูกเลื่อนชื่อคง
แต่คงตรงไม่กินคงจริง"¹

อนึ่ง น่าสังเกตว่ามีบทประพันธ์อีกจำนวนมากที่ผู้ประพันธ์พยายามทำเป็นกลอน 8 แต่มี
จำนวนคำไม่แน่นอน และไม่ตรงตามแผนผังบังคับ

1.1.5 กลอน 9 มีลักษณะบังคับดังนี้

0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ร้อยกรองที่ปรากฏในช่วงนี้มีเพียง 3 บทเท่านั้น มีลักษณะตรงตามแผนผังบังคับจำนวน
1 บท ส่วนอีก 2 บทนั้น พบลักษณะพิเศษ คือ มีลักษณะคล้ายกลบทัวบานกลีบขยาย และกลบท
หศประวัติ ตามลำดับดังนี้

ปี พ.ศ. 2528 เป็นกลอน 9 ที่ตรงตามผังบังคับ ดังนี้

"เหมือนดังมีครีครึตามผิวหวีหวีผ่าน
นั่งสะท้อนนอนสะท้อนสะท้อนเห็น
เข้าท่วมตัวท่วมท่วงหลังท่วมเย็น
นี้แหละคือความลำเค็ญของคนไร่
มีแค่ท่งคอยท่มเมื่อเมื่อคราวหนาว
ผิงแสงควายมดึกคืนคราขึ้นไ้

¹พิริยะ พุทธิย์. "คำไข ... หัวใจป่า," สยามใหม่. 1(15) : 56; 27 กุมภาพันธ์

คาเบ็งถามความเมตตามาหาใจ
ความเมตตาหายไปไหนในมาหา"¹

ในปี พ.ศ. 2527 พบกลอน 9 ซึ่งมีลักษณะคล้ายกลบทัวบานกลีบขยาย² คือใช้กระทู้
ย่น 2 คำ อยู่ต้นวรรคทุกวรรค ดังนี้

<u>คนจะ</u> เก่ง	เก่งเพราะพาล	สันคาลชั่ว
<u>คนจะ</u> กล้า	กล้าเพราะตัว	เป็นหัวหลน
<u>คนจะ</u> รวย	รวยเพราะชอบ	กอบโกงคน
<u>คนจะ</u> ใหญ่	ใหญ่เพราะคน	อิทธิพลมี" ³

¹คมทวน กัณฐ. "ขอ," ถนนหนังสือ. 2(7) : 59; มกราคม 2528.

²โกชัย สาริกบุตร ได้ยกตัวอย่างกลบทัวบานกลีบขยาย จากประชุมจารึกวัดพระเชตุพน
ในการวิเคราะห์กลบทในกวีนิพนธ์ไทย ไว้ดังนี้

	<u>เจ้างาม</u> พัศตร์ผ่องเพี้ยงบุหลันฉาย
<u>เจ้างาม</u> เนตร์ประหนึ่งนัยนาทราย	<u>เจ้างาม</u> ชนงก่งละม้ายคันศรทรง
<u>เจ้างาม</u> นาสายลดังกลขอ	<u>เจ้างาม</u> ส่อเหมือนคอสุวรรณหงส์
<u>เจ้างาม</u> กรรณกลลืบบุษบง	<u>เจ้างาม</u> มวงวิลาส์เรียบระเบียบไร

ดู โกชัย สาริกบุตร. การวิเคราะห์กลบทในกวีนิพนธ์ไทย. 2518. หน้า 53.

³สมหมาย สารวงค์. "โลกหมุนกลับ," ฟ้าเมืองทอง. 8(94) : 94; มกราคม

และในปี พ.ศ. 2529 พบกลอน 9 มีลักษณะคล้ายกลบทพระราชนิพนธ์¹ คือ ใช้กระพริบ
3 คำอยู่ต้นวรรคทุกวรรค ดังนี้

"สันติภาพ สันติภาพสันติภาพ	สันติภาพ ที่ใครใครต่างใฝ่ฝัน
สันติภาพ สิ่งนั้นไซ้ระไรกัน	สันติภาพ ที่ว่านั้นอยู่แห่งใด
สันติภาพ คุณคือใครใคร่รู้จัก	สันติภาพ ที่เรารักเธออยู่ไหน
สันติภาพ เธอคงจะอยู่แสนไกล	สันติภาพ แล้วเมื่อไรเธอจะมา" ²

1.1.6 กลอนบทละคร ลักษณะบังคับของกลอนบทละครโดยทั่วไปจะมี
คำวรรคละ 6-8 คำ ตามแผนผังดังนี้

0	0	0	0	0	0	(0 0)	0	0	0	0	0	0	(0 0)
0	0	0	0	0	0	(0 0)	0	0	0	0	0	0	(0 0)

¹โกชัย สาริกบุตร ได้ยกตัวอย่างกลบทพระราชนิพนธ์จากกลบทศิริวิบลัทธิ ในการวิเคราะห์
กลบทในกวีนิพนธ์ไทยไว้ดังนี้

<u>ไอ้ออกเอ๋ย</u> ทวาดหวังจะวังเวง	<u>ไอ้ออกเอ๋ย</u> ครั้นเกรงจะครวญหา
<u>ไอ้ออกเอ๋ย</u> สงสารพระมารดา	<u>ไอ้ออกเอ๋ย</u> อนิจจาจะอาวรณ์
<u>ไอ้ออกเอ๋ย</u> อาคมาในครานี้	<u>ไอ้ออกเอ๋ย</u> เอ๋ยในไพรสณฑ์
<u>ไอ้ออกเอ๋ย</u> ครั้นไม่ลามารดาจร	<u>ไอ้ออกเอ๋ย</u> พระบิครจะมรณา

ดู โกชัย สาริกบุตร. การวิเคราะห์กลบทในกวีนิพนธ์ไทย. 2518. หน้า 54.

²อชันตะ. "สันติภาพ / สันติภาพ / สันติภาพ," บ้านไม่รู้โรย. 2(8) : 95;

กันยายน 2529.

กลอนบทละครที่ปรากฏในช่วง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2530 มีจำนวน 4 บท ซึ่งอิง
เป็นเนื้อเรื่องบทละครของไทยแต่เดิม แต่ปรับเปลี่ยนประยুক্তเนื้อหาใหม่ และยังคงรักษารูปแบบเดิม
ในการนำเสนอ เช่น การใช้คำขึ้นต้นว่า บัดนั้น เมื่อนั้น มาจะกล่าวบทไป ดังตัวอย่างเช่น

"เมื่อนั้น	ทศกัณฐ์สูรสุรاناถา
เข้าท่อมหุอยู่ห้องพระโรงรัตนา	เจ้าลงกาไร้สุขแสนทุกข์ทน
ต้องแพ้ศึกนินจาพวกโคโจ	ถูกท่อมทำยุทธโศสืท่าหน
สุกข์ข้าชอกถลอกจุกทุกไพรพล	แทบเสียคนด้วยคมดาบสามูไร
น้ำตาหยดครคหน้าลงพร่าพร่าง	ที่อาบร่างแดงเคียดคือเลือดไหล
บุษบกนั้นลื้อหักสะบั้นไป	ศรทรงก็บรล้วยลงแหลกลาญ
น้อยหรือกรมถึงยี่สิบ	มีอาจหยิบอาวุธได้คงใจหาญ
มีสิบหน้าเหมือนตุ๊กตาเสียกบาล	กลับพ่ายแพ้คนพาลเหล่าศัตรู" ¹
"มาจะกล่าวบทไป	ถึงท้าวสหสัณชัยศรีวงศ์สา
พิทยอาสน์เกษมอันแต่ก่อนมา	กระด้างคังศิลาประหลาดใจ
ประจักษ์เหตุมนัมนั้นในแดนฟ้า	เหวคากระด้างกระเคื่องวางเขื่องใหญ่
เรียกร้องเทวาธิปไตย	จำเราจะให้การอบรม
บัดนั้น	พระประกาศโองการพลันก้องชม
ชุมนุมเทวาผองทุกกองกรม	บ้างขี้ลมขี้รุ่งนุ่งนัง
เนื่องแน่นห้องพระลานสถานที่	เหลือองเรื่องรักมีผิวหนัง
บัคเคี้ยวเขี้ยวเขี้ยวก็มายัง	กลางชุมนุมรับสั่งกังวาน" ²

¹ คณะเจ้มนี่ซ่อมทองแซม. "ศรีโศกนาฏกรรม ชุติชนคอนลงกาจาบัลย์," มติชนฉบับ
สุกส์ปคำห์. 4(1120) : 21; 22-28 มีนาคม 2524.

² กันธง กระพุงฟ้า. "What is to be done?," สยามใหม่. 1(14) : 57;
20 กุมภาพันธ์ 2525.

"๑ ราหูพาหวกห้อง ยกขบวนแห่โห่ร้อง
 เร่งเข้ากินเมือง มีคณา
 "๑ โหมเนืองเนืองเป่าด้อย โจรป่าทั้งห้าร้อย
 เปลี่ยนร่างเรื่องรอง"¹

1.2.2 โคลงสี่สุภาพ มีลักษณะบังคับดังนี้

๑	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	(๐ ๐)
๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	
๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	(๐ ๐)
๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	

โคลงสี่สุภาพส่วน ๆ พบของอังคาร กัลยาณพงศ์ เพียงบทเดียว แต่มีข้อสังเกตคือ ผู้แต่งมักจะใช้โคลงสี่สุภาพแต่งควบคู่ไปกับคำประพันธ์ชนิดอื่น เช่น ใช้แต่งควบคู่กับ กลอน กาพย์ และฉันท์ และร้อยกรองประเภทโคลงนั้นไม่เป็นที่นิยมของกวีรุ่นใหม่มากนัก จะเห็นได้ว่ามีจำนวนปริมาณการแต่งน้อย

ตัวอย่างโคลงสี่สุภาพ ของอังคาร กัลยาณพงศ์

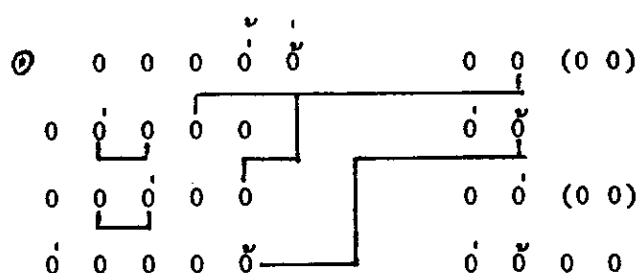
๑	อยุธยาเคยฝากฟ้า	องค์อินทร์
	แต่พม่ามั่งระหมากิน ;	หม่นไหม้
	ไทยแซกหมู่เจ้ากหมิพ	เขมือบพิศ
	แตกวัดวังร้างไร้	ลุ่มสิ้นเมืองสุญา

¹ ยรรยง แก้วใหญ่. "เปลี่ยนคว้างกลางกาล," บ้านไม่รู้อย. 3(6) : 71;

๑	อยุธยาจักผากฟ้า	ฤาณิน
	เกรงเทพไธธรณินทร์	หมื่นหล้า
	หวยราชภรณ์เล่ห์ทาสหมี	หมาด้อย
	กษัตริราชภรณ์ต่ำช้า	ซ่อนหน้าเหล็กสลายา" ¹

จะเห็นได้ว่า อังคาร กัลยาณพงศ์ ยังคงรักษาขนบสำนวนแบบเดิมอยู่

1.2.3 โคลงจัตวาทนต์ มีลักษณะบังคับดังนี้

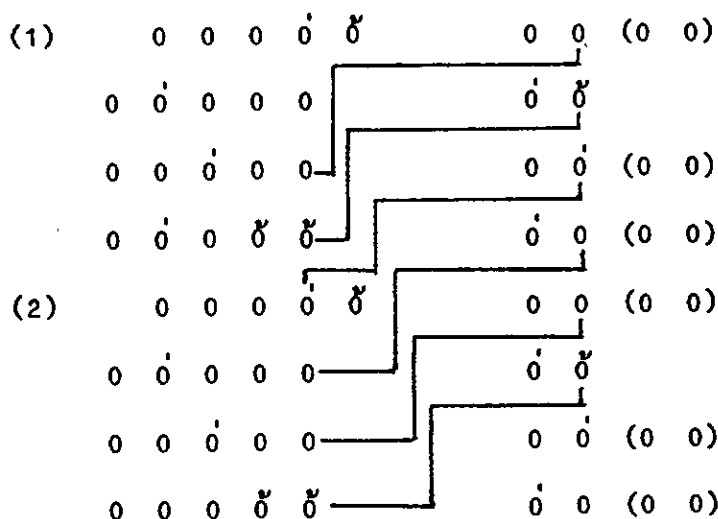
โคลงจัตวาทนต์ที่พบของ อังคาร กัลยาณพงศ์ เพียงบทเดียวเช่นกัน แต่มีข้อสังเกต คือมิได้มีสัมผัสในตามแผนผังบังคับ กล่าวคือ คำ "มิ่ง" กับ "ขวัญ" และคำ "ฤทธิ์" กับ "แห่ง" จะต้องสัมผัสกัน แต่บทโคลงของอังคาร กัลยาณพงศ์ มิได้สัมผัส ดังนี้

"๑	ผากสยามไว้แทบเท้า	กวีศิลป์
	ชุมมิ่งขวัญดินแดน	แผ่นฟ้า
	บุญฤทธิ์แห่งศิลป์	เป็นทิพย์
	นฤมิตอมตะหล้า	เลิศแล้ววิเศษสมัย" ²

¹อังคาร กัลยาณพงศ์. "ผากสยามไว้กับใคร," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 8(2822) : 37; 24 พฤศจิกายน 2528.

²แหล่งเดิม.

1.2.4 โคลงคันทาทญูชร มีลักษณะบังคับดังนี้

โคลงคันทาทญูชรพบในงานประพันธ์ของกมทวน กันธู เพ็ญภทเคียว ตัวอย่างเช่น

"๑ ทางเคินคาคาขด้วย	กันการ
บ้านแบกสัมภาระ	ไหล่อง
ละทิศละทางปาน	หลงป่า
มิกมิกเหมือนกันบัง	บ่อโพรง
"๑ ค่อยพันค่อยผ่าขึ้น	จากชุม
กุมเกาะกันเกี่ยวโยง	ย่างก้าว
รอยรอบบอสรพิษรุม	ล้อมท
คมหอกคมจ้าวเงอ	เงอคแทง" ¹

¹กมทวน กันธู. "อิงคายก็คายขอเพียงแค่แป็กโพชนหักครวน," สยามใหม่.

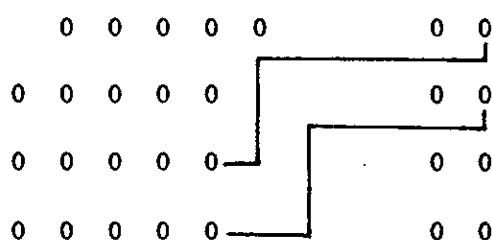
1.2.5 โคลงคั่นกระหู่ กระหู่ของโคลงสี่คั่นเหมือนกับกระหู่ของโคลง

สี่สุภาพ จำนวนบาท จำนวนคำ การบังคับเอกโท และการส่งสัมผัสเช่นเดียวกับโคลงสี่คั่นทั้งหลาย

โคลงคั่นกระหู่ที่พบในช่วงนี้เป็นของไพฑูรย์ พรหมวิจิตร เพียงบทเดียว ดังตัวอย่าง

"สุญ	หายไกวว่าร้อย	โบราณสถาน ถิ่นพ่อ
วัด	โบสถ์กำแหงตระการ	กองฟ้า
ธนะ	นิคหนึ่งประทาน	บุรณะซ่อม แชนนา
ท่า	แค่ออไค้หน้า	หน้อยเดียว
สุญ	สันติลปะล้ำ	เลอหิน
วัด	เก๋าราชวังภินท์	สุโหม
ธน	บัคร์ฐบาลบิน	โถมผ่าน ไปพ่อ
ท่า	พุทธรูปเศียรหลุดไรรู้	เกลื่อนคิน" ¹

1.2.6 โคลงวิษุมาลี มีลักษณะบังคับดังนี้

โคลงวิษุมาลีพบในงานประพันธ์ของประเสริฐ จันคำ เพียงบทเดียว ดังนี้

¹ไพฑูรย์ พรหมวิจิตร. "สุญวัฒนธรรม," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(357) : 22;

"๑ หนทางทอดยาวพัน	ไผ่ส่มย์
เจตนาตนยี่ดื้อ	ประโยชน์-โย
ตัวไกรตัวมันไกร	เอาเด็ก
จึงทรูหราอำไก่อ	ตัวกู
๑ ค้อมโค้งการระเหว	กราบกราน
ขอส่วนบุญจากสุ	มั่งเนื้อ
บริจาคเป็นทาน	ทุนต่อ
ปากบาปปากบิ่นเปื้อ	ปากเหม็น" ¹

1.2.7 โคลงมหาวิษุมาลี มีแผนผังบังคับเหมือนกับโคลงวิษุมาลี เพียงแต่เพิ่มคำในบาทที่สี่วรรคหลังอีก 2 คำ พบในงานประพันธ์ของประเสริฐ จันคำ เพียงบทเดียวเท่านั้น ตัวอย่างเช่น

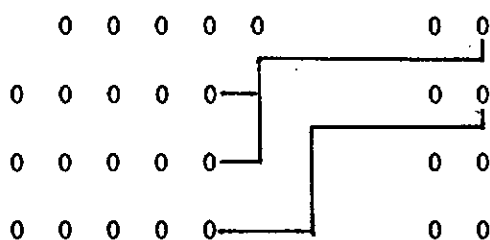
"๑ ไม้ซีกแห่งยุคย้อน	ซุงจัก
หน้าค้ำหน้าคั่นโกย	บักล้า
โอ้, เทียงวันมิดสงัก	เจียบสงบ
มหาวาตะวาคฟ้า	เจียบจ้อยหอยบู" ²

1.2.8 โคลงสินธุมาลี มีลักษณะบังคับดังนี้

¹ประเสริฐ จันคำ. "ไม้ซีกแห่งยุคสมัย," สุนาคค. 4(181) : 55; 23-29

สิงหาคม 2527.

²แหล่งเดิม.

จากการศึกษาร้อยกรองในช่วงนี้พบว่าโคลงที่มีลักษณะบังคับเหมือนโคลงสนธมาลีทุก
ประการเพียงบทเดียว แต่ผู้ประพันธ์คือ ไพฑูรย์ พรหมวิจิตร กำหนดชื่อโคลงไว้ว่า โคลงคัน
บาทไอยรา ซึ่งไม่มีในคำประพันธ์ไทย ดังตัวอย่าง

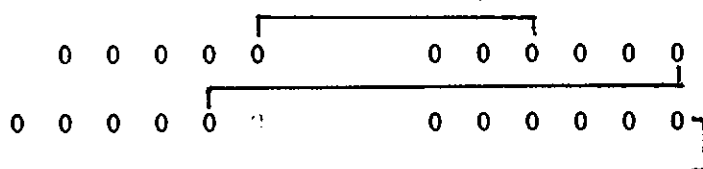
"โคลงคันบาทไอยรา"

1	เบอร์ติดหน้าอกแจ้ง	ชายนา
	ตะวันตกเขอร่มมา	มุงกำ
	ชายจูบแลกเงินตรา	เข้าประเทศ
	หอบหีบเหรียญดอลลาร์	สู่สยาม
2	คิดเบอร์ปากหน้าซำ	ขอบนที
	ล้อเลื่องทั่วเขอรมนี	นอกบ้าน
	ไทยแลนด์หลากสาวศรี	รวยเสน่ห์
	คำสวาทไคลยลำน	ล่าช้า" ¹

1.3 ภาพ รูปแบบของภาพที่ปรากฏในช่วง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2530 มี 4 ชนิด
ได้แก่ ภาพยานี 11 ภาพผนัง 16 ภาพสุรางคนางค์ 28 และภาพห่อโคลง (เท่าเรือ)

¹ไพฑูรย์ พรหมวิจิตร.. "โสเภณีไทย," บ้านไม่รู้อย. 3(10) : 96; พฤศจิกายน

1.3.1 ภาพยานี 11 มีลักษณะบังคับดังนี้

ภาพยานี 11 เท่าที่พบมีจำนวน 8 บท ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นไปตามแผนผังบังคับ ตัวอย่าง
เช่น

"แมงมุมขยุ้มหลังคา	แมวกินปลาหมากัดหงส์
มากยศไมยยืนยง	มียัคเยอะไมยยืนยาว
หลับตาสำรวจคน	ดีกว่าค้นไปดวงควา
ดีตัวเป็นคราวคราว	ดีกว่าก่อนและชอกคน" ¹

ส่วนที่มีลักษณะแตกต่างไปจากแผนผังบังคับเป็นของมหाराชชาวเมืองหลวง ให้คำที่ 5
ของวรรคแรกในบาทเอกไม่ส่งสัมผัสไปยังคำที่ 3 ในวรรคหลัง ตัวอย่างเช่น

"เกิดกายมาเป็นคน	อุคมการณ์ย่อมหยัคยืน
กมดาบกระบอกรบ	ประกาศสู้จนยับดา
เส้นทางอันเหยียดยาว	กุหลาบโรยหรือหญ้าคา
เลื้อยหลังจะโถมทา	สัจธรรมจักคงทน" ²

¹กมลเสน่ห์. "ใคร," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 5(1634) : 19; 22-28 สิงหาคม 2525.

²มหाराช ชาวเมืองหลวง. "เส้นทาง," สยามนิกร. 3(157) : 45; 28 มิถุนายน 2523.

อีกบทหนึ่งเป็นของแสงดาว ศรัทธามัน มีการใช้เครื่องหมายไวยากรณ์ในบทประพันธ์ และมีจำนวนคำไม่คงที่ในวรรคที่กำหนดไว้ 5 คำ ตัวอย่างเช่น

"คนโชหิวคือ ... แม่ข้า	หยาลคน้ำตาหลังเปรอปรน
แม่ข้าตามท้องถนน	เที่ยวขอทานอยู่โงงโง
แม่ข้าคือ ... โสเภณี	ถูกกดขี่ถูกกลโกง
ถูกฆ่าเหยียดค่าง	จูงคังหาสับเป็นไท" ¹

1.3.2 ภาพยัณบัง 16 มีลักษณะบังคับดังนี้

0 0 0 0 0 0	0 0 0 0	} 3 วรรค 1 บท
0 0 0 0 0 0		
0 0 0 0 0 0	0 0 0 0	} บทต่อไป
0 0 0 0 0 0		

ภาพยัณบัง 16 เท่าที่พบมีจำนวน 6 บท ส่วนใหญ่เป็นไปตามแผนผังบังคับ ตัวอย่างเช่น

"เสียงขลุ่ยบรรเลงเพลงแผ่ว	จำเริญเยื้อยแจ้ว
มีคแล้วอาทิตย์อัสดง	
แต่คนกับควายยังคง	ทนผืนเย็นง
ย้าย่างบุกลงไถไป" ²	

¹แสงดาว ศรัทธามัน. "วันแม่แก่ ... แม่ข้า," สยามใหม่. 2(92) : 57;

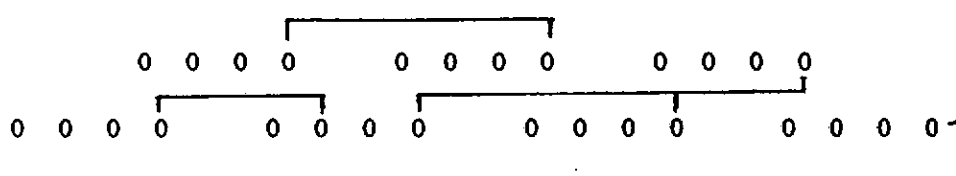
19 สิงหาคม 2526.

²บุศรา ศิริสัมพันธ์. "ฝัน," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(340) : 34; 8 มีนาคม

ส่วนที่มีลักษณะแตกต่างไปจากแผนผังบังคับ เป็นบทหรือยกรองของสันต์ธวัช
ศรีคำแท้ๆ คือมีจำนวนคำในวรรคแรกเกิน 6 คำ ตัวอย่างเช่น

หญิงสาวสวมหน้ากากหลอกหลอน ชายหนุ่มนั่งนอน
หนีทุกข์ใจร่ำไห้
เล่าซนแรกว่าปลอมปน แปล-ปลิ้นแปลงคน
นั่งนับหลุมศพขบขัน"¹

1.3.3 ภาพย่อบรรณคดี 28 มีลักษณะบังคับดังนี้

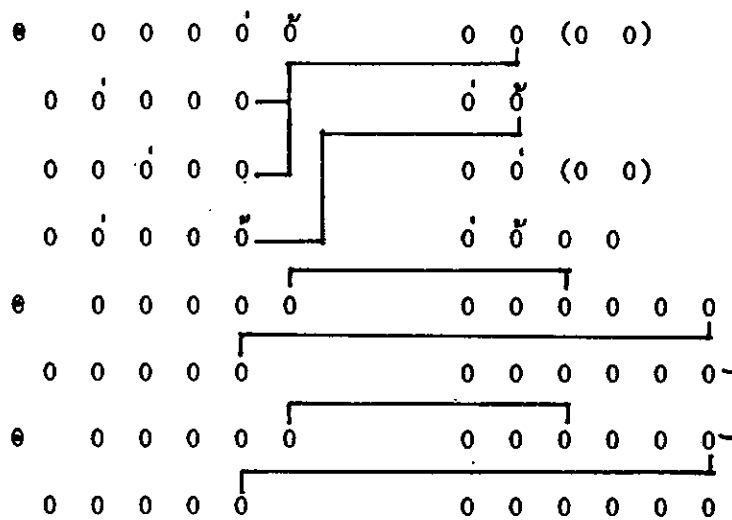
ภาพย่อบรรณคดี 28 พบในงานประพันธ์ของ ทร กิษฐสุวรรณ เพียงบทเดียว
ดังตัวอย่าง

"๑ น้องเอ๋ยน้องรัก เจ้ายังเยาว์นัก ไปรู้เคียงสา
สนุกชุกชวน หลงกลมาหา มีคอบอกไปป่า ตั้งเคร่งฉาน
๑ เร่งเข้าเร่งเรียน พังคิตุคเขียน กันคว่ำหาอ่าน
สิ่งใดไปรู้ ถามครูอาจารย์ มิช้ามินาน ฉลาดปราดเปรี้ยว"²

1.3.4 ภาพย่อบรรณคดี (เห่เรือ) ลักษณะของภาพย่อบรรณคดีเห่เรือจะขึ้นต้นด้วย
โคลงสี่สุภาพ 1 บท แล้วตามด้วยภาพย่อบรรณคดี 11 บรรยายความในโคลงสี่สุภาพอีกสลับกันไปเช่นนี้
จนจบ ดังแผนผัง

¹สันต์ธวัช ศรีคำแท้. "... ละคร ...," บ้านไม้ริ้วรอย. 2(4) 61; พฤษภาคม 2529.

²ท. กิษฐสุวรรณ. "เยาว์ บทกวีนี้ให้เธอ," สุนทรภู่. 3(151) : 53; 29 มกราคม - 4 กุมภาพันธ์ 2527.

ภาพยี่ห้อโคลง (เห่เรือ) เท่าที่พบมีเพียง 2 บท คือ บทร้อยกรองของประโชติ สุขกุล เรื่องกาพย์เห่เรือชม กทม. และของคมทวน กันธนู เรื่องกาพย์เห่เรือชมฝูงสัตว์ (อัญพรรถ จตุรพันธุ์) ผู้แต่งได้เอากำประพันธ์ประเภทกาพย์เห่โคลงมาแต่งปนกันเหมือนงานยุคเก่า แต่เปลี่ยนเนื้อหาจากการชมขบวนเรือ ชมปลา ชมไม้ มาเขียนในทำนองเสียดสี กังวลอย่างเช่น

"เห่หน้า (ข้าลวะเห่)

๑	กรุงเทพฯ กรุงไห้เมือก	หมักหมม
	กระดุกดุกทุบนิยม	พดขมม้า
	ปวงสัตว์ปลดลัศย์สม	จรลัค
	เคร้งจฉานไพล้ม	มั่วแล้แลศสม
๑	กรุงเทพฯ กรุงไห้ที่	ประคามีความโสมม
	พุทธรคกือหมักหมม	คิรั้งฉานช้านาญเชิง
	ฝูงสัตว์ลิสสามล้า	กระเพียนร่ำระบำเริง
	อาธรรมจิงบำเหิง	และบันเทืองทัวเมืองไทย
	เถื่อเงินมาต่อเงิน	ก็เพลิดเพลินละลิมไพร
	สำรอกความจังไร	และสำรอกการจำแลง

ทั้งครอกเร่งลอกครอบ

พะงาบคาบเงินตะแคง

ยักแย้ยักยันแยง

ย่างย่งโย้ยงหยกยื่น"¹

1.4 กลบท ผู้แต่งจะแทรกไว้ในคำประพันธ์ประเภทกลอน รูปแบบของกลบทที่ปรากฏในช่วง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2530 ได้แก่ กลอนกลบทกวีรเก็บบัว มยุราพ้องทางหงส์ทองลีลา พวงแก้วกุดั่น และกลบทอักษรล้วน

1.4.1 กลบทกวีรเก็บบัว ลักษณะของกลบทชนิดนี้จะมีคำซ้ำหนึ่งคู่อยู่ภายในวรรค แต่มีคำอื่นมาคั่นไว้ ทำให้คำซ้ำต้องแยกออกจากกัน กลบทกวีรเก็บบัวพบของอ้นตะเพียงบทเดียว ตัวอย่างเช่น

เหว <u>อ</u> ค <u>ห</u> า <u>อ</u> ค <u>ร</u> ัน <u>ท</u> ค <u>เ</u> น <u>อ</u> ย	แชน <u>เ</u> ม <u>อ</u> ย <u>ช</u> า <u>เ</u> ม <u>อ</u> ย <u>อ</u> ค <u>เ</u> อ <u>อ</u> ย <u>ไ</u> ท
หม <u>ค</u> ร <u>เ</u> ง <u>ฝ</u> เ <u>น</u> ร <u>เ</u> ง <u>ท</u> น <u>แ</u> ร <u>ง</u> ไป	หน <u>ก</u> ใ <u>จ</u> ทุ <u>ม</u> ใ <u>จ</u> ร <u>ับ</u> ใ <u>จ</u> งาน
เห <u>ง</u> อ <u>ห</u> ย <u>ค</u> ไ <u>ค</u> ล <u>ห</u> ย <u>ค</u> ไ <u>ม</u> ห <u>ม</u> ค <u>ล</u> ัน	หล <u>อ</u> ค <u>ล</u> ัน <u>หล</u> ง <u>ล</u> ัน <u>ห</u> ัง <u>ถ</u> ัน <u>ร</u> ู <u>า</u> น
เป <u>น</u> ใ <u>ล</u> เ <u>ย</u> ง <u>ค</u> า <u>ย</u> ใ <u>ล</u> เ <u>ย</u> ง <u>บ</u> เ <u>ก</u> เ <u>ย</u> ง <u>ก</u> าร	วัน <u>ผ</u> า <u>น</u> ก <u>ิน</u> ผ <u>า</u> น <u>ช</u> า <u>ง</u> า <u>น</u> ย <u>า</u> ว
กา <u>ย</u> ใ <u>จ</u> บ <u>เ</u> ใ <u>จ</u> ใ <u>จ</u> ใ <u>จ</u> ใ <u>จ</u> ใ <u>จ</u> ก <u>ค</u>	งาน <u>ล</u> ค <u>เ</u> ง <u>น</u> ล <u>ค</u> ใ <u>จ</u> อ <u>ค</u> ใ <u>จ</u>
ค <u>น</u> ใ <u>น</u> น <u>า</u> ย <u>ใ</u> น <u>เ</u> ม <u>ัน</u> ใ <u>น</u> ค <u>า</u> ว	ใ <u>จ</u> บ <u>ร</u> า <u>ว</u> ใ <u>จ</u> บ <u>ร</u> า <u>ว</u> ใ <u>จ</u> น <u>า</u> ว <u>ใ</u> จ" ²

1.4.2 กลบทมยุราพ้องทาง ลักษณะของกลบทชนิดนี้ในวรรคหนึ่งให้มีคำซ้ำกัน 2 คู่อยู่ต้นวรรคหนึ่งคู่ และท้ายวรรคอีกหนึ่งคู่ พบในงานประพันธ์ของบุญไธ เปี่ยมมนัสเพียงบทเดียว ตัวอย่างเช่น

¹คมทวน กันธู. "กาพย์เห่เรือชมผดุงสัตว์ (อัญมณรรค จตุรพันธุ์)," สุนาภค.

4(169) : 52; 3-9 มิถุนายน 2527.

²อ้นตะ. "กรรมกร," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(366) : 22; 6 กันยายน 2530.

"ดูคุพะกว้างไกลลิบลิบ
ระยิบระยิบระลอกคลื่นเป็นสายสาย
พลัฟพลัวเป็นรัวร์อยรายราย
คล้ายคล้ายประกายเพชรพราวพราว
แฉ่วแฉ่วลมไล่ใจหวิวหวิว
สยิวสยิวหนึ่นเนื้อหนาวหนาว
บึกบึนครึกครองเป็นคราวคราว
หนาวหนาวหนึ่นเป็นนัยนัย"¹

1.4.3 กลบทหงส์ทองลีลา ลักษณะของกลบทชนิดนี้ให้เล่นกระทุ้ 2 กระทุ้ สลับกันไปตลอดทุกบาท พบในงานประพันธ์ของคำลออ วลีอุไร เพียงบทเดียว ตัวอย่างเช่น

<u>"ในนามของความรัก</u>	<u>สันติภาพซึ่งตระหนักประจักษ์ค่า</u>
<u>ในนามความศรัทธา</u>	<u>สันติภาพงามสง่าน่านิยมน</u>
<u>ในนามของความดี</u>	<u>สันติภาพก็มืออย่างเหมาะสม</u>
<u>ในนามความชื่นชม</u>	<u>สันติภาพที่นรมณ์ประพรมใจ"</u> ²

1.4.4 กลบทหกแก้วกุดัน ลักษณะของกลบทชนิดนี้บังคับให้เล่นคำซ้ำ คำเดียวตลอดทั้งบท ทุกวรรคต้องมีคำซ้ำ โดยไม่บังคับว่าต้องมีกี่คำ และไม่บังคับว่าต้องวาง คำซ้ำไว้ ณ ตำแหน่งใด เท่าที่พบมีจำนวน 6 บท ตัวอย่างเช่น

¹บุญโท เปี่ยมมณีส. "บทเพลงคัมภีร์แห่งชาวเรือ," โลกหนังสือ. 6(9) : 59; มิถุนายน 2526.

²คำลออ วลีอุไร. "สันติภาพ???", วิทยาคารย. 85(11) : 26; ธันวาคม 2530.

"จึงระเบิดเกิดมีปีกก้น
 ปีนันหันันประเทศปีไทรบุรี
 ปีตำรวจตรวจฆ่าประชาชี
 ปีตายฟรีกันมั่วตัวประกัน
 ปีข่มขืนเย็นเคียงไปเรียงคิว
 ปีโหยหิวคอยากเย็นปากสัน
 ปีจำหน่ายชายชาติปราชญ์
 กอรั้รับชันจักให้หลายหลายปี"¹

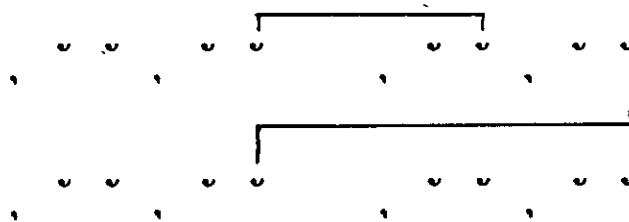
1.4.5 กลบทอักษรรล้น ลักษณะของกลบทชนิดนี้ต้องใช้พยัญชนะเสียง
 เดียวกันทั้งวรรค พบในงานประพันธ์ของคมเลนส์ เพื่องบทเดียว ตัวอย่างเช่น

"จุนข้างชักเชือกช้า	เชื่อนเฉย
ควาญชูกร้าขอเคย	ขับเพียน
จวงจำเงือกงาเงย	เงื่อเงียง
หัวทกท่าทคเหียน	ห่อห้อยทายทื่อ
คำคนคุยครอกคลั่ง	คำกค
ปีปล่อยเปลืองเปล่าปค	ปากโป
ล้วนเลียงหลีกลั่นลค	เลี้ยวล่อ
งานง่ายงม้งงังง	เง่าง้างงหงอย" ²

¹ธงไทย สุวรรณคีรี. "ปี 2576," สยามนิกร. 3(157) : 45; 28 มิถุนายน 2523.

²คมเลนส์. "คน," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(2234) : 27; 15 เมษายน 2527.

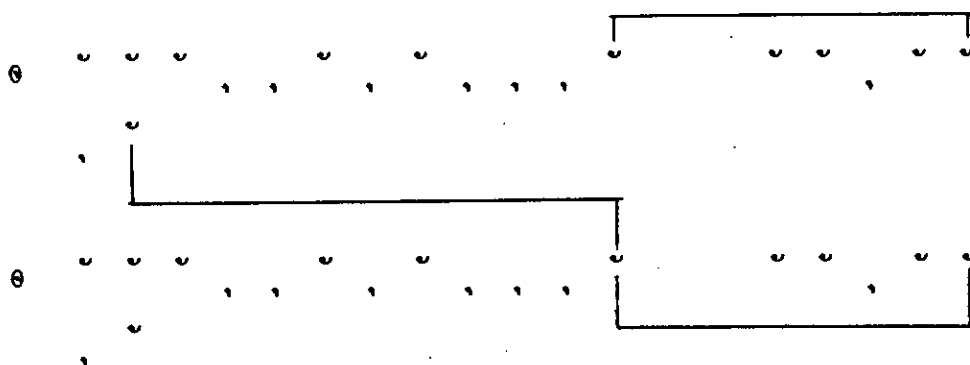
ภูซงคปยาคณัถ มีลักษณะบังคัษคังนี้

ภูซงคปยาคณัถ พยจำนวน 3 บทคือ บทร้อยกรองของคมหวน กัณฐ
เรื่องบันทึกกระฎุมพี, แค้นักสูผู้ยืนหยัค และคูก คัวยอย่างเช่น

"๑	ระลึกรัระชนวี	- รกรรมที่อุทิศใน
	ตุลาหกสะอนให้	และสืบสืบสัอนทรวง
๑	ประโคนไชสมัยคำ	ประหนึ่งคาริกาวง
	จะก็ไปก็ลัวนปวง	ประโยชน์เนาชวนาน"¹

สัทลวิกัฬคณัถ มีลักษณะบังคัษคังนี้

¹คมหวน กัณฐ. "แค้นักสูผู้ยืนหยัค," สยามใหม่. 1(49) : 57; 23 ตุลาคม

สัททวิภิกขิตถันท์ พบจำนวน 2 บท คือบทร้อยกรองของอุปั พันจันทร์
เรื่องประกาศด้านมารคะนอง และของคมทวน กันธู เรื่องกรรมที่บันทึก (2) เช่น

"หวังวันหนึ่งประลุฤทธิ์ประชาพยุพพาน

ต่อต้านเผด็จการ

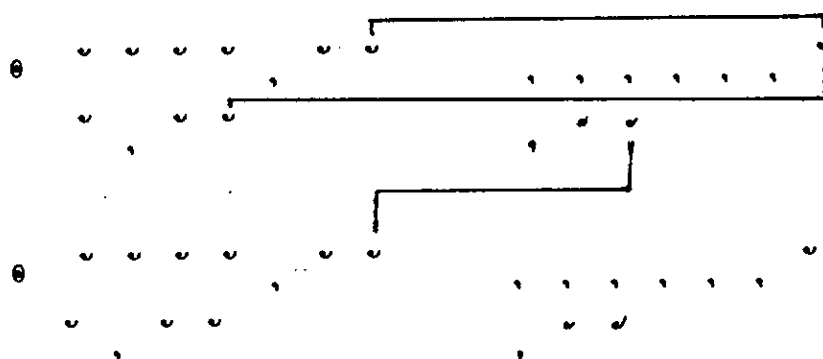
คะนอง

นั่นคือวันชนะมีอละมีระคะประคอง

ปากเป็ดประกาศก้อง

นิรันดร์"¹

สัทธราจันท์ มีลักษณะบังคับดังนี้

สัทธราจันท์ พบของคมทวน กันธู เพียงบทเดียว คือ

๑ ทพเพื่อนเกลื่อนคาคูลา, เป็น
บ่งอุบิเย็น

ประจุจะศิริกระเด็น
ยะเยือกชน

¹อุปั พันจันทร์. "ประกาศด้านมารคะนอง," สยามนิกร. 3(150) : 45; 10

"โอมกฎจะร้ายระบิล
เมืองเคียนราบไร้ไม้
ทูนทอกไปทุกทิศ
จากทอคอยงาข้าง
ล้วนรักโคมทาสติก
ไว้รอรับคุณความดี
คุจคอกไม้ตระการหลากสี
แบ่งปันความอบอุ่น
ให้ร่มเย็นเป็นสุข
ถึงใครลั่นสังฆาร
แวนแคว้นจึงยืนยง
แคว้นนี้กลับแปลก
เหมือนทรายแยกแผ่นดิน
อวคอกนิหาร
ว่าไทยอยากยืนยง
ผู้กำแหงแรงฤทธิ์
แผดเปรี้ยงทั่วทุกหน
เปื่อยเป็นแป้งปลิวปุย
เสี้ยวหนึ่งของกองทัพ
ท้าวท้าวทำไทย

รัตนโกสินทร์ไบเซนเทนเนียล
พิไลด้วยอิฐปูน
ทั้งคอนกรีตยางมะตอย
กระทั่งสลัมโทรมโทรม
มากกว่าประติมากรรม
อันมีมาเนิ่นนาน
ผลรับแสงตะวัน
เป็นมดลูกทวยไท
ร่วมทุกข์กับแผ่นดิน
อีกไทก็จะผ่านมาแทน
คงมาส่องรอยปี
เหมือนหินแตกตัวหลาย
แยกหินออกจากกรวด
เป็นนารายณ์อวตารอีกภาค
จงยอมรับศวกู
ตั้งอาทิตยยามเที่ยง
ปนมอคมคแมลง
อู๊ย, ฟังแล้วหวาดเสียว
สิ้นชายแล้วหรือครับ
เดือนเอย"¹

¹อาทวย อมไทย. "หรือแผ่นดินสิ้นชายที่พึงเชย," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 4(1323) :

"ศรีสวัสดิ์พิศาลชน"

เลอหล้าลบอบายโลก	โศกแก่ทางอนาญมข
ทุกข์กันทั่วอบายภูมิ	เจ้าพ่อกลุ่มเจ้าแม่กลัว
รายไ้ร้วคอกกล	ถ้าร้หคถ้าไรหาย
วังย้ายบ่อนย้ายบ้าน	ซานย้ายช่องย้ายเส้น
เดินคั่นไปค่างค่าง	บ้างจ้องล้างจ้องล่า
บ้างขู่ฆ่าอาฆาต	บ้างหมายมาดเอาเหมาะ
เซาะเสียจากตำแหน่ง	แล่งให้แหลกเป็นชิ้น
อินทร์พรหมยกยากช่วย	คัวยเล่นวิธีหมู่มาก
จากตัวแทนประชาชน	จากตัวปล้นประชาชก
จึงพรรถคนหัวปลี	มีสมองแก่หัวปลา
โง่กระทั่งหาเหยื่อ	ไปเถื่อที่เขาชม
ไปถ่มที่เขาชอบ	อ้างระบอบระบิลเมือง
จะเปลื้องใครให้สำเร็จ	แม้ไร้เหตุไร้ผล
อวดพลเอาพวงกลาก	โดยปีปายกมือ
ไม่ถือคึดถือควร	กระควนใส่ลูกเคียว
นับคะแนนเสียส่วนตน	นับคะแนนลับคนส่วนตัว
คิชั่วคู่ชั่วไ้	ท่น้ำกามพุงไล่
ซื้อบ้านแม่เมือง	เป็นพอ-บารมี" ¹

จากตัวอย่างที่พบจะเห็นได้ว่าผู้แต่งยังยึดขนบของการแต่งร้อยอย่างเคร่งครัด บางบทใช้คำขึ้นต้นว่า "โอม" เพื่อต้องการความขลัง บางบทเป็นบทอาเศียรวาท นำวรรณคดีเก่า มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการแต่ง

¹คมเลนส์. "สมองปลา," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(2276) : 27; 27 พฤษภาคม

1.7 ลิลิต รูปแบบของลิลิตที่ปรากฏในช่วง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2530 เป็น ลิลิตสุภาพ ซึ่งประกอบด้วยรายสุภาพและโคลงสุภาพแต่งปนกันไป อาจแต่งเริ่มต้นด้วยรายสุภาพ โคลง 2 สุภาพ โคลง 3 สุภาพ และโคลง 4 สุภาพ แล้วย้อนกลับมารายสุภาพใหม่ก็ได้ หรืออาจ แต่งรายหลายบทหรือโคลงหลายบทติดต่อกัน แล้วแต่เนื้อเรื่องจะเหมาะกับการใช้คำประพันธ์ชนิดใด

ลิลิตสุภาพที่พบมีจำนวน 3 บทคือ บทร้อยกรองของป้าแก้ว เรื่องลิลิตประชา ไร่ประชา ของสี่สาว เรื่องรายรัตนโกสินทร์สองร้อยปี และของนายโรจน์ ศรีสุโร เรื่องกำสรค ศรีโรจน์ ดังตัวอย่าง

"ราย

ประชาไร่ประชา	หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน
เขาโกกนแรงงาน	สำราญอยู่หอคอย
เพียงหนึ่งน้อยอยู่สบาย	หลายคนสิทุกข์เข็ญ
แสนลำเค็ญเช่นวังงาน	ทวนแอกไถอยู่คาปี
เขามั่งมีซี้หลังคน	ปากกินป้อนคำหวาน
น้ำตาลเคลือบยาพิษ	อภิสิทธิ์ทรชน
คุณกมลบ่ถือคน	ประชานยากไร้
หาสบายหน่อยได้	คังนี้เรื่อยมา ท่านเอ๋ย

โคลง 4

ปวงประชายากไร้	เหลือเข็ญ
ทุกข์ยากสุดลำเค็ญ	ชมอคไหม้
เขาอ้างว่ากรรมเวร	คำหลอก หลงเอ๋ย
โกยกอบกินแล้วไซ้	อวดอ้างคำลวง
ปวงไท้หาสไร้	อิสรา
ใครเอ๋ยอ้างเหว	หลอกเหลั่น
อีกบุญวาสนา	ทนคำ จริงฤา
ควรเร่งควรไต่เต้า	ต่อได้ความจริง

โคลง 2

สรรพสิ่งแลล้วน	แปรเปลี่ยนไปทั่วถ้วน
จากร้ายกลายเป็นดี	ควรเอ๋ย
หาสมามีไฉนแล้ว	หลุดจากครวนโซ่แล้ว
เบิกฟ้าอิสรา	
ทุกชีวาสุขด้วย	ภราครภาพช่วย
เช่นน้ำใจเสมอ	เหมือนนอ

ร่าย

เออ! เขาบอกเราว่า	ทุกถ้วนหน้าเป็นไท
ทุกคนในแผ่นดิน	บ่เป็นข้าของใคร
ล้วนถือโทษสุล้า	เพียงคำหวานลวงหลอก
คอยปล้นปลอกฝูงชน	แท้เบื้องบนคือแอก
ประชาแบกคังไถ	โซ่ครวนใส่ขาแขน
ปากเย็บแน่นติดกัน	ให้คนหัวเหวาคลัว
เพราะคนชั่วต่ำช้า	เราจึงทนเป็นข้า
อย่างนี้จริงแล พ่อเอ๋ย	

โคลง 3

แต่คนก็คือคน	บ่อาจทนเยี่ยงนี้
ปลดแอกกรวยทางชี้	ส่องให้เห็นทาง
กลางเลือนลึกลับไกล	ผองไพรทักก็้อง
รวมหมู่เฮาพวกฟ้อง	เพื่อพ้นบีฑา
มาร่วมสู้เสรี	ทุกข์บ่มีสุล้า
ฤาห่อนให้ชอกช้า	หนึ่งผู้ใดเกษม

ร้าย

โรคร้ายเล็ดผองไทย	ซจกไปให้สิ้นซาก
ถอดหน้ากากกฏมพี	ถอดหน้าผีนายทุน
พวกนักบุญใจบาป	กำหราบให้สูญสิ้น
ผีแผ่นดินแผ่นดิน	เบิกฟ้าใหม่ใสสด
ปลดแอกอั้งหนักคอ	ประยอกลัวเกรง
ร้องเพลงไพรร่วมสู้	กู้เกริกก้องเอาชัย
ไทยคือไทใช่ทาส	ประกาศก้องอิสรา
หัวแผ่นดินแผ่นดิน	ไทยคือไทยใช่ข้า
อยู่พื้นแหลมทอง	

โคลง 4

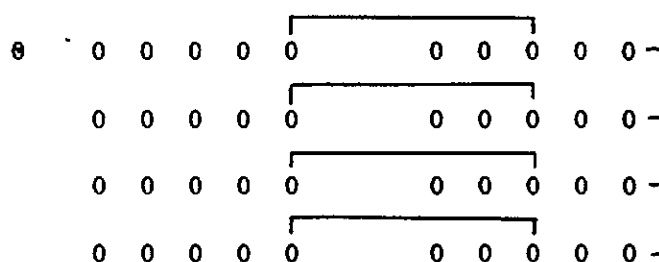
ผองประชาชนซ้อง	ทุกสถาน
จิตร่วมจิตใจหาญ	แกร่งกล้า
จิตร่วมอุคมการณ	กอบปรก
เลือกหลังย้อมแผ่นดิน	แหล่งนี้คือไทย" ¹

2. รูปแบบเก่าที่คำนึงความฉันทลักษณ์ของเพลงพื้นบ้าน ร้อยกรองชนิดนี้หมายถึงงานประพันธ์ที่มีรูปแบบเป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือบทบัญญัติที่เป็นลักษณะบังคับของคำประพันธ์ประเภทเพลงพื้นบ้านอย่างเคร่งครัด ดังตัวอย่างเช่น

ป้าแก้ว (นามแฝง). "ลิลิตประชาโลั้ประชา," มาตุภูมิ. 7(1022) : 35; 15
กุมภาพันธ์ 2523.

พอกิดว่านั่นจุคหมาย	ก็โถมทุ่มไจกาย
ถึงเห็นคเห็น้อยปางตาย	มีอาหาร
เห็นซ้ายขวาหน้าหลัง	ยังพร้อมพรังหองเพื่อน
แรมทางเป็นปีเคื่อน	ไม่เห็น้อยอ่อน" ¹
บนรถไฟสายควน	คันขบวนโก-ลก
มีเรื่องตลก	จะเล่าให้
นับตั้งแต่ของมาก	ลำบากที่จะนั่ง
อัดแน่นเหมือนถูกขัง	ในลังไม้" ²
"ช่วย, คุณผู้หญิงเลี้ยงซ้าย	อ้าว, คุณผู้ชายเลี้ยงขวา
รัฐมนตรีไม่อยู่ตรงหน้า	จะรู้ได้ยังไง
ว่าใครถูกใครผิด	ใครกระบิกระบวนเบ่ง
พูดเข้าข้างคนกันเอง	ใช้ได้ที่ไหน" ³

เพลงกลองยาว มีลักษณะบังคับดังนี้

¹ นฤมิตร ประพันธ์. "จากหัวใจ," สุนาคต. 4(173) : 55; 1 กรกฎาคม 2527.

² สายธารสิโป. "รถไฟสายใต้," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 8(2514) : 27; 20

มกราคม 2528.

³ คมเลนส์. "ไทยเลนส์เยียร์ลิลิต," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(364) : 24; 23

สิงหาคม 2530.

ลักษณะเพลงกลองยาว วรรคหนึ่งใช้คำตั้งแต่ 4 ถึง 5 คำ บทหนึ่งมีจำนวนวรรคไม่แน่นอน อาจมีได้ตั้งแต่ 4 ถึง 10 วรรค คำสุดท้ายของกลอนวรรคต้นส่งสัมผัสไปยังคำที่ 2 หรือ 3 ของกลอนวรรคหลัง และคำสุดท้ายของวรรคหลังทุกวรรคจะสัมผัสกันเรื่อยไป

เพลงกลองยาวที่ปรากฏในช่วง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2530 เป็นดังนี้

ทวยราษฎร์ออกเฝ้า	คุ้มเกล้าออกห้ำ
ชื่อทวยกาชาด	หวังไค้มาสสะคำ
ชื่อทวยไค้คิน	ถูกกินทุกคา ... ตะละล้า
หลวงพ่อนันต์	หลวงพี่ดีกว่า
ให้ห้ำให้เจ็ด	กูว่าเท็จประชา
หลอกคนตาบอด	ดีกว่าทอดผ้าป่า
ถูกบ้างผิดบ้าง	เอาเงินสร้างศาลา ... ตะละล้า
ทำปากมูมมิบ	นั่งจินน้ำชา
ใครเชื่อฉิบหาย	ชายไร้ชาหนา
เลิกเชื่อหลวงพ้อ	หันมาล่อสุรา
ร้องเพลงกลองยาว	จับสาวดีกว่า
ใครรักกับพี่	จะให้เป็นที่รกรรยา ... ตะละล้า" ¹
"จะหมกสมัยแล้วซี	สับรัฐมนตรีดีกว่า
ไม่วางใจรัฐบาล	บริหารพารา
หาเสียงไปด้วย	เพื่อช่วยสมัยหน้า
ฟอร์มซ่อมอภิปราย	อัคเทปขายดีกว่า ... ตะละล้า

¹ ธงไทย สุวรรณคีรี. "กลองยาวเลิกลอย," สยามนิกร. 4(167) : 45; 6 กันยายน 2523.

คำสุกท้ายของวรรคหลังสัมผัสกันไปเรื่อย ๆ เพราะไม่กำหนดสั้นยาวว่ามีกี่บาท แต่เมื่อจะจบบท
ต้องให้บาทสุกท้ายสัมผัสตามผัง และคำสุกท้ายลงด้วยคำว่า "เอ๋ย" ตัวอย่างเช่น

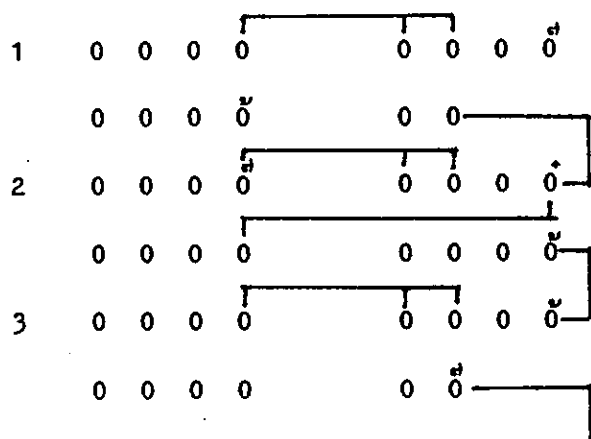
"ซยับมือคักท้าย	แล้วชูปายสลอน
มาในกลางสาคร	(ฮ้า...ไฮ้) น้ำเขียว
เหลือบซ้ายแลขวา	เห็นชีหมาลอยวน
หึ่งกรุงเทพฯ กรุงธนฯ	(ฮ้า...ไฮ้) เหม็นเขียว
นั่นก็ฝาดนามัย	นี่ก็โช่งยาง
ลอยอยู่เต็มตามทาง	(ฮ้า...ไฮ้) คคเคี้ยว
.....	
กลับบ้านนอกยังคึกว่า	อยู่ต้องบ้านเฒ่าเขียว
ชีเกียจจนน้ำเขียว	ปู่เทียมตายเอ๋ย ฯลฯ" ¹

คำว่าชอ นิยมแต่งกันมากทางเมืองเชียงใหม่ หลักเกณฑ์การแต่งคำวชที่นักแต่ง
ยึดถือเป็นหลัก ปรากฏในคำวชเรื่องมูลละกิติ บทหนึ่งว่า

กันว่าบ่กับ	ที่สามตัวเหลี่ยม
และเจ็ดตัวเตี้ย	บาทหลังบาทหน้า
แม่นชาคใจความ	พระธรรมแก้วกล้า
กล่าวผิในธรรม	ท่านไ้
ก็ขอสุมา	ด้วยเตียนคอกไม้
ลงโทษข้า	นานา

¹ เจนภ จกระบวนวรรณ. "เพลงเรือ กทม," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 4(1198) : 21;

หลักเกณฑ์นั้นคือ "สามตัวเหลี่ยม เจ็ดตัวเตี้ย บาทหลังบาทหน้า" ซึ่งไม่ได้บอกอะไรชัดเจนว่ามีจำนวนคำ จำนวนวรรค สัมผัส และเสียงวรรณยุกต์อย่างไร อย่างไรก็ตาม เศรษฐพลอินทร์ ได้สรุปแผนผังการแต่งคำวซอ บทดำเนินเรื่องไว้ดังนี้

ตัวอย่างคำวซอ

ชีวิตคนจน	เขาต้องกินรนให้ฟ้า
เหมือนตั้งตัวช้า	ป็น้องตั้งหลาย
จะเล่าหือฟัง	ถึงหญิงถึงจาย
มีชิงหนึ่งสาย	ซอนไปทางหน้า
เป็นคนขอทาน	พิการคั่งป่า
ตามอกชาลืบ	อย่างนี้ ...
ทุกขียากแท้ทนอ	ไผ่ขอช่วยชี
ช่วยบอกตัวช้า	ควยนา
มีชิงคู่ทุกข์	ชานซูกเสาะหา
ช้าชอวันทา	คิดชิงกล่อมให้
คาข้างหนึ่งคิ	พอมีเห็นได้

¹ เศรษฐ พลอินทร์. ลักษณะคำประพันธ์ไทย. 2524. หน้า 304.

ลำพากยาไ้

บ่พัก ..."¹

เพลงกล่อมเด็กภาคกลางและภาคใต้

เพลงกล่อมเด็กภาคกลางและภาคใต้มีลักษณะเหมือนกัน ทั้งนี้เพราะไม่มีลักษณะเฉพาะทางรูปแบบการประพันธ์ที่เห็นเด่นชัด ธิดา โมสิกรัตน์ และวินัย ภูระหงส์² ได้สรุปลักษณะรูปแบบทางการประพันธ์ของเพลงกล่อมเด็กทั้งสองภาคนี้ว่ามีอยู่ถึง 6 แบบ สำหรับลักษณะของรูปแบบทางการประพันธ์ตามที่ปรากฏในช่วง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2530 นั้นคือบทหนึ่งมี 8 ววรรค หรือมากกว่า 8 ววรรคขึ้นไป แต่ละววรรคไม่กำหนดจำนวนคำ และมีลักษณะสัมผัสตามที่ธิดา โมสิกรัตน์ และวินัย ภูระหงส์ สรุปไว้ดังนี้

0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ตัวอย่างเช่น

"๑	วัดเอยวัดโบสถ์	ศาลโชนคเจ้าคั่น
	เจ้าขุนทองไปปล้น	ปานจะนี้ไม่เห็นมา
	คดข้าวใส่ท่อ	ถ่อเรือไปตามหา
	เขาก็ร่ำลือมา	ว่าเจ้าขุนทองตายแล้ว

¹แสงดาว ศรีธรรมม. "วณิพกเบจจร," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 6(1975) :

18; 13 กรกฎาคม - 6 สิงหาคม 2526.

²ธิดา โมสิกรัตน์ และวินัย ภูระหงส์. "การประพันธ์เพลงพื้นบ้าน," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 2 การประพันธ์ไทย หน่วยที่ 1-7. 2526. หน้า 116-119.

"๑ แต่วิญญาณเจ้ายังอยู่ เสียงกู่ก้องเจื้อยแจ้ว
 ร้องฝากเพื่อนแก้ว ว่าเจ้าขุนทองคือเจ้าขุนทอง
 น้องออกจากบ้าน เมื่อตอนตะวันเรืองรอง
 คุยเกี่ยวกับเพื่อนพ้อง ผู้ติดตามตามตะวัน
 "๑ ไปเพื่อสิทธิเสรี เพื่อศักดิ์ศรีบางระจัน
 ไฉ่เจ้านกเขาชั้น แล้วตามกันเข้าพงไพร
 พบไม้คอกสีข้าว งามพรั่งพรราวสคิไส
 กกคันสมใจ คังคันไผ่เมื่อวานขึ้น"¹

 "มุกสังเฆ อย่ามากินตับ
 เด็กเด็กจะหลับ กินตับเด็กชี้ร้อง
 นักปฎิวัติจะมา ห้องฟ้าหม่นหมอง
 เสียงมุกสังร้อง อยู่ริมชายควน
 มุกสังตัวลาย ร้องเสียงทวนทวน
 นักปฎิวัติเรรวน สับสนในหนทาง
 ทฤษฎีกำหนด มั่วหมดจนหมองหมาง
 สับสนในหนทาง ไม่รางขวางในหัวใจ
 มุกสังตัวคำ ปฏิบัติวิกรรมอยู่แค่นไกล
 เงียบเหงาอ้างว้างกลางไพร ลมหนาวโถมไล่ไม่สร้างชา
 คากน้ำค้างอาบฝน เหน็บหนาวค้องทนทุกเวลา
 นักปฎิวัติจะมา พร้อมทฤษฎีนับร้อย"²

¹มาลัย อิศรา. "ฝากระลึกถึงเจ้าขุนทอง," สุนาคต. 2(97) : 55; 16-22
 มกราคม 2526.

²สมใจ สมกิต. "มุกสัง," ถนนหนังสือ. 5(4) : 62; ตุลาคม 2530.

เพลงกล่อมเด็กภาคเหนือ

เพลงกล่อมเด็กภาคเหนือหรือที่เรียกว่า เพลงอ้อลูกนั้น ไม่มีลักษณะเฉพาะตัว การเรียบเรียงถ้อยคำเข้าเป็นเนื้อร้อง มีลักษณะคล้ายคลึงกันทั่ว ๆ ไป แต่ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ในด้านฉันทลักษณ์ แต่ละบทไม่จำกัดความสั้นยาว บทหนึ่งบทจะมีวรรคก็ได้ แต่ละวรรคก็ไม่กำหนด จำนวนคำ จะมีกี่คำก็ได้ ตั้งแต่ 3 คำขึ้นไป ส่วนมากจะใช้ 3-4 คำ การส่งสัมผัสระหว่างวรรค ก็ไม่กำหนดแน่นอน บางทีบางวรรคก็ไม่รับส่งสัมผัสกับวรรคอื่น¹ ลักษณะเด่นของเพลงกล่อมเด็กภาคเหนืออยู่ที่คำขึ้นต้น เช่น เพลง อ้อ จา จา ก็จะขึ้นต้นด้วยคำว่า อ้อ จา จา หรือเพลง ลิกจุงจาก็ขึ้นต้นด้วยคำว่าลิกจุงจาเช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น

"อ้อ จา จา	ลงอุหนาลูกแม่
หลับคำอย่างอแง	แม่จะอ้อจาจา
ลมภูเขาเมาเย็น	โยกเรือนไหวซา-ช้า
สายฝนกระหน่ำมา	โยไปสื่อนปลาหากิน
ฝนตกจ๊กจ๊ก	บ่หยุดพักพื้นดิน
แม่งิ่งข้าวเหนียวปั้น	รอนันนิกลับเขื่อน
บ้านเฮาจนยาก	หลังคาจากสิ้นเทียน
ลมอ้อก็แตกเกลื่อน	ฝนสาดถึงอุโกว
แม่เอาทอคลุมอุ	อ้อลูกหนูหลับไหล
เหมือนอุแม่ยากใจ	ลูกไม่ร้องลูกกวน" ²

เพลงกล่อมเด็กภาคอีสาน

เพลงกล่อมเด็กภาคอีสานไม่มีลักษณะเฉพาะทางการประพันธ์ที่แน่นอนตายตัว เช่นเดียวกับเพลงกล่อมเด็กภาคเหนือ กล่าวคือ แต่ละบทจะสั้นยาวเท่าใดก็ได้ ตั้งแต่ 4 วรรคขึ้นไป

¹ธิดา โมสิกรักษ์ และวินัย ภูระหงส์. "การประพันธ์เพลงพื้นบ้าน," ใน เอกสาร การสอนชุดวิชาภาษาไทย 2 การประพันธ์ไทย หน่วยที่ 1-7. 2526. หน้า 119.

²อารยัน ภูเงิน. "ผู้ถูกทอดทิ้ง," สุนาคร. 5(214) : 55; 11-17 เมษายน 2528.

แต่ละวรรคก็ไม่กำหนดจำนวนคำจะใช้กี่คำก็ได้ มีการส่งสัมผัสต่อเนื่องวรรคต่อวรรคไปเรื่อย ๆ และไม่กำหนดตายตัวว่าคำไหนต้องสัมผัสกับคำไหน บางทีกาพย์วรรคก็ไม่มีสัมผัส¹

ตัวอย่างเช่น

" นอนสาเคื้อหล่า	หลับตาอ้วยช้วย
เพิ่นมาชายกล้วย	แมสื้ออให้กิน
เพิ่นมาชายคิน	แมสื้ออให้อยู่
เพิ่นมาชายอู้	แมสื้ออให้นอน
เจ้าอย่าอ้อน	อย่าแอ้วกินนม"

อ้อ หือ อ้อ กะ หือ อ้อ หือ อ้อ

นอนสะเคื้อหล่า	หลับตาเว้ง่าย
คุณครูสื้อซ่าย	เจ้านายกะสื้อว่า
ตำรวจสื้อคำ	ทหารกล้าเพิ่นสื้อซัง
เพิ่นสื้อจับซัง	จำคุกซี้ไก่อ
เพิ่นสื้อหาใส่	ความฮ้ายเฮาบมี
เพิ่นสื้อกินบิ	จับจี้แกลัมเหล้า
นอนเถอะเจ้า	ฟ้าวนอนเถอะเจ้า
คิ่นมือเข้า	ให้เจ้าได้เงินพัน
ยามนอนผัน	ให้เจ้าได้เงินหมื่น
ฮ่อคยามคิ่น	ให้เจ้าได้เงินแสน
แปนมือไป	อย่าให้ไ้ถูกญแจมือ!

อ้อ หือ อ้อ กะ หือ อ้อ หือ อ้อ"²

¹ธิดา โมสิกรักษ์ และวินัย ภูระหงส์. "การประพันธ์เพลงพื้นบ้าน," ใน เอกสาร
การสอนชุดวิชาภาษาไทย 2 การประพันธ์ไทย หน่วยที่ 1-7. 2526. หน้า 121.

²คำผา เพลงพิด. "นอนสาเคื้อหล่า," สยามใหม่. 3(65) :44; 11 กรกฎาคม 2524.

3. รูปแบบเก่าที่ไม่เคร่งครัดอันหลัก จากการศึกษาร้อยกรองประเภทนี้ ผู้วิจัยพบว่า มีจำนวนมากถึง 237 บท รูปแบบประเภทนี้มีลักษณะดังนี้ คือ

3.1 ร้อยกรองที่มีสัมผัสแต่ไม่เป็นไปตามแบบแผนของกลอนอย่างชัดเจน

3.2 ไม่เคร่งครัดเรื่องสัมผัสระหว่างบทและเสียงสัมผัสสระอาจจะคล้ายคลึงกัน มากกว่าเป็นเสียงสัมผัสสระที่ถูกต้อง

3.3 ไม่เคร่งครัดต่อจำนวนคำในแต่ละวรรค

อนึ่ง จากการศึกษาร้อยกรองในช่วง พ.ศ. 2522-2530 ผู้วิจัยพบว่าร้อยกรอง บทหนึ่งอาจมีลักษณะตามข้อ 3.1 - 3.3 อยู่ด้วยกัน และส่วนใหญ่รูปแบบที่นิยมจะเป็นกลอน กาพย์ และโคลง ตามลำดับ

3.1 ร้อยกรองที่มีสัมผัสแต่ไม่เป็นไปตามแบบแผนของกลอนอย่างชัดเจน กล่าวคือ มีการส่งสัมผัสระหว่างวรรคไม่แน่นอน พบจำนวน 28 บท ตัวอย่างเช่น

"บาคาลโยกกลางบ้าน

เด็ก ๆ สาราญ

ได้โยกน้ำบาคาล

ได้อาบ ได้กิน ได้ดื่ม ได้ด่ำ

กำลังกินชกน้ำไหลพลั๊ก ๆ ออกมา

เจ้าหล่อเลี้ยงชีวิต

มิเคยบ่นว่าลัคนิด

ผลิตและให้ความเมตตา

ยืนกลางแดดกกกล้า

ไม่เคยอ่อนล้า ท้าทาย

ผู้คนล้นหลาม

มุ่งมายามกระหาย

ความทิวไค้มลาย

ได้สบาย ได้ขึ้นบาน
เจ้าบาคาลโยกกลางบ้าน
ยังยืนนาน ไม่ระวาง
จะหนาว ร้อน หรือ แล้ง
ไม่เคยเหือดแห้งน้ำใจ"¹

"ด้วยมือ ... อันทรงพลัง
เราจะสร้างแผ่นดินให้แข็งแรง
เอาแผ่นดินฟ้ามาผสม
เอาซึ่งธาตุสี่น้ำตาลมาผสม
อีกความรักเกลียวกลม
ผองเหล่า พี่น้องไทย
ด้วยมือ ... อันแข็งแรง
เราจะแย่งย้อยอุกคั่นใด
โค้นขอบฟ้า เราจะฝ่าถ้ำข้ามไป
ทั้งหัวใจ ทรวง ... มิโรยรา"²

"อัคควันเข้าไป
อัคเข้าไป
ให้มันกรุ่นกำจายในสายลม
ผสมจินตนาการเพริศพรำ
ผ่านควัน

¹ปราโมช ปราโมทย์. "บาคาลโยก," บ้านไม่โรย. 2(2) : 76; มีนาคม 2529.

²ดวงดาว อิศรา. "ความฝัน," ถนนหนังสือ. 4(6) : 63; ธันวาคม 2529.

วันเวลาอันล่งลับ

ผู้บอกกล่าวคือดวงเดือนดวงตะวัน

ไม่ใช่เธอไม่ใช่ฉัน ไม่ใช่เธอไม่ใช่ฉัน

ควัน กัญชา หญ้าแห้ง

คืนเหตุแห่งความเมา, มัน

มาในรูปของม่านควัน

ฝันเพริศเคลิด

จับต้องไม่ได้

คือควัน

ล่องลอยคามกินวันที่ล่องไป

ลบเลือนความหมองไหม้

เพื่อพ้นคืนพบหมองหม่น

เจียนจะสุกทน

ลิวลับไปเร็วเกินลม

ปล่อยคนล้มละลายหลายหลายคน

มันจะต้องผ่านพ้น

ไปกับควัน

มันจะต้องผ่านพ้น

ไปกับควัน ควัน ควัน"¹

3.2 ไม่เคร่งครัดเรื่องสัมผัสระหว่างบท และเสียงสัมผัสสระ อาจจะคล้ายคลึงกันมากกว่าเป็นเสียงสัมผัสสระที่ถูกต้อง เท่าที่พบมีจำนวน 40 บท ตัวอย่างเช่น

¹ประเสริฐ จันคำ. "ควัน," บ้านไม่รู้อิโระ. 2(11) : 95; ธันวาคม 2529.

"เขียนมาใช้ว่าร้อนคน
 ผู้คนพูดมาพาหวัน
 เขาพูดนานาสารพัน
 ว่าแตกต่างกันเพลิน
 เขาว่าครูใช้จำยมาก
 ชอบลาทศิษย์ไปข่มขืน
 เทียวตึกเที่ยวคั่นก่อนกิน
 ชอบคั่นแพชั่นผันตาม
 เล่นแชร์เล่นหอยรวยเลข
 ชอบเสกชอบเป่าพนักหนา
 เข้าเย็นเล่นแต่สุรา
 เสฮาร่วมวงไพบูลย์
 มีหนี้มากล้นคนหนี
 ครูดีเคือคร้อนหล่อนเอ๋ย
 อย่าคอกอย่าย้านักเลย
 คุณเอ๋ยครูดี ... มีเหมือนกัน"¹

"มาโรงเรียน มาทำไม ก็ไม่รู้
 มานั่งดู คุอะไร ก็ไม่เห็น
 ให้นั่งท่า ทำยังงิ ทำไม่เป็น
 เลยนั่งเล่น ทะเล้นไป ทำงิคู้

¹สุธรรม ทองสุก. "แก๊ข้าว," ครูปริทัศน์. 10 : 7; มีนาคม 2528.

เขาให้มาโรงเรียน นั่งเขียนอ่าน
 เอ้า การบ้าน เอาไปทำ จำให้แม่น
 พรุ่งนี้สอบ ท่องไว้นะ จะเอาคะแนน
 ใครมีแผน จักมาใช้ ให้ได้เต็ม

ครูมาสอน สอนอะไร ไม่รู้เรื่อง
 สอนการเมือง สังคมศาสตร์ ปรัชญาเกินหนังสือ
 สอนอังกฤษ คณิตฯ คณิตขั้นสูง
 สอนเคมี ฟิสิกส์ น่ารำคาญ

เรียนเรียนไป เรียนทำไม ใครรู้วะ
 จากอนุบาล เลื่อนมา ถึงประถม
 จบแล้วสอบ เข้าใหม่ ไปมัธยม
 จบอุดม ศึกษา ช้าๆ ตกงาน"¹

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้แต่งไม่คำนึงถึงแบบแผน คือ สัมผัสระหว่างบท ซึ่งเป็นเรื่องเคร่งครัด แต่มุ่งเนื้อหาเป็นสำคัญ

อีกลักษณะหนึ่งบทร้อยกรองที่ชื่อว่า "โรยไม่รู้บ้าน" ซึ่งมีจังหวะในการอ่านผิดเพี้ยนไปจากร้อยกรองประเภทกลอนโดยทั่วไป คือมีจังหวะเป็น 4-4 และผู้อ่านยังรู้สึกว่าเป็นฉันทลักษณ์ของไทย เพราะผู้แต่งยังรักษาสัมผัสระหว่างวรรค ดังตัวอย่างเช่น

"ห่อปกหน้า จะขาดจ่านอง แม่บอกร้อง ๆ จะต้องเลิกเรียน
 เพราะไม่คุ้นเคย การอ่านการเขียน เพราะใจมันเพี้ยน อยากจะนุ่งยีนส์

¹ อชันตะ. "โรงเรียน...", ฟ้าเมืองทอง. 11(126) : 124 ตุลาคม 2529.

เพราะไม่มีสิทธิ์ จะเลือกงานทำ
 ยังไม่ทันล้าง ฟางจากเล็บคั้น
 ควงไฟไล่แดง แปะพอกจนหนา
 ห้ามลา ห้ามหยุด ห้ามไม่สบาย
 ถูกกัก ถูกขัง เก็บไว้ขายกิน
 พ่อจ๊ะ แม่จ๋า ลูกอยากกลับบ้าน

เพราะหลงเชื่อคำ ของสัตว์ใจกิน
 เด็กสาวก็สิ้น บุญพรหมจารี
 เริ่มขายเริ่มค้า แต่เพียงจนสาย
 มีเงินกับตาย และทรมาน
 ย้ายที่ย้ายถิ่น ไปตลอดกาล
 อยากฟังน้องอ่าน กอชอกกา"¹

นอกจากนี้ยังพบหรือयरองประเภทโคลงของ ควงใจ เพ็ญศรี เรื่องจักจำ
 พระคุณให้ไม้ม้วยจะแทนคุณ ไม่เคร่งครัดเรื่องสัมผัสระหว่างบาท ตัวอย่างเช่น

สารดีชักรดเลี้ยว	ซ้ำของ
จากสนามหลวงถึงคลอง	หลอคก ^{ว้าง}
ยาม ^{น้ำ} เอนอง	คูเค่น
สี่ล้าคลายชุ่น ^{ขึ้น}	กลืนคลั่ง กำจาย
กรุงเทพฯ เมืองแห่งฟ้า	โอบ ^{เออ} จริงเฮย
คราวก่อนร้อนจิง ^{เลย}	บัน ^{อู้}
หลวงท่านกลัวเรา ^{เลย}	ก่อโคตร
จึงเก็บน้ำ ^{เพื่อ} ผู้	ผ่านได้ เย็นคอ ²

¹สุรศักดิ์ สุทธารมย์, พ.ศ.ท. "โรยไม่รู้บ้าน," ฟ้าเมืองทอง. 12(136) : 51; สิงหาคม 2530.

²ควงใจ เพ็ญศรี. "จักจำพระคุณให้ไม้ม้วยจะแทนคุณ," สยามนิกร. 4(173) : 49; 18 ตุลาคม 2523.

3.3 ร้อยกรองที่มีลักษณะไม่เคร่งครัดต่อจำนวนคำในแต่ละวรรค กล่าวคือ บางวรรคอาจใช้คำเพียง 2 คำบ้าง 4 คำบ้าง แต่บางวรรคอาจใช้คำมากถึง 13 คำ การใช้จำนวนคำไม่สม่ำเสมอและแตกต่างกันมากเช่นนี้ ทำให้ไม่อาจจัดร้อยกรองที่มีลักษณะเช่นนี้เข้าอยู่ในพวกกลอนแบบแผนได้ เท่าที่พบมีจำนวนมากถึง 169 บท ดังตัวอย่างเช่น

"เธอใส่เสื้อบาง
เปิดอกกว้างและข้างหลัง
กระโปรงสั้นจัง
ไม่ระวังบางครั้งเห็นกางเกงใน
เธอหัวเราะคิกคักเยื้องยักย้าย
อธิบายปัญหาพาหลงไหล
เพราะบางครั้งเธอยกอะไรต่ออะไร
มาพูดให้สับสนปนเป
เมื่อเธอจับซอส์กยีนหน้ากระดาน
ทำตาหวานเห็นแล้วป่วนชวนสนเท่ห์
เธอมาสอนหรือว่ามาเล่นลิเก
ปากเธอหาจนปึกเป็ด้วยอะไร
ถูกใครทักขยตาจึงเขี้ยวพืด
เสียวคเสียวในไม่มีหรือโดน
หรือว่าแทงเกินไป
หรือว่าร้อนจนไม่อาจใส่มา
เธอคือผู้นำ ...
เด็กดาคำคำไรเคียงสา
เมื่อเธอแต่งตัวดูฉลาดบาคตา
เด็กเป็นครูในวันหน้าจะเหมือนเธอ"¹

¹ วิโรจน์ ทรงวาจา. "เธอคือผู้นำ," คุรุปริทัศน์. 6(4) : 94; เมษายน 2524.

สำหรับร้อยกรองที่เป็นกาพย์และโคลงที่มีลักษณะไม่เคร่งครัดต่อจำนวนคำในแต่ละวรรคก็มีจำนวนไม่มากนัก ดังตัวอย่าง

 "ตะวันโค้งเกือบครึ่งฟ้า
 ถึงเมื่อยล้าไม่ลาหนี
 ข้าวเข้ายังไม่มี
 เพราะน้องที่แสนยากจน
 หนักเบาเราสู้
 แต่เขาปล่อยให้ชักสน
 โยกย้ายเหลือทน
 ข้าวคนจนไร้ราคา"¹

ตัวอย่างข้างต้นเป็นกาพย์ยานี 11 วรรคที่บังคับให้มี 5 คำนั้น บางวรรคมีเพียง 4 คำ และบางวรรคมีถึง 6 คำ

 "โอ้, ชีวิตน้อยน้อย
 นั้นเศร้าเย็นคอย
 อยู่บ้ายรถเมล์สายใด
 หนทางที่มุ่งหมายไป
 นั้นใกล้หรือไกล
 เกินไหวหรือกลัวราวถึง

¹ เทพอวยชัย (นามแฝง). "เสียงเรียกจากชายทุ่ง," มาตุภูมิ. 6(722) : 37;

และหากพาหะตะบึง
 นั่งค้ำเกินคิง
 จะขึ้นประคองไหวไหม
 หรือพลาคเพียงชั้นบันได
 นั้นหมายความว่าไร
 หมายถึงชีวิตสิ้นกระนั้นหรือ
 ไล่, ชีวิตน้อยน้อยคือ
 หยากโยในมือ
 ผู้ถือไม้กวาดประเภทใด"¹

ร้อยกรองนี้เป็นกาพย์ฉบัง 16 วรรคที่บังคับให้มี 6 คำนั้น บางวรรคมีเพียง 5 คำ
 เท่านั้นและบางวรรคมีถึง 8 คำ ข้อสังเกตในท่อนนี้คือการแบ่งจังหวะเหมือนเดิม แต่ไม่เคร่ง
 ต่อจำนวนคำในวรรค

"ชอบอกชอบใจแล้ว	กทม.
รถก็พามาอ	แน่นไว้
ปั่นท้ายพันควันทอ	สูดสูบ แทนยา
จักจำพระคุณให้	ไม่ม้วยจะแทนคุณ" ²

โคลงสี่สุภาพท่อนในบาทที่ 4 วรรคที่ 2 บังคับให้มี 4 คำ แต่ในท่อนนี้มีถึง 5 คำ

¹คมเลนส์. "หยากโย/ไม้กวาด," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(2262) : 27; 13
 พฤษภาคม 2527.

²ดวงใจ เพ็ญศิริ. "จักจำพระคุณให้ ไม่ม้วยจะแทนคุณ," สยามนิกร. 4(173) :
 49; 18 ตุลาคม 2523.

ตัวอย่างเช่น

"ชายชราที่นั่งริมน้ำ	มองม่านฟ้าคำของกาลเวลา
ศรีตรังร่วงทรมลมโรย	ไล่แสงแสงโหมแห่งสนธยา
ร่วงทรมราวหลังจุ่มตก	สิ้นชานสะทกเงเงินมินชา
ผิวเหลืองราววันฝุ่นเหลือง	ดับแล้วววเรื่องโรจน์ประกายตา
ผสมขาวราวชนกระต่ายขาว	พริ้วส่ายพรายพราวในสายลมพา
ทุกเย็นเห็นเงาผ้าน้ำ	ภาพผันลึกล้ำเก่าคร่ำคร่า
ฝันอยากจะเป็นว่าวลอย	เพรียกหาเด็กน้อยให้หวนกลับมา
ในคืนเดือนขึ้นฉ่ำฝน	ฝันไคว้งวนอยู่บนคันนา
ถือตะข่องว้างโลกบเขียด	สายฟ้าฟาดเจียดยังฉานโชนตา
ในคืนทอหูกูหนาว	ฝันไคว้ไผ่ผ่าจากอ้อมภูผา
แม่ออกกองไฟเป็นเพื่อน	ยายกล่อมเพลงเอือนอุ่นไอน้ำตา
ฝันอยากจะเป็นว่าวลอย	ฝันจึงหลุกลอยคังว่าวชรา
ศรีตรังที่ริมฝั่งน้ำ	ยังร้ายระบำบทเพลงอาลา
ชายชราที่ริมฝั่งน้ำ	ม่านความทรงจำยังพริ้งอำภา
เลื่อมรุ่งราวดวงแคคเหลือง	แต่ชีวิตเปล่าเปลือยอยู่เสมอมา
รอวันไปจากริมน้ำ	สู่ม่านฟ้าคำของดวงชีวา
รอวันไปจากริมน้ำ	สู่สังขารของกาลเวลา

จนวันหนึ่งในยามย่ำเย็น

ไม่มีใครได้เห็นชายชรา"¹

บทร้อยกรองของวัฒน์ วรรลยางกูร ใช้สัมผัสเสียงเดียวกัน เฉพาะตรงคำสุดท้าย
ของวรรคหลังทุกวรรค แต่มีจำนวนคำไม่แน่นอน ดังนี้

¹ประกาย ปรัชญา. "ซึ่งเลยลับไปกับสายน้ำ," สยามใหม่. 2(89) : 56; 29
กรกฎาคม 2526.

"กูนั้นซี สังกะสีมุงหลังคา
 กูนั้นนา หลังคามุงสังกะสี
 บ้านฉันน่าอยู่จัง
 หลังคามุงสังกะสี
 พอฝนตกเสียงดัง
 หวังเหมือนใครคิดดี
 พายุพัดกระเจิง
 เปิกเปิงแผ่นสังกะสี
 บ้านฉันน่าอยู่จัง
 หลังคามุงสังกะสี
 ยามร้อนถอกเสื้อโซว์ฟุง
 หลังคามุงสังกะสี
 ลงน้ำขึ้นมายังร้อน
 ร้อนหลังคาสังกะสี
 ยามหนาวหนาวเหน็บอุรา
 หนาวหลังคาสังกะสี"¹

4.1.2 ประยุกต์มาจากเพลงพื้นบ้าน ในข้อ 4.1.1 ซึ่งน่าจะเป็นแบบ
 วิวัฒนาการต่อเนื่อง กล่าวคือ คำสุดท้ายของกลอนช่วงหน้าและช่วงหลังมีสัมผัสเป็นเสียงเดียวกัน
 ตลอด คังรูปแบบ

¹ วัฒน์ วรรณยางกูร. "หลังคาสังกะสี," สู่นาคท. 1(39) : 45; 6-12 ธันวาคม
 2524.

ชุดแต่งกุนา
 ครูชานา
 ปักเบ็ดเอาปลา
 นำนองตากล้า
 ขอบใจฝนฟ้า
 พี่ยังเมตตา
 หวังได้ข้าวปลา
 ประสาครูชานา"¹

4.1.3 ประยุกต์มาจากเพลงพื้นบ้าน ได้แก่ เพลงเรือ เพลงปรบไก่ เพลงชานา เพลงแห่นาค เพลงเกี่ยวข้าว เพลงพืชมธุรา เพลงพวงมาลัย เพลงขอทาน เพลงแอ่วเกลาซอ กล่าวคือ สัมผัสเป็นสระเสียงเดียวกันตรงคำสุดท้ายของบาทที่ 1 และบาทที่ 2 และคำสุดท้ายวรรคหน้าบาทที่ 3 ดังรูปแบบ

๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐

ตัวอย่างเช่น

"๐ ไล่เจ้าพระยาหงส์เอย ...
 ปีก่อน ร่อนลงในพง ... ไพร
 เหวเจ้าบาง ร้างน้อยน้อย
 บุกคอย เคนคอง คงไม้ไหว

¹ประเสริฐ จันคำ. "กุนา," ฟ้าเมืองทอง. 10(115) : 52; ตุลาคม 2528.

แต่เจ้า คั้งหน้า ฝ่าภัย

หอยติหิงคิง ซ้ำซ้ำ เจ้าพระยาหงส์เอ๋ย

๑ โอ้เจ้าพระยาหงส์เอ๋ย ...

หนามไผ่ เกี้ยวซัด กรีดเนื้อ ... อ่อน

สายธาร สีแดงเข้ม ... รินริน

กลางแดดเที่ยง แดดแผดร้อน

ยามเอ๋ย ... ตะวันรอนรอน

ฟ้าสะท้อนสีสายธารา ... ซ้ำเจ้าพระยาหงส์เอ๋ย"¹

4.1.4 ประยุกต์มาจากเพลงพื้นบ้านในข้อ 4.1.3 กล่าวคือ มีการเพิ่มสัมผัสระหว่างคำสุดท้ายของวรรคต้นกับคำที่ 3 หรือ 4 ของวรรคหลัง แต่ไม่มีสัมผัสระหว่างคำสุดท้ายของบาทที่ 1 และบาทที่ 2 ดังรูปแบบ

0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ตัวอย่างเช่น

"ชักส้าวเอ๋ย มะนาวโตงเตง

ขุนนางมาเอง ว่าจะเล่นชักส้าว

เข้าวันนี้ ยังมีหมอก

¹ หนูวงศ์ อิศวิน. "ข้าพระยาหงส์เอ๋ย ...," สยามนิกร. 4(163) : 45; 9

ตัวอย่างเช่น

"วันอาทิตย์
 ฉันทักปลุกผัก
 กะเพรา แมงลัก
 และผักสวนครัว
 วันจันทร์
 ฉันทมาโรงเรียน
 ฝึกหัดอ่านเขียน
 หมั่นเรียนหนังสือ
 วันอังคาร
 ฉันทอ่านภาษาไทย
 เล่มเล็กเล่มใหญ่
 อ่านไปจนจบ
 วันพุธ
 ฉันทผูกผ่องใส
 เรียนประสบการณ์ใน
 ชีวิตประจำวัน
"¹

4.1.6 ประยงค์มาจากเพลงพื้นบ้าน ได้แก่ เพลงกล่อมเด็ก กล่าวคือ สัมผัสเป็นสระเสียงเดียวระหว่างคำสุดท้ายของบาทที่ 1 และคำสุดท้ายวรรคหน้าของบาทที่ 2 คำสุดท้ายของบาทที่ 2 สัมผัสกับคำสุดท้ายของบาทที่ 3 หรือวรรคหลังของบาทที่ 1 ในบทต่อไป ดังรูปแบบ

¹สมปรรณนา. "เธอทำอะไรในวันทั้งเจ็ด," กุรุปริทัศน์. 9 : 5; เมษายน 2527.

๑	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
๑	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐

"ฉบับที่ 1

คู่กับ ..

มือฉันจะมาเขียนได้

อีนางน้อยน้องผมมันเป็นไข

ทั้งใจทั้งรากบ่สร้างชา

พอกะออกไปหาเขียนแต่เช้า

แม่อีกเข้าเมืองไปซื้อยา ...

ผมกะเลียบได้มา

ต้องอยู่เฝ้าอีนางมัน

แต่ผมกะอยากมาเขียนล้าย ... หลาย

บ่เคยตั้งใจขาดสักวัน

มืออื่น ... ถ้าอีนางมันหายทัน

ผมสืฝ่าวมาเขียนเคื้อกับ ...

(ลงชื่อ) ค.ช.บุญลอย"¹

¹วรรณ ศรีศักดิ์. "จดหมายเปิดผนึก ... ถึงครู," กुरुปริทัศน์. 5(3) : 34-35; มีนาคม 2523.

4.1.7 ประยุกต์มาจากเพลงพื้นบ้าน ในข้อ 4.1.6 ซึ่งน่าจะเป็นแบบ
 วิวัฒนาการต่อเนื่อง กล่าวคือสัมผัสเป็นสระเสียงเดียวระหว่างคำสุดท้ายของบาทที่ 1 และคำ
 สุดท้ายวรรคหน้าของบาทที่ 2 คำสุดท้ายของบาทที่ 2 สัมผัสกับคำสุดท้ายวรรคหน้าของบาทที่ 3
 คำสุดท้ายของบาทที่ 3 สัมผัสกับคำสุดท้ายวรรคหน้าของบาทที่ 4 และคำสุดท้ายของบาทที่ 4 สัมผัส
 กับคำสุดท้ายของบาทที่ 2 ในบทต่อไป ดังรูปแบบ

	0	0	0		0	0	0	0	0
0	0	0	0	0		0	0	0	0
0	0	0	0	0		0	0	0	0
0	0	0	0	0		0	0	0	0
				0	0	0		0	0
0	0	0	0	0		0	0	0	0

ตัวอย่างเช่น

"มามามา	มาเถิดมาเพื่อนห้อง
มาโหม่โหม่น้อง	ปรึกษาหารือ
นับวันนับมือ	สือคอยากปากแห้ง
ปีไคหม่นั่ง	น้ำแก่งผันท่วมนา
มองมองมอง	มองซิมองทุ่งโล่ง
มองไปแจ้วโจ่งโป่ง	บ่มีข้าวมีหญ้า
กระโคนน้ำกระโคนป่า	ยีนเฝ้านาซื่อลือ
อ้าว ... แล้วนั่นไผถือ	เสียมเหียนไปก้นปู (ซ้ำ)
หังหังหัง	หังเสียงคังเค็กน้อยให้
แม่มั่นหนีไปไหน	ให้มันอยู่กับปู

มันทิวมน้อย ว่าแม่ไปรับจ้าง
โธ่ ... อีสานลีซ้าง ลีซ้างอีหลีป้อ (ซ้ำ)¹

4.2 แบบที่นำลักษณะของกลบทมาผสมกัน หมายถึง คำประพันธ์ที่มีลักษณะของกลบทชนิดใดชนิดหนึ่งหรือหลายชนิดแทรกอยู่เป็นบางบทหรือหลายบทในคำประพันธ์ประเภทอื่นสำหรับลักษณะของกลบทบางประเภท เช่น กลบทกัณธเกี๋ยบัว มยุราพ้องนาง หงส์ทองลีลา พวงแก้วกุดั่น และอักษรล้วน ได้กล่าวไว้แล้วในข้อ 1 (1.4)

บทร้อยกรองที่นำลักษณะของกลบททั้งหมดมาผสมกัน ในช่วง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2530 มีจำนวน 14 บท ดังนี้

4.2.1 ใช้กลบทชนิดเดียว

กลอน

"3 ฤกษ์ฝนโปรยลงมาแล้ว
อัสนีฟ้าคมกลางกระบวน
เมื่อคืน ... ไกรซุคศพช้วนนา
เป็นศฝี่เคยไร่ค่านัยน์ตาแวว
ระแหงแห่งหมู่อายเปี่ยกระแหง
ริ้วแฉกที่เคยแคงเหมือนหมคริ้ว
ลิ่วลอยฟางพื้นควันละลิ่ว
ความหวังปลื้มลิ้มมิได้ความ
ข้ามเขาคั่นคอนเคยฝ่าข้าม
นาไร่กลับลามไฟกินนา
ข้าปวดจาบยับยิ่งกว่าฆ่า

¹จันทวัน (นามแฝง). "บทเห่อีสาน : ไปเถิดไปเพื่อนพ้อง," มาตุภูมิ. 6(956) : 20; 30 พฤศจิกายน 2522.

๒๕ ชาวนา ... หวังอะไรกันได้นะ
 ก็ผ่านคืนผ่านวันอันสุขปะ
 มิเคยพบพ่อพระที่แท้จริง
 ร้องรอลปากคำหมีพเหมือนหมักยั้ง
 นานเสียจนลมส่วงพัดแปรปรวน
 ชาวนาเรามีเคยหัวเราะร่วน
 หั่งคละเคล้าเสียงกรวญอันยาวนาน
 พรุ่งนี้คงจะแหว่คำหวานหวาน
 ฤคุกาลหาเสียงมาอีกแล้ว
 ศพตาสี, ตาสา, ศพยายแหว
 ให้ชักแถวเข้าคูหาลงคะแนน¹

กลบทที่แทรกอยู่ในคำประพันธ์ข้างต้นนี้ คือ กลบทครอบจักรวาล ซึ่งเป็นลักษณะ
 ที่มีคำซ้ำอยู่ ๗ ตำแหน่งคั่นวรรคกับท้ายวรรค คือ คำแรกกับคำสุดท้าย ส่วนสัมผัสนั้นเป็นไปตาม
 แบบแผนของกลอนทุกประการ เขียนเป็นแบบได้ คือ

๑ 1 0 0 0 0 0 0 1 2 0 0 0 0 0 0 2

"คนหนุ่มสาวก้าวขาเข้ามาเถิด
 เราจะเปิดประตูสุสานให้
 ปริณญาถ้ามีเงินเชิญซื้อไป
 ถ้าสนใจปัญหาหาเอาเอง

¹ กานท์นิรนาม (นามแฝง). "น่าเบื่อ," สุวนาคศ. 7(339) : 46; 2-8 กันยายน

ไม่ต้องการนิสิตที่คิดมาก
 เราอยากไ้กันกฐนทองที่ห้องเก่ง
 เราไม่ยุ่งการเมืองเรื่องเสียงเครื่อง
 ใครคร่ำเคร่งท่องหนังสือคือคนดี

ประชาชนเป็นอย่างโรอย่าไปสน
 จงค้นรณเพื่ออัคตาคามทหน้าที
 หูไปนาตาไปโรอย่าโยคี
 เการทที่ไวันะจะจำเริญ

ระเบียบมีเท่าใดจำให้หมด
 เชื้อฟังกฏครูอาจารย์จะสรรเสริญ
 ทางชีวิตลิขิตไว้ให้คำเป็น
 อย่าล่วงเกินโดยชนดกับกฎเกณฑ์

ที่นี้คือสุสานด้านความคิต
ที่นี้คือศนทกฐนทองห้องความเห็น
ที่นี้คือป่าช้าคร่ำคนเป็น
ที่นี้เน้นค่านิยมสังคมทราม"¹

กลบทที่แทรกอยู่ในคำประพันธ์ข้างต้นนี้ คือ กลบทบัวบานกลีบขยาย ซึ่งมีลักษณะที่
 เป็นกระพริบ แต่ให้ย่น 2 คำคือ "ที่" อยู่ต้นวรรคทุกวรรค

¹วิทยา เศรษฐวงศ์ "มหาวิทยาลัย สุสานความคิต," สยามนิกร. 2(101) :
 47; 4 มิถุนายน 2522.

กาพย์

"มันโง่งงดูหน้า

มันก็ว่ายุติธรรม

มันกดทุกระกำ

มันว่านั่นกรรมเก่า

กูร้องมันก็ทุบ

พอทุบทุบมันก็ซ้ำ

กูหมอบยิ่งระยำ

เข้ากระหน่ำเข้าขึ้นคอ

หากกูจะขอร้อง

ให้ใครบ้องร้องให้พอ

บ่มีใครได้ขอ

ให้กูฟังซึ่งกฎเกณฑ์

กฎหมายบ่เป็นธรรม

เข้าข้างมันพวกกันเอง

ช่วยกตัญญูอีกเพลง

ช่วยละเลงกูจมนิน

สักวันกูงมุด

จากคินหลุดความหวั่นเกรง

โค่นล้างพวกนักเลง

ที่ซุ่มเหงประชาชน

กูจะกระหน่ำซ้ำ

พวกระยำเอาเลือดขึ้น

ละเลงทาบนัตนคน

ประชาชนบนแผ่นดิน"¹

¹คนโท (นามแฝง). "หวัง?", สยามนิกร. 3(139) : 47; 23 กุมภาพันธ์ 2523.

กลบทที่แทรกอยู่ในกาพย์ยานี 11 ซึ่งมีการทึงสัมผัสระหว่างบทในบางช่วงของ
บทแรกเป็นกลบทของขลุ่ยมโหรี เพราะใช้คำ "มัน" คำเดียวอยู่ต้นวรรคตลอดทั้งบท

4.2.2 ใช้กลบทหลายชนิด

กลอน

"เด็กบ้านนอกชอกคือสะคือจุ่น
จึงโง่งงเฝ้าคุ่นจนเต็มชั้น
ครูชี้เกยจเด็กชี้เกยจพพอกัน
เพราะผู้ใหญ่ไม่ชวนไปเยียมเยียน
ทั้งครูให้อยู่เหมือนหมูเหมือนหมา
ทั้งเด็กให้ระอาเรื่องอ่านเขียน
ทั้งครูลงอาจุมคมอาเจียน
ทั้งเด็กให้รำเรียนกับหัวคอ
ครูตีเด็กก็ตีกับครูด้วย
ครูห่วยเด็กก็ห่วยเฮงช่วยต่อ
ครูโง่งครูเงาะกคคคองอ
เด็กก็เลยชื้อตามแบบครู"¹

กลบทที่แทรกอยู่ในคำประพันธ์ข้างต้นนี้คือ กลบทหงส์ทองลีลา และกลบทพวงแก้วกัณฑ์
สำหรับลักษณะของกลบททั้งสองได้กล่าวไว้แล้วในข้อ 1 (1.4)

"ประกาศ้าสำนักใหม่ในวันนี้
เราจะมีชีวิตอยู่เพื่อผู้อื่น
ขับเคลื่อนเราเร่งรุดด้วยจุกยื่น
ที่ชักขึ้นค่านิยมสังคมทราวม

¹เจนภพ จบกระบวนวรรณ. "จดหมายจากครูบ้านนอก," วิทยาคาร. 82(10) :

มุ่งรับใช้ประชาชนจนสุดจิต
 มุ่งพิชิตความยากไร้ไม่เกรงขาม
 มุ่งต่อสู้ทุกศึกที่รุกรานความดีงาม
 มุ่งประณามความเลวร้ายในแผ่นดิน

เจ็บเท่าเจ็บจักสืบสานการต่อสู้

รู้เท่ารู้ทางสาขามักมี

ขึ้นเท่าขึ้นทนกลืนกล้าย้ำในจินต์

จักหันฟาดอำนาจหมิ่นให้สิ้นไป

ถึงตายก็เฒ่าตายไม่ท้อวันหวาด

กองจะขาดแรงร่อนบนสองไหล่

ยังดีกว่าเป็นลูกน้องของกลไก

ยังภูมิใจได้เคียงข้างทางประชา"¹

กลบทที่แทรกอยู่ในคำประพันธ์ข้างต้น บทที่ 2 นี้คือ กลบทของขลุ่ยมโหรี มีลักษณะ
 เทียบได้กับกระซิบ เพราะใช้คำ "มุ่ง" คำเดียวอยู่ต้นวรรคตลอดทั้งบท ส่วนในบทที่ 3 เป็น
 กลบทกวีรึกแบบได้กล่าวไว้ในข้อ 1 (1.4) และในบทที่ 4 นั้น เป็นกลบทโสภาอนุสรณ์
 ซึ่งบังคับให้ใช้ไม่มีลายทูลวรรค มิให้ใช้ไม่มีวัน

"ไฟฟ้าฟาดฟ้าพัน

เพื่อนหา

พัดคำไฟไปราว

รักฟ้า

คางสะเก็ดคว

เคียนค้ำ

เจ็ดแต่อาทิตย์จำ

อยู่ใต้ดวงเคียว

¹ วิชา เศรษฐกิจ "สำนักใหม่," สยามนิกร. 3(107) : 47; 16 กรกฎาคม

ควา ^๑ หางหางเหี่ยวห้อย	หคหาง
ควา ^๑ คคคกกระป้องพลาง	พร้า ^๑ ให้
ควา ^๑ ฤกษ์เล็กแผนพราง	พันธุ ^๑ โมง
ควา ^๑ เคราะห์โศกเข้าให้	ห่างห้องนอนกรง
ลงควา ^๑ ตลกได้	คอตำ
ควา ^๑ ย้วย่อมถุกขยำ	ท่านชยี้
ควา ^๑ รุ่งร่วงเร็วถล่ำ	หัวถลอก
ควา ^๑ ประกายพริกชี้	ว่าเข้าอย่าละเมอ
เออนั้นควา ^๑ ร้ายนี้	มาใจ
อยู่กับหมู่ควา ^๑ ไธ	ชะคัวย
มีนำควา ^๑ ประจำใจ	จักแจงประจบ
ควา ^๑ ลูกไก่จิ้งม้วย	หมคหัวเมืองไท
ไฟเอยไฟฟ้าฟอค	เฟือยเรา
ใบสว่างพริ้วฝายเขา	ตลอดชาติ
เข่างานหนักเราเบา	หรือจ๊ะ ปะป้า
ถึงลูแก่่านาง	หนุบหนับเนื้อหนังเรา" ^๑

กลบทที่แทรกอยู่ในคำประพันธ์ข้างต้นของบทที่ 2 และ 3 คือกลบทของบงแยมศกามีลักษณะเทียบได้กับกระทุ้น เพราะใช้คำ "ควา" คำเดียวอยู่ต้นวรรค ตลอดทั้งบท ส่วนในบทที่ 4 นั้น เป็นกลบทของแก้วกุดั่น ซึ่งบังคับให้เล่นคำซ้ำคำเดียวตลอดการแต่ง ทุกวรรคต้องมีคำซ้ำ โดยไม่บังคับว่าต้องมีกี่คำ และไม่บังคับว่าต้องวางคำซ้ำไว้ ณ ตำแหน่งใด ตามตัวอย่างในบทที่ 4 นั้น จะเห็นว่าเล่นคำ "ควา" ตลอดทุกวรรค

^๑คมเลนส์. "ตะบันไฟ," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 9(2941) : 27; 23 มีนาคม 2529.

4.3 แบบผสมผสานระหว่างร้อยกรองชนิดต่าง ๆ หมายถึง การนำร้อยกรองประเภทต่าง ๆ มาผสมกัน ซึ่งในบางเรื่องอาจมีทั้งคำประพันธ์ประเภทกลอนและกาพย์ โคลงและกลอนหรือมีทั้งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ในเรื่องเดียวกัน หรือผสมผสานระหว่างร้อยกรองประเภทเดียวกันดังนี้

4.3.1 ผสมกันของร้อยกรองหลายประเภท

"เดินเดินย่องย่องจ้อง	หาหอย
ตาสายสอคมือคอย	เก็บเก็บ
จากหนึ่งนับร้อยรอย	หอยเก็บ
บ้างสับท้ายแกงต้ม	ฉุดสิ้นอัมหา
เดินเดินย่องย่อง	ท่องท่องทุ่งนา
ก้มหน้าก้มตา	สอศหาหอยชม
น้ำแค้นตาตุ้ม	เศษซึ่งสุ่มจุม
มือดีมืองาม	ก้มเก็บหอยน้อย
จากตัวสองตัว	ถ้วน้วนนับร้อย
แม่อยู่รอลคอย	แกงหอยงานครัว
หมุนมาถึงบ้าน	งานหอยหลายตัว
ล้างสะอาดหัว	ไม้มัวคอยรอ
เอาหอยสับท้าย	หมายคำเครื่อง (แกง) พอ
เผ็ดเพียงล่อล่อ	กะทิก็มี
ยกหม้อตั้งไฟ	ให้เค็ลคพอกี
ไม่นานนาที่	ที่แกงอุ่นไ
ฉุดฉุดหอย	หอยหอย่าบอกร
อ้อมข้าวอ้อมใจ	ให้หายเหนื่อยแรง
แกงหอยบ้านทุ่ง	ปรุงได้ไม่แพง
ไม่มุ่งปรุงแต่ง	แกงกินอ้อมเอย" ¹

¹ เสน่ห์ วงษ์กำแหง. "แกงหอยบ้านทุ่ง," โลกหนังสือ. 6(12) : 73; กันยายน 2526.

"โคลงสี่สุภาพ

เสียงลือเสียงเล่าอ้าง	อันใด พี่เอย
เสียงจะเอ็กเซอร์ไซส์	นั้นน้อง
คนคืพี่หลับไหล	ลืมนั่น หรือเอย
เสียงลือดังแซ่ซ้อง	ช้านั้นจากทหาร

กลอนแปด

เสียงลือพร้อมสายลมที่พรมหนาว	ลมรัฐประหารเหิมฟ้าอย่างอาจหาญ
รถถัง, เคลื่อนทัพขยับมาร	เสียงปืนจะแตกผ่านหัวลานดิน
บนถนนจะบดไถด้วยเหล็กกล้อ	กมมีคปใบจะจ่อให้ดับสิ้น
ดอกไม้ประดับลานเปื้อนมลทิน	น้ำคาไทไหลรินลงอาบกาย
ประวัติศาสตร์หมุนกลับมาบรรจบ	ท้าวทบ, ความเหี้ยมคร้ายเลือดสาย
อำนาจแห่งเผด็จการคือมารร้าย	ที่เราจะเรียงรายต่อต้านมัน

โคลงสี่สุภาพจตุรหัตถ์

เสียงลือเสียงเล่าอ้าง	อันใด พี่เอย
เสียงเพื่อนรักไทยิน	ต่อต้าน
คนคืย่ำหลับไหล	จงคืน เด็ดเอย
มารรวมกับเพื่อนบ้าน	ต่อสู้ทรชน

กาพย์ยานี 11

ธงรบโบกไสว	ชูธงไทเพื่อหยักยื่น
ธรรมจะล้นครืน	เป็นเศษเสี้ยวแห่งรัฐ
ธรรมะย่อมพร้งเพริศ	บรรเจิดแสงสุริย์ศรี

สว่างไสวทั่วธานี

เราเกลียดเผด็จการ

ทหารก็คือคน

อาบไอลูนแก่ชาวชน

จะต่อต้านทุกแห่งหน

ไม่ระย่อต่อกรรมัน"¹

อีกบทหนึ่งเป็นของกานท์นิรนาม มีส่วนคล้ายภาพยี่สุรางคณาจก 36 ในลักษณะการวางรูป และมีการวางสัมผัสท้ายวรรค 1 กับท้ายวรรค 2 แต่ก็มีส่วนคล้ายการวางสัมผัสของเพลงพื้นบ้าน คือมีสัมผัสเสียงเดียว เฉพาะตรงคำสุดท้ายของวรรคหลังทุกวรรค เช่น

จะทำการงาน	ประกอบกิจการ	ก็ต้องประกัน
เพราะคนมีค่า	ชีวิตมีราคา	ต้องหาประกัน
จะจนจะรวย	ก็ต้องมอดม้วย	ไปตามตามกัน
บ้างรวยมากหลาย	บ้างจนแทบตาย	ไม่สัมพันธ์กัน
เศรษฐีเมืองไทย	โยหอบเงินไป	ไว้เมืองมะกัน
คนจนเมืองไทย	ที่ว่างการรถไฟ	ยังถูกกีดกัน
ไว้ที่จะอยู่	ริมถนนริมคู	ยังต้องอยู่กัน
จนรวยเจรจา	สร้างศูนย์การค้า	ได้ยังใจกัน
จนจนไร้ค่า	ชีพค้อยราคา	ไม่มีประกัน
จะรวยก็จน	จะจนก็จน	ก็จนเหมือนกัน ²

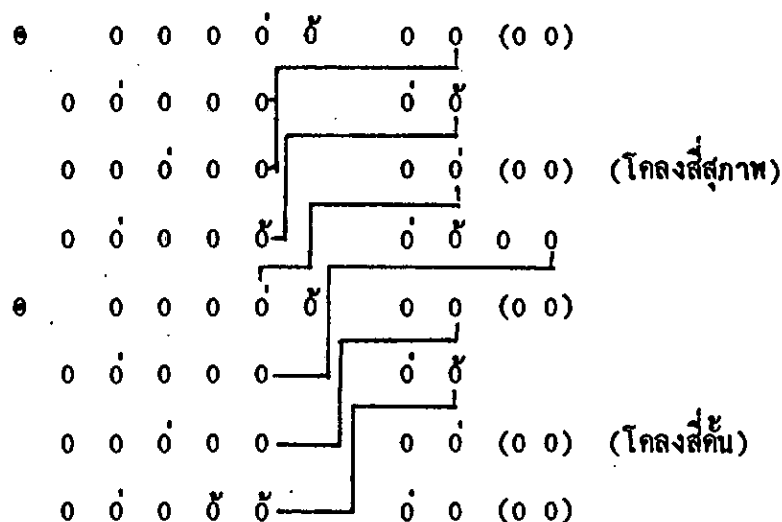
¹พอน ศักพาง. "คนคือยาห์ลัทธิโหล จงตื่น เดิกเอ๋ย," สุนาภค. 2(104) : 55; 6-12 มีนาคม 2526.

²กานท์นิรนาม (นามแฝง). "มารวมตัวกัน," สยามใหม่. 1(22) : 56; 17 เมษายน 2525.

4.3.2 ผสมผสานระหว่างร้อยกรองประเภทเดียวกัน

โคลง

แบบที่ 1 โคลงสี่สลับ ซึ่งเป็นชื่อที่ผู้แต่งบัญญัติไว้ หมายถึงการนำโคลงสี่สุภาพแต่งสลับกับโคลงสี่คั่น ซึ่งมีแผนผังดังนี้

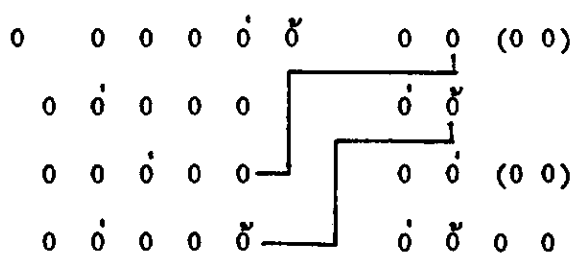
ตัวอย่าง

"สมบูรณ์สมบัติป่า"	แบ่งคน
คนเจ็บคือคนจน	คอกเจ้า
วิถีแห่งทางคน	คันตบ
จักแบ่งจักสร้างเข้า	บ่อไค้ไค้ไค้
เด็กเด็กยังชีพด้วย	คักคาน
เกล้ากลุกราบเพื่อไค้	คลักห้อม
รุ่นลูกต่อเหลนหลาน	ร่วงหล่น
หลุมมีหมกใหม่ล้อม	รอบหัว" ¹

¹กมทวน กัณฐ. "หนาว," วิวัฒน์. 1(48) : 54-55; 29 กันยายน - 5

แบบที่ 2 โคลงผสม ซึ่งเป็นชื่อที่ผู้แต่งบัญญัติไว้ หมายถึงโคลงสี่สุภาพ แต่สัมผัสเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของโคลงสี่ชั้น คือการสัมผัสข้ามวรรค เช่น บาทที่กับบาทที่ (1-3) และ บาทคู่กับบาทคู่ (2-4)

แผนผัง

ตัวอย่าง

"ไร้ควาไร้ค่าไร้"	ภาพยรส
ไร้สรภาพอันหมาย	มุ่งไกล
ไร้เรื่องจะเล่าจรค	จารบอ
ไร้ซึ่งทุกสิ่งไร้	เหลือบจ้องมองคน
คือคนจรจักแท้	เที่ยวหนอ
มีหัวทุกทุกคน	แห่งหัว
เวลาโลบัยค	ฆ่า เช่น
ตามชู้ตามควักลวง	ลวงให้หคหัว" ¹

แบบที่ 3 โคลงห้าพัฒนาหรือโคลงห้าจิตรลีลา ซึ่งก็คือโคลงห้านั่นเอง แต่มีการเพิ่มสัมผัสเข้าไปอีกหนึ่งแห่ง คือคำห้าบาทหนึ่ง สัมผัสกับคำที่สามของบาทที่สอง

¹คมทวน กันธนู. "โคลงผสม," วิวัฒน์. 1(54) : 54; 19-25 มกราคม

ไนครึ่งยาก	เย็น เชื้อ
ครองลำเค็ญ	ครบถ้วน
เลือกกระเด็น	ควงเนตร
ชีพ้อวนห้วน	ทุกซ์หมอง" ¹

จากตัวอย่างข้างต้นของการใช้ร้อยกรองชนิดต่าง ๆ มาผสมผสานกันนั้น มีข้อสังเกตคือ

- 1) เพื่อต้องการแสดงความสามารถในการแต่งได้หลายอย่าง
- 2) เพื่อสร้างใช้รูปแบบให้เหมาะกับเนื้อหาที่หลากหลาย

5. รูปแบบใหม่ ในช่วง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2530 ได้มีผู้ประพันธ์ร้อยกรองแบบใหม่ขึ้นหลายแบบ ร้อยกรองที่มีฉันทลักษณ์ใหม่นี้มีรากฐานมาจากกลอน โคลง และกาพย์ แต่นำมาเปลี่ยนแปลงจำนวนคำในแต่ละวรรค จำนวนวรรคในแต่ละบท การวางรูปคำ และแบบแผนการส่งสัมผัส ซึ่งทั้งสี่อย่างนี้เป็นลักษณะพื้นฐานของกลอน โคลง และกาพย์แบบใหม่ ลักษณะของร้อยกรองแบบใหม่นี้ทั้งแบบมีสัมผัสและไม่มีสัมผัส

5.1 แบบมีสัมผัส พบในคำประพันธ์ 3 ประเภท ดังนี้

5.1.1 กลอน สามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะด้วยกัน คือ การจัดคณะและสัมผัสใหม่ การเล่นรูปคำ

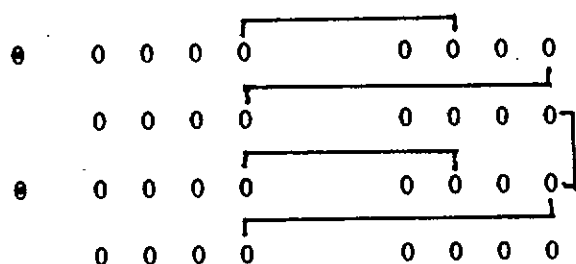
1) การจัดคณะและสัมผัสใหม่ หมายถึง การจัดจำนวนคำในวรรค และการส่งสัมผัสไม่เป็นไปตามแบบแผนของกลอน สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ ประเภทอิงรูปแบบเก่า และประเภทที่ไม่เคยมีมาก่อน

ประเภทอิงรูปแบบเก่า หมายถึง กลอนที่มีการจัดจำนวนวรรคในหนึ่งบท และการวางจำนวนคำในหนึ่งวรรคเหมือนหรือต่างจากรูปแบบเก่าโดยเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ส่วนการส่งสัมผัสระหว่างวรรค บางวรรคมีสัมผัสเหมือนเก่า บางวรรคทั้งสัมผัส

¹คมทวน กันธนู. "แค่ความรักและความหลัง," วิวัฒน์. 1(67) : 52; 23-29
เมษายน 2528.

แผนที่ 1 บทหนึ่งมี 4 วรรค วรรคละ 4 คำ คล้ายกลอน 4 คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 ส่งสัมผัสไปยังคำที่ 2 ของวรรคที่ 2 คำสุดท้ายของวรรคที่ 2 และ 3 สัมผัสกัน ต่างจากกลอน 4 ตรงที่ทั้งสัมผัสระหว่างวรรคที่ 3 และวรรคที่ 4 และคำสุดท้ายวรรคที่ 4 สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 ในบทต่อไป

แผนผัง

ตัวอย่าง

"คืนแยกแตรร้อง

ไกรมองเห็นบ้าง

ตาคนเหม่อค้าง

กันหากระปอม

ชีโครงชันรว

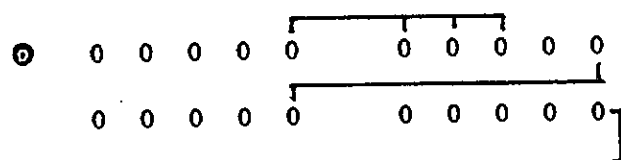
โหยหิวจนผอม

ชีหยังมิยอม

แพ้ฟ้าพ่ายคืน"¹

แผนที่ 2 บทหนึ่งมี 4 วรรค วรรคละ 5 คำ คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 ส่งสัมผัสไปยังคำที่ 1-3 ในวรรคที่ 2 และคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 และ 3 สัมผัสกัน วรรคที่ 3 และวรรคที่ 4 ทั้งสัมผัส

แผนผัง

¹คมทวน กันธู. "อีกก้าวของความงดงาม," สยามนิกร. 4(171) : 43;

ตัวอย่าง

1

"ฉันทพบกั คัวหนึ่ง
 ซึ่งถูกเลี้ยง ในกรง
 หลบสองปีก ปล่อยลง
 วิทยานคค แล้งหาย

2

ราวเจ้ามี ชีกรง
 เป็นปากง เคี้ยวคาย
 มีอาหาร เลี้ยงกาย
 ให้เจ้าอ้อม อ้วนพี

3

ชีวิคเจ้า ปลอคภัย
 ในชีกรง ทุกชี
 มนุษย์รัก เสรี
 แคจับเจ้า เข้ากรง

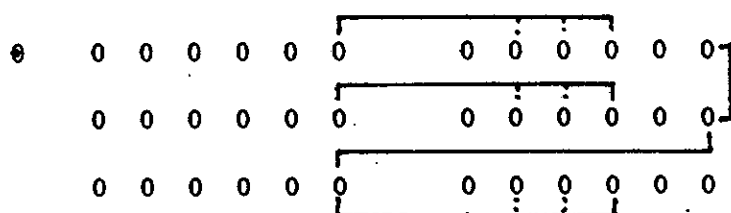
4

ให้วิทยานคค แห่งนก
 ตกสู่รูลี้ผง
 เจ้าจำค้อง ชีอตรง
 เมื่อเจ็อยแจ้ว จ่านรรจ์"¹

¹ไพโรรินทร์ ขาวงาม. "ไกลโค้นเสรีภาพ," ฟ้าเมืองทอง. 125 : 37; กันยายน

แผนที่ 3 การจัดจำนวนวรรคในบทต่างแบบเก่าเล็กน้อย คือ บทหนึ่งมี 6 วรรค วรรคละ 5-8 คำ คำสุดท้ายของกลอนวรรคหน้าจะส่งสัมผัสไปยังคำที่ 2 หรือ 3 หรือ 4 ของวรรคหลังทั้ง 3 ช่วง และคำสุดท้ายของวรรคที่ 2-4-5 สัมผัสกัน

แผนผัง

ตัวอย่าง

"๑ ไฉ้ความผันอันแสนหวาน อีสานโห่แควมวณขึ้น
 หวังสร้างตัวไม่กลัวจน ความผันของกมลครัน
 เมสเบื่องบนผ่านไปตกที่อื่น คินกลับคืนสู่ความแห้งแล้ง

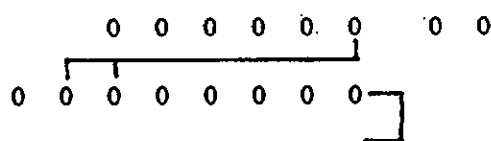
๒ เห็นก้อนเมฆบนฟ้า ลอยมาลอยไปเงยบหาย
 เฝ้านางนกรอฝน รอจนวันเคียนเคลื่อนคลาย
 คั่นข้าวกล้าต้องมาเหี่ยวเฉาตาย คนทั้งหลายออกอยากหิวโหย"¹

✓ ประเภทที่ไม่เคยมีมาก่อน หมายถึง บทหรือยกรองที่มีการวางจำนวนคำ จำนวนวรรค และการส่งสัมผัส เป็นรูปแบบใหม่ทั้งหมด

แผนที่ 1 บทหนึ่งมี 3 วรรค วรรคแรกมี 6 คำ วรรคที่ 2 มี 2 คำ วรรคที่ 3 มี 8-9 คำ คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 จะส่งสัมผัสไปยังคำที่ 2 หรือ 3 ในวรรคที่ 3 และคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 จะส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรคที่ 1 ในบทต่อไป

¹ คุมวง กงเวียน. "น้ำคำปรีห์หัวลำโพง," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(2367) :

แผนผัง

ตัวอย่าง

"ซึ่งรูปอัปลักษณ์ลำเอียง กระจก

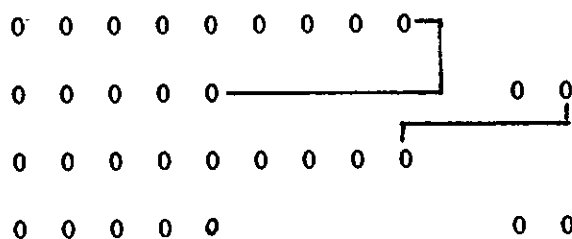
คู่เพียงจะหับจะพังผังคิน

นายทุนต่างค้าวชุกกิน เอาฮ้าง

คืนหมิพกระทึบกระบานานมา"¹

แผนที่ 2 บทหนึ่งมี 3 วรรค วรรคที่ 1 มี 9 คำ วรรคที่ 2 มี 5 คำ วรรคที่ 3 มี 2 คำ คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 และ 2 สัมผัสกัน และคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 1 ในบทต่อไป

แผนผัง

¹กมลวน กัณฐ. "อิกก้าวของความงคงาม," สยามนิกร. 4(171) : 43; 4

ตัวอย่าง

"ลมพลั่วหัวไม้พัดสะบัดกระเจิง

รู้รวงข้าวระเริง

เล่นไผ่

หญิงชราคว่ำตะกร้าหาเก็บเศษไม้

ลมคึกเย็นก่อไฟ

ผิงกลาง

ยะเยียบเย็นแตกผุยเกร็ดหม่นทั่วร่าง

กรอบเหลือเมื่อยามย่ำ

เหม็นคั้

หนุ่มสาวปราศเปรียวเกี่ยวรวงกินแรงกัน

มิงานก็เสร็จพลัน

ไม่อยู่"¹

¹กุลา หุ้งทอง. "ลมหนาว-เล่าชรา," บ้านไม้ริย. 2(9) : 129; ตุลาคม

แบบที่ 3 มีลักษณะเป็นบทกวี 3 บรรทัด ซึ่งมีส่วนคล้ายกับบทกวีไฮกุ¹

รูปแบบของบทกวี 3 บรรทัด เท่าที่ปรากฏในช่วง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2530 มี 3 รูปแบบ ดังนี้

แบบที่ 3.1 บทหนึ่งมี 3 วรรค ววรรคละ 2-13 คำ คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 และ 2 สัมผัสกัน และคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 ส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 ในบทต่อไป

แผนผัง

๐	๐	๐	๐	๐	๐	}
	๐	๐	๐	๐	๐	
๐	๐	๐	๐	๐	๐	}
	๐	๐	๐	๐	๐	
	๐	๐	๐	๐	๐	
	๐	๐	๐	๐	๐	

¹บทกวีไฮกุของบาโชกวีเอกแห่งศตวรรษที่ 17 ซึ่งสืบทอดลงบนแผ่นคิลาว่าดังนี้

ฟูรูอิเกยา = สระโบราณ

กาวาซุโหมิโกโม = กบกระโจนลงไป

มิซึโนโอโตะ = เสียงของน้ำ

ถ้าจะเรียบเรียงให้เป็นภาษาไทยที่พอจะเป็นรูปร่างตามที่เรานักก็คงจะเป็นดังนี้

ที่สระน้ำโบราณ

กบตัวน้อยกระโจนลงไป

เสียงน้ำกระจาย จ่อม

และถ้าจะกำหนดลักษณะหรือกฎบังคับของไฮกุก็คือ บรรทัดแรกและบรรทัดสามมี 5 พยางค์ บรรทัดกลาง 7 พยางค์ (อคมีสัมผัสไว้บ้างมิได้ แต่ก็อาจจะลดความลึกซึ้งลงบ้าง การเล่นสัมผัส ทำให้จินตนาการรัดตัว หรือมีระดับของจินตนาการค่อยลง)

ตัวอย่าง

บนส้วมหินอ่อน - เด็กชายเกตุกนกนั่งขึ้น
 เด็กหญิงบุญเย็นเป็นกะหรี่
 คำกวี - รจนา

เมื่อเด็กหญิงบุญเย็นคาใส่ได้ตกลง
 เลยถูกยัดให้เป็นแคง
 ถูกล้มตอกที่หว่างขา"¹

"รุ่งริงรุ่งรุ่ม
 ยอแยยุ่งยุ่ง
 โยเย

หนึ่คเหนียวเหนอะหนะ
 เทอะเทอะทะทะ
 ค้างเม

กระพ่องกระพรง
 ร่อแร่ร้องแร่
 รวนเร

¹สถาพร ศรีสังข์. "บทกวีงานสามชั้น," โลกหนังสือ. 6(2) : 49; พฤศจิกายน

ท้อกแท็กท้อกทอย

อ้อยอิ่งอ้อยสร้อย

รดเมล์"¹

แบบที่ 3.2 บทหนึ่งมี 3 วรรค วรรคละ 2-9 คำ แต่มีลักษณะเหมือน บทกวีไฮกุ² ที่มีลักษณะเด่นอยู่ 3 ประการคือ ประการที่หนึ่งเป็นบทกวีที่มีความกำหนัดสำนึก อันได้จากการมองดูความละเอียดอ่อนของธรรมชาติทุกระดับ และทุกมุม ประการที่สองมีลักษณะ ไม่จบสิ้นบรรทัด ผู้อ่านเป็นผู้ต่อและจะจบลงเมื่อไรอยู่ที่จินตนาการและปัญญาอารมณ์ของผู้อ่าน แต่ละคนไป และประการที่สามคือ การยอมรับสภาพอันแท้จริงของธรรมชาติที่มีความเสื่อม เมื่อ เจริญถึงขีดสุดแล้ว และแสดงความปรารถนาในความงามอันเป็นเนื้อแท้

ตัวอย่าง

"หุ่น ...

ปลิวร่อนความตาย

เกาะไหล่, นักบิก

ฉันสงสัย

หนังสือของฉัน, ไปไหน

เมื่อตาย

¹ สนั่น ชูสกุล. "... ไม่มีชื่อ ... บทกวี 3 บรรทัด," บ้านไม่รู้อยู่. 1(9) : 19; ตุลาคม 2528.

² ชานา โมริ. เพลงกลืนไฮกุร่วมสมัยจากญี่ปุ่น. 2529. หน้า 68-69.

ใบขน

หล่นคว้างใกล้คำ

โสภณ โทมร่า, เคนมา¹

แผนที่ 3.3 บทหนึ่งมี 3 วรรค วรรคละ 3-6 คำ มีการส่งสัมผัสระหว่าง
วรรคไม่แน่นอน แต่มีการส่งสัมผัสระหว่างบทก็้อคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 ส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้าย
ของวรรคที่ 2 ในบทต่อไป บางครั้งอาจทั้งสัมผัสข่งนี้

แผนผัง

๐	๐	๐	๐	๐	๐
	๐	๐	๐	๐	๐
	๐	๐	๐	๐	๐
๐	๐	๐	๐	๐	๐
	๐	๐	๐	๐	๐
	๐	๐	๐	๐	๐

ตัวอย่าง

"สิบสี่ศุลา

ย่างสิบห้าปีผ่าน

ค่านานโบช้อย

¹สุชาติ สวัสดิ์ศรี. "บางชิ้นส่วนจากจินตนาการสามบรรทัด," มติชนฉบับสุดสัปดาห์.

สิบหกคูลา

ตั้งคารอกรอย

โซคลาจากกงล้อแก้ว

ลือคกงล้อเลข

ลือคประวัติศาสตร์

ชาติหน้าเวลาบ้าย ... บ้าย

วีรชนอยู่

อนุสาวรีย์ตาย

เหลือแค่ที่ชายหาย

กระดุกสะอื้น

พรรษาหัวร่อ

สอสอขอเลขสวยสวย

เลขถูกลือค

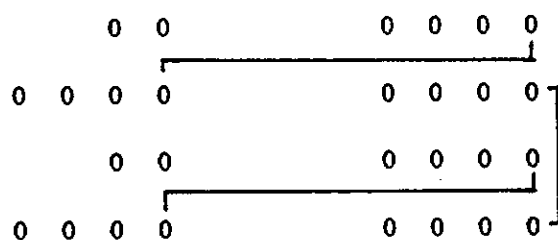
ประวัติศาสตร์เขงซวย

สิบสี่ สิบห้า สิบหก"¹

แบบที่ 4) บทหนึ่งมี 4 วรรค วรรคที่ 1 มี 2 คำ วรรคที่ 2-3-4 มี 4-5 คำ คำสุดท้ายของวรรคที่ 2 ส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 และคำสุดท้ายของวรรคที่ 4 สัมผัสกับคำสุดท้ายวรรคที่ 4 ของบทต่อไป

¹บุญไต้ ทองเก. "14, 15, 16," ถนนหนังสือ. 5(5) : 64; พฤศจิกายน 2530.

แผนผัง

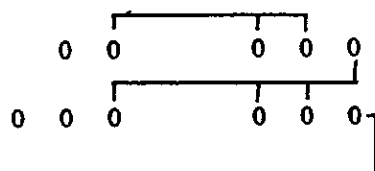
ตัวอย่าง

คนงาน	เจ้าอยู่โรงงาน
เจ้าไม่เกียจคร้าน	โถมสู้ทนทาน
นายงาน	ก็อยู่โรงงาน
โยไม่สงสาร	ผู้ใช้แรงงาน
เออคน	อยู่อย่างสับสน
ก้าวขึ้นขึ้น	เข้าปล้นแรงงาน
เกียวนี่	กรรมกรรมมากมี
รู้รักศักดิ์ศรี	มีค่าคัดค้าน
ต่อสู้	กันจนสุดฤทธิ์
ยื่นขึ้นลิขิต	ชีวิตคนงาน
แม้ธรรม	ยังค้าโลกอยู่
ใครใครคงรู้	อคตสงสาร
ค่าแรง	แบ่งให้เท่านี้
เดือนไปมากมี	สุดที่เจ็จงาน
นายจ้าง	ช่างแสนสุขสม
อยู่เหนือสังคม	หรือจะอยู่ไถนาน ¹

¹ ชัยคา อมรเชษฐ์. "ชีวิตนี้มีค่า," มาตุภูมิ. 6(938) : 17; 9 พฤศจิกายน 2522.

แบบที่ 5 บทหนึ่งมี 4 วรรค วรรคที่ 1 มี 2 คำ วรรคที่ 2-3-4 มี 3 คำ
คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 ส่งสัมผัสไปยังคำที่ 1 หรือ 2 ในวรรคที่ 2 คำสุดท้ายของวรรคที่ 2 ส่ง
สัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 และคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 ส่งสัมผัสไปยังคำใดคำที่ 1 หรือ 2
ในวรรคที่ 4

แผนผัง

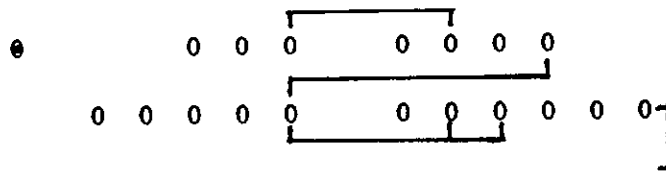

ตัวอย่าง

แม่แม่	แม่รอคอย
ตีนน้อยน้อย	ค้อยค้อยมา
นานนาน	กาลเวลา
หัวข้าวปลา	พากันคอย
เล็กเล็ก	ร่างเด็กน้อย
ตะวันลอย	แม่คอยหา
จำจำ	คือน้ำตา
ซึมออกมา	บนหน้าครู
เรื่อยเรื่อย	แม่เหนื่อยอยู่
ข้างข้างผู้	เป็นครูเวร
เจื่อยเจื่อย	ครูเหนื่อยเป็น
แถมองเห็น	แม่เป็นครู" ¹

¹ยั้งคี วจีจันทร์. "ศึกษาจากแม่," สยามใหม่. 2(62) : 57; 21 มกราคม 2526.

แผนผัง

ตัวอย่าง

"สองสาวหนุ่ม
 เกาะกุ่มแขนเกี่ยว
 ก้าวย่างบนทางเปลี่ยว
 ค้างแน่นเหนียวประสานใจ
 คิ้วศรัทธา
 เคียงบ่าเคียงไหล่
 สาวหนุ่มซุ่มเชื้อไฟ
 ก้าวไปกับกาลเวลา
 ฝ่าเมฆหมอก
 ทวนหอกโศกท่า
 ลูสัศวรร้ายนานา
 หักทลายท่าหมิพมาร
 หนุ่มสาวเอ๋ย
 ยิ้มเย้ยหัวหาญ
 แกร่งกล้าอุคมการ
 สร้างตำนานของกินวัน"¹

¹รัตนธาดา แก้วพรหม. "สาวหนุ่มซุ่มเชื้อไฟ ก้าวไปกับกาลเวลา," มาตุภูมิ.

2) การเล่นรูปคำ หมายถึง บทหรือกรอนที่มีการวางตำแหน่งของคำ โดยกำหนดใช้คำซ้ำในวรรคเดียวกัน หรือต่างวรรคกัน ตัวอย่างเช่น

แบบที่ 1 บทหนึ่งมี 4 วรรค จำนวนคำในแต่ละวรรคและการวางสัมผัสเหมือนภาพยานี้ 11 แต่จะมีคำซ้ำ 1 คู่อยู่ที่ท้ายวรรคทุกวรรค ลักษณะเช่นนี้อาจคิดแปลงมาจากกลบทธงนารัว ซึ่งมีคำซ้ำ 1 คู่ อยู่ต้นวรรคทุกวรรค

แผนผัง

๐	๐	๐	๐	๑	๑		๐	๐	๐	๐	๒	๒
	๐	๐	๐	๓	๓		๐	๐	๐	๐	๔	๔

ตัวอย่าง

"ควนลอมมากร้างคว้าง

โรนาร้างเป็นแถวแถว

ควงคาหมคแนวแนว

ซึ่งกะตายไปวันวัน"¹

บทที่ 2 ... ๔ ... ๕ ...

✓ แบบที่ 2 บทหนึ่งไม่กำหนดจำนวนวรรคที่แน่นอน มีการเล่นรูปคำซ้ำ ดังนี้

"มอมแมม

หน้าคามอมแมม,

หลลุหลลุ

เสื่อผ้าหลลุหลลุ

¹เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. "อีกก้าวของความงดงาม," สยามนิกร. 4(171) :

รุ่งรัง
 เฝ้ามรุ่งรัง
 สังกม นะมิไซ่สังกั
 สังกัง นะมิไซ่สังกม
 มอมแมม
 หลุกลุย
 รุ่งรัง
 หน้าตา
 เสือผ้า
 เฝ้าม
 วังพล่านตามสี่แยกถนนใหญ่
 พวงมาลัยคอกไม้สด
 ส่วยหมคจคงคางมกณณถึง
 กนชายหน้าตามอมแมม
 สองแก้มเปื้อนน้ำตาความจน"¹

ข้อสังเกตจากพริ้วยกรองข้างต้น คือ การเล่นรูปคำซ้ำ วรรคที่ 1-3-5 มี 2 คำ วรรคที่ 2-4-6 มี 4 คำ คำทั้งสองของวรรคที่ 1 ซ้ำกับสองคำสุดท้ายในวรรคที่ 2 คำทั้งสองของวรรคที่ 3 ซ้ำกับสองคำสุดท้ายในวรรคที่ 4 คำทั้งสองของวรรคที่ 5 ซ้ำกับสองคำสุดท้ายในวรรคที่ 6 และใช้สองคำสุดท้ายในวรรคที่ 2-4-6 มาตั้งเรียงใหม่ ค่ด้วยสองคำแรกในวรรคที่ 2-4-6 เช่นเดียวกัน สำหรับกลอนที่มาแทรกช่วงกลางและท้ายนั้น คำสุดท้ายของวรรคจะส่งสัมผัสไปยังคำที่ 2-3 ในวรรคต่อไป

¹ ป๋อทุร กลันขจร. "มอมแมม," คุรุปริทัศน์. 10 : 7; กุมภาพันธ์ 2528.

แบบที่ 3 บทหนึ่งมี 4 วรรค วรรคละ 7-11 คำ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า
ผู้แต่งคงจะวางรูปคำ โดยใช้คำว่า "คน" อยู่ต้นวรรคทุกวรรค และให้คำ "ชยะ" อยู่ในตำแหน่ง
คำที่ 3 และท้ายวรรคทุกวรรค สัมกับชื่อเรื่องนั่นเอง

แผนผัง

1	0	2	0	0	0	0	2	1	0	2	0	0	0	0	2
1	0	2	0	0	0	0	2	1	0	2	0	0	0	0	2

ตัวอย่าง

"คนชนชยะ ไม่ชยะแซยงชยะ

คนทั้งชยะ ชยะแซยงคนชนชยะ

คนชนชยะ หยิบชยะชายชยะ

คนทั้งชยะมีคุณแก่คนชนชยะ

คนชนชยะหากขาดคนทั้งชยะ

คนชนชยะคงขาดงานชนชยะ

คนทั้งชยะหากขาดคนชนชยะ

คนทั้งชยะคงเหม็นกลิ่นชยะ

คนทั้งชยะอย่าชยะแซยงคนชนชยะ

คนชนชยะอย่าขาดงานการชนชยะ

คนชนชยะ, คนทั้งชยะพึ่งกันเพราะชยะ

คน ... ชยะ ... ถึงชยะ ... คนทั้งชยะลงในถึงชยะ"¹

¹ เชียง วิชชา. "คนกับชยะ," ฟ้าเมืองทอง. 123 : 95; มิถุนายน-กรกฎาคม

✓ แบบที่ 4 บทหนึ่งมี 4 วรรค วรรคละ 8-9 คำ คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 ส่งสัมผัสไปยังคำที่ 3 ในวรรคที่ 2 คำสุดท้ายของวรรคที่ 2-3 สัมผัสกัน คำสุดท้ายของวรรคที่ 3 ส่งสัมผัสไปยังคำที่ 3 ในวรรคที่ 4 และคำที่ 1-2-3 ของแต่ละวรรคจะซ้ำกัน

แผนผัง

1	1	1	0	0	0	0	0	2	2	2	0	0	0	0	0
3	3	3	0	0	0	0	0	4	4	4	0	0	0	0	0

ตัวอย่าง

"ร้อน ร้อน ร้อน ยังนอนอยู่ไม่รู้สีก

นิก นิก นิก นอนนิกอยู่ไม่รู้หาย

ร้อน ร้อน ร้อน และร้อนอยู่ไม่รู้คลาย

หน่าย โหน่ย โหน่ย เบื่อหน่ายในความจน

จน จน จน ทนร้อนจนตัวดำ

ทำ ทำ ทำ ทำงานอยู่ทั่วทุกหน

หวัง หวัง หวัง ได้เงินเหลือจากเงื่อน

ผล ผล ผล ก้อนเงินตัวตาย

ตาย ตาย ตาย ยังไม่ไผ่ผ่นถึง

จิ้ง จิ้ง จิ้ง คั่นรันทวังจนหาย

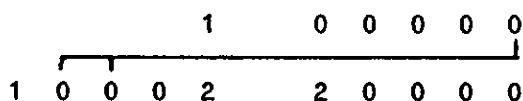
สูง สูง สูง คึกสูงยอมป็นปาย

ตาย ตาย ตาย สุดท้ายตายตกตึกตาย"¹

✓ แบบที่ 5 บทหนึ่งมี 4 วรรค วรรคละ 1-9 คำ คำแรกของวรรคที่ 1 ซ้ำกับคำแรกในวรรคที่ 3 คำสุดท้ายของวรรคที่ 2 ส่งสัมผัสไปยังคำที่ 2-3 ในวรรคที่ 3 และ คำสุดท้ายของวรรคที่ 3 ซ้ำกับคำแรกในวรรคที่ 4

¹ เชียง วิชชา. "คั่นรณ," ฟ้าเมืองทอง. 11(126) : 48; ตุลาคม 2529.

แผนผัง

ตัวอย่าง

"5	เกิด	นานาส่วนอนิจจัง
	เกิดคจกัถางผ่าน	ผ่าน! สู้หวังเหวแก่ชรา
6	แก่	โคโคส่วนอนิจจัง
	แก่คจกัถางผ่าน	ผ่าน! สู้ความเจ็บไข้
7	เจ็บ	โคโคส่วนอนิจจัง
	เจ็บคจกัถางผ่าน	ผ่าน! สู้หวังเหวความตาย
8	ตาย	ส่วนอนิจจัง
	ตายคจกัถางผ่าน	ผ่าน! สู้สุคติภพ" ¹

แบบที่ 6 ถ้าในวรรคมีตั้งแต่ 8-14 คำ ให้คำท้ายวรรคแรกอาจจะเป็น 1-4 คำท้าย ซ้ำกับคำที่ 1-4 ต้นวรรค 2 และ 1-4 คำท้ายวรรค 2 ซ้ำกับคำที่ 1-4 ต้นวรรค 3 เป็นดังนี้เรื่อยไป ไม่มีสัมผัส เขียนแบบได้ดังนี้

0 0 0 0 1 2 3 4 1 2 3 4 0 0 0 0

¹ อคุลย์ บุญเรือง. "บุพญาแห่งชีวิต," ปจายรายสาร. 14(1) : 142; มกราคม-กุมภาพันธ์ 2530.

ตัวอย่าง

"ขุนเขาและแมกไม้ของน้ำโจนเต็มเปี่ยมไปด้วยความงาม
ความงามซึ่งวันหนึ่งจะถูกทำลายด้วยน้ำมือโจร
โจรผู้จะปล้นทรัพย์สมบัติให้ย่อยยับฉิบหาย
ฉิบหายทั้งสิ่งสารพัดและป่าไม้
ป่าไม้ซึ่งถูกลับลอบตัดเพื่อความร่ำรวย
ร่ำรวยมาจากการปล้นทรัพย์สินของประเทศชาติ
ชาติไทยจึงมากมายไปด้วยคนเห็นแก่ได้
ได้อำนาจมาด้วยการคดโกงและพวกพ้อง
พวกพ้องซึ่งร่วมมือกันเหยียบย่ำกฎหมาย
กฎหมายอาจจะกล้าไม่รับเงิน
เงินจึงมีอำนาจอยู่เหนือความยุติธรรม
ความยุติธรรมจึงผูกกันแต่ปาก
ปากว่าทำเพื่อประชาชน แต่มือกอบโกยเงินเข้ากระเป๋า
กระเป๋าเต็มไปด้วยเงินตรา แต่ใจว่างเปล่าจากความคิด
ความคิดจึงมีผลประโยชน์เป็นเชื้อค่อรอง
ค่อรองกันทำลายทรัพยากรธรรมชาติโดยไม่ละอายใจ
ใจจึงมีแต่ความหิวกระหาย
หิวกระหายในการกอบโกย และปล้นทุกสิ่งทุกอย่าง
ทุกสิ่งทุกอย่างแม้แต่ประเทศชาติของตัวเอง
ตัวเองซึ่งเปรียบประหนึ่งจอมโจร
โจรผู้ปล้นประเทศ ปล้นแมกไม้และขุนเขา"¹

¹ไพฑูรย์ พรหมวิจิตร. "เขื่อนน้ำโจน โจรปล้นประเทศ," ถนนหนังสือ. 5(6) :

5.1.2 ประเภทโคลง จากผลการวิเคราะห์รูปแบบใหม่ของบทหรือกรอนประเภทโคลง พอจะจำแนกได้ดังนี้

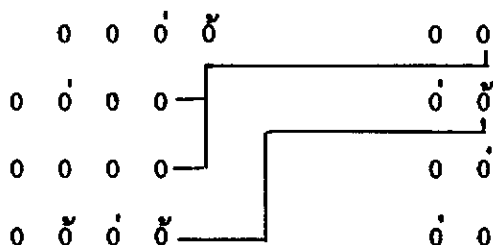
โคลงรูปแบบใหม่ หมายถึง โคลงที่กวีได้คิดค้นกำหนดคณะ สัมผัส คำเอก คำโท ใหม่ทั้งหมด

แบบที่ 1 โคลง 6 สุภาพ และโคลง 6 คั่น

ในปี พ.ศ. 2521 กรมทวน กันธนู ได้ศึกษารูปแบบฉันทลักษณ์ของโคลง ซึ่งจัดเป็นรูปแบบใหม่ขึ้นมาอย่างหนึ่ง คือ โคลง 6 คั่น ดังนี้

- 1) มีลีลาเช่นโคลงคั่นทุกประการ
- 2) คำแต่ละวรรคมี 6 คำ
- 3) มีเอก 5 โท 5 คือคำเอกในคำที่ 3 บาทแรก คำที่ 2 บาทสอง คำที่ 6 บาท 3 และคำที่ 2 กับคำที่ 5 บาทสี่ ส่วนคำโทคือคำที่ 4 บาทแรก โทคู่ในบาทสอง คำที่ 5-6 โดยคำที่เป็นเสียงโท (อาจเป็นรูปเอกหรือโท และคำที่ 6 เป็นเสียงตรีรูปโท หรือเสียงโทรูปโท) และโทคู่ในคำที่ 3-4 บาทสุดท้าย
- 4) ในกรณีที่จะทำเป็นโคลงสุภาพให้ใช้บัญญัติของโคลงสุภาพ แต่แยกคำ โทในบาท 4 มาอยู่คำ 2 หรือ 1 ผลักคำเอกจาก 2 มาอยู่ คำ 3 และในบาทที่ 2 โทคู่ตัวแรก เปลี่ยนเป็นคำเอกแทนจึงกลายเป็นว่า โคลง 6 สุภาพ มีเอกหก โทสี่ไป¹

แผนผังโคลง 6 สุภาพ

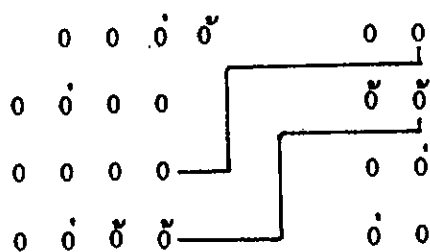
¹กรมทวน กันธนู. "ว่าด้วยฉันทลักษณ์ใหม่ (รศ 112-203)," สุนาภค. 5(222) : 53-54; 6-12 มิถุนายน 2528.

ตัวอย่าง

"๐ คำซ้ำซ้ำซ้อน	ซ้อนทับ
ไหลถึงถึงทัพ	ทับซ้อน
เก่าจนเระระจับ	สนิมเจี๋ง
คูย้อนไซ้ย้อน	ยอกกู

ชูแค่คบได้	ตามเกย
เพียงผ่านย่อมเผย	พจนได้
เพื่อนวะเพื่อนเหว	เหวเพื่อน
เมื่อให้อย่าให้	โลกเห็น" ¹

แผนผังโคลง 6 คั่น

ตัวอย่าง

"เยี่ยวเหยี่ยวเยี่ยวสะเหยี่ยว	เสี่ยวเสี่ยว
ชมชื่นชมชื่น	กรุ่นกรุ่น

¹กมทวน คันธนู. "รำพึงถึงโลก (5)," วิวัฒน์. 1(63) : 52; 23-29 มีนาคม

ลาบพิราบเขียว	ซักซัก
แต่งท้องป่องขึ้น	แคว้นตะวัน
คอมเมอเขียวลิลล์	ถลกเอา
คอมมิชชันัน	จ้อคว่าน
คอมมาร์กซ์คอมเหมา	คอมม่อน
คอมแบตขึ้นบ้าน	บคเรื่อน" ¹

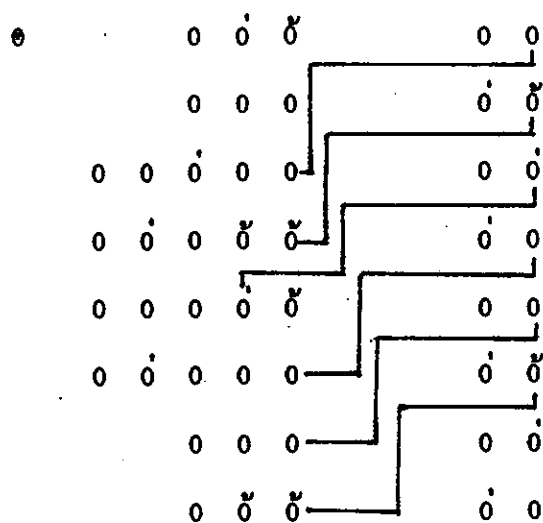
แบบที่ 2 โกลง 10 คืบ

โกลง 10 คืบของคมทวน กันธู มีลักษณะดังนี้

- 1) ขึ้นคืบด้วยสองบาทแรกของโกลงห้า
- 2) นำโกลงคืบมาแทรกกลาง 1 บท แต่กำหนดให้บาทที่ 3 และ 4 ของโกลงคืบขึ้นก่อน และต่อท้ายด้วยบาทที่ 1 และ 2 ตามลำดับ
- 3) นำบาทที่ 3 และ 4 ของโกลงห้า มาไว้ในช่วงท้ายต่อจากโกลงคืบ
- 4) ลักษณะสัมผัสมีการสัมผัสข้ามวรรค คำสุดท้ายบาทที่ 3 จะสัมผัสกับคำที่ 4 หรือ 5 ของวรรคแรกในบาทที่ 5 และคำสุดท้ายบาทที่ 7 จะสัมผัสกับคำที่ 2 ในบทต่อไป

¹คมทวน กันธู. "พายุมือและชื่อสัตว์," สุวนาคค. 4(182) : 53; 30 สิงหาคม-5 กันยายน 2527.

แผนผัง

"โกลง 10 คั้น

๑	แผ่นคินี่	ร่ายนักร
	ผั่งคนเคี	คัปปัน
	ยั้งล้งยั้งอัปลักษณ์	ความโลภ
	หลอนหลอกปากอ้าสั้น	แลบเลีย
	ความซื่อถูกโอบเข้า	ฉีกสับ
	พูฟองเหล้ามาเพีย	เฟื่องฟุ้ง
	คนสับปลับ	งามปลั่ง
	ทุกโกล้งกึ่ง	บับคอ
	สองผั่งฟ้า	เงาแฝง
	ความมีคทอ	ทาบถ้วน
	อย่าหวังอย่าเสาะแสวง	แสงสว่าง
	เขาเคี้ยยอคย้อยค้วน	คุดตาล
	ปิคตาปิคหน้าต่าง	ปิคประทุ
	ปิคปากปิคมูกปาน	ปิคสัวม

ปิดหัว

ให้หค

ปิดชั่วท่ว

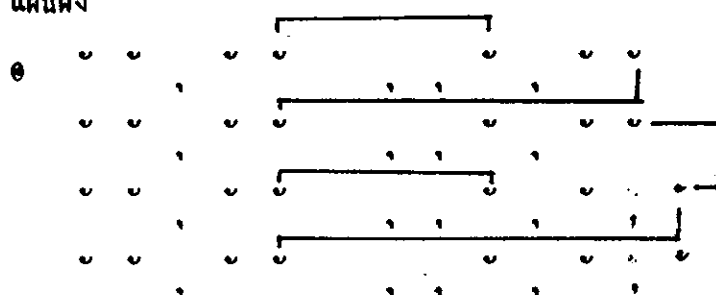
เปิดอธรรม"¹

5.1.3 ประเภทฉันท์ คมทวน กันธนู ได้คิดรูปแบบใหม่ของฉันท์ ดังนี้

แบบที่ 1 วงศ์วิเชียรฉันท์ (23) พบเพียงบทเดียว หมายถึงการนำเอา

อินทรวีเชียรฉันท์และอินทวงสฉันท์มาแต่งไว้ในบทเดียวกัน โดยให้สองบาทแรกเป็นอินทรวีเชียรฉันท์ และสองบาทหลังเป็นอินทวงสฉันท์ ดังนั้น 1 บทจึงมี 4 บาท

แผนผัง

ตัวอย่าง

"0 ทาเข้าก็กินคำ

ทุกรกรรมกระหน้าเียน

เคียนเคียนและเคียนเคียน

อุระกลอกณอัคคี

เวียนว่ายและวาวอด

กัณมอดเทวทวิ

ปีปีและปีปี

ทุกรทุกรข่มถ้ำยมัดอน"²

¹คมทวน กันธนู. "จึงบ้านร้างปราศผู้โรย," วิวัฒน์. 1(42) : 54; 27 ตุลาคม - พฤศจิกายน 2527.

²คมทวน กันธนู. "เรื่องเก่าเล่าใหม่ (2)," วิวัฒน์. 1(73) : 52; 4-10 มิถุนายน 2528.

5.2 แบบไม่มีสัมผัส เท่าที่พบมีแค่ร้อยกรองประเภทกลอน ดังนี้

แบบที่ 1 บทหนึ่งมี 3 วรรค วรรคละ 4-9 คำ เมื่อแต่งบทต่อไปจะใช้วลีที่เป็นคำนามในวรรคที่ 2 หรือ 3 มาไว้ท้ายวรรคในวรรคที่ 1 ของบทต่อไป

ตัวอย่าง

"1

นั่งมองความมืด

ขณะความเงียบกายตัวออกมา

เหมือนเส้นลมเปลี่ยนสี

2

นั่งมองความเงียบ

ขณะไม้พลิกใบไหวก้าน

สายลมเพียงพราวเอาความนิ่งไป

3

นั่งมองความนิ่ง

ขณะสรรพสิ่งสะอื้นไห้

รอยกราบแห่งความหมายยังหมาดำค้ำคา

4

นั่งมองความหมาย

ขณะฝูงชนคือตัวละคอน

หวังร้อนถามความจริงจากใคร

5

นั่งมองความจริง

ขณะความชั่วได้ถูกขาย

ความดีได้ถูกซื้อ"¹

¹ซีพจร ปรัชณีย์. "เงาเงียบและความเป็นไป," วิวัฒน์. 1(73) : 54-55;

แบบที่ 2 บทหนึ่งไม่ทราบจำนวนวรรคที่แน่นอน ทั้งนี้เพราะเป็นกลอนแบบ
ไม่มีสัมผัส การใช้คำในแต่ละวรรคมี 4-5 คำ บางวรรคจะใช้คำซ้ำกันทุกคำ และมีข้อสังเกตคือ
คำสุดท้ายของกลอนช่วงแรกจะเป็นคำเดียวกันตลอด ส่วนคำสุดท้ายของกลอนช่วงหลังก็จะเป็น
คำเดียวกันตลอดเช่นกัน

ตัวอย่าง

"คนคนคนคน	หมาหมาหมาหมา
บนบ้านคือคน	ใต้ถุนคือหมา
ห้องป่องคือคน	ห้องแห้งคือหมา
หน้ายืมคือคน	หน้าย่นคือหมา
คนคนคนคน	หมาหมาหมาหมา
เกลี้ยงเงาคือคน	มอมแมมคือหมา
ครวญเพลงคือคน	ครางหึงคือหมา
ซีกลากคือคน	ซี่เรื้อนคือหมา
ฉลากคือคน	โง่เขลาคือหมา
คนคนคนคน	หมาหมาหมาหมา
แบะไหล่คือคน	หางจุกกันคือหมา
กินข้าวคือคน	กินซี่คือหมา
หัวผมคือคน	สะบักชนคือหมา
เสรีคือคน	ล่า่งโซ่คือหมา
คนคนคนคน	หมาหมาหมาหมา
ถูกไพร่คือคน	ถูกเตะคือหมา
นั่งรถคือคน	รถชนคือหมา
อิมตายคือคน	หิวตายคือหมา
นอนฟุ้งคือคน	นอนถนนคือหมา

หมาไม่เท่าคน	คนไม่เท่าหมา
หมาหมาคนคน	คนคนหมาหมา
คนต้องเป็นคน	คนไม่ใช่หมา
คนรวยเป็นคน	คนจนเป็นหมา" ¹

จากตัวอย่างของร้อยกรอง แบบไม่มีสัมผัสคงกล่าวแล้วนี้ ผู้แต่งได้กำหนดจำนวนคำไว้ เป็นแบบแผนที่แน่นอน บทร้อยกรองแบบไม่มีสัมผัสพบน้อยมาก ส่วนใหญ่ผู้แต่งนิยมเขียนเป็นกลอน เปลา

¹ไผ่เสี้ยว นาน้ำใส. "คนกับหมา," สยามนิกร. 4(176) : 49; 8 พฤศจิกายน

วิเคราะห์กลวิธีในการนำเสนอในร้อยกรองช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530

ผู้ประพันธ์ร้อยกรองช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530 ใช้วิธีนำเสนอหลายรูปแบบ ความหลากหลายของกลวิธีนำเสนอมีดังนี้

1. การใช้เครื่องหมายวรรคตอน

เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดีได้นำการใช้เครื่องหมายกำกับวรรคตอนแบบภาษาอังกฤษเข้ามาใช้ในภาษาไทย และได้ตั้งชื่อไว้ในคำรา เครื่องหมายวรรคตอน ในตอนแรก เครื่องหมายที่ใช้มีน้อยและเริ่มใช้ในหนังสือแบบเรียนก่อน ต่อมาปรากฏว่ามีการใช้เครื่องหมายกำกับวรรคตอนและเครื่องหมายประกอบข้อความเพิ่มขึ้นในหนังสืออื่น ๆ เช่น หนังสือลัทธิวิทยา นับว่าเป็นการใช้เครื่องหมายประกอบบทความเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2443¹

สำหรับการใช้เครื่องหมายไวยากรณ์หรือเครื่องหมายวรรคตอนในบทร้อยกรองนั้น อาจได้แนวคิดมาจากบทร้อยกรองตะวันตก ทั้งนี้เพราะวิธีเขียนหนังสือภาษาอังกฤษจะเขียนเว้นช่องไฟระหว่างคำเท่า ๆ กันทุกคน และมีการใช้เครื่องหมายวรรคตอนต่าง ๆ เพื่อกำหนดใจความ ผู้เขียนบทร้อยกรองอาจใส่เครื่องหมายเพื่อแสดงความหมายและอาจมีผลต่อมาในช่วงหลัง ๆ คือ เป็นการใส่ตามความนิยม ซึ่งโพลิน รุ่งรัตน์ ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับรูปแบบของงานประพันธ์ประเภทคำร้อยไว้ดังนี้

"การจัดวางองค์ประกอบของงานร้อยกรองไว้เด่นชัดเป็นงานศิลปะ รวมทั้งการวางช่องว่างในบท หรือการใส่เครื่องหมายอื่น ๆ นอกเหนือไปจากตัวอักษรด้วย ในปัจจุบันนี้ถ้าบางคนอาจจะประมาทหรือลืมนึกถึงข้อพิถินในส่วนนี้ไป เราจึงมักพบ

¹ วัฒนา บุรกลีกร. "วรรคตอนและเครื่องหมายที่ใช้ในการเขียน," ภาษาและภาษา ศาสตร์. 6(2) : 96; มกราคม - มิถุนายน 2531.

ได้เสมอว่า งานคำร้อยบางบทจริงไปด้วย "... จนพราวไปทั้งหมด ความหมายของการใส่เครื่องหมายดังกล่าวที่แท้จริงลบเลือนไป กลายเป็นการใส่ตามความนิยม"¹

สำหรับเครื่องหมายวรรคตอนที่ปรากฏในบทร้อยกรองช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530 นับว่ามีอยู่หลากหลายถึง 14 ชนิด ดังนี้

1.1 เครื่องหมาย ... มีใช้มากที่สุดคิในบทร้อยกรองช่วง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2530 กำชัย ทองหล่อ² เรียกว่าไปยาลใหญ่ หรือจุดไข่ปลา ใช้สำหรับละข้อความที่ยืดยาวมาก แต่เลือกเก็บเอามาแต่เฉพาะข้อความที่พึงประสงค์และพออ่านได้ความปะติดปะต่อกัน เป็นทำนองย่อความกลาย ๆ ตอนใดที่ไม่ต้องการก็ละไว้โดยใช้จุดไข่ปลาแทน ฯลฯ หรือ ๆ เปฯ แต่คงอ่านจุดไข่ปลานั้นว่า "ละ" สำหรับการนำเครื่องหมายนี้มาใช้ในบทร้อยกรองนั้น ผู้แต่งมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1.1.1 หึงความ เพื่อให้ผู้อ่านสร้างความรู้สึกต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น

"หลับ หลับ หลับ เสียเด็ก

ไม่งามเลิศทรอกโลกนี้

ลืมนานมากก็เป็นหนี้

หลับเสียสิ หลับนิรันดร์

.....

....."³

"เสียคายเวลาเข้า... หมอกบางเบาน้ำค้างใสใจสงบ

เสียงไก่แก้วขันคูอยู่บนคณ ถูกเสียงเครื่องดนตรีกลบเสียหมดแล้ว

¹ไพสิน รุ่งรัตน์. ปรากฏการณ์แห่งกวี. 2530. หน้า 21.

²กำชัย ทองหล่อ. หลักภาษาไทย. 2519. หน้า 233.

³โรจนมิตร (นามแฝง). "บทกล่อมลูก," บ้านไม่ไร้รอย. 1(9) : 73; ตุลาคม

เสียเวลาสาย... เรือเกยจอดเรียงรายอยู่เป็นแถว
 แสงแดดอุ่นกรุ่นไฉไลเย็นแนว ทั้งเรือพายเรือแจวกลับไม่มี
 เสียเวลาเพียง... มีแต่เสียงรถยนต์อยู่ยังมี
 ทางสายใหม่ตัดผ่านมาวันนี้ ผู้คนก็บินหนีไม่กลับมา
 เสียเวลาบ้าย... ได้ร่วมไม้ชายคาเคยมีค่า
 บัดนี้เตียนโล่งไปไม่งามตา ให้แสงแดดแผดกล้าคอนกรีตครอง"¹

1.1.2 เพื่อการเอื้อนเสียงร้องที่ต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น

"มาละเหว่ย มาละวา
 มาแต่ของเขา ของเราไม่มา ... ตะละล้า
 หว่ยรัฐออกแก้ กุ่มเกล้าออกห้า
 ซ้อหวยกาซาค หวังได้มาสสะค้ำ
 ซ้อหวยไคคิน ถูกกนทุกตา ... ตะละล้า"²

"โอ...ละนอ...น้อ...นอ ฟ้าเอ้ยฟ้าสืแหล
 ...แหล หอมคอกแความ...ค้ำ....ค้ำเอ่อ...
 เอ็ง...เอย...เอ่อ...เอ็ง...เอย ฟ้าอำท่า
 ตะเว็นตกค้ำค้อยสืลอยเล่นแม่...วังเวิน
 ...แม่วังเวิน..."³

¹นิยม เจริญโท. "ความเปลี่ยนแปลง," บ้านไม่รู้อยู่. 3(7) : 123; สิงหาคม 2530.

²ธงไทย สุวรรณศิริ. "กลองยาวเล็กหว่ย," สยามนิกร. 4(167) : 45; 6 กันยายน 2523.

³อาคม หัทธสง. "หนึ่งคืน...ของนางเอกหมอลำ," คุรุปริทัศน์. 6(10) : 53; ตุลาคม 2524.

"โอ้...โอ้...โอ้...โอละนอ	โอ้...โอ...ละหน่าย
น้ำตาโคราชสีไหลหลัง	เหมือนคังน้ำตาเตาเต่า
หมู่เฮาสียากแค้น	ทุกข์ยากลำบากแสน
บ่แม่นเหมือนเมืองย่าโม	โอ้...โอ้...ในอคิต
ชีวิตหนอชีวิต	สुकคิสुकกาค
หมู่เฮาชาวโคราช	จะทำไฉนกันละน้อ...นายเอ๋ย" ¹

1.1.3 ใช้หลังคำอุทาน แสดงความเงยระหว่างช่วงต่อของคำเพื่อ
ดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ตัวอย่างเช่น

"จู้ยี้...จู้ยี้...ป่าเคยหวังหลายครั้งแล้ว
โอกาสแก้วมาเกยสุคเจยนี้
จำต้องรับเอาไว้มิหวังคิง
มันเป็นสิ่งชู้หน้าป่าไม้เบา"²

"เอาแล้วเหวย	เอาแล้วว้า
มันส์แล้วเหวย	อ้าว...มันส์แล้วว้า
ใครมีเงินพอ	สามลื้อสุซุรา
ยุ่งแล้วเหวย	ยุ่งแล้วว้า
มั่วแล้วเหวย	อ้าว...มั่วแล้วว้า
ผู้แทนเมืองนี้	ไม่มีน้ำยา" ³

¹เจนภพ จบกระบวนวรรณ. "เพลงโคราชครวญ," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 5(1458) : 21; 7-13 มีนาคม 2525.

²พิริยะ พฤกษ์. "คำไซ...หัวใจป่า," สยามใหม่. 1(15) : 56; 27 กุมภาพันธ์ 2525.

³มาบ หัวทึง. "ผู้แทนกลองยาว," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 6(1870) : 18; 17-23 เมษายน 2526.

1.1.4 เพื่อแสดงการย้าคำหรือวลี ตัวอย่างเช่น

"๑ ศพมันจุงฉึก สับ...สับ...สับ อีกให้ละให้เหลว
เพื่อฟ้าสยาม งคงามไร่เลว ศพจุงทั้งเหว ให้หมากากิน

๑ เจ้ายังเยาว์นัก น้องเอ๋ยน้องรัก จุงไผ่ใจฉวิล
รับเรียนเดอะน้อง บ่นท่องจุงสิ้น เพื่อพัฒนาถิ่น สยามบ้านเรา
... สยามบ้านเรา ... สยามบ้านเรา"¹

1.1.5 เพื่อแสดงความต่อเนื่องของความซ้ำหน้ากับข้อความที่ตามมา ตัวอย่างเช่น

"เรา ... จะไม่ล่อนช้อต่ออำนาจ!
จะ ... ประกาศสังกรรมให้ล้าหน้า
ไม่ ... มีใครจะใหญ่ยิ่งกว่าประชาฯ
อ่อน ... หวานแต่กร้าวกล้าอย่างเป้นไท...!
ช้อ ... เรียร้องจะไม่ช้อต่อรองร้อง
ต่อ ... เสด็จการผู้ปกครองกลุ่มไทโน
อำนาจ ... แห่งปวงชนนั้นกว้างไกล"²
"ผมก็กินดิน
ผมก็กิน ... ดิน
อะฮันก็กินพะ ... ดิน

¹พร ศิขรสุวรรณ. "เยาว์ บทกวีนี้ให้เธอ," สุนาถศ. 3(151) : 53; 29
มกราคม - 4 กุมภาพันธ์ 2527.

²บุญโท เปี่ยมมณัส. "ชูธงอธิปไตย," สยามใหม่. 2(70) : 57; 18 มีนาคม
2526.

เคียนก็กินกิน

ผมก็กินกินเหมือนกัน

ผมก็กินกิน

คิฉั่นก็กินกิน

คิฉั่นก็กินคะ ... คิน

ป้าก็กินกิน ... ลูก

ผมก็กินครับคินนะ

อะเฮียนก็เกียนเคียนฮะ"¹

"ด้วยมือ ... อันทรงพลัง

เราจะสร้างแผ่นดินให้แข็งแกร่ง

เอาแผ่นดินฟ้ามาผสม

เอาขี้หมู่น้ำตาลมาผสม

อีกความรัก เกลียวกลม

ผองเหล่า พี่น้องไทย"²

1.1.6 เพื่อแสดงการถาม และให้ผู้อ่านคิดหาคำตอบเอง ตัวอย่างเช่น

"ประชาธิปไตย ประชาธิปไตย

ใครให้ ... ใครถามหา

ใครเป็นผู้ก่อตั้งขึ้นมา

ใช่ ... ปวงประชาหรือเปล่า ..."³

¹คมเลนส์. "กินกิน," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 8(2654) : 27; 9 มิถุนายน 2528.

²ดวงดาว อิศรา "ความฝัน," ถนนหนังสือ. 4(6) : 63; ธันวาคม 2529.

³ไม้ป่า (นามแฝง). "ประชาธิปไตย," ฟ้าเมืองทอง. 12(133) : 125; พฤษภาคม

"๑ โสภณี ถูกทุบถูกตีถูกรีดไถ
ถูกคลึงถูกเคส้าถูกชอนไช ใคร...ส่งสาร...ใคร...สมเพชเวทนา"¹

1.1.7 ละไว้เนื่องจากเป็นคำที่ไม่สุภาพ ตัวอย่างเช่น

"ยามข้าวออกรวงนายทุนมาทวงค่าปุ๋ยค่านา

เป็นข้าวคึ่งมึงคงจะมีค่าที่ค่านา"

ชาวนาอ่อนวอนให้ข้าวสุกก่อนค่อยผ่อนค่านา

นายทุนแสนเกื่อง "ห้ ... กิกระเคื่องเรื่องค่าเช่านา"²

"กักกันก้อกัก กันเหวย

อย่าปึกเรื่องบอ

บ้าโวย

รักชาติให้เฉย

ตลกซิบ ...

(โอะ-โอะ โอัย โอัย อ๋บ!) ปีน"³

1.1.8 ละไว้ทั้งส่วนหน้าและส่วนหลังของคำที่มีความหมายเป็นนัย

ตัวอย่างเช่น

"อูแม่โวยคำรดเมล็ดทำไมถึงแห้งจิงหว่า

ตายโหงตายท่าสิคนไทย

เหรียญบาทต้องเขวียงทั้งด้วยมิมมีความหมาย-เอย

ต้องเขวียงทั้งมิมมีความหมาย

เพราะรดเมล็ด...หัวควาย...ของผู้ใด-เอย

หัวควาย หัวควายของใคร?

.....

.....

¹ทร กษรสุวรรณ. "โสภณี," สุนาคต. 3(157) : 53; 11-17 มีนาคม 2527.

²กานหินรินาม (นามแฝง). "ชาวนาชาวนา," สยามใหม่. 2(62) : 49; 20

มิถุนายน 2524.

³กมทวน กันธบุ. "พายมือและข้อสัจย์," สุนาคต. 4(182) : 53; 30 สิงหาคม-

5 กันยายน 2527.

ขึ้นรดเมล์คุณเณคนะขึ้นนะขึ้นชักหน่อย	อย่ามัวนั่งดอน...ชน...ทำลอสาย
เก็บทำไมเป็นกิโถมันไม่โก้ไม่เก่ง	ถ้าจะให้แจ้งเบ้งต้องเก็บเป็นป้าย
ป้ายเคียวหนึ่งบาทสองป้ายก็สองบาท	สิบป้ายก็สิบบาทพาดกันเข้าไป
าพณฯ อมสฺสุขอุยฺมณทุกฺชชาวประชา	เพลงอื่นเขวเลยต้องมาจากเมืองไกล" ¹

1.2 เครื่องหมาย - เรียกว่ายัติภังค์หรือขีดสั้น วัฒนา บุรกลีกร² และกำชัย ทองหล่อ³ ได้กล่าวว่า เป็นเครื่องหมายบอกให้รู้ว่าคำที่เขียนแยกอยู่ต่างบรรทัดหรือต่างวรรคในโคลงกลอนเป็นคำเดียวกัน ใช้เขียนไว้ระหว่างกลางคำที่เขียนแยกพยางค์กัน เพื่อเป็นเครื่องหมายให้รู้ว่าพยางค์หน้ากับพยางค์หลังนั้นติดกันหรือเป็นคำเดียวกัน คำที่เขียนแยกนั้นจะอยู่ในบรรทัดเดียวกันหรือต่างบรรทัดกันก็ได้ การนำเครื่องหมายนี้มาใช้ในบทหรือยกรอนั้น ผู้แต่งมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1.2.1 ใช้เขียนไว้ระหว่างกลางคำที่เขียนแยกพยางค์กัน เพื่อบอกให้รู้ว่าพยางค์หน้ากับพยางค์หลังนั้นติดกันหรือเป็นคำเดียวกัน ตัวอย่างเช่น

"อ้าววีรชนวิริยภาพ	ผิ่วระวาวระวามสุน-
-หรัสติศติศติศติศ-	-ยพินิจพิณาคาม
กนในประเทศพุทธรธือ	จิตชื่อและแสนงาม
ลิมง่ายแหละง่ายก็เพราะสยาม	บุพชนนะชินชา
หังกรรมวิธีวิวิธเก่า	ประจุเอาประจวบอา-
-จิณ, ทาสและเลกจะอุปมา	ก็เสมือนสุนัขมวล" ⁴

¹เจนภพ จบกระบวนวรรณ. "อี่เขวศรีประจันต์," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 4 (1113) : 21; 15-21 มีนาคม 2524.

²วัฒนา บุรกลีกร. "วรรคตอนและเครื่องหมายที่ใช้ในการเขียน," ภาษาและภาษาศาสตร์. 6(2) : 98; มกราคม - มิถุนายน 2531.

³กำชัย ทองหล่อ. หลักภาษาไทย. 2519. หน้า 241-242.

⁴คมทวน คันธนู. "เท่กล่อมวีรชน," สุนานาคต. 3(136) : 51; 15-22 ตุลาคม 2526.

"เปรตปรทัตตุ - ปชีวีมีชีวิต
ใช้ความคิด กินคน จนอิมแปร์
เป็นวิสัย สันดาน มั่นแท้แท้
ถ้าจะแก้ จะต้องกล้า ประจัญบาน"¹

1.2.2 เพื่อเน้นคำหรือความที่มาจากข้างหน้าและข้างหลัง (อาจใช้ชื่คนเดียวหรือหลายชื่อ) ตัวอย่าง

"๐ แม่ข้า คือ --- ชาวนา มือหวานกล้าให้เรากิน
ชาวฟ้าหรือชาวดิน แม่เลี้ยงโลกเสมอมา
แม่ข้า คือ --- คนงาน งานแกร่งกร้าวทุกเวลา
ปั้นโลกให้โสภะ แรงงานหนาแน่นเท่าทนทน
คนโซหิวคือ --- แม่ข้า หยาดน้ำตาหลังเปรอปรน
แม่ข้าความท้อถอน เพี้ยวขอทานอยู่โงงโง
แม่ข้าคือ --- โสเภณี ถูกกดขี่ถูกกลโกง
ถูกยำ เหยียดค่าลง कुङ्गहासंเป็นโ"²
"๐ ว่า - การระเควเจ้าไปแล้ว เป็นทิวเป็นแถวบนทางผ่าน
ว่า - เจ้าขุนทองอีกไม่นาน จะหวนคืนกลับบ้านมาชิงชัย
ว่า - พยอมเมืองหลวงที่ร่วงหล่น จะหวนคืนสู่ต้นบานดอกใหม่
ว่า - พงพระเมรุจะโศกจะชงไฟ โศคสิงหาบอาบใจประชาชน"³

¹พันดา ธรรมดา. "ธรรมเทศนาถัด 'ปรทัตตุชีวีเปรต'," สยามนิกร. 4(161) : 45; 26 กรกฎาคม 2523.

²แสงดาว ศรีธรรมานัน. "วันแม่แก่ --- แม่ข้า," สยามใหม่. 2(92) : 57; 19 สิงหาคม 2526.

³พนม นันทพฤกษ์. "ตุลาชัย! ราลิกพิมพยอม, เจ้าการระเควและขุนทอง," มาบุญมิ. 6(920) : 1; 10 ตุลาคม 2522.

‘บนสัวมทินอ่อน - เด็กชายเกตุกนกันั่งซี้
 เด็กหญิงบุญเย็นเป็นกะหรี่
 คำกวี - รจนา”¹

1.2.3 เพื่อแทนคำว่า “กับ”, “ถึง” และ “หรือ” ตัวอย่างเช่น
 ~~~~~ น. ๗

“ศึกใหญ่ศูนย์การค้าล้อมหน้าหลัง	โรมันยังมีฉายรอบบ่าย-ค่ำ
ฝนตกรดคิควันพิษคำ	โรงระบำเริงรำยโกสโกสัวค” ²

“คุณ - สม

เธอ - ฉันท

ข้า - เอ็ง

มึง - กู

ต่างร่วมกันเป็นสังคม

แต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

มีสิทธิขาดความประพฤติของผู้ร่วมสังคม

เป็นผู้พิพากษาของสังคม”³

---

¹สถาพร ศรีสังข์จ้ง. “บทกวีสานสามชั้น,” โลกหนังสือ. 6(2) : 49; พฤศจิกายน 2525.

²กานท์นิรนาม (นามแฝง). “เวทนา,” สยามใหม่. 2(93) : 56; 26 สิงหาคม 2526.

³เคียง สะอ้าน. “ผู้พิพากษาสังคม,” ฟ้าเมืองทอง. 10(110) : 107; พฤษภาคม 2528.

"สี่เอ๋ยสี่

ชั่ว-คี่-มี-จน

กลุกเกล้าปะปน

สับสนกันไป"¹

1.2.4 เพื่อแสดงว่าปริบทมีความหมาย เช่น เกี่ยวกันหรือเป็นไปใน

ทำนองเดียวกัน ตัวอย่างเช่น

23 163, 66, 17, 15, 9, 78

"เหมือนเงินคุ่มอ้างว้างอยู่ต่างโลก

ใจร้อนรุ่มสุมโศกมิรู้สิ้น

อึดอัดแค้นแค้นหัวแค้นคิน

พบแต่ความโศกหินจนชินชา

วิปริตควิสัยไปเสียหมด

ห่อรับทศกทอยู่ทั่วหน้า

มัวเมาในอำนาจแห่งอัครา

แสวงหา-สวาปาม-ตะกรามโกย

.....

.....

ต่างกลานกลุกซุกหัวเอาตัวรอด

และทิ้งทอดผู้อ้างว้างไว้ข้างถนน

เผด็จการ-ฆาตกรจึงว่อนวน

เข้ารุมทั้งผู้กบฏเส้นทาง"²

1.2.5 เพื่อแสดงการซ้ำคำ ตัวอย่างเช่น

"ลูกหลานจะก้านข้างข้างมันเกิด

ก็มันเกิดเรอราล้าสมัย-ล้าสมัย-

มันต่ำค้อยค้อยห้วนเหมือนสัตว์ไพร

จึงเพื่อแต่ประชาธิปไตยอยู่นั้นแล้ว!!!"³

¹โรจนมิตร. "แคสี่," ฟ้าเมืองทอง. 12(138) : 53; ตุลาคม 2530.

²บุญ ระโนด. "ใครผู้สร้างปรากฏการณ์หาลระยา," สยามใหม่. 2(101) : 57; 21 ตุลาคม 2526.

³ชาวบ้านชื่อนายฉุน. "รับขวัญคนหน้าเค็ม," สู่นาคค. 6(283) : 53; 5-11

"เกลียวคลื่นซ้ำ	กระซิบ
ก้าวขยับ	เกิดก้าว
ชาน-ชานรับ	ก้องกึก
บ่ก้าวร้าว	อ่อนคน ถ่อมคน" ¹

1.2.6 เพื่อแบ่งจังหวะ ทำนองในการอ่านหรือร้อง ตัวอย่างเช่น

"0 โองังงโง - โอ๊ะโง - โงังโง - ซอเล่นด้อย - การเมือง
 เอาเรื่อง - กันสักวัน ตามประสา - ปากกัน หนอยไม่ไหว เพราะบ้านเมืองตอนนี้
 มีโซคมหาศาล จะโซคิช่วง - ชัชวาล กันเป็นการใหญ่ จะเจริญรูปพราก
 ด้วยก๊าซและน้ำมัน ที่ธรรมชาติสร้างสรรค์ เอาไว้ให้ ..."²

"เดิน - ราชดำเนิน - ให้เพลินเท้า รักเอา - เจ้าพระยา - มาดูร่าง
 นอน - ลานสนามหลวง - ให้อ้างว้าง เค็ด - หางนกยูง - ในแคนโคม
 ขุดศพขุนทองแล้วร้องไห้ เหมือนศพยังยืมได้ไม่หักโหม
 ศาสดาลึกซอปลอบประโลม 'จงดาโถมคังตุลาเคยจารึก'"³

1.2.7 เพื่อแสดงให้เห็นว่าคำที่มาข้างหลังเป็นคำสร้อย ตัวอย่างเช่น

"ศรีสิทธิพิศาลชบ

เลอหล้าลบอบายโลก	โตกแก่ทางอบายมุข
ทุกข์กันทั่วอบายภูมิ	เจ้าพ่อกลุ้มเจ้าแม่กลัว

¹ศรีเมืองขอนแก่น. "ตอบเพื่อน," สยามนิกร. 4(166) : 45; 30 สิงหาคม 2523.

²จางวางจน. "กว่าถั่วจะสุกกาก็ไหม้." มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 4(1385) : 21;

13-20 ธันวาคม 2524.

³ไพโรจน์ ฆางาม. "จงดาโถมคังตุลาเคยจารึก," วิวัฒน์. 1(40) : 57;

13-19 ตุลาคม 2527.

.....

นับคะแนนเสียส่วนตน	นับคะแนนสัปคนส่วนตัว
คือชั่วตัวข้าได้	พ่นน้ำกามพุ่งไล่
ชื่อบ้านแปเมือง	เป็นหอ-บาร์นี่" ¹

"โอม - ปู่กระสันถึงปอบในป่าช้า   ภาวนาถึงปอบปอบก็มา
 บรู้กึกกึกที่หมู่ ... แล้วอย่าลืมส่วนปู่   คุณเอนอย่าให้ขาด
 เลือดหนึ่งหยาดอย่าให้หยด   ชดกันให้ชื้อแซ่   ถลงปีกันให้แม่สั   ปู่สัน
 นำเอง - เอาวา"²

"เคื่อนทกตกแล้วฝน	หนึ่งหยด
ล้างบาปคนใจคด	ล้างหล้า
เร้าให้คนทรทก	คนป่า - เขาเอย
รอยระแหงตรงหน้า	ร้องเคื่อนล้างใจ" ³

1.2.8 วางไว้หลังคำอุทานเพื่อแสดงความคิดเห็น ตัวอย่างเช่น

"๑   เออ - ก็นั่นเถอะคูสิไครนะคง
 สถิตยส์เถียรซึ่งกายตรง   บ่โอนเอียง
 ๑   อา - ก็นั่นแหละไทยที่ใจสิเพียง
 วิโรจน์จรัสประคองพะเนียง   ฤจวนโชน

¹คมเลนค์. "สมองปลา," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(2276) : 27; 27 พฤษภาคม 2527.

²ปีศาจสิงกลิ้ง. "รุ่น 3," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 4(1399) : 21; 27 ธันวาคม 2 มกราคม 2525.

³สะมะกร ฅ ห่งกอ. "โคลงสิบสองปี," โลกหนังสือ. 6(12) : 80-81; กันยายน 2526.

๑   ๑๐ - ถิ่นแห่งไทยที่ใจสโตน

บ่ยมสมณบ่เอนบ่เอน

กะลมแรง"¹

1.3 เครื่องหมาย "... " เรียกอัญประกาศหรือเครื่องหมายเลขใน ใช้เขียน สะกดข้างหน้าและข้างหลัง เบื้องบนของตัวอักษร, คำ และข้อความ ข้างหน้าเขียนหัวว่าข้างหลัง เขียนหัวหาง คำชัย ทองหล่อ² ได้กล่าวถึงวิธีการใช้คือใช้เขียนสะกดตัวอักษรหรือคำ เพื่อให้ ผู้อ่านสังเกตเป็นพิเศษ ใช้สะกดข้อความที่เป็นความคำวิพากษ์ ข้อความที่เป็นคำสนทนาปราศรัยและ ข้อความที่นำมาจากที่อื่นหรือเป็นคำพูดของผู้อื่น สำหรับการนำเครื่องหมายนี้มาใช้ในพหุรยกรรณ มีจุดมุ่งหมายดังนี้

1.3.1 ใช้เขียนสะกดตัวอักษร หรือคำ หรือข้อความ เพื่อให้ผู้อ่านสังเกต เป็นพิเศษ ตัวอย่างเช่น

๙๙ 10, 13, 35

"อ้าอ้า 'อ่านาจอธิปไตย'	ชนใช้คุณาสม
ส่งสุดผดุงนิกรชม	มนะขึ้นภิบาลแคน
ขอคุณ 'อ่านาจิตปัญญติ'	ชนกัณธิ์ผู้แทน
ไม่ขาดประชุมวิริยะแสน	จิตมนัณณมิตน
ขอคุณ ณ 'อ่านาจบบริหาร'	รฐบาลกัณมั่งผล
ทำเพื่อประโยชน์นิกรชน	สุจริตบักคิคลาย
ขอคุณ ณ 'อ่านาจุลการ'	กัณจิการณเสมอปลาย
คัดลิกกัณวิพฐหมาย	ยุทธิธรรมณะสงกรา" ³

¹พนม นันทพฤกษ์. "ยีนค่านพายุ," มาคมุมิ. 6(974) : 19; 21 ธันวาคม 2522.

²คำชัย ทองหล่อ. หลักภาษาไทย. 2519. หน้า 239-240.

³ธนู บุณยรัตพันธุ์. "กล่าววาทกัณลอมกรงฉันทกัณฐ์สังเวยกัณลอมกรง เนื่องในการ สมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี," วิทยารย. 80(2) : 103; เมษายน-มิถุนายน 2525.

"อนุสรณ์วันมหาวิปโยค

มวลชนโลกแซ่ซ้องและร้องไห้

การตายเพื่อประชาธิปไตย

เป็นเกียรติที่ยิ่งใหญ่ในแผ่นดิน

แล้วความเจ็บใจเล่าเท่าครั้งนี้

'สิทธิเสรี' ถูกปล้นจนหมดสิ้น

ไม่มี 'อนุสาวรีย์' ที่ลยลิน

ยุทธหิพเหลือบฝูงใหม่ขึ้นครองเมือง"¹

'บอกแม่บอกน้อง, อย่าร้องไห้

เพราะบัณชีช่ายไคงานใหม่

แต่เป็นงานที่ต้องเคินทางไกล

ทำงานใน 'ชมรมผู้ตกงาน'

ปีสองพันห้าร้อยสี่สิบห้า

คงเจอคน 'ปรีดิญา' เทียวเพ่นพ่าน

งานชาคคนพร้อมกับคนก็ชาคงาน

ต้องนำ 'วิชาการ' ไปเลี้ยงควาย"²

1.3.2 ใช้สะกักข้อความที่เป็นความคำรติกริด หรือให้ผู้อ่านคิด ตัวอย่าง

เช่น

16 9. 23 27 23 57

¹ชูเกียรติ วรรณสุทธ. "อนุสรณ์วันมหาวิปโยค," สยามใหม่. 2(101) : 56;

21 ตุลาคม 2526.

²มาบ หัวหิง. "ไม่มีเส้นไม่มีสาย ... ลูกนายมี," สู่นาคศ. 2(54) : 40;

21-27 มีนาคม 2525.

"เมฆาคล้อยระยาคึก	กระหวัคึกกระลิกถึง
พฐพร้าและร่าหึง	หทัยซึ่งบ่กลายกลอน
จะมั่งมันจะสรรสร้าง...	ผนักร่างผจงสอน
ผดุงไพรมหาคอน...	อุทิศซ่อนประทีปเทียน..." ¹
"ข้าพเจ้ามาอยู่ ณ หมู่บ้าน	ริมละหานคลองบ่าชลไหล
แวดล้อมพฤษภาทนาไพร	ห่างจากศิวิไลซ์วัตุธรรม
เสียงเพลงนั้นยังก้องกังวาน	โยกมลสันดานจนคมช้า
ห้วงห่านองซาบซึ่งครึ่งใจจำ	ปลุกเร้าการกระทำให้เกิดมา
"ว่าเด็กเอ๋ยเจ้าเด็กน้อย	ความรู้ยังค้อยเร่งศึกษา
เมื่อเติบโตใหญ่เจ้าจะได้มีวิชา	ไปช่วยพัฒนาสร้างสังคม
เมื่อเจ้าเพียบพร้อมมีความรู้	จงหันหน้ามาสู่ผู้ชื่นชม
อย่าหลงไหลไขว่คว้าค่านิยม	สร้างความสุขสมเฉพาะคน" ²

1.3.3 ใช้สะกิดข้อความที่เป็นคำสนทนา เพื่อเล่าเหตุการณ์ ตัวอย่าง

เช่น

"ครั้งหนึ่ง ...
ฉันเดินหลงทางในช่องโสเภณี
ฉันเดินไปพบยามคนนี่ ...
"นี่ผมอยู่ที่ไหนกัน"
ยามย้อนหลัง เป้าของฉันอยู่ไหนใด

¹คม หัพแสง. "ประทีปไพร," วิทยาคารย. 84(6) : 67; มิถุนายน 2529.

²นางสาวเสรี (นามแฝง). "บทกวีจากหมู่บ้าน," โลกหนังสือ. 6(4) : 87;

"ผมจะไปศูนย์กลางวัฒนธรรม"

ยามร้องปล้น

"ท่านหลงทาง ...

นั่นมันอยู่คนละทิศ

นั่นสิ่งสถิตอยู่หัวมุม

ท่านจะต้องเลี้ยวทิศ

เลี้ยวไปอีกยาวไกล

.....

ถ้า ...

ไม่ถูกเขาคกลางทาง

แหมแล้วท่าน

นั่น ... ศูนย์กลาง"¹

1.3.4 ใช้สะกิดข้อความที่นำมาจากที่อื่น หรือเป็นคำพูดของผู้อื่น ตัวอย่าง

เช่น

"... แสงเรืองเรืองที่ส่องประเทืองอยู่ทั่วเมืองไทย ... คือแม่พิมพ์อัน
น้อยใหญ่ ... โอ้ครูไทยในแดนแหลมทอง ..."

วสันต์แรกพิรุณแยม

ประพรมแก้มผกาไทว

ยะเยือกเยียบละอองไอ

ละเอียดยลัระไบบัง

วิหคกว้าง ๗ กลางป่า

ละล่องมาดลาหลัง

วิหคเอยส์เลยร้าง

ระทมร้างฤทัยร้าง

....." ²

¹สุชาติ สวัสดิ์ศรี. "หยด-ไฟเขียว," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 6(1821) : 18;

27 กุมภาพันธ์ - 5 มีนาคม 2526.

²คม หัพแสง. "ประทีปไพร," วิทยาคาร. 84(6) : 67; มิถุนายน 2529.

"๑ แดคส่องก็ส่องเฉพาะสมณ	เพราะสฤตสะท้านสะเทือน
วางก้ามกระดกกระแคะกะเคื่อน	เกาะกระโดงกระโคกระคาน
ทำซ้ำประสาจิตประสา	ชะประกาศประกายประการ
นี้เหยยสะเหยยรัฐประหาร	ชะชะซ้ำชะชาชะชื้อ" ¹

1.4 เครื่องหมาย , เรียกว่าจุลภาคหรือจุดทศน้ำ กำชัย ทองหล่อ² ได้กล่าวถึงวิธีการใช้ไว้ว่า ใช้กันคำหลาย ๆ คำที่เรียงติดกันไป กันคำอุทานและคำอาสมนะ (คำร้องเรียก) ที่อยู่หน้าประโยค และคำประโยคเล็กที่รวมกันหลายประโยค เครื่องหมายนี้เราใช้ตามแบบอังกฤษ ส่วนในภาษาไทยเราใช้เว้นวรรคแทนจุลภาคอยู่แล้ว สำหรับการนำเครื่องหมายจุลภาคมาใช้ในบทร้อยกรองมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1.4.1 ใช้กันคำหลาย ๆ คำที่เรียงติดกันไป เพื่อให้แต่ละคำนั้นมีความเด่นชัดมากขึ้น ตัวอย่างเช่น :6. 21 ๑๗๓, 15๕)

“ทพผาสวรรค์ก็วันวายให้น่าคิด
เรื่องสันชาติ, ตักศิณี, จิต, ภูตผี
และกันพบทหารก่เข้าเข้าพอดี
ต่างจากเข้าโลภย์ (ซึ่ง) มีมานาน”³

"๑ จึงสารสินนี้พี่เขียนจากดวงใจ ถึงมาลัย, มาลี, ศรีสมร
เจ้าพลัดพรากจากบ้านป่าชาคอน มาเป็นกรรมกรอยู่โรงงานฯ

¹คมทวน กันธู. "พายุมือและชื่อสัตว์," สุนทรภู่. 4(182) : 53; 30 สิงหาคม - 5 กันยายน 2527.

²กำชัย ทองหล่อ. หลักภาษาไทย. 2519. หน้า 234.

³สมใจ สมกิต. "ฉลองกาลสองร้อยปี," สยามใหม่. 1(14) : 57; 20 กุมภาพันธ์ 2525.

- ๑ ทั้งบุญหนัก, บักแคง, ทิดคี่ เชียงมี, ทิดมา, น้ำหมาน
 ชาวว่ายังไม่คล่องต้องฝึกงาน ก่อนจะผ่านเป็นช่างได้คงใจๆ
- ๑ และเชียงทอง, กองสี, อีแสง อีอ้อสำ, อีแคง, ทิดใส
 ทิดคำส่งเข้ามาเมื่อไว-ไว ว่าไปทำงานไม้กับงานปูนๆ"¹

"พรุ่งนี้คงจะแหว่คำหวานหวาน
 ฤดูแลสงมาอีกแล้ว
 ทพตาสี, ตาสา, ศพยายแหว
 ให้ชักแถวเข้าคูหาลงกะแนน"²

1.4.2 ใช้หลังคำอุทาน และคำอาลปะนะ (คำร้องเรียก) ที่อยู่ข้างหน้า
 เพื่อเป็นประโยคหรือข้อความที่มาข้างหลัง ตัวอย่างเช่น

"กินเนอร์ - อ๊ะ, แน่ต้องสเติ้กเนื้อ
 ย่างไฟหรือน้ำคกพร้า
 ซาซา-ชะ, ไทยนี้คี่ทุกคำ
 ชยันแดกก็คาลก"³

¹สมคิด สิงสง. "ห้วงหาอาหาร (4)," สยามใหม่. 1(19) : 56; 27 มีนาคม 2525.

²กานท์นิรนาม (นามแฝง). "น่าเบื่อ," สุนาคท. 7(339) : 46; 2-8 กันยายน 2530.

³เสียว 200 ป. (นามแฝง). "ฉันทะฉันท," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 5(1662) : 18; 19-25 กันยายน 2525.

"เฮ้ย, ไม้ป้ามานี่ข้าจะชี้หลัง
 เอ้า, เพ้าคังคังเป็นจิ้งหะ
 ขออนุญาตข้าสนุกสักหน่อยนะ
 ประเคี้ยวจะแจกกะลาให้หากิน"¹

"ช่วย, คุณหญิงเลียวซ้าย	อ้าว, คุณชายเลียวขวา
รัฐมนตรีไม่อยู่ตรงหน้า	จะรู้ได้ยังไง
ว่าใครถูกใครผิด	ใครกระบิกระบวนแบ่ง
พูดเข้าข้างคนกันเอง	ใช้ได้ทีไหน" ²

1.4.3 ใช้คำประโยคเล็กที่รวมกันหลายประโยค เพื่อแสดงความประสงค์
 หรือเจตนาของประโยคที่มาข้างหน้า ตัวอย่างเช่น

ปีเก่า ... ลดค่าเงินบาท
 แล้วประกาศ, เจ้าจงออกทน
 แต่ ... ของฟุ่มเพื่อยให้เข้า ...
 แต่ ... ของฟุ่มเพื่อยให้เข้า ...
 แหม ... มันช้าเรา, ให้ยิงงวองง"³

---

¹คมเลนส์. "หญ้าแพรก," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(337) : 25; 15 กุมภาพันธ์ 2530.

²คมเลนส์. มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(364) : 24; 23 สิงหาคม 2530.

³ศรีควาเรือง. "ลาก่อน 1984 หรือ สวัสดิ์ 1985," ถนนหนังสือ. 2(7) : 60; มกราคม 2528.

"ร่นรากหยากเหงื่อเพื่อเสกสร้าง	สู่ใจ, ฉางตราครวญร่ำแค้น
เพื่อปากท้องหิวกระหายของหลายคน	ได้ผ่านพ้นความปวดร้าว, มีข้าวกิน
แต่คนบาปจากระบบสังคมป่า	กลับล้อมฆ่าอย่างชั่วโหดและโหดหิน
เพียงหวังเป็นเจ้าของ, กรองที่คืน	ที่ซึ่งพ่อยู่นอกกับแรงกาย
เคยติดคอข้อมือด้วยมือเปล่า	บังคับเข้า, ชูยื่นเกินให้ขาย
พ่อยืนยันว่าคนเถื่อนเป็นเรื่องตาย	เพราะไม่มีที่ให้ย้ายอีกต่อไป" ¹

1.4.4 ใช้ค้นคำกับข้อความเพื่อแสดงว่าข้อความที่ตามมาช่วยขยายคำ

ข้างหน้า ตัวอย่างเช่น

ข. 24 มก. กน 6.59 11.65
50, 15

"เป็นเพียงแค่มคปลวกอย่างพวกเจ้า	หากขยี้จะว่าเรานั้นใจหิน
ค้อนแสนล้านมคปลวกมีปีกบิน	ไม่ได้กินหรือกษ้า, พญาอินทรี
จะศึกเล็กศึกใหญ่ไม่เคยพริ่น	มีปีกหลักชั้กกันให้เค็มที่
การเมืองเมื่อใครได้ใครก็ตี	ใครไม่มีทางค่อยรับดอยไป" ²

"พอน้ำลคมีเรื่องแปลกไปทุกหน

เช่น, คางกยภพลมาสันหลาม

แบ่งพวกกันหันหัวทำสงคราม

เหมือนสอบตามงานฉลองสองร้อยปี³

¹ ระบุ ระโนค. "รำพึงถึงพ่อ," บ้านไม่ไร้รอย. 3(4) : 97; พฤษภาคม 2530.

² ประเสริฐ จันคำ. "มายากล," บ้านไม่ไร้รอย. 3(7) : 43; สิงหาคม 2530.

³ สมใจ สมกิต. "ฉลองกาลสองร้อยปี," สยามใหม่. 1(14) : 57; 20

1.4.5 ใช้กันระหว่างส่วนของประโยคที่เป็นภาคประธานและภาคแสดง
ของประโยคเพื่อเน้นการกระทำของประธาน ตัวอย่างเช่น

๒. ๔๙ ๒๐. ๗

"ฉันสงสัย

หนังสือของฉัน, ไปไหน

เมื่อตาย

ไบชน

หล่นคว้างไกลคำ

โสภณโหมโรง, เติมนมา

นับพันปี

หนุ่มสาว, สมสู่

ไม่เปลี่ยนแปลง"¹

1.5 เครื่องหมาย : เรียกว่าอัศเจรีย์หรือเครื่องหมายตกใจ วัฒนา บุรกลีกร²
และกำชัย ทองหล่อ³ ได้กล่าวถึงวิธีใช้ว่าใช้เขียนท้ายคำอุทานหรือหลังข้อความที่มีลักษณะคล้าย
กับคำอุทาน ข้อความแสดงอารมณ์ และเรียกร้องความสนใจ สำหรับการนำเครื่องหมายอัศเจรีย์
มาใช้ในบทหรือยกรอง เป็นดังนี้

1.5.1 ใช้เขียนหลังคำอุทานหรือข้อความที่มีความหมายชวนให้ตกใจ

ตัวอย่างเช่น

๔๘, ๔๙, ๕๐

สุชาติ สวัสดิ์ศรี. "บางชิ้นส่วนจากจินตนาการสามบรรทัด," มติชนฉบับสุดสัปดาห์.

7(2500) : 7; 6 มกราคม 2528.

²วัฒนา บุรกลีกร. "วรรคตอนและเครื่องหมายที่ใช้ในการเขียน," ภาษาและ
ภาษาศาสตร์. 6(2) : 98; มกราคม - มิถุนายน 2531.

³กำชัย ทองหล่อ. หลักภาษาไทย. 2519. หน้า 237.

"ปลุกหัวทั้งคนกิน	มายลยินให้เือนใจ
ปีพาทย์ระนาดใหม่	ตะโพนกลองวะ! - จิงมี
ลับจิ้งก็จิงจับ	ตะโพนรับอย่างไมตรี
ระนาดระเนคี่	วะ! - ปีพาทย์ก็หัวพัน
คนร้องก็ตาหวาน	วะ! - หัววาวเมื่อจ่านรงค์
มายาเอามายัน	วะ! - หัวหัวพันว่าวุ่นวาย" ¹

"มิฉะนั้นใครโคโพนจะกล้า
รับอาสาเป็นนายกฯ ไม่ตกเก้าอี้
ขอป่าเปรมเกษมสันต์เถิดวันนี้
รับหน้าทีนายกฯ อย่าตักกะใจ!!"²

"ความมีอย่างกรายชาวนาแฝงกายอยู่ตามทุ่งนา
ลมสู่ศาลหวีว้าง! ลูกโปงปลิวกังที่ปลายนา
ปัง! ปัง! ปัง! ไปวัวสู่ควายหายไปจากโรงนา
เอ๊ะ! แล้วนั้นใครมือกุมโกร่งโกตคายคาคันนา
ชาวนาชาวนากำเนคเกิดมาในท้องทุ่งนา
ชาวนาชาวนาชีวาวางวายคายคาคันนา"³

---

¹สำราญ รอดเพชร. "วะ! มโหรีหน้าแล้ง," มาตุภูมิ. 6(782) : 35; 2
เมษายน 2522.

²ชาวบ้านชื่อนายจุน. "รับขวัญคนหน้าเค็ม," สู่นาคศ. 6(283) : 53; 5-11
สิงหาคม 2529.

³กานท์นิรนาม (นามแฝง). "ชาวนาชาวนา," สยามใหม่. 2(62) : 49; 20
มิถุนายน 2524.

1.5.2 ใช้หลังข้อความแสดงอารมณ์ ตัวอย่างเช่น

"คนที่ไม่รู้บุญคุณควาย

ไม่รู้จักความหมายใดใดเลย

อ่านแล้วก็ผ่านเลย

คนชาติควาย

แล้วมันก็ถูกปล่อย

เพื่อที่จะถูกจับ ฝึน ตี ทำอีกต่อไป

ความถูกต้องจะฆ่าท่าน

โธ, ไอ้คน!"¹

"เขียวเป็นแดง แดงเป็นเขียว

เล่นเสียวล้าเซต

ฟังทุเรศ

'ฉันสีแค้นนะเคอะ!'"²

16. 34 62
45
44

1.5.3 ใช้ดึงความสนใจของผู้อ่านต่อข้อความท่อนนั้น ตัวอย่างเช่น

"เครื่องจักรดังกึกก้อง

กึ่งเสียงร้องของภูตผี

16. 29

จากนรก อเวจี

มาอุครร่า "ความเป็นคน"

16. 41

ปีแล้วและปีเล่า

หนุ่มสาวเขาสู่จักรกล

46. 73

คุณธรรมและเหตุผล

ขาดสะปิ้นลงทันใด!!!"³

¹ประเสริฐ จันคำ. "สำหรับ 'ควายตัวนั้น'," สู่นาคค. 1(36) : 42; 15-21
พฤษจิกายน 2524.

²โรจนมิตร. "แคส," ฟ้าเมืองทอง. 12(138) : 53; ตุลาคม 2530.

³ประภาสพฤษ จิตกาธาน. "โรงงานการศึกษา," วิทยาคาร. 83(1) : 69;

"ยกข้อค้าย้อย เสร้าสร้อย หนักหนา ปีนี่ทำนา ไล่สี่ห้า สอบหมิ้ง
 ว่าจะรวยสักหน แต่ความจน มาถึง นั้งคิดคำนึง คำนวณ คำน
 หย่อนบัตรใส่หีบ เมื่อปี ที่แล้ว เขาหูกเจ้อยแจ้ว แก้วหู สับสน
 จะพยุงบราดา สิ้นค้า ทุนจน ก็ตัวก็คน ญ่นั่งฟัง นั่งฟัง
 ครบไปแล้วหนอ ในการรอ ของค้าย้อย แกได้แค่คอย ด้วยความหวัง ความหวัง
 ผู้แทนผู้แทน เขาเคยบ่น ให้อ้าง ปีนี่ความหวัง ต้องเป็นจริง เป็นจริง
 สงสารค้าย้อย แยกคอยหาย คอยหาย ล่วงเลยปีกลาย ก็ได้ข่าว อีกสิ่ง
 ผู้แทนของแก ทำจะแย่ จริงจริง เขาวิ่งกันพล่าน จะเป็นรัฐมนตรี
 ค้าย้อยผู้เช่า โศกเศร้า อีกครั้ง ครานี้ผิดหวัง ต้องเป็นผี เป็นผี
 ทำนาต่อไป เห็นจะไม่ ได้ดี ไม่อยู่เมืองผี คงคิดว่า เมืองมาร!
 น้ำตานองไหล เต็มใบหน้า ค้าย้อย กะปริบกะปรอย หัวสังขาร สังขาร
 ผัวขวาม้าผูกคอ กับคันยอ ช้างบ้าน ผู้คนวิจารณ์ ว่าแกตาย เพราะเรื้อรัง!"¹

"1

รู้

อันหมิ่นแสน

รู้แม้สามโลกได้

ได้! หากครั้งรู้ใจตน

2

ถาม

ใจตนหนึ่งที่

ถามเมธีสรรพศาสตร์รู้

รู้! หากครั้งถามใจตน

¹จินตนา เกื้อไข. "ค้าย้อย," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(347) : 22; 26 เมษายน

"3

บัณฑิต

รอบรู้โลกกว้าง

บัณฑิตผู้ดวงทางใจเฮลา

เฮลา! แห้วบัณฑิตมีรูใจตน

"4

อุดมคติ

สูงค่า

อุดมคติพาสู่จุดหมาย

หมาย! เพื่อค้ำค้ำตน"¹

1.6 เครื่องหมาย ฯ เติมเรียกชื่ออังกั้นเคี้ยวหรือกั้นเคี้ยว ใช้เขียนหลังประโยคแต่ละประโยค หรือเขียนไว้ตอนสุดท้ายของโคลง กลอน แต่ละบท หรือแต่ละตอน และใช้เขียนเป็นเครื่องหมาย วัน เดือน ตามจันทรคติ ส่วนในปัจจุบันเรียกชื่อว่าเปยยาลหรือไปยาลน้อย ใช้สำหรับละส่วนท้ายของคำหรือใช้เขียนเพื่อให้ทราบว่าเป็นคำย่อ เวลาอ่านต้องอ่านเต็มคำ² สำหรับการนำเครื่องหมายนี้มาใช้ในบทหรือกรอนั้น ได้มีการใช้ทั้งแบบเดิมและแบบปัจจุบัน ดังนี้

1.6.1 ใช้เขียนไว้ตอนสุดท้ายของโคลง กลอน แต่ละบทหรือแต่ละตอน ตัวอย่างเช่น

---

¹ อรุณ บุญเรือง. "บุพญาแห่งชีวิต," ปารยสาร. 14(1) : 142; มกราคม-กุมภาพันธ์ 2530.

² วัฒนา บุรกลีกร. "วรรณคดีและเครื่องหมายที่ใช้ในการเขียน," ภาษาและภาษาศาสตร์. 6(2) : 98-99; มกราคม-มิถุนายน 2531.

"มามามา	มาเถิดมาเพื่อนพ้อง	มาโหมที่โหมน้อง	ปรึกษาหารือ
นับวันนับมือ	สือคอยากปากแห้ง	ปีไคมันบ่แล้ง	น้ำแก่งผันท่วมนาฯ
มองมองมอง	มองชิมองท่งโล่ง	มองไปแจ้งโจ่งโป่ง	บ่มีข้าวมีหญ้า
กระโคนน้ำกระโคนป่า	ยื่นเฝ้านาซื่อลือ	อ้าว...แล้วนั้นไผถือ	เสียมเหียนไปก่นบู (ซ้ำ)ฯ
ฟังฟังฟัง	ฟังเสียงคังเด็กน้อยให้	แม่มันหนีไปไหน	ให้มันอยู่กับบู
มันหิวมันบ่อยู่	ว่าแม่ไปรับจ้าง	โอ้...อีสานสี่ข้าง	สี่ข้างอี่ลือบ้อ (ซ้ำ)ฯ ¹

"๑ บันทึกรั้ง	ทนมัย
คราถูกไทย	พลิกค้าน
วาคภัย	โหมกระพ่น้ำ
ลูกหัวค้าน	แนวพนมฯ
2 ลมนอกนั้น	โหมกรู
ลมในพรู	พรวังขึ้น
สอครับคู้	เห็นคัง
จักล้างคหัน	ไผทไทยฯ" ²

"ห้วงหาอาหาร

๐ จิงพี่น้องปล้องปลายทั้งหลายแหล่	พากันแห่เข้าเมืองว่าเรื่องรุ่ง
เหลืออยู่คายายกับป่าลู่	อยู่กับเหี้ยเฝ้ายั้งที่เปล่าคายฯ
๐ เมื่อวันนั้น...วันลาประสาธนาติ	ดวงใจเจียนจะขาดเอาง่ายง่าย
เมื่อท่างคาลาไกลไปเห็นกาย	ก็ห้วงหาไม่หายด้วยอาหารฯ

¹ จันทวัน. "บทเหี้ยอีสาน : ไปเถิดไปเพื่อนพ้อง," มาตุภูมิ. 6(956) : 20; 30 พฤศจิกายน 2522.

² ทนมม บันทึบทฤกษ์. "ยีนค้านพายุ," มาตุภูมิ. 6(974) : 19; 21 ธันวาคม 2522.

- ๐ จิ้งสาส์นนี้ที่เขียนจากดวงใจ   ถึงมาลัย, มาลี, ศรีสมร
 เจ้าปลัดพรากจากบ้านป่าชาคอน   มาเป็นกรรมกรอยู่โรงงานฯ
 ๐ หังบุญหนัก, บักแดง, หิดคี   เชียงมี, หิดมา, น้ำหวาน
 ขาวว่ายังไม่คล่องห้อยฝักงาน   ก่อนจะผ่านเป็นช่างได้คงใจฯ"¹

1.6.2 ใช้สำหรับละส่วนท้ายของคำที่ไม่ต้องการเขียนเติมคำ เช่น

"ครูมาสอนสอนอะไรไม่รู้เรื่อง

สอนการเมือง สังคมศาสตร์ ปรัชญาเคินหนี

สอนอังกฤษ คณิตฯ คณิตฯ

สอนเคมี ฟิสิกส์ น่ารำคาญ"²

..น่าอนาถวาสนาข้าฯ มีน้อย	ข้าฯ จึงค้อยวิชาพาขยัน
ข้าฯ ไม่มีบันไดไต่ข้ามชั้น	ทุกทุกวันข้าฯ อยู่คู่กระบือ
เพื่อนข้าฯ สนิทนามว่าคำศรี	มันโชคก็มีบุตรสุดเชื่องดี
ชื่อเล่น "จ้อย" จริง "สำเนียง" ชื่อเสียงลือ	เพราะมันคือบัณฑิตศึกษามีครู
เรียนเสร็จสรรพกลับสู่มาตุภูมิ	แล้วจ้อยข่มวางแผนแสนสวยทรู
เริ่มต้นด้วยให้พ่อไปขอกู้	นานพอจึงได้รดไถนา
ฤดูกาลหวานไฉไลได้มาถึง	จ้อยตะบึงเปลี่ยนแปลงแสงหา
ปู่เฒ่าเมลิคพันธ์พี่ช้อญญา	อีกทั้งย่ำฆ่าแมลงแรงฤทธิ์
จ้อยบอกข้าฯ ว่าโลกสมัยใหม่	เป็นยุคใช้เทคโนโลยี
ใครก็ตามยามใช้เทคนิคก็	ย่อมมากมีผลิตผลสิ้นคณา

¹ สมกิด สิงสง. "ห้วงหาอาหาร (4)," สยามใหม่. 1(19) : 56; 27 มีนาคม 2525.

² อชันตะ. "โรงเรียน ...," ฟ้าเมืองทอง. 11(126) : 124; ตุลาคม 2529.

ฤดูกาลผันเปลี่ยนเวียนถึงเก็บ	จ๋อยต้องเจ็บไข้ทรวงดวงยิหว่า
เพราะพืชผลขายไม่ได้ราคา	เจ้าหน้มาทวงถามม้ายามนอน
จ๋อยบอกข้าฯ ว่าโลกสมัยนี้	เป็นยุคที่กักกันกันสลดน
ผู้ยังรู้ไม่ซึ่งทั้งสังวร	อุทาหรณ์เหลวซัด "ปฏิวัติเขียว"
ที่จ๋อยวอนสอนมาข้าฯ ไม่รู้	หัวข้าฯ ทุ้รู้น้อยค่อยเฉลียว
สิ่งที่ข้าฯ รู้ก็มีอย่างเดียว	นั่นคือเทียวบอกลูก "ปลูกเพื่อกิน" ¹

"1   ฉันเป็นสาวเปลือยออก
 กลางนรกกรุงเทพฯ
 คนโซ่คอยเสก
 รำไป"²

การละส่วนท้ายของคำ กณิศาฯ, ข้าฯ, เทคโนโลยีฯ และ กรุงเทพฯ มาจากคำ
 เต็มคือ กณิศาสตร์, ข้าพเจ้า, เทคโนโลยี และ กรุงเทพมหานคร ตามลำดับ

1.7 เครื่องหมาย . เรียกว่ามหัพภาคหรือจุดเขียนไว้ข้างหลังตัวอักษร กำชัย
 ทองหล่อ³ ได้กล่าวถึงวิธีใช้ว่าใช้เขียนไว้ข้างหลังอักษรย่อ หลังคำย่อ หลังบทประพันธ์แทนองค์
 หรือชั้นของโบราณ และใช้เขียนไว้ข้างหลังตัวเลข หรืออักษรที่บอกจำนวนข้อสำหรับการนำเครื่องหมาย
 หมายชนิดนี้มาใช้ในร้อยกรอง เป็นดังนี้

1.7.1 ใช้เขียนไว้ข้างหลังอักษรย่อ เช่น
 "มันน่าจะเก่งกล้าเหมือน ส.ส.
 ก็รู้จัก ป.จ. อย่างกลั่นแกล้ง

¹ หึงห้อยลอยลม (นามแฝง). "ชาวนากำสรวล," บ้านไม่รู้โรย. 3(4) : 91;
 พฤษภาคม 2530.

² มาลัย อิศรา. "ท่ามาหากิน?", สื่อนาคน. 178 : 55; 2-8 สิงหาคม 2527.

³ กำชัย ทองหล่อ. หลักภาษาไทย. 2519. หน้า 235-236.

ข้าพเจ้าก็เง่าเง่าไม่มีแนว

จึงจบกลอนแนวแนวลงตรงนี้"¹

"น้ำท่วมป่าไหล

ผู้คนทั้งเมือง   น้ำท่วมทุกเรื่อง

ร.ม.ค. คุยเรื่อง   รายงานนานา

ว่าเกาะนี้หนา   อยู่รอบคปลอกพัน

อาการคันรน   แย่ลง - แย่ลง"²

ผู้แต่งใช้คำย่อที่แพร่หลายอยู่แล้ว เช่น ส.ส., ร.ม.ค. ซึ่งย่อมาจากคำว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และรัฐมนตรีความสำคัญ และมีการใช้คำย่อที่อาจจะไม่แพร่หลาย แต่รับกับบริบทเช่น ป.จ. ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะหมายความว่า ปากจึก หรือประจบ

1.7.2 ใช้เขียนไว้ข้างหลังคำที่ย่อมาจากคำเต็ม เช่น

"คือคำไซ. คำร้อง.. ที่ต้องเน้น

ย้าเพื่อให้เห็นความเป็นใหญ่

แน้นเคยนั่งต้องรับผลกระทูกระไร

บ้ายังนั่งไม่ถึงใจ เहांไหรเลย"³

คำไซในที่นี้คงจะย่อมาจากชื่อเรื่องนั่นเอง คือ คำไซหัวใจป่า

---

¹ ชาวบ้านเขื่อนายจน. "รับขวัญคนหน้าเดิม," สู่นาคค. 6(283) : 53; 5-11 สิงหาคม 2529.

² สุชาติ สวัสดิ์ศรี. "ชาลวันคกทอ," ฟ้าเมืองทอง. 12(132) : 22; เมษายน 2530.

³ พริยะ พฤกษ์. "คำไซ...หัวใจป่า," สยามใหม่. 1(15) : 56; 27 กุมภาพันธ์ 2525.

1.7.3 ใช้เขียนไว้ข้างหลังบทประพันธ์ เช่น

" นรชนคนคี่ว่าคับ
คนชั่วกลับเพาะเชื้อขึ้นเหลือหลาย
แผ่นดินเหลือเพียงเกล็ดของเม็คราย
กูอยากตายกับอีสาน บ้านเกิดกู."¹

"24.

ไกลโหนด เสรีภาพ
เป็นทิวทาบ อามทิศ
ก่อนควงดา ล้าปิค
จงชีวิตฝ่าถึง."²

1.7.4 ใช้เขียนไว้ข้างหลังตัวเลขหรืออักษรที่บอกจำนวนข้อ เช่น

- "1. ...เด็กน้อยคี่ใจ
ที่ได้มีงาน
นับหนึ่งสองสาม
ควบข้ามคันทนา
2. ...เขียนวลลีหยด
พวยกสง่า

---

¹ประเสริฐ ไสววรรณ. "อีสาน บ้านกู," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(337) : 22;
15 กุมภาพันธ์ 2530.

²ไพโรจน์ ฆางาม. "ไกลโหนดเสรีภาพ," ฟ้าเมืองทอง. 125 : 37; กันยายน
2529.

กระโศกสองขา
หางม้าลากคิน"¹

1.7.5 ใช้เขียนไว้ข้างหลังคำอุทาน เช่น

"อุทกทันทุ่งท่วมกรุงเทพฯ	ชนชั้นสูงเขายังเสกความสุขสันต์
แต่พวกไพร่ถูกบีบเค้นไม่เว้นวัน	คับคั้นมีคคือมือเห่าทอง
คำกินพื้นสวาทาษยาค	โจรภัยระบาตทุกบ้านช่อง
ปิดถนนปล้นฆ่าพร้าเงินทอง	อภัยศ สยตสยองไอ้. ผองไทย" ²

1.8 เครื่องหมาย (...) เรียกว่า นชลิขิต หรือวงเล็บ วัฒนา บุรกลีกร³
ได้กล่าวถึงวิธีใช้ว่า ใช้สำหรับเขียน (क्रमेणในบรรทัดเดียวกัน) ข้อความเพิ่มเติมหรือคำอธิบาย
ประกอบ ตัวอย่างเช่น

"กรุงเทพฯ ทวารรัตน์อ้า	เอาคน เที้ยว (ฮา)
ใหม่เก่าเป่าปัดขน	ออกคำ
กรุงเทพฯ ที่ทุรน	ทนแยก ยิ้ม (ฮา)
ใหม่เก่าเฝ้าผลัดผ้า	ผ่อนชายเพียรชาย
หมายปหมายปดท้อง	พระคลังคานบั้ง้อง
หมิ่นล้านมาเริง	เมือง (ฮา)

¹เรื่องศักดิ์ นิล. "ม้าก้านกล้วย," คุรุปริทัศน์. 9 : 9; ตุลาคม 2527.

²บุญ ระโนด. "ใครผู้สร้างปรากฏการณ์ทาลระยา," สยามใหม่. 2(101) : 57; 21 ตุลาคม 2526.

³วัฒนา บุรกลีกร. "วรรณคดีและเครื่องหมายที่ใช้ในการเขียน," ภาษาและภาษาศาสตร์. 6(2) : 97; มกราคม - มิถุนายน 2531.

เทิงของทุบหัวบ้าน
 รุครับกำไร
 หินไฟหอเปล่งป้าย
 แสบได้หังเยียร

พิณพาทย์ไพเราะร้าน
 ลิ่น (ฮา)
 ไทยแลนด์ก็กริมคล้าย
 หุย (ฮา)"¹

"มาละเหว
 มาแต่ของเขา
 รักที่ไม่หลอก
 จะรักจนคืน
 พี่เล็กเล่นหอย
 พี่รำกลองยาว
 แม่ตาหวานจำ

มาละวา
 ของเราไม่มา ... ตะละล้า
 นะแม่คอกขบ
 รักจนสิ้นชีวา
 (แต่เป็นมวยเล่นม้า)
 จีบเจ้าน้องจำ
 ขอจงรำเข้ามา ... ตะละล้า"²

"ฝูงชนประเทศนี้
 โดยแบ่งเบนพวกพันธุ์
 สูงต่ำสมควรหยัน
 คนก็คนกินข้าว

คิดกัน
 ให้ร้าย
 หยามหมิ่น
 จาก^๕ (ควาย) เหมือนกัน (นั่นและว่า...)"³

¹คมเลนส์. "ไทยแลนด์เยียรลิลิต," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(332) : 25; 11
 มกราคม 2530.

²ธงไทย สุวรรณศิริ. "กลองยาวเล็กหอย," สยามนิกร. 4(167) : 45; 6
 กันยายน 2523.

³เรื่องศักดิ์ ละหุณิล. "จาก^๕ควาย," ถนนหนังสือ. 1(12) : 89; มิถุนายน
 2527.

"10	เคื่อนสืบทยิมเงิน	ไปวัด
	ทำบุญทำสารพัด	ห่อทำ (แม่ทำ เมียทำ ลูกทำ ปู่ทำ ฯลฯ)
	พบแต่กรรมแต่สัตว์	ทุกแห่ง-หนเอย
	ทุกโบสถ์ทุกบ้านจำ	แข่งให้ตายโหง

"11	เคื่อนสืบเอ็คน้ำท่วม	อีกแล้ว
	โศกทางไค้ฝุ่นแล้ว	พาลพาค
	โน้นปากแคงเรียงแถว	แจกของแจกของ
	แจกเข้าแจกเพื่อชาติ	เพื่อกูหรือมัน (คิดเอาเอง)" ¹

1.9. เครื่องหมาย ? เรียกว่า ปรัชญ์ วัฒนา บุรกลกร² ได้กล่าวถึงวิธีใช้
ว่า ใช้เขียนประโยคคำถาม หรือแสดงความสงสัย ตัวอย่างเช่น ^{4, 9 49, 61}

"แขนของคำเหลือแก้ออกกลั่น
แขนของคำข้างนั้นอยู่ที่ไหน?
แขนที่ขาของเธอยู่ที่ใคร?
เสื้อที่สวยงามซึ่งคุณใส่สีแขนคำ!"³

¹ ละคร ๗ ห่งกอ. "โคลงสิบสองปี," โลกหนังสือ. 6(12) : 80-81; กันยายน 2526.

² วัฒนา บุรกลกร. "วรรณคดีและเครื่องหมายที่ใช้ในการเขียน," ภาษาและภาษาศาสตร์. 6(2) : 98; มกราคม - มิถุนายน 2531.

³ เรื่อง เศษ จันทรคติ. "แขนของคำ," โลกหนังสือ. 3(8) : 1; พฤษภาคม 2523.

"9   เคียนเก้าข้าวโปรยเขียว   หึ่งหึ่ง
               บุญนาบุญเฟื่องฟุ้ง   บุญปลอม
               ชาวนามีเงินถุง   หรือใจ? อ้ายจั่ง
               ราคาแพงต้องหลอม   น้ำคาทำเงิน"¹

"โก๋   เขิงชนชั้นครูรู้เคื่อยโก๋
       เห็น "ข้อมูลใหม่ ๆ" หัวร่อรวน
       ตื่น ของใคร? ไอ้ลิงไหน? มิ้งควรว
       งู   จะฉกไม้ต้องชวน เคี้ยวเล่นเขิง
       งู   หยิ่งตู, ชักช้า อารมณ์ซัน
       เห็น เขาหกตากันก็ชอบเบิ่ง
       นม   ของใคร? เอ๊ย นมใครที่ยานเหิง
       โก๋   กระเจิงชนกระจุย อู๋ย นมใคร"²

1.10 เครื่องหมาย ฯลฯ เรียกว่า เปยยาล หรือ ไปยาลใหญ่ วัฒนา บุรกลีกร³
 ได้กล่าวถึงวิธีใช้ว่า ใช้ละข้อความข้างท้ายไว้ ไม่กล่าวโดยละเอียด ตัวอย่างเช่น
 "๑ โอ ศรีมหาประชาหาญ เปิดวิมานเมืองสภา ลงบัตรเหวคามานั่งแท่น
 แท่นหล่องละลือเป็นทิวแถว

¹สละมกร ฅ ห่งกอ. "โคลงสิบสองปี," โลกหนังสือ. 6(12) : 80-81; กันยายน 2526.

²ไพบูลย์ วงษ์เทศ. "ฟังเพยก็ได้ ฟังผิดก็," สยามใหม่. 2(51) : 48-49;
 4 เมษายน 2524.

³วัฒนา บุรกลีกร. "วรรณคดีและเครื่องหมายที่ใช้ในการเขียน," ภาษาและภาษาศาสตร์. 6(2) : 99; มกราคม-มิถุนายน 2531.

พ่อเจ้าเนื้อเงินหนา   สาริกาลิ้นแก้ว   เห็นใจพ่อแล้ว   ขอเชิญมา
 พ่อบุญหนักศักดิ์ใหญ่   พ่อปลาไหลแสนสิ้น   หญิงและชายหลายหมื่น   เขาเลือกมา
 ฯลฯ"¹

1.11 เครื่องหมาย : เรียกว่า จุกู้ ถ้าชัย ทองหล่อ² ได้กล่าวถึงวิธีใช้ว่า
 ใช้หลังข้อความที่จะมีตัวอย่างหรือข้อชี้แจงหรือข้อไขในลำดับต่อไป ถ้าตัวอย่างหรือข้อไขนั้นมีอยู่
 ค่ายกันหลายกระทง จะใช้จุกู้กับขีด (:-) ก็ได้ ในร้อยกรองใช้จุกู้อย่างเดียว เช่น

"กลอนแปด

วัตถุสิบ : คนหนุ่มสาว   ผู้เร่าร้อน
 ถูกบ่อน - เข้าโรงงาน   อันยิ่งใหญ่
 เพื่อผลิต "สินค้าคน"   สู้กลไก
 มีกระดาด หนึ่งใบ   บอกราคา"³

"จิตร ภูมิศักดิ์ :   นักสู้รักบิณฑ์รักเหตุผล
 ทั้งนักคิดนักเขียนพากเพียรค้น   อีกนักฝ่าฝืนผลการคนตรี
 จิตร ภูมิศักดิ์ :   มิใช่ นักฉวยโอกาสเปลี่ยนวาทสี
 เป็นคนที่ดื่มด่ำด้วยความดี   หัวใจมีโลกทัศน์ทันสมัย"

¹บัวหลวง (นามแฝง). "บ้ายศรี สู้ขวัญ," สยามใหม่. 2(78) : 56; 13
 พฤษภาคม 2526.

²กำชัย ทองหล่อ. หลักภาษาไทย. 2519. หน้า 236-237.

³ประภายพฤษ จิตกาธาน. "โรงงานการศึกษา," วิทยาคาร. 83(1) : 69;

จิตร ภูมิศักดิ์ : แพ้เพื่อนักปฏิวัติจากล้า
ระยะทางคัดสินผีคืนม้า กาลเวลาคัดสินจิตวิญญาณ...¹

1.12 เครื่องหมาย "... " เรียกว่าอัญประกาศชั้นเดียว กำชัย ทองหล่อ²
กล่าวถึงการใช้ว่า ถ้ามีเลขในข้อกันหลายตอน ตอนนอกที่สุดให้ใช้อัญประกาศสองชั้นคือ "..."
ส่วนเลขในที่ข้อเข้ามาให้ใช้อัญประกาศชั้นเดียวคือ "... " สำหรับการนำเครื่องหมายอัญประกาศ
ชั้นเดียวหรือเครื่องหมายเลขในชั้นเดียวนี้มาใช้ในพหุหรือกรอง จะเป็นการใช้ในกรณีที่เป็นคำหรือ
ข้อความ ซึ่งต้องการเน้นเป็นพิเศษ และอาจมีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน ตัวอย่างเช่น

" เคนนี้ แผละ เคนนี้ "	ถูกตีประทับตรา
ถูกขังและถูกฆ่า	ถูกห่มกระเทียบแทง
สิ้นชีพิตักษัย	แรงหรือจะโรยแรง
ถ้วยแสงจะหักแสง	ล้างสิ้นกระแสน้ำ ³
"ว่ายังงั้นละเจ้าประคุณ "	หรือหมกมุ่นเพียงบวชเพื่อสวดดี
บวชเพื่อได้เรียกว่าทิดมา ทิดมี	บวชเพื่อ เบียดๆ ตามที่ชวนนิยม
จะมุ่งหวังอะไรในไตรภพ	เพื่อมารร้ายรานรบชัยข่ม
สังกรรมถูกกระเทียบกระแทกจม	หรือโลกกลมกลมโกรกโลกเปลี่ยนไป" ⁴

¹คมทวน กันธนู. "แค่ดาวที่พราวเพชร," ถนนหนังสือ. 4(11) : 48-49;
พฤษภาคม 2530.

²กำชัย ทองหล่อ. หลักภาษาไทย. 2519. หน้า 239-240.

³คมทวน กันธนู. หน้าเดิม.

⁴กานท์นิรนาม (นามแฝง). "เวทนา," สยามใหม่. 2(93) : 56; 26 สิงหาคม
2526.

1.13 เครื่องหมาย ฯ เรียกว่าอังกัญหรือกัณฑ์ เป็นเครื่องหมายใช้มาแต่โบราณ
วัฒนา บุรกลีกร¹ ได้กล่าวถึงการใช้ว่า ใช้เขียนไว้ข้างหลังข้อความใหญ่หรือจบเรื่องใหญ่
ตัวอย่างเช่น

"3

วัน ^๕ ข้ามหยังรกร้าว	เรื่องราวแต่ละเรื่องยังร้ายร้าย
ลักเล็กขโมยน้อยเป็นร้อยราย	เพื่อสืบชีพกระหายให้ยังมี
จึงขอผู้ปกครองท่านคูข้าง	อย่าปล่อยให้เปลี่ยวร้างท่ามกลาง
วาระกรุงเทพฯ กรบสองร้อยปี	เชิญดูซิเหล่าประชายังหน้าเขียวฯ" ²

1.14 เครื่องหมาย /

เครื่องหมาย / ยังไม่มีปรากฏชื่อเป็นที่แน่ชัดในเครื่องหมายวรรณคดี แต่
โดยปกติจะอ่านว่า "ทับ" ใช้กันตัวเลขสองจำนวนเพื่อแสดงให้ทราบว่าตัวที่อยู่ข้างหน้าเป็นหมวด
เลขหลัก ส่วนตัวที่อยู่ข้างหลังเป็นหมวดเลขย่อย หรืออาจใช้แสดงการเว้นวรรคตอนมากหรือน้อย
ตามแต่กรณี สำหรับการนำเครื่องหมายนี้มาใช้ในร้อยกรองนั้น ใช้กันมากับข้อความเพื่อแสดงการ
เว้นวรรคหรือขยายความที่อยู่ข้างหน้านั้นเอง ตัวอย่างเช่น

"หัวโน้ / คนโคราชกำลังฉิบหาย	ล้มตายกันเป็นเบือ
นาไร่พังไม่เหลือ	กินแต่เกลือจนหุงโร (โอ...โอ๊ะ)

¹วัฒนา บุรกลีกร. "วรรณคดีและเครื่องหมายที่ใช้ในการเขียน," ภาษาและภาษา
ศาสตร์. 6(2) : 99; มกราคม-มิถุนายน 2531.

²อรรถม ใต้นาค. "ชนบทกับกรุงเทพฯ 200 ปี," โลกหนังสือ. 5(7) : 96;
เมษายน 2525.

ทงโร / วอนย่าโมเจ้าชา รอดผู้ว่าฯ คงบไหว
ช่วยเรียกผาหรั่ง จี. โอ. มาเป็นขวัญใจโคราชเลย."¹

การใช้เครื่องหมายวรรคตอนในคำประพันธ์นั้นมีหลายชนิดด้วยกันถึง 14 ชนิด โดยจะใช้ในลักษณะที่ปะปนกันไปในบทหรือยกรอง การใช้แต่เพียงชนิดเดียวโดยลำพังมักจะพบน้อย และส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ตามหน้าที่ไวยากรณ์ แต่มีเครื่องหมายวรรคตอนบางชนิด คือ ยึดงักหรือขีดสั้น (-) และไปยาลใหญ่หรือจุไขปลา (...) ซึ่งมีทั้งที่ใช้ตามหน้าที่ไวยากรณ์และไม่มีกำหนดไว้ในตำรา ดังที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไว้แล้ว

2. การผูกเป็นเรื่อง

การผูกเป็นเรื่องเป็นกลวิธีในการนำเสนออีกประการหนึ่งของผู้ประพันธ์ที่แสดงให้เห็นว่า การที่จะผูกเรื่องสั้น ๆ ขึ้นมาเพื่อสะท้อนหรือเสนอสารที่น่าสนใจคล้ายกับการนำเสนอเรื่องสั้นเรื่องหนึ่ง คือ ประกอบด้วยตัวละคร ฉาก แก่นเรื่อง เหตุการณ์ของเรื่อง และร้อยกรองบางชิ้นอาจมีบทสนทนาด้วย

กลวิธีในการนำเสนอแบบผูกเป็นเรื่อง พอจะแยกได้เป็น 2 ชนิด คือ

2.1 ผูกเป็นเรื่องโดยทั่วไป มีจำนวน 109 เรื่อง ตัวอย่างเช่น

"กระท่อมหลังน้อย

อยู่คอยโศกเคี้ยว

ขาดคนแลเหลียว

เหี่ยวหาพาที

¹เจนภพ จบกระบวนวรรณ. "เพลงโคราชกรวณ," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 5(1458) : 21; 7-13 มีนาคม 2525.

พ่อเช่าเจ้าของ
 กรอบครองไม้ท่อนี้
 อยู่มาหลายปี
 มีที่ท่ากิน

หักรางดาวหญ้า
 บุกป่าสาหิน
 ปรับที่แปลงดิน
 เป็นดินอยู่มา
 วันหนึ่งเกิดเรื่อง

คนเมืองมาหา
 มากมายหลายตา
 เทียวมาเมียงมอง
 ว่าที่แห่งนี้

เช่ามีเจ้าของ
 นายเมืองจะครอง
 ทนายปองมานาน

"ออกไปนายเช่า
 เรามีหลักฐาน
 ความอย่างทางการ
 เน้นนานนักปี"

พ่อเช่าหคหู่
 กูจะไม้ท่อนี้
 เป็นค้ายรายคี่
 ไม่มีทางไป

คืนหนึ่งหน้าแล้ง
ไฟแดงลุกไหม้
กระท่อมวอดไป
ในความมืดมิด¹

"งกกเงินเงินคืนหน้า	กล่าวทวงมา
ละล้าละล้าละล้า	
ลมกรรพพัดประดัง	มือป้องตาบัง
พะว้าพะวังอย่างกาย	
ฝุ่นฟุ้งคลุ้งคั่นาพราย	พรวดเด้งเหินวาย
ยายเข้าหยุดท่าลมทอน	
ลมพยายแพะระหวะนอน	เบี่ยงข้างพลาจคอน
ร่างกู่อยู่ครู่คอยชา	
แล้วงกกเงินคืนมา	พิศเพ่งนัยน์ตา
หาผักหาหญ้าริมทาง	
เคี้ยวผักเคี้ยวผักเคี้ยวกลาง	พักนั่งเช็ดคราง
สักครู่อยู่ครู่จึงกลา	
เช่นนี้ตรงวันเวลา	อันเนิ่นนานมา
ไม่เคยจะเปลี่ยนการกลาย	
และแล้ววันหนึ่งจึงยาย	สะอึกสั่นลงตาย
เหมือนอย่างนิยายอุ้ยคำ	

¹จเร นาคมูล. "กระท่อมชรา," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 8(2563) : 26; 10 มีนาคม 2528.

นิยายเป็นตำนานจำ   จากความจริงน่า
 ไปสู่นิยายอีกที
 ในเมื่อบ้านเมืองนี้   โยเรื่องบัลลี
 ของยายจึงมีขึ้นมา"¹

"... สายเป็นโสเภณีจากอีสาน
 สายต่อสู้-ชมซานจากบ้านป่า
 เมื่อสายซื้อ สายเตร่าเข้าเมืองมา
 สายจึงเป็นสินค้าขาประจำ
 คึกคึกคึกคึกคนเมืองนั้น
 ไม่มีเสียงเพลงแคนเมื่อคืนค่ำ
 มีแต่เสียงฮึกฮักอยู่ยืมฆ่า
 สันกระเส้าไม่เป็นสำ-โสเภณี
 สายทอดร่างรอนคนเรียกขึ้นห้อง
 คึกถึงแม่ คึกถึงน้อง คึกถึงพี่
 กงเจียมเหงาเฝ้าบ้านจนปานนี้
 แสงตะเกียงคงวิบหรืออยู่โรงนา
 เด็ด...แม่จำ พี่จำ สายจะกลับ
 เงินที่เก็บสายนับได้พันห้า
 เด็ดสองพัน...สักสองพันอีกไม่ช้า
 สายจะกลับไปทำนาหลังน้ำแล้ง

---

¹คมคาย สุคันธราษฏร์. "วันตายของตำนาน," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 8(2850) :
 26; 22 ธันวาคม 2528.

... แยกเข้ามาอีกหลายคนจนกับช่อง
 เพื่อนของสายขึ้นห้องหน้าห้องนี้
 เหลือแค่สายนั่งเสิร์ฟคาแรงแรง
 กลับเหล้าแรงลอยจากไหนก็ไม่รู้
 ประคองใหญ่ถูกเปิดจนสิ้นเปรี้ยว
 เสียงอีกนับร้อยเสียงก็แตกซู่
 ขวคน้ำแตกกระจายลงพรายพรู
 ค่ำรจกหนุ่มน้ำหนุ่มก้าวเข้ามา
 สายสิ้นความรู้สึกที่แสนเศร้า
 ประคองหลังแม่เล่ายังรอท่า
 พอล้นกลับเสียงป็นก็ท้องฟ้า
 อีกหลายนักสวนมาอย่างฟ้าหาย
 ... ค่ำคืนผ่านไปแล้ว
 ความหวังที่ฉายแววก็สูญหาย
 ถัดจากศพชายหนุ่มผู้เฒ่ามา
 มันคือศพของสาย-โสภณ¹

การผูกเป็นเรื่องโดยทั่วไปจะเห็นว่าผู้แต่งจะผูกเป็นร้อยกรองเรื่องสั้น ๆ
 และมีลักษณะของเรื่องสั้น กล่าวคือ มีฉาก ตัวละคร แก่นเรื่อง ส่วนเนื้อเรื่องนั้นจะสะท้อนให้เห็น
 ถึงวิถีชีวิตของคนในสังคมว่ามีสภาพความเป็นอยู่อย่างไร

2.2 ผู้เป็นกลอนบทละคร มีจำนวน 4 เรื่อง ผู้แต่งยังคงใช้ขนบของกลอน
 บทละคร เช่น มาจะกล่าวบทไป บัณฑิต เมื่อนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมือง

¹ประภาส ปรัชญา. "สาย," สยามใหม่. 2(53) : 49; 18 เมษายน 2524.

ตัวละครจะเป็นตัวแทนนักการเมืองที่สำคัญ คือ หัวหน้าพรรค ส่วนการใช้ภาษาในบทหรือกรอนั้น ผู้แต่งจะใช้ภาษาที่กระชับ กล่าวตรง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่องได้ทันที ตัวอย่างเช่น

“เมื่อนั้น	ทศกัณฐ์รื้อสุรนาถา
เข้าท่วมทออยู่ห้องพระโรงรักษา	เจ้าลงกาไร้สุขแสนทุกขทน
ต้องแพ้ศึกนินจาพวกโตโจ	ถูกห่มทำยมุโศสืห้าทน
สุกซ้าชอกถลอกจุกทุกไพร่พล	แทบเสียคนด้วยคมดาบขามูไร
น้ำตาหยดครทหน้าลงพร่าพร่าง	ที่อาบร่างแดงเดือดคือเลือดไหล
บุษบกนั้นลื้อหักสะบั้นไป	ศรทรงกับบรรลัษณ์ลงแหลกลาญ
น้อยหรือกรมีถึงยี่สิบ	มีอาจหยิบอาวุธได้คังใจหาญ
มีสิบหน้าเหมือนตุ๊กตาเสียกบาล	กลับพ่ายแพ้คนพาลเหล่าศัตรู
พระยั้งคิดยั้งแก้แน่นกระพือ	เอาสี่สิบมือบิศบิยี่สิบหู
โอ้วว่าโอโอโอโอออกกู	ถูกลบหลู่จนหมดสิ้นเชิงชาย
ศรของกูก็มีฤทธิ์มิใช่เล็ก	กลับมาแพ้เทเล็กซ์ก็กิมหลาย
แถมยังถูกรอยัลคิตีแทบตาย	จนหมดลายอัปราชูดจาบัลย์
ครั้นเอาความขึ้นฟ้องพระอัยกา	ท้าวมาลีวราชรังสรรค์
ก็ชี้ความคลุกเคล้าเข้ากับมัน	น้อยหรือนั้นเห็นซีกกว่าทวาร
พอกันที่ท้าวมาลีอัยกาเจ้า	หลานซึ่งเข้าคั่นไล่หลานกลับบ้าน
คราวนี้แหละหลานจะไปเป็นฝ่ายค้าน	ถล่มให้รัฐบาลแหลกลาญ
เสียคราวนี้ไซ้เสียชั่วแค้นด้วยักษ์	สุริวงศ์พงศ์ศักดิ์ยักษก็สิ้น
จะกอบกู้ศักดิ์คืนยืนชีวัน	ขอสูจนสุดใจคืนอีกสักครา
ลูกขึ้นกระเทียมบาทพาดคาลเดือด	กูคือสุริยาบ้าเลือดเหมือนกันหา
เหวยมโหทรจนเร่งรัดจัดโยธา	กูจะสู้ในสภาให้รู้กันฯ” ¹

¹ คณะเจมน์ซ่อมทองแถม. “ศรีโศกนาฏกรรม ชุคโชนตอนลงกาจาบัลย์,” มติชนฉบับ
สุดสัปดาห์. 4(1120) : 21; 22-28 มีนาคม 2524.

“ก่าเนคากะนาสุร 101 ตัว

จะจับบทศพักตร์ยักษใจเพชร	มาร้อยเอ็ดค่นาพหลยักษ
หวังมาลัญญุเลศเลศปรีชา	จอมสกาเข้าสู่เป็นผู้แทน
ฝ่ายอินทรีบางเขนก็เกดทัพ	มารบรับยอมตายถวายแหวน
สามลัทธิหมคสันทั้งคินแดน	จ้างมาแทนแห่งขับร่วมทัพชัย
เสียงไชโยโห่สาพาชนวน	ใบร้อยล้วนรื้อรื้อปลิวไสว
ใครไชโยหนึ่งรายจ่ายหนึ่งใบ	สองทัพใหญ่เมื่อยม่ายรบรายรำ
ฝ่ายอินทรีทรีตาจะฆ่ายักษ	ทศพักตร์เก่งกาจไม่พลาจดล้า
ยักษเห็นนกบกพร่องได้ช่องทำ	ชักถั่วคำโคคพันถูกบรันตี
อินทรีปวกรวคร้าวจึงกล่าวคำ	ว่าชะช้าทศพักตร์จอมยักษ
ท่านนะเพยเพยเพยไม่เคยมี	ประเวณีสมสู่กับคูใด
ทศกัณฐ์ครั้นฟังก็คลั่งโกรธ	ซุกเอาโคตรอินทรีขึ้นตีใหญ่
พร้อมกล่าวแกแฉฉยฉลยชัย	ว่าถ้าใครอยากรู้จักเป็นเพย
จงเอาแม่เมียน้องของอินทรี	หรือบุตรมาเปิดเข้าเกิดเหว
จะพิสูจน์ให้รู้ได้รู้เลย	ว่ากูเอ๋ยเป็นยักษมีหลักล่า
ฝ่ายชาวชนคนฟังทั้งธานี	ทราบคดีได้ฟังก็นั่งงำ
ว่าด้วยยักษรักนกเข้ากกลล่า	พันธุกรรมย่อมเกิดก่าเนคตระกูล
หัวเป็นนกตัวเห็นคงเป็นยักษ	เรารู้จักเรียกกากะนาสุร
จึงลุลลัดใจหาใครบุณ	เขียร้อสุรให้ป้อนทรีเอ๋ย” ¹

จุดเด่นของการผูกเป็นเรื่องโดยทั่วไป ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้ง่าย เกิดความ
สะเทือนใจในขณะทีกลอนบทละครตีความได้ยาก มีลักษณะชวนเร้น สร้างความรู้สึกยั่วล้อเสียดสีผู้อ่าน
รู้สึกสนุก เพราะที่ใช้ขนบแบบโบราณ ซึ่งมีลักษณะไทย ๆ และผู้อ่านคุ้นเคยอยู่แล้ว

¹ ธงไทย สุวรรณศิริ. “ก่าเนคากะนาสุร 101 ตัว,” มติชนฉบับสุดสัปดาห์.

3. การใช้สัญลักษณ์

สุชาติ พงษ์พานิช¹ กล่าวถึงการใช้สัญลักษณ์ในวรรณคดีไว้ว่า การใช้สัญลักษณ์ในวรรณคดีเป็นกลวิธีอย่างหนึ่งของการประพันธ์ที่จะทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการลึกซึ้งและกว้างขวาง ดังนั้นสัญลักษณ์จึงทำให้วรรณคดีได้ทำหน้าที่ของมันได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะค่าของวรรณคดีมิได้อยู่เพียงเป็นสื่อความหมายตามธรรมดาที่ได้จากพจนานุกรมเท่านั้น แต่จะต้องเป็นสื่อความหมายที่เกิดจากการแนะนำให้คิดอีกด้วย

การใช้สัญลักษณ์ในวรรณคดี หมายถึง การนำเอาสิ่งที่เป็นรูปธรรมมาแทนสิ่งที่เป็นรูปธรรมด้วยกัน หรือแทนสิ่งที่เป็นนามธรรมคือความคิด ความรู้สึก พฤติกรรม อารมณ์ หรือลักษณะบางประการของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อให้เกิดความคิดลึกซึ้งกว้างขวาง หรือให้เข้าใจได้ง่าย และแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น เพราะเรื่องราว พฤติกรรม หรือสิ่งที่เป็นนามธรรมเหล่านั้นบางครั้งก็ยากที่จะแสดงออกอย่างตรงไปตรงมา เนื่องจากอาจเป็นภัยต่อตัวผู้เขียนเอง เช่น เรื่องเกี่ยวกับการเมือง เป็นต้น การนำสัญลักษณ์มาใช้ในบทหรือกรอนในช่วง พ.ศ. 2522-2530 พอจะจำแนกได้ 3 ประเภทคือ

3.1 การใช้สัญลักษณ์โวหารภาพพจน์ หมายถึง การสร้างมโนภาพให้เกิดขึ้นโดยใช้ถ้อยคำสำนวน ถึงแม้ว่ากวีจะใช้คำได้โดยอิสระไม่จำกัดความหมายแล้ว ในทางสุนทรียศาสตร์ และเพื่อความเป็นศิลปะ กวียังกำหนดคำขึ้นเป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ คำที่ใช้ในการเปรียบเทียบอาจนำมาพิจารณาในแง่สัญลักษณ์ เพราะเหตุว่าการเปรียบเทียบจะนำลักษณะเด่นหรือคุณสมบัติที่คล้ายกันมากแล้ว² ดังเช่น บทกวีที่ยกมาเป็นตัวอย่าง มีการใช้คำที่นำมาเปรียบเทียบและพิจารณาในแง่สัญลักษณ์ได้ คือ ทิวราชว เกี่ยวควา ฟ้าสว่าง แม่ธรณี นก โพธิ์ระบัด เพลงธรรม ปีศาจ ดังนี้

↓
sheet 42
นก
แสง
คณิศร
sheet 152

¹สุชาติ พงษ์พานิช. วิเคราะห์บทกวีในวรรณคดีไทย ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 1991-2411). 2517. หน้า 20, 37.

²ลัดดา ปานทัย. วิเคราะห์สัญลักษณ์ในวรรณคดีไทย. 2520. หน้า 46.

"พิราบขาว"

หยุดเห็นหาบหน้ากวาง

หยุดเกี่ยวควาเมื่อฟ้าสว่าง

หัวเรื้อนร่างเปราะเปื้อนเลือด

เลือดหลังจากสงคราม

ยังไหลลามไม่แห้งเหือด

ซีกเขียวเขียวแห้งเหือด

ด้วยน้ำเลือดมันลามไหล

แม่เอ๋ยแม่ธรณี

โล้เลือดนี้ใช่เลือดใคร

รินหลังทั่วไพร

แล้วเหตุใดจึงฆ่ากัน

ฟ้าสว่างวันก่อนนี้

ดอกจำปียังรำพัน

เจ้าขุนทองยังร้องขึ้น

นกแสงตะวันยังโผล่ลม

ฟ้ามีดครีมนั้น

ดอกจำปีต้องขึ้นชม

พิภพไพรเคยได้ชม

กลับหักล้มลงครางครืน

โพธิ์ระบัดเพลงธรรมแว่ว

เหลือเสียงแผ่วเพียงสะท้อน

ผสานเพลงกับเสียงปี่

เป็นจุดยืนที่วอควาย

การต่อสู้กับปีศาจ
 หิราบอาจหัวหลุกหาย
 ร้องเพลงสู้อยู่เดียวดาย
 ขอให้ตายเพื่อเป็นไท"¹

เนื้อความกล่าวถึงองค์กรนิสิตนักศึกษาและกลุ่มพลังประชาชนได้เรียกร้องให้ร่วมกันต่อสู้ให้มีการปกครองแบบประชาธิปไตยขึ้นมา ในร้อยกรองบทนี้มีการใช้สัญลักษณ์นภีราบขาว นกขุนทอง นกแสงตะวัน และดอกจําปี อันหมายถึงคนหนุ่มสาวที่ต้องต่อสู้กับปีศาจคือรัฐบาลเผด็จการ เพื่อให้ได้มาซึ่งดวงดาวอันเป็นสัญลักษณ์แทนการปกครองในระบบประชาธิปไตยที่แท้จริงนั่นเอง

อนึ่ง การใช้สัญลักษณ์นกชนิดต่าง ๆ นั้นได้ถูกนำมาใช้โดยมีความหมายที่หลากหลาย เช่น นกสีเหลือง เป็นสัญลักษณ์ของผู้เรียกร้องให้มีการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง และเมื่อจำต้องหลบหนีจากการกวาดล้าง ถูกตามฆ่า นกสีเหลืองจึงมีความจำเป็นต้องหลบหนีเข้าป่า เคียงข้างกองทัพอันกลายเป็นนกสีแดงไป ตัวอย่างเช่น

"ผ่านแล้วห้าปีหกตุลา	วันการเช่นฆ่า
ฆาตกรรมวีรชนกลางเมือง	
แต่แค้นที่คุชุ่นเคื่อง	แบบแน่นอนเองเนือง
กาวเลื่อยยังคละคลั่งจํา	
วิญญาณตุลาโหยร่า	นกสีเหลืองช้า
เทินบินทั้งถิ่นนาคร	
จับปืนประกาศต่อกร	ชั้นภูพเนจร
ย้อมร่างเป็นนกสีแดง" ²	

¹ สมใจ สมคิด. "เพลงลาจากหิราบ," สยามนิกร. 3(135) : 47; 28 มกราคม 2523.

² นฤมิตร ประพันธ์. "คำร้องทุกข์แก่หิราบเคือนตุลา," สยามใหม่. 3(79) : 63; 17 ตุลาคม 2524.

หรือการใช้บทกวีแทนคนหนุ่มสาวผู้รักเสรีภาพ และใช้เหยี่ยวแทนผู้ปกครองในระบอบ
เผด็จการ ตัวอย่างเช่น

"ห้องฟ้าวันนี้สีเลือด
ลูกนกถูกเชือกเลือกฆ่า
เหยี่ยวผู้กดขี่พา
เรียมมาทุกเมื่อเชิวัน

นกน้อยผู้รักเสรี
หลีกหนีด้วยใจไหวหวั่น
เหยียวยังตามหาฆ่าฟัน
นกแก้วนักลั่นนำเอ็นดู"¹

จะเห็นได้ว่าการใช้สัญลักษณ์ในช่วง พ.ศ. 2522-2525 นั้นมีลักษณะการใช้
สัญลักษณ์ซ้ำ ๆ กัน จนจัดเป็นแบบแผน เป็นที่เข้าใจง่ายแก่การตีความหมาย เช่น นกเป็นสัญลักษณ์
ของชายหนุ่ม คอกไม้เป็นสัญลักษณ์ของหญิงสาวที่ต่อสู้ เพื่อสิทธิเสรีภาพประชาธิปไตย การที่ผู้แต่ง
ไม่แสดงออกอย่างตรงไปตรงมานั้น เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมือง และอาจเป็น
ภัยต่อตัวผู้เขียนเอง ผู้แต่งจึงหลีกเลี่ยงมาใช้สัญลักษณ์แทน

3.2 การสร้างตัวละครให้เป็นสัญลักษณ์ คือ การกำหนดตัวละครเป็นตัวแทนของ
บุคคลต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น

น. 29-

"เทพารักษ์ยุคจักรกล
หมองหม่นเชือกเขียว
โคกเดี่ยวอ้างว้าง
สิงสถิตอยู่ตามริมทาง
สะพานลอย บ้ายรถเมล์

¹สาธิตา เกาะสมุย. "รอรวันเสรี," สยามนิกร. 3(130) : 47; 24 ธันวาคม 2522.

เทพารักษ์ผู้หมองหม่น
 เพียงมนตร์แผ่เมตตา
 แก่ผู้คนผ่านมา
 แลกกับเงินตรา เศษสตางค์
 อธิธุตนั้นมากมี
 ความคึกก็มากมาย
 บ้างหลับตาเดินกรีดกราย
 บ้างเดินสายแค่ซาเดียว
 เมื่อยามท่านเจียบเหงา
 ก็คึกสีตีเป่าร้องบรรเลง
 ผู้คนระอาในบทเพลง
 รีบเร่งเดินหนี ไม่มีเศษเงิน¹

เนื้อความกล่าวถึงเทพารักษ์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของคนชอนหนานนั่นเอง

"ดอกช่อนกลืนเอ๋ย	ทราชมะเขยเกิดมา
มีคนเห็นค่า	หมายตาขึ้นชม
เจ้าสวยเหมาะสม	ช่อดอกชูไกล
เจ้าแข็งเจ้าสูง	ชักจูงใฝ่ใจ
มองเห็นได้ไกล	รอบกายตัวตน
เจ้าคือนารี	ชีพพลีอัปจน
กลางแดดกลางฝน	คืนรนกันไป

¹ ตะปูเกลียว (นามแฝง). "เทพารักษ์ยุคจักรกล," ถนนหนังสือ. 2(3) : 60;

คอกช่อนกลืนเอ๋ย	ทรมายะเกิดมา
บ้านเมืองเรียกหา	แรงงานสตรี
เจ้าคือสีขาว	ของเหล่านารี
ควรถวาย	เหยียบย่ำหัวใจ

คอกช่อนกลืนเอ๋ย	ทรมายะเกิดมา
จากคองป่าช้า	สู่ป่า-โรงงาน" ¹

บทนี้ใช้คอกช่อนกลืนเป็นสัญลักษณ์แทนหญิงสาวที่ต้องเข้ามาขายแรงงานในเมือง ซึ่งก็คือสาวโรงงาน

นอกจากจะมีการใช้สัญลักษณ์คอกไม้แทนสาวโรงงานแล้ว บางครั้งยังใช้เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงโสเภณีอีกด้วย ตัวอย่างเช่น

“เห่เอ๋ยเห่ข้า
 นอนเอะเกศหนาแก้วคาที่
 ออย่าร้องไห้ไปเลย, คนดี
 เคี้ยวจะหมองศรีไม่โสภณ
 โอ... เจ้าควงคอกไม้
 คงออกใจเจ็บร้าวมีรูสิ้น
 ทุกคืนค้ำกงแต่น้ำคาริน
 ใครฤาจะฉวยลคอยยินดี
 นิจจาเจ้าจนยากจำจากบ้าน
 เชอะซานชมมาน้ำคาปรี

¹ ศรีท้าวเรือง. "ช่อนกลืน," มติชนฉบับสัปดาห์. 7(2360) : 26; 19 สิงหาคม

มาเหว่ร้าวยุ่มหาธานี
 ไฉ้มาลีสีขาวมาร้าวราน
 กลับแก้วเจ้าดวงคอกไม้
 เปื้อนครายขาวใครไรหอมหวาน
 ปวดร้าว... เจ้าหนทรมาน
 "ทำงาน" ... เจ็บจันและวันทค
 กำเน้อค่านวลค่าน้อง
 เป็นของเขานื่นเสียเกือบหมด
 แม่เล่า, แมงคา, กนมียศ
 รุมครุฑรุมครุฑกัน
 ... เจ้าดวงคอกไม้
 กงดวงใจเจ็บร้าวมีรูสิ้น
 หุกกินกำคงแต่น้ำคาริน
 แข่งพวงม้ง-พลันมณฑ ... เพียงในใจ"¹

3.3 การใช้สัญลักษณ์ตลอดทั้งเรื่อง

ลัดดา ปานุทัย² กล่าวถึงกลวิธีในการใช้สัญลักษณ์ไว้ว่า ในวรรณกรรม
 สัญลักษณ์นิยมอาจเป็นสัญลักษณ์ตลอดทั้งเรื่อง โดยซ่อนแนวความคิดหลักไว้ในแก่นเรื่อง ทั้งนี้ต้อง
 อาศัยการตีความจากเนื้อหา และใช้ความรู้ในแขนงวิชาอื่นประกอบด้วย ดังเช่น บทกวีที่ยกมา
 เป็นตัวอย่าง มีการใช้พฤติกรรมของสัตว์มาแทนพฤติกรรมของคนในสังคม เมื่ออ่านจบแล้วจะได้
 ภาพสังคมที่ค่อนข้างวุ่นวายสับสน ส่วนการตีความนั้นเป็นเอกสิทธิ์ของแต่ละบุคคล ตัวอย่างเช่น

¹ ไกรวรรณ สีคาพอง. "เจ้าดวงคอกไม้," สุนาภค. 1(40) : 42; 13-19

ธันวาคม 2524.

² ลัดดา ปานุทัย. วิเคราะห์สัญลักษณ์ในวรรณคดีไทย. 2520. หน้า 44.

ทั้งกำทำเฒ่าเดินมาเหล้ากลางถนน
ตะกวดชวนแพนเดินฮ้อนฮ้อนไปมา
อึ่งอ่างคางคกพอสกจาวโจ
ลูกเขี่ยคลุกปาววางมาดโคลงเคลง

ลูกปูเดินท้นแม่เดินมาข้างหลัง
แม่คำแต่ลูกทำไม่ถูกพรรค์นั้น
เต่าคำตัวเตี้ยอยากได้เมียสูง
กระต่ายเข้าสู่มายกู่ควงเคื่อน

นกเขาชวามานั่งหาแมง
แมวสีสวาดเดินนากระหวาย
ลิงซ้อแต่ห่วยออกกล้วยหลายหน
ม้าลงเล่นแซร์หวังแต่กำไร

พวกเสือ พวกสิงห์ กระตึง แรคป้า
นกกระจอกพู่มากเกินปากเหลือล้น
นกแก้วถูกฆ่าที่หลาไม้แก่น
ให้เพื่อนเป็นใหญ่อยู่ในสภา

เหี้ยขับรถยนต์ไปชนกิ่งกำ
จิ้งเหลนทำช้าวางท่อนักเลง
แมลงปองคุยโวทำโชว์ความเก่ง
ลูกกบร้องเพลงฝึกเองทุกวัน

เดินไม่ตรงทางโศเดเหหัน
แม่เดินคดเหมือนกันไม่มีใครคัดเคื่อน
กาคนกยุงเข้าฝูงเป็นเพื่อน
เป็นหมาขี้เรื้อนอยากนอนเรือนคนรวย

ทาปากเล็มแดงแปรงขนสีสวย
อยู่บ้านคนรวยสุขกายสบายใจ
แพะเล่นวัวชนอวดคนยิ่งใหญ่
อยู่ไม่เท่าใดแซร์ล้มจมนิน

หลงอำนาจบ้าคำกันไม่สิ้น
ใครจับไปกินแกลัมเหล้าเข้ายา
เป็นหัวคะแนนให้คนบิณฑล
ตัวเองถูกฆ่าไม่หันได้ลาเมีย ...
แล้วว่า ... ไม่หันได้ลาเมีย"¹

¹ เสวี กันตวัฒน์. "บันทึกเหตุการณ์ร่วมสมัย," บ้านไม่รู้อยู่. 3(7) : 37;

4. การใช้กระพู่

การใช้กระพู่เป็นกลวิธีในการนำเสนออีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมุ่งเน้นคำที่นำมาตั้งกระพู่ การเสนอสารให้ผู้อ่านคิด และเป็นการสร้างความสนใจให้เกิดขึ้นกับผู้อ่านโดยตรง สำหรับวิธีการเสนอกระพู่ในบทหรือกรอนในช่วง-พ.ศ.-2522-2530-นั้น พอจะจำแนกลักษณะที่ปรากฏได้ดังนี้

4.1 การใช้พยัญชนะตัวเดียว ตัวอย่างเช่น

ก เอ๋ย ก เกิด	คือกำเนิดทุกข์
ข ชัคเชื้อชุก	ค แค้นรูกค้า
ฆ มาคมมาถึง	ง เจิ้งอั้งอ้า
จ เจ็บจนจำ	ฉ โฉดฉ่ำเมือง
ช ชั่วเต็มชาติ	ซ ซ่าซาคเซื่อง
ฌ ฌาปนเปลือง	ฌากเรื่อง ญ ญวน
ฎ ฎีกาไม่สิ้น	ฐ ฐนันทน์ไม้ถ้วน
ณ โสณณชวน	ด เด็กกวนคาย
เพราะ ด ต่อแต่นี	ถ้า ถ ถ้อยทั้งหลาย
จะ ท ทะลักหลาย	ฝ้าย ฐ ฐาตรี
น นครจะกว่า	บ บาปกรรมปรี่
ป ประชาชี	เป็น ศ ผี-ผายลม ¹

4.2 การใช้คำเดียว ตัวอย่างเช่น

"เรา ... จะไม่อ่อนช้อต่ออำนาจ
จะ ... ประกาศสังกรรมให้ล้าหน้า
ไม่ ... มีใครจะใหญ่ยิ่งกว่าประชา"

¹คมเลนส์. "ด เด็กกวนคาย," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 5(1571) : 21; 20-26

สันติภาพ คุณคือใครใคร่รู้จัก	สันติภาพ ที่เรารักเธออยู่ไหน
สันติภาพ เธอคงจะอยู่แสนไกล	สันติภาพ แล้วเมื่อไรเธอจะมา
สันติภาพ ที่ว่าคือพิราบขาว	สันติภาพ ก็อควงควายบนเวหา
สันติภาพ ก็อน้ำใจของประชา	สันติภาพ ก็อน้ำตาของปวงชน
สันติภาพ อยู่ที่นี่ใช่ที่ไหม	สันติภาพ มีหัวไปทุกแห่งหน
สันติภาพ หยั่งรากลึกในใจคน	สันติภาพ ที่หาจนอ่อนใจ
สันติภาพ ไม่ต้องหาอย่าไปค้น	สันติภาพ อยู่ในคนรู้ตัวไหม
สันติภาพ ถ้าไม่สร้างจักห่างไกล	สันติภาพ ถ้าไม่ใช่ก็ไม่มี
สันติภาพ เกลียศสงครามสามเหล่าทัพ	สันติภาพ ไม่ยอมรับผู้เคียดแค้น
สันติภาพ อยู่ไหนกันเล่าคราวนี้	สันติภาพ พร้อมจะมีกันหรือยัง" ¹

4.4 การใช้คำพังเพยหรือสุภาษิต ตัวอย่างเช่น

"ใจแล้ว	ก็ไม่ว่า, ถ้าเลิกเสียได้
อยาก	เป็นใหญ่, อยากมีอำนาจ, อยากมีวาสนา
นอน	เอาคืนกำยกระบาลทุกวันมา
เคียง	ไม่มีไขว่คว้า-พับผ้า, มึง
คอเอียง	เอี้ยวเอนไปไม่ตั้งโค้
แล้วอยาก	อวดความโง่ห้าสสิ่ง
ทูน	ถนนันคั่นถนนัน, เคียวโคนลึงค์
หมอน	คิงคิงมึงมาทูน-นุ่นยังนอน
เขียน	กฎหมายออกมากันท่าเหลือ

¹ อชันตะ (นามแฝง). "สันติภาพ/สันติภาพ/สันติภาพ," บ้านไม่รู้อยู่. 2(8) :

เสื่อ	กะบากสาวกกะเบือกระบวยอ่อน
ให้วัว	กลัว, ชะ ทวาคราษฏร
กลัว	แต่มีงจะไว้ที่นอนตอนจบม้วน" ¹

4.5 การใช้คำผวน ตัวอย่างเช่น

"บุญ	หายไกวว่าร้อย	โบราณสถาน ถิ่นพ่อ
วัด	โบสถ์กำแพงพระการ	กองฟ้า
ชนะ	นิคหนึ่งประทาน	บุรณะซ่อม แชนนา
ท่า	แต่พอไค้หน้า	หน้อยเคี้ยว

บุญ	สิ้นศิลาปะล้า	เลอหิน
วัด	เก๋าราชวังภินท์	ศุโหม
ชนะ	บัศร์รัฐบาลบิน	โอบผ่าน ไบพ่อ
ท่า	พุทธรูปเสียรหลกไว้	เกลื่อนหิน

สำ	นิกชาตินิยมแล้ง	ลับหาย ชะชา
วัด	ถุนิยมลี้ว้าย	ว่าไค้
ชนะ	บัศร์หมื่นแสนสลาย	รัวชาค กุลเฮย
ทุน	ประเทศร้อยล้านไป	บุคปลิว

สำ	เร้งเสร้างประเทศค้าว	แคนตะวัน ตกพ่อ
วัด	กะคำนวนอนันต์	ลิกซึ้ง
ชนะ	ป้าวประกาศบร	ยายอารยะ ธรรมนา
ทุน	เร้งกคีนกว่าครึ่ง	กอบโกย

¹ ไพบูลย์ วงษ์เทศ. "พังเพยก็ไค้ พังผืดก็ไค้," สยามใหม่. 2(51) : 48-49;

สูญ	เสียชาตินิยมแล้ว	ฤาไทย
วัด	สร้างศูนย์วัฒนธรรมวิไล	เพริศพรัง
ธ	เยนอุโปนละไม	ละโมภวัง ใส่ฟ่อ
ท่า	ศูนย์วัฒนธรรมทั้ง	ทาสแท้เดือนประจัน" ¹

4.6 การใช้ชื่อเรื่องเป็นกระตุก ตัวอย่างเช่น

"ไม่มีใครแก่เกินเรียน"

ไม่...ควรท้อต่อชีวิตหากคิดสู้
เมื่อลองดูจึงเห็นได้เห็นผล
เพียงสักนิดสะกิดใจคงได้ยล
เพราะกมลหวังมันมีสิ้นคลอน

มี...พลังใจถึงหนักก็ผลักหาย
มันมีคลายด้วยจิตมีคิดถอน
ทั้งความเพียรฝึกหัดมีคิดรอน
อุทาหรณ์ปรากฏก็ออกชน

ใคร...เคยพลาดแต่เด็กยังเล็กนั้น
ด้วยไม่ทันร่วมห้องต้องหมองหม่น
ไม่ได้เรียนลำบากเพราะยากจน
หากฝึกฝนเรียนได้ไม่สายเกิน

¹ไพฑูรย์ พรหมวิจิตร. "สูญวัฒนธรรม," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(357) : 22;

แก่...อย่างไรไม่จำกัดหรือตัดออก
 การศึกษานอกโรงเรียนเพียรไม่เขิน
 วิชาชีพสามัญทุกชั้นเข็ด
 สมัครงานเรียนได้ไม่อายใคร

เกิน...อายุเป็นตัวเลขไม่เสกปั้น
 ความสำคัญคือความรู้ไสว
 ให้อ่านเป็นคึกเป็นคั่นเหลือใจ
 หวังแก่ในงานช่างทุกอย่างมี

เรียน...กันได้ทุกคนทุกหนแห่ง
 ไม่ต้องแย่งใกล้ไกลได้ทุกที่
 หุกระดืบชั้นชั้นปริญญาตรี
 สมคำนี้ "ไม่มีใครแก่เกินเรียน"¹

การใช้กระพุ่มตามลักษณะที่กล่าวมานี้ จะสังเกตได้ว่าเนื้อความที่ผู้ประพันธ์ประพันธ์นั้นจะถูกกำหนดให้อยู่ในกรอบ หรือมีข้อจำกัดอันเนื่องมาจากคำกระพุ่มที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าผู้ประพันธ์มีความสามารถในการใช้คำและเสนอความทักทายให้ข้อจำกัดอย่างน่าสนใจ และมีสาระตามที่ผู้ประพันธ์ต้องการ

X5. การใช้หัวเรื่องย่อๆกำกับ

การใช้หัวเรื่องย่อๆกำกับเป็นกลวิธีในการนำเสนอของผู้ประพันธ์ที่ใช้หัวเรื่องย่อๆให้เป็นประโยชน์ โดยการมีส่วนควบคุมกำกับเนื้อเรื่องที่เป็นบทหรือกรอนในแต่ละบท และในส่วนที่เป็นบทหรือกรอนนั้นจะช่วยขยายหรืออธิบายความของหัวเรื่องย่อๆ การใช้หัวเรื่องย่อๆกำกับในร้องกรอนช่วง พ.ศ. 2522-2530 มีลักษณะตามตัวอย่างต่อไปนี้

¹ว. ป้านนา (นามแฝง). "ไม่มีใครแก่เกินเรียน," วิทยาคาร, 82(12) : 65; ธันวาคม 2527.

"ฝนตกชุก-ซ้ำ"

น้ำท่วมทุ่งท่า

พายุหนองคลองบึง

ไล่เซ้ไล่โง

โคกโศงทางฝั่ง

ทุ่งรีจากบึง

มุ่งเข้าสู่เมือง

น้ำท่วมป่าไหล

ผู้คนทั้งเมือง

น้ำท่วมทุกเรื่อง

ร.ม.ค. คุยเรื่อง

รายงานนานา

ว่าเกาะนี้หนา

อยู่รอบปลดคพัน

อาการคันรน

แย่งลง-แย่งลง¹"แคนไพร"

ลมหวิวแหวกฟากกลางป่าลึก

แมกไม้ไพรพดุษณ์แว่วหวัดไหว

ผสานแซ่ซ้องหรีดลงโน

จักจั่นเรไรระงมดัง

เพลงไม้เสียคกอ้ออเสียคออก

ระย้าย้าโยกยอพร้าพรอคสัง

วิหคน้อยเรใจไกล้วรงรัง

บ้างก็ยังคว้างฟาดลาม

หม่อมวลคอกไม้ในป่านี้

หลากสรรพสันสีผีเสื้อห่ม

อรชรพ่อนกรายปราชดาชม

เลือกหอมค่อมคมสุมใจคึก

"ค้าง"

แม่ม่าก้างนั่งนิ่งบนกิ่งคบ

ลูกน้อยแนบซอกสนิท

ซอญลูปคางเงยขึ้นเขยซิด

ปากน้อยบางนิคจุมพิศเยาว์

¹สุชาติ สวัสดิ์ศรี. "ชาลวันคทห่อ," ฟ้าเมืองทอง. 12(132) : 22; เมษายน

"ต้องการสิ่งใดเล่าลูกเจ้า	ใกล้ไกลแม่จันทมาให้เจ้า
ใบสนชนกอันบางเบา	พริ้งเพราอยากได้ไม่ขัดเลย"
ว่าพลางโอบกายดูปลื้ม	"เจ้าอย่าชุกชนะลูกเอ๋ย
เหตุในตำนานกาลก่อนเคย	พรวนเงยเห็นเข้าเราไร่รวน"

ครองครีก

พิศมองส่องนำธรรมชาติ	สะอาศศสวระระรวหวาน
สถิตแห่งแหล่งหล้ามาสนนนาน	ปลุกปลอบควงมาลัยมวณมุขย์
สรรพสิ่งสศสอิวิไลแก้ว	หม่อมวลล้วนแล้วบริสุทธ์
แต่ผองคนกันคิดผลิตอาวุธ	บรรเลงเพลงยุทธ์ก่อเปลวไฟ

ข้าวปากปิ่น

อาบดวงใจปลื้มแสนคิมค่า	ครึ่งกิดจิจจ่าพราหฺงไหล
กินก่อนจรร้างห่างพงไพร	เคินครีกนิกในใจควงเคี้ยว
เสียดปิ่นลำพองขึ้นก้องป่า	เลื้อยคดงกทหาใบหญ้าเขียว
ร่างหนึ่งคงลัดคับแน่นเขียว	พรวนคงเก็บเกี่ยวร่างบอบบาง
เรียวกลีบคอกไม้คงท่ายพับ	ผีเสื้อจิกปีกยับคับร่าง
ควนปิ่นโศยกลิ่นมาจางจาง	คิดถึงลูกต่างอย่างจับใจ" ¹

"กลางวัน ...

ไอ้ละเห่ ลูกน้อย

หลับคาหน้าเป็นไรเล่า

¹ วาปี. "เรื่องราวชาวไพร." บ้านไม้ริ้วรอย. 3(1) : 105; กุมภาพันธ์ 2530.

พ่อฉันยังไม่ได้กินข้าว
 แม่ของเจ้ากำลังอยู่ไฟ
 น้ามนมเทือก พ่อเก็บ
 ปวดเส้นเอ็นแม่ร้องไห้
 ข้าวเกลือไม่มีจะยัดใส่
 ร้องอยู่ได้ ค่ำยวูกตี
 หลับ หลับ หลับ เสียเด็ก
 ไม่งามเลิศทรอกโลกนี้
 ลืมตาขึ้นมาก็เป็นหนี้
 หลับเสียสิ หลับนิรันดร์
 .....
 .....
 กลางคืน
 ไล่ละเห่ ลูกน้อย
 เจ็บเจียนทนอยอฆ่าร้องจ้า
 พ่อกับแม่ไม่ได้นุ่งผ้า ...
 ... กำลังหาตุ๊กตาให้เอม"¹

การใช้หัวเรื่องย่อยกำกับจากเรื่อง "ชาลวันตกพ่อ" ผู้ประพันธ์จะใช้หัวเรื่องย่อย
 กำกับลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และผลที่เกิดขึ้นว่าเป็นเช่นไร ส่วนเรื่อง "เรื่องราวชาวไพร" นั้น
 จะใช้หัวเรื่องเพื่อกำกับเรื่อง คือ มีฉาก ตัวละคร การนำเรื่อง และเนื้อเรื่อง ได้แก่ แคนไพร
 ค้าง ทรองครึก และชาวปากปิ่น ตามลำดับ และเรื่อง "บทกล่อมลูก" นั้น จะใช้หัวเรื่องเพื่อกำกับ
 ระยะเวลาหรือฉาก คือ กลางวัน และกลางคืน

¹โรจนมิตร. "บทกล่อมลูก," บ้านไม่รู้อย. 1(9) : 73; ตุลาคม 2528.

6. การใช้คำถาม

การใช้คำถามเป็นกลวิธีในการนำเสนอที่ช่วยให้ผู้อ่านต้องคิดหาคำตอบเอง ทำให้คำตอบที่ได้มีน้ำหนักติดผู้อ่านได้ดีกว่าผู้ประพันธ์บอกตรง ๆ คำถามนั้นอาจเป็นปัญหาทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าการใช้กลวิธีในการนำเสนอแบบการใช้คำถามมีอยู่จำนวนไม่มากนัก ตัวอย่างเช่น

“ประชาธิปไตย ประชาธิปไตย

ใครให้ ... ใครถามหา

ใครเป็นผู้ก่อตั้งขึ้นมา

ใช่... ปวงประชาหรือเปล่า ...

ประชาธิปไตย ประชาธิปไตย

ไทยอิสระเสรี

ใครใคร่กอบใครใคร่โกย .. อ้วนที่

อัมพรมัน ... ถ้วนหน้า”¹

”3

คุณ - ผม

เธอ - ฉัน

ข้า - เอง

มึง - กู

เคยพิพากษาคัวเองบ้างไหม?

.....”²

---

¹ไม้ป่า (นามแฝง). "ประชาธิปไตย," ฟ้าเมืองทอง. 12(133) : 125;
พฤษภาคม 2530.

²เคียง สะอ้าน. "ผู้พิพากษาสังคม," ฟ้าเมืองทอง. 10(110) : 107;
พฤษภาคม 2528.

"อะไรเอ่ยฮั่นขาวข้างถนน

รูปากันพันคำกฎหมาย

มือหนึ่งคลำเป็นเย็นห้าทาย

มือหนึ่งยื่นผายไถสับล้อ

อะไรเอ่ยสองหูสวมเครื่องฟัง

จิ้มอกคนนั่งคาป้อหลอ

อยู่โรงพยาบาลรวยไม่พอ

เปิดคลินิกไว้คอร์รับชั้นเวลา

อะไรเอ่ยยกมือถือเงินแสน

อ้างเป็นตัวแทนไปทุกท่า

อ้างตัวรับใช้ชาวประชา

สุดท้ายคล้ายหมาแยกเขี้ยวรบ

อะไรเอ่ยเมาเข้าแล้วเมาสาย

ปล่อยเด็กเด็กเคี้ยวคายไม่รู้จบ

เที่ยงเล่นหอยเย็นเล่นแชร์แย่งกันครบ

ดำนักรเรียนพบต้องคำนับ

อะไรเอ่ยโอบกอดแต่เก้าอี้

ท้ายชื่อลง "ตรี" อย่างเสรีจสรพ

ได้ตำแหน่งมาด้ามักทรัพย์

จะเซ็นแกรีกถ้ารับเงินอีกที

อะไรเอ๋ยเอาจริงมาสำหรับ
 ขออาวุธ, งบลับไปทุกที
 ชอบทำตัวข่มขวัญประชาชาติ
 ทั้งที่กษัตริย์ประชาชน

อะไรเอ๋ยรวมพวกเป็นพรรคพวก
 ตั้งหลักเข้าสภาทาส
 แล้วจะออกกลานมาหาคนจน
 โห้วขอคะแนนคนเป็นครึ่งคราว

อะไรเอ๋ยมีมากเต็มประเทศ
 แต่อยู่อย่างทุเรศอร่ามผ่าว
 อยู่อย่างหมองหม่นปนขึ้นคาว
 อยู่เพื่อรอขายข้าวชื้อยาตาย"¹

7. การใช้ลักษณะของจดหมาย

ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีนี้เพื่อสื่อสารข้อมูล ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ จากผู้หนึ่งไปยังอีก
 ผู้หนึ่ง หรือจากผู้เขียนสู่ผู้อ่านโดยตรง และผู้อ่านจะได้ความรู้สึกเหมือนกำลังอ่านจดหมาย

"ฉบับที่ 1

"ลูกกับ ...

มีอันฝันมาเขียนไปได้

อันางน้อยน้องผมมันเป็นไอ้

---

¹ กานติ ณ ศรัทธา "ปัญญา," สุนทรภู่. 7(332) : 51; 15-21 กรกฎาคม

หังโหลหังรากับสร้างชา
 หังกะออกโปหาเขียคแต่เข้า
 แม่ก็เข้าเมืองไปซื้อยา ...
 หมกะเลียบได้มา
 หังอยู่เฝ้าอันวงมัน
 แต่หมกะอยากมาเขียนลาย...หลาย
 บ่เคยตั้งใจชาคสักวัน
 มื่ออื่น... ถ้าอันนางมันหายทัน
 หมสืฝ่าวมาเขียนเคือคับ ...

(ลงชื่อ) ค.ช.บุญลอย

ฉบับที่ 2

กูกะ... หองอันกะอยากมาโฮงเขียน
 มาอ่านมาเขียนกับหมู่เด็กน้อย
 แต่งานบ้าน งานนา บ่มีไผชอย
 หนูจึงหังคอยชอยแม่เอ็งงาน
 (ลงชื่อ) ค.ญ.ทองอ่อน

ฉบับที่ 3

แต่ผม ... บุญหลายบ่มาซื้อ
 เพราะผมบ่มีหนังสืออ่าน
 สมุดคินสอ กะบ่มีคื้อกัน
 แล้วหังวันสิมาเขียนจั่งไค?
 (ลงชื่อ) ค.ช.บุญหลาย

ฉบับที่ 4

หมู่เฮา...ทองชั้น สุกใจ บุญยัง สำลี ฯลฯ
 มือนี่ต้องออกไปหาหน่อไม้
 ยังบ่ได้กินหยั่งมืองาย ...
 มาเขียนบ่ได้ ... มันบ่มีแสง

(ลงชื่อ) ค.ญ.ทองชั้น

ค.ญ.สุกใจ

ค.ช.บุญยัง

ค.ญ.สำลี

ค.ช.บุญเย็น"¹

ฯลฯ

"เขียนจากบ้านพักครูหรือรุมค
 วันที่แสนกำสรคและเศร้าสร้อย
 เรื่องขอความเห็นใจไซ้สำออย
 เรียนคุณชวนสงวนถ้อยเพื่อหลักภัย
 โรงเรียนหมร่อแร่เหมือนแพแตก
 หลังกาหกหลังคาเหียนเรียนไม่ไหว
 แคคเปรี้ยงส่องกบาลลูกหลานไทย
 จนเหงื่อหยครคไหลนองแผ่นดิน
 ลมมาหลังคาเปิงก็ปลิวว่อน

---

¹วรรณ ศรีศักดิ์. "จดหมายเปิดผนึก...ถึงครู," คุรุปริทัศน์. 5(3) : 34-35;
 มีนาคม 2523.

ฝนมาก็เดือดร้อนกันหมดสิ้น
 สั่งขมิบกกลูกข้าวเอาไว้กิน
 เก็บกรวดเก็บหินกินต่างยา
 ไม่เคยมีศึกษา ไทจะไปเยี่ยม
 ลูกศิษย์ผสมตัวเกรียมเป็นขี้ข้า
 ซอกำลังครูเพิ่มเสริมอัครา
 แต่ไม่มีครูมาเลยสักคน
 เพราะว่ามันกันการมันบ้านนอก
 ครูที่ไทเขาจะออกมาค้นค้น
 อยู่ในเมืองไกลนายสบายคน
 เลียกันให้นายมันง่ายก็
 ครูขี้ข้าม้าคอกอีกกับตั้ง
 สิ้นหวังหมดแรงทุกวัน
 ชังกะตายหน่ายเหนื่อยเมื่อยเต็มที
 ความรู้ไม่มีช่างแม่มัน
 เด็กบ้านนอกซอกคือสะคือจุ่น
 จิงโจ่ง่าแต่ตุนจนเต็มชั้น
 ครูขี้เกียจเด็กขี้เกียจพ้อพอกัน
 เพราะผู้ใหญ่ไม่ขยันไม่เยี่ยมเยียน
 หังครูให้อยู่รู้เหมือนหมูเหมือนหมา
 หังเด็กให้ระอาเรื่องอ่านเขียน
 หังครูลงอาจมคมอาเจียน
 หังเด็กให้ร่ำเรียนกับหัวตอ
 ครูดีเด็กก็ดีกับครูด้วย
 ครูห่วยเด็กก็ห่วย เฮงช่วยต่อ

ครูโง่ครูเงาะกคกงองอ
 เด็กก็เลยชื้อตามแบบครู
 เขียนจากครูหักครูถึงผู้ใหญ่
 มีใช้คิประณามหรือหยามหลู่
 เพียงขอเชิญท่านได้ลงไปดู
 ชีวิตคนอยู่รุกรูกันการ"¹

"จดหมายจากบ้านวานนี้
 บอกข่าวน้องพี่ชื่นชม
 หมูป้านเจียบเหงาเศร้าซึม
 สายลมแล้งร้อนซ่อนไซ
 เบิ่งมองทุ่งโล่งลิบลิบ
 เปลวแควชยับไหวไหว
 นอกผอมก้นพราจากไป
 เบิ่งฟ้าสิ้นไรเมฆลอย
 เส้นหญ้าหงกงอห่อเหี่ยว
 ซีดเขียวเหลือเศร้าเหงาหงอย
 ควายผอมย่นเชือกเหม่อลอย
 เหมือนคอยความหวัง-วันวาน
 ลำชี ชื้นชื้น ซอคแล้ง
 แม่มูลเห็ดคแห้งแล้งผลาญ

---

¹เจณภพ จบกระบวนวรรณ. "จดหมายจากครูบ้านนอก," วิทยาคารย. 82(10) : 48-49; ตุลาคม 2527.

ฤๅลาไหวทวนกันการ
 หนองหารสะอื้นไห้ไร้น้ำตา
 หนุ่มสาววางใจไว้ได้จน
 เทียบเคียงหมองฝนไว้ข้างฝา
 หักควายทิ้งไร้วัยกับนา
 บอกลาผู้เฒ่า-เข้านคร

จดหมายจากบ้านวานนี้
 ผากมากับเขียงมีลูกอ้อหมอน
 อ่านเสร็จจุกเอ๋ยอย่าออกย้อน
 ...ส่งเงินไปไถ่ถอน คืนที่นา"¹

8. การใช้วิธีเบ็ดเตล็ด

การใช้วิธีเบ็ดเตล็ด เป็นกลวิธีในการนำเสนอของผู้ประพันธ์ นอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

✓ 8.1 การใช้ตัวเลขกำกับ เป็นลักษณะของการใช้ตัวเลขกำกับไว้ข้างหน้าแต่ละบทของบทหรือกรอง ตัวอย่างเช่น

"1 ฉันเป็นสาวเปลือยอก

กลางนรกกรุงเทพฯ

คนไซ้คอยเสฟ

รำไป

40

71, 64

¹ คำผา เพลงพิน. "จดหมายจากบ้าน," สุรปริทัศน์. 9 : 5; กุมภาพันธ์ 2527.

- 2   ฉันเป็นสาวเปลือยกาย
           รำร่ายในคลับ
           นายทุนนั่งทับ
           กำไร
- 3   ฉันเป็นสาวชายคว
           หญิงชั่วโสเภณี
           ตำรวจกินฟรี
           สบาย
- 4   ฉันเป็นสาวคนยาก
           ลำบากจนแก่
           สังขารย่ำแย่
           ทำไม ??"¹

"โคลงคันทาไทยรา

1 เบอร์กิตหน้าอกแจ้ง	ชาวนา
ตะวันตกเยอรมันมา	มั่งคั่ง
ชายจูบแลกเงินตรา	เข้าประเทศ
หอบหีบเหรียญดอลลาร์	สู่สยาม
2 คิกเบอร์บากหน้าข้าม	ขอบนที
ถือเลื่องหัวเยอรมนี	นอกบ้าน
ไทยแลนด์หลากสาวศรี	รวยเสน่ห์
ค้าสวาทได้สิบล้าน	ล้ำค่า

---

¹มาลัย' อิศรา. "ทำมาหากิน?", สู่นาคค. 178 : 55; 2-8 สิงหาคม 2527.

3	คิดเบอร์ปากหน้าคำ	คาวกาม
	ยอกเยียมโสเภณีนาม	หนึ่งแค้น
	ทั่วโลกประจักษ์สยาม	หญิงสาวท
	นุ่งนุ่งนวลเนื้อแก้	กอดหอม" ¹

"¹นั่งมองความมีค

ขณะความเงียบกายตัวออกมา

เหมือนเส้นผมเปลี่ยนสี

²นั่งมองความเงียบ

ขณะไม้พลิกใบไหวก้าน

สายลมเพียงพราวเอาความนิ่งไป

³นั่งมองความนิ่ง

ขณะสรรพสิ่งสะอื้นไห้

รอบคราบแห่งความหมายยังหมาดำมืด

⁴นั่งมองความหมาย

ขณะฝูงชนคือตัวละคอน

หวังร้องถามความจริงจากใคร"²

"¹ เห็นหาราวสัตว์วรรณคดี

สู่พื้นปฐพี

อยู่เหนือมนุษย์ธรรมคา

¹ไพฑูรย์ พรหมวิจิตร, "โสเภณีไทย," บ้านไม่รู้อยู่. 3(10) : 96; พฤศจิกายน 2530.

²จีพชร ปรักคณีย์, "เงาเงียบและความเป็นไป," วิวัฒน์. 1(73) : 54-55; 4-10

- 2 คอยเสด็จเช่นพลีมา
บริวารสรรหา
อภิสิทธิ์แทรกตัวมัวหมอง
- 3 สันดานสัตว์ศึกคินาครอง
อ้างกฎเกณฑ์ของ
หลืบช่องรัฐธรรมนูญมา
- 4 อุบัติบนสยามนครา
อาเพศพิศพา
เผาผลาญประโยชน์แผ่นดิน"¹

การใช้ตัวเลขกำกับจะเป็นการช่วยเรียงลำดับเนื้อหาให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

8.2 การใช้ภาพประกอบ มีลักษณะเป็นการเสนอด้วยภาพและแต่งบทหรือกรอนบรยาย หรือพรรณนาภาพเหล่านั้น ตัวอย่างเช่น

"1 เหม่อมอง
"ควันลอยมากว้างกว้าง
ไร่นาร้างเป็นแถวแถว
ควงดาหมคมวาววาว
ชักกะตายเป็นวันวัน"

¹พิมพ์ ประพาส. "ดาใครจะเห็นหา," สู่นาคต. 6(291) : 53; 1-7 ตุลาคม

2

สลัม

"พื้นที่ไม่มีขยะทั้ง"

เพราะทุกสิ่งทุกอย่างคือขยะ"

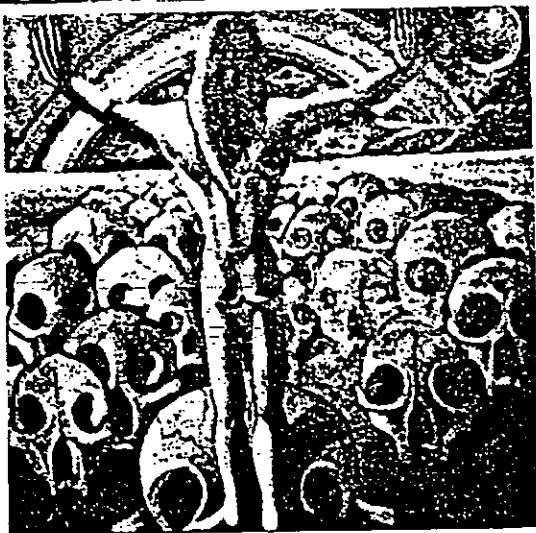
3

เพื่อ

"กุ่มฟ้ากุ่มหล้าโลก

และกุ่มโชคชะตากรรม

กุ่มจักรวาลงำ

และกุ่มโครงกระดูกคน"¹

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านการพิมพ์เข้ามามีบทบาทอย่างสูง ทำให้ผู้ประพันธ์
สามารถเลือกใช้ภาพศิลปะ และประพันธ์บทกวีบรรยายภาพ เพื่อให้ผู้อ่านมองเห็นเป็นรูปธรรมมาก
ยิ่งขึ้น

¹เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. "อังก้าของความงมงาย," สยามนิกร. 4(171) :

8.3 การเสนอด้วยรูปแบบบทละครและการใช้พจนานำเสนอ ตัวอย่างเช่น

จากที่ 1 ภู, พากฟ้างาม
 เจื่อมเพื่อยหมอกฟ่อง-ฟางคลุม
 พร้วพร้วจากผ่นอันพราว   เพื่อมพริบ, ธิบราว
 ร้วไหมในวรรณคดี
 เลื่อมสลวย, ลายสลัสี   เบาไหวในที่
 ล้นเต็มสะเทือนเลื่อนร้ว
 ลมพรุเกิดโพรงโค้งปลิว   ยับยู่พิ้ว
 เป็นหอค, กอดกระหวัดกัน
 เพียงจากผากแฝงในผ่น   ทุกคำกินวัน
 ค้งธรรมชาควิวดความ
 แด้มสีเคิมสาย, ราชนาม   ภู, พากฟ้างาม
 เจื่อมเพื่อยหมอกฟ่อง-ฟางคลุม

จากที่ 2 หน้ากากกลบใจ
 กลบตาให้พร้ามัวเมา
 หมคขลาคอวยเขินคี่ขลุ้ม   บั้นหน้าคานุ่ม
 ตามเนื้อที่คั่นเป็นละคร
 หญิงสาวสวมหน้ากากหลอกหลอน   ชายหนุ่มนั่งนอน
 หน้ทุข์ไกรสู่ขสัถกน
 เช่าขแรแก่ชราปลอมปน   แผล-ปลิ้นแปลงตน
 นั่งนับหลุมศพขบชม
 เด็กเล็กร้องไห้ระงม   ก้อภาพระทม
 ที่ฉากกันทางกลายไกล

จากนั้นหลังหลอก-หน้าไหว   หน้ากากกลบใจ
กลบตาให้พราหมณ์เมา

จากที่ 3 เลือดและน้ำตา

แค้นหมอกที่หามาคนบุญ-,

ความจริงคือละครเลาเลา   หลอกหลวงแห่งเรา
หลักเร็นเป็นมาจากการ
จากหน้าอ้อมหน้าอาหาร   แสนสุขสำราญ
จากหลังทิวโหยโรยแรง
ความจริงแก่จับจากแปลง   เปลี่ยนพอพลิกเพลง
หลังภูที่แค้นบนแพร
หนึ่งนั้นคือภาพแท้แท้   ปรินคาก็แปร
เป็นคนแสดงคาสคา
บันทึกจากนั้นจากหา   เลือดและน้ำตา
แค้นหมอกที่หามาคนบุญ, ...ฯ"¹

บทนำ

... ในห้องเช่า   เก้าอี้คร่ำครว   รากาถูก
เด็กสาว   คนนั้น   ชื่อบุญปลูก
ลูกแม่เช่าบุญถึง

¹สันต์ธวัช ศรีคำแท้ฯ. "...ละคร...", บ้านไม้รั้วโรย. 2(4) : 60; พฤษภาคม

จุกโค้ง	นัยน์ตาคม	ผมสยาย
ว่างบอบบาง	พริ้งพราย	สวยซึ้ง
ช่วงขาเพรียว	เอวคอด	หน้าอกตั้ง
ยังไม่เคย	ถูกเกลั่นคลั่ง	เลยสักครา

ขอเปิดฉากเล่าเรื่องสาวบุญลูก	ลูกแม่เช่าบุญถึงอนาถา
ว่าไอ้โธ่ ออกเอย เจ้าคอกมะลิซ้อน	หอแตกใบอ่อน เจ้าก็โรยรา
พ่อเธอขับสามล้อ	แม่เธอขายส้มตำ
พี่ชายเธอก็ระยำ	เลือกศึกลา
พ่อป่วยเป็นไส้ติ่ง	ใครจะทนนิ่งอยู่ได้
ไม่ผ่าตัดก็ต้องตาย	คำคา ¹

8.4 บทกวีประกอบภาพ บทหรือกรอนในการนำเสนอประเภทนี้จะมีเนื้อหา
กลมกลืนกับภาพที่นำมาประกอบ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นภาพถ่ายจริง ๆ แทนที่จะเป็นภาพวาด
ตัวอย่างเช่น

---

¹แก้ว ลายทอง. "บทเพลงที่ข้าซ่อน," สยามนิกร. 4(158) : 55; 5 กรกฎาคม

"ธารน้ำไหลใส่อบวิสุทธิ

เปรียบประดุจเด็กชนชั้นผู้ชนชวาย

มาโรงเรียนหัดอ่านเขียนเพียรใจกาย

เพื่อหมายได้เรียนรู้ถึงผู้คน

เจ้าเด็กน้อยรู้ไหมในวันนี้

เด็กกับคนแป้นไปทุกหน

บ้างถูกขายเป็นสินค้าฆ่าความจน

ถูกลักขโมยไปหลายเมือง"¹

¹อรรถพร พันธุมาศ. "คนกับสายน้ำ," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 8(2850) : 26;

"โอ... เจ้าดวงคอกไม้
 กงยอกใจเจ็บร้าวมีรูส้น
 ทุกคืนค้ำคองค้ำน้ำตาริน
 ไครฤาจะถวิลคอยยินดี
 นิจจาเจ้าจนยากจำจากบ้าน
 เชอะซานชมมาน้ำตาปริ
 มาเหวว่าอยู่มหาธานี
 ไฉนมาลีสีขาวมาร้าวราน
 กลับแก้วเจ้าดวงคอกไม้
 เปื้อนคราบดาวไครไร้หอมหวาน
 ปวดร้าว... เจ้าทนมรมาน
 "ทำงาน" ... เจียจันและรันทค
 คำนื้อค่านวลค่าน้อง
 เป็นของเขาคื่นเสียเกือบหมก
 แม่เล่า, แมงคา, คนมียศ
 รุมคครุมรีครุมกิน"¹

¹ ไกรวรรณ สีคาพอง. "เจ้าดวงคอกไม้," สุนาคต. 1(40) : 42; 13-19

"ตาจวงเสฟเหล้าแต่เช้าสาย
จรรบ่ายเสฟถึงเกือบครึ่งไท
เมามายแล้วทำเพลงโหม่งเท่งไป
ก็เจ้าของเมืองไทยใจผูกพัน"¹

จากการวิเคราะห์กลวิธีในการนำเสนอในร้องกรอง พบว่าผู้แต่งนำเครื่องหมายวรรคตอนมาใช้ในบทร่ายกรองมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การผูกเป็นเรื่อง การใช้สัญลักษณ์ เป็นต้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งความหลากหลายของการใช้เครื่องหมายวรรคตอนต่าง ๆ นั้น ผู้แต่งนำมาใช้อย่างมีเหตุผล มีจุดหมาย มิได้นำมาใช้อย่างพร่าเพรี ซึ่งทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น ส่วนการผูกเป็นเรื่องนั้นมีส่วนในการเพิ่มคุณค่าของเรื่องเป็นอย่างมาก คือเป็นเรื่องสั้น ๆ เข้าใจง่าย นอกจากนี้ยังพบว่าผู้แต่งพยายามสรรหากลวิธีเบ็ดเตล็ดมาใช้ในบทร่ายกรอง เพื่อทำให้บทร่ายกรองน่าสนใจ สื่อความหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และยังสร้างเสน่ห์เอกลักษณ์ มีการพัฒนาด้านรูปแบบ ซึ่งกลวิธีในการนำเสนอเหล่านี้มีส่วนสัมพันธ์กับเนื้อหาเป็นอย่างมาก ดังที่จะนำเสนอต่อไปในบทที่ 5

¹สมเกียรติ สุขโช. "เจ้าของประเทศ," สุนาคต. 1(40) : 42; 13-19

วิเคราะห์เนื้อหาในร้อยกรองช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530

การสร้างบทร้อยกรองในช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530 นอกจากจะมีรูปแบบที่หลากหลาย และมีวิธีการนำเสนอแบบต่าง ๆ แล้ว ในด้านเนื้อหานั้นผู้แต่งยังได้แทรกความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาวะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้คนในสังคม อันได้แก่ด้านการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา และสังคม ดังนี้

ด้านการเมือง

บทร้อยกรองที่เสนอเนื้อหาด้านการเมืองมีจำนวน 157 บท ส่วนใหญ่จะสะท้อนภาพเหตุการณ์ทางการเมือง ช่วง พ.ศ. 2522-2530 กับเสียดสีพฤติกรรมของนักการเมืองเป็นประการสำคัญ รองลงมาได้แก่ การเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ของชาติ นอกจากนี้เป็นการแสดงแนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตย ดังจะจำแนกให้เห็นดังนี้

1. แสดงเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519

สืบเนื่องจากการลุกฮือในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ซึ่งทำให้รัฐบาลทหารของจอมพลถนอม กิตติขจร และจอมพลประภาส จารุเสถียร ถูกโค่นล้มโดยการเดินขบวนที่นำโดยนิสิตนักศึกษาและนักเรียน และทำให้เกิดการยิงต่อสู้กัน โดยกลุ่มผู้ประท้วงถูกยิงตายจำนวนมาก และอีกจำนวนหนึ่งได้รับบาดเจ็บ เหตุการณ์ครั้งนั้นนับเป็นการหลั่งเลือดทางการเมืองครั้งแรกหลัง พ.ศ. 2500 เป็นการสิ้นสุดของรัฐบาลทหาร ซึ่งได้ครองอำนาจมาเป็นเวลา 15 ปี

ตั้งแต่ 14 ตุลาคม/2516 เป็นต้นมา ผู้คนจะเห่อการเป็น "ประชาธิปไตย" มีการใช้สิทธิเสรีภาพกันอย่างกว้างขวาง อาจเรียกได้ว่ามากเกินไป และเป็นเรื่องน่าเสียใจที่เราไม่ได้ระมัดระวังการใช้สิทธิเสรีภาพ แต่ก็น่าเห็นใจเพราะประชาชนถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในด้านต่าง ๆ มาเป็นเวลานาน เมื่อได้ประชาธิปไตยซึ่งไม่มีเผด็จการเผด็จการอย่างฟุ่มเฟือย และมีการเรียกร้องให้รัฐบาลกระทำในสิ่งที่ตนต้องการมากมาย จึงเป็นเรื่องที่รัฐบาลต้องหนักใจ

ในปี 2518-2519 เป็นช่วงเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอีกกระแหนึ่ง รัฐบาลเห็นว่า ประชาชนแบ่งออกเป็นชายเป็นขวา เป็นทั้งชายทั้งขวาหรือเป็นกลุ่มคอนเซอเวทีฟ นิสิตนักศึกษาเองอาจจะทำอะไรที่เร็วและรุนแรงเกินไป ฝ่ายทหารและรัฐบาลจึงมองว่านักศึกษาเป็นคอมมิวนิสต์ เป็นซ้าย เมื่อมีการชุมนุมเรียกร้องหรือทักท้วงที่มีการประท้วงก็เข้าใจกันว่ามักลุ่มนักศึกษาหัวรุนแรงเป็นแกนนำ กระทั่งวันที่ 6 ตุลาคม ปี พ.ศ. 2519 ได้เกิดเหตุนองเลือดขึ้นที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีการเข่นฆ่านักศึกษาและผู้ประท้วงรัฐบาลอย่างทารุณชนิตที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในประวัติศาสตร์ของการเมืองไทยสมัยใหม่ หลังจากเหตุนองเลือดครั้งนี้รัฐบาลพลเรือนก็ถูกจัดตั้งขึ้น แต่มีนักการเมืองและนักศึกษาหัวรุนแรงบางคนเห็นว่าเป็นเผด็จการโดยพลเรือนที่หนุนโดยทหาร รัฐบาลนี้ได้รับสมญานามว่า "รัฐบาลหอย" ซึ่งหมายความว่าได้รับการปกป้องโดยทหาร ซึ่งเหมือนเปลือกหอยที่ปกป้องเนื้อหอย คือ รัฐบาล สำหรับแนวนโยบายนั้นค่อนข้างจะคับแคบและแบ่งแยก มีการปิดกั้นเสรีภาพทางความคิดการต่อต้านคอมมิวนิสต์ และมีนโยบายชาวจัด ทำให้สังคมไทยกลายเป็นสังคมที่เกิดการไม่เข้าใจกัน สถานการณ์จึงเครียด และผลอันเนื่องมาจากการดำเนินนโยบายที่ผิดพลาดคนทำให้ นิสิต นักศึกษา และประชาชนที่รักเสรีภาพ หนีเข้าป่ากันเป็นจำนวนมาก การปฏิบัติของทหารเกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่งในวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520 ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ทหารกลับเข้ามามีบทบาทในกระบวนการทางการเมืองไทยอีก ถึงแม้ว่าจะอยู่ในลักษณะที่ปรับเปลี่ยนรูปแบบบ้าง แต่ก็ตาม สภาวะที่ทหารซึ่งเป็นพลังการเมืองเดิมเข้ามาสู่ระบบการเมืองหลัง 6 ตุลาคม 2519 ห้ามกลางหลังใหม่ ๆ ทางสังคม ซึ่งได้แก่ชนชั้นกลางใหม่ ทำให้เกิดระบบทางการเมืองที่ประสานประโยชน์ระหว่างทหารกับประชาชน หรือที่เรียกกันว่าประชาธิปไตยครึ่งใบ

บทหรือกรงที่ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว มีเนื้อหาที่สะท้อนเหตุการณ์ต่าง ๆ

ดังนี้:-

1.1 สะท้อนภาพเหตุการณ์

ภาพเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม 2519 ยังอยู่ในความทรงจำของประชาชนยากแก่การลืมเลือน ดังที่ "กบ เคียนสุลา" ได้เสนอภาพชีวิตและแสดงอารมณ์ไว้ว่า

"สถานการณ์ปฏิบัติเหมือนไฟ

เผาเหล็กแดงไหม้

รอก่อนกระหน่ำเข้าตี

ผองเราผู้ถูกกดขี่

หัวพันปรุพี

จงเงือก้อนซัดคัดแปลง"

- ๑ คือสำนักหกตุลาคราหนึ่งแก้ว
เมื่อฟาสซิสต์เจ้าเก่าเขากำแหง
พิราบขาวถูกเขี่ยคดถูกฆ่าแกง
เลือกเลือกเลือกแดงแดงแดงเรียนลานคิน"¹

หลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 องค์การนิสิตนักศึกษาถูกกวาดล้างทำลายลง
กบปรกับการดำเนินนโยบายปิดกั้นสิทธิเสรีภาพของประชาชน และนโยบายขวาตกขอบของรัฐบาล
ในช่วงนั้น ทำให้นิสิต นักศึกษา และประชาชนผู้รักเสรีภาพพากันหลบหนีเข้าป่า ตั้งหน่วยกอง
ของวิวัฒน์ และมาลัย อิศรา ที่ว่า

มีฟ้ามีค้ำฟ้าใหม่ก็มีได้	เขวชนต่างรอแสงฉายสุริย์ฉาน
ถูกคิดว่าอีกไม่ช้าอีกไม่นาน	ฟ้าบ้านป่าเป็นสีทองผ่องอำไพ" ²
๑ ไปเพื่อสิทธิเสรี	เพื่อศักดิ์ศรีบางระจัน
ไฉ่เจ้านกเขาขัน	แล้วคามกันเข้าพงไพร
พบไม้คอกสีขาว	งามพริ้งพราวสกลไส
กกคั่นสนใจ	คั่งคั่นไผ่เมื่อวานขึ้น" ³

¹กน. เดือนตุลา "ตุลา : ถิ่นและอารมณ์ของชีวิต," สยามใหม่. 1(49) :

57; 23 ตุลาคม 2525.

²วิวัฒน์. "วันพุ่มไม้ที่บ้านป่า," สุนาคค. 1(52) : 40; 7-13 มีนาคม 2525.

³มาลัย อิศรา. "ผากระลึกถึงเจ้าขุนทอง," สุนาคค. 2(97) : 55; 16-22

มกราคม 2526.

และแม้ว่าการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิเสรีภาพ และความเป็นประชาธิปไตย
นั้นต้องแลกด้วยชีวิต เขาเหล่านั้นก็พร้อมแล้ว คังบหรือยกรองที่ว่า

"การต่อสู้กับปีศาจ

พิราบอาจหัวหลุกหาย

ร้องเพลงสู้ยู่เดียวกาย

ขอให้ตายเพื่อเป็นไท"¹

1.2 สะท้อนปัญหาหลังเหตุการณ์

หลังจากที่วีรชนส่วนหนึ่งได้เสียชีวิตเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยให้ประชาชน
ไปแล้ว ความหวังของบุคคลเหล่านั้นดูจะไร้วิญวน์ว่าจะเป็นจริง เพราะรัฐบาลไม่คืนประชาธิปไตย
ให้มวลชน คังบหรือยกรองที่ว่า

"ครึกครื้นเมื่อโครมคราม	วะ! -หวิวหวามวะ! -วังเวง
เปี่ยม่านก็เปิดเพลง	อันห่างแห่งอย่างเงียงงิม
สวมหมวกตราประจำ,	ธิปไตยที่ทับทิม
ครึกครื้นอยู่โครมคราม	เมื่อวิคัมวะ! -บอมบ์บาว
สิ้นเลื้อยคนทางเกิน	วะ! -หมาเงินไม่มองมา
หลากหลายไร้เหรียญตรา	เช่นบุชาธรรมนิยมไทย
.....	.....
เมืองสยามยามนี้ไม่มีศึก	ทั้งในเมืองปาลิที่มันหมาย
นโยบายย่อมยังเป็นนโยบาย	ขึ้นเชิงลูกผู้ชายย่อมยังมี
ปรากฏการณ์ธาตุแท้ไม่แลเหลือว	คำสัญญาอย่างเดียวยังเป็นศรี
กีฬาเป็นยาพิษเล่ห์ซ่อนไมตรี	ยุทธศาสตร์ยุทธวิธีจึงแยบยล

¹สมใจ สมกิด. "เพลงลาจากพิราบ," สยามนิกร. 3(135) : 47; 28 มกราคม

วะ! หวิคหวิวลิ้วฟ้าม่าแผ่วแผ่ว	อติปไตยมาแล้วอย่าลืบน
วกเวียนวุ่นวายในเกมกล	ทนทางข้างหน้าทะเลทราย
เรื่อยเรื่อยร่อนลงแล้วพระอาทิตย์	จมฟ้ามืดเพื่อฟ้าจะเจิดฉาย
วะ! แค่อติปไตยใกล้ใกล้ตาย	เป็นใบไม้ใบสุดท้ายในหน้าแล้ง" ¹

หรือแม้แต่อนุสาวรีย์วีรชนที่ประชาชนช่วยกันบริจาคเงินและผ้ารอกอยมาเป็นเวลานานถึง 15 ปี ก็ยังมิได้สร้างให้เห็นเป็นรูปเป็นร่างขึ้น คงใช้เป็นสถานที่ขายหอยเท่านั้น

"สิบสี่ตุลา

ย่างสิบห้าปีผ่าน

ค่านานใบช้อย

วีรชนอยู่

อนุสาวรีย์ตาย

เหลือแต่ที่ขายหอย"²

1.3 สะท้อนปัญหาช่วงกบฏขึ้นเมือง

รัฐบาลได้ใช้โอกาสในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อทางการเมือง โดยใช้คำสั่งของสำนักนายกรัฐมนตรี เลขที่ 66/2523 และ 65/2525 นโยบายขึ้นพื้นฐานของคำสั่งสองฉบับนี้ก็คือ การรณรงค์ทางการเมืองเพื่อคึงให้คอมมิวนิสต์และพวกที่สนับสนุน ซึ่งมีไม่น้อยที่เป็นนักศึกษาที่หนีเข้าป่าหลังรัฐประหาร 6 ตุลาคม 2519 ให้มอบตัวต่อเจ้าหน้าที่ ความสำเร็จของคำสั่งนี้

¹สำราญ รอดเพชร. "วะ! มโหรีหน้าแล้ง," มาตุภูมิ. 6(782) : 35; 2 เมษายน 2522.

²บุญไต้ ทองเก. "14, 15, 16," ถนนหนังสือ. 5(5) : 64; พฤศจิกายน 2530.

ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศจีนหลังการตายของประธานเหมาเจ๋อตง และการสิ้นอำนาจของ "แก๊งหังสี่" ซึ่งทำให้จีนเปลี่ยนแปลงนโยบายทางเศรษฐกิจ และทำสงครามสั่งสอนเวียตนามซึ่งใช้กำลังทหารบุกกัมพูชา สิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นชัดเจนว่าผลประโยชน์ของชาตินิยมมีความสำคัญกว่าการมีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน หรือการเป็นสหภาพร่วมลัทธิสังคมนิยม ความขัดแย้งระหว่างจีนกับเวียตนาม การแตกแยกกันระหว่างจีนกับสหภาพโซเวียต ได้ทำให้จีนเปลี่ยนแปลงนโยบายเกี่ยวกับการสนับสนุนขบวนการปลดปล่อยแห่งชาติ และนโยบายพรรคคอมมิวนิสต์ เช่น ลดการสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย อีกทั้งกรณีที่รัฐบาลพลพรรคของกัมพูชากระทำไป ทำให้ผู้สนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยจำนวนไม่น้อยเกิดความหวาดกลัว นักวิชาการที่เคยเชื่อว่าระบบคอมมิวนิสต์จะเป็นหนทางแก้ปัญหาสังคมได้ลดบทบาทลง และประการสำคัญก็คือเกิดการแตกแยกกันทางอุดมการณ์สังคมนิยม ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ความที่ไม่เหมือนกันของ "ทฤษฎีสามโลก" ของจีน อีกอย่างหนึ่งได้เกิดช่องว่างระหว่างวัย และโลกทัศน์ที่ต่างกันระหว่างสมาชิกใหม่ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนและสมาชิกเก่า ซึ่งนำไปสู่จุดอ่อนแห่งองค์กรของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ผู้ที่เข้าป่าเป็นจำนวนมาก เริ่มออกจากป่าและยอมมอบตัวกับเจ้าหน้าที่ในช่วงที่รัฐบาลกำลังนำคำสั่งทั้งสองออกมาปฏิบัติการ¹

ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้นิสิตนักศึกษาและประชาชนที่เข้าร่วมต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยตัดสินใจกลับคืนสู่เมือง เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้นักศึกษาและประชาชนที่เห็นด้วยกับแนวทางของฝ่ายที่เป็นปรปักษ์กับรัฐบาลเกิดความสับสน หรือที่เรียกกันว่าเป็นยุคแห่ง "วิกฤตศรัทธา" เหตุการณ์และความสับสนทางความคิดดังกล่าว ผู้แต่งได้บันทึกไว้ในบทหรือยกรองจำนวนมากจนกล่าวได้ว่าเป็นเนื้อหาร่วมยุคทีเดียว

นฤมิตร ประพันธ์ และสมใจ สมคิด ได้เสนอภาพแห่งความสับสนของผู้ที่หลบหนีเข้าป่าไว้ดังนี้

---

¹ลลิต ธีรเวคิน. "บทสรุป : ระบบการเมืองไทยปัจจุบันและอนาคต," โครงการหนังสือสยามรัฐ 40. : 126-132; 28 พฤษภาคม 2533.

‘หกเอ๋ยหกตุลาห้าปีแล้ว
เจ้าพระยาศุภฤกษ์ตามความ
ที่ขลุ่ยสุ่มนคราฉนวน
หลายร่างเย็นยับกับหัตถ์คง
ป่าที่เคยหักพังยังสับสน
บอกไม่พบสังขารในป่านี้
บ้างก็ยังหัยคั่นในความคิด
ถือมั่นทางนั้นเป็นมรรคา

‘มุกสังข์ตัวลาย
นักปฎิวัติเรรวน
ทฤษฎีกำหนด
สับสนในหนทาง

มุกสังข์ตัวดำ
เงียบเหงาอ้างว้างกลางไพร
ตากน้ำค้างอาบฝน
นักปฎิวัติจะมา

มุกสังข์เทอ
จะกินค้ำเด็กน้อย
หิวจนหน้าบูด
นักปฎิวัติขี้แย

ทุกย่านแฉกก็ยังตั้งคำถาม
วิญญูณยังถูกหยาบไม่เปลี่ยนแปลง
ประกาศสู้กร้าวและกล้าแกร่ง
คนเริ่มกลางแฉกทฤษฎี
เมื่อหลายคนที่ป่าหลบหน้าหนี
จะชูธงอีกกี่ปีก้อปรา
ทำภัยเสี่ยงชีวิตอยู่ในป่า
ต่างสู้เสี่ยงแสวงหาพิสูจน์ธรรม¹
ร้องเสียงห้วนห้วน
สับสนในหนทาง
มีวมคจนหมองหมาง
ไม่ร่างซางในหัวใจ
ปฏิบัติวิกรรมอยู่คนไกล
ลมหนาวโลมไล่ไม่สร้างชา
เหน็บหนาวค้องทนทุกเวลา
พร้อมทฤษฎีนับร้อย
ร้องคังห้อยห้อย
ที่คอยร้องขี้แย
อยากคุคนแม่
รำร้องหิวนม²

¹ นฤมิตร ประพันธ์. "คำร้องทุกข์แก่พิราบนคราฉนวน," สยามใหม่. 3(79) :

63; 17 ตุลาคม 2524.

² สมใจ สมคิด. "มุกสังข์," ถนนหนังสือ. 5(4) : 62; ตุลาคม 2530.

และจากการดำเนินกลยุทธ์ขยายทางการเมืองที่ตลาดแหลมคมของรัฐบาลใน การที่จะประสานความเข้าใจอันดีให้เกิดขึ้น แม้ว่าจะเป็นระยะเวลาอันยาวนานถึง 6 ปีก็ตาม แต่ก็น่าภาคภูมิใจในสิ่งที่เกิดขึ้น คือ

"พิราบขาวของชาวไทยในวันนี้
เห็นรวีโรจน์รุ่งรุ่งทอสาย
สัญลักษณ์สันติภาพทาบประกาย
นิมิตหมาย 'คนไทยเข้าใจกัน'"¹

1.4 ปลุกสำนึกประชาธิปไตย โดยอาศัยเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 เพื่อให้ได้ อำนาจอธิปไตยกลับคืนมาเป็นของประชาชน และช่วยกันต่อสู้อำนาจเผด็จการทั้งหลายให้พ้นไป พิมพ์ ประพาย และยงค์ วจีจันทร์ ได้บอกย้ำความรู้สึกนี้ว่า

"วันนั้นถึงวันนี้
สิบกว่าปีที่เปลี่ยนไป
ก็ศพลสลายไซ้
จะมีสันเพียงธูลี"²

"ทุกครั้งที่ตั้งใจเดือนตุลา
ฉันเก็บปูเมฆมาดักหอยเป็นผ้าขาว
เช็ดน้ำตาให้กับอดีต

¹ชูเกียรติ วรรณสุทร. "นกพิราบขาว," สู่นาคศ. 1(51) : 40 ; 28 กุมภาพันธ์ - 6 มีนาคม 2525.

²พิมพ์ ประพาย. "ศรัทธาอาฆาได้," สู่นาคศ. 6(292) : 17; 8-14 ตุลาคม

แหวววาวของน้ำค้าง
 จันหว่านไปในท้องทุ่ง
 แห้งนกสีเหลือง

แสงตะวัน
 จันเก็บมันไว้ในวาจา
 ยามสวคภาวนา
 ก็จะบังเกิดเป็นแสงสว่าง

การเดินทาง
 จันเดินไปตามถนนราชดำเนิน
 ไม่มีที่สิ้นสุด"¹

นอกจากนี้ผู้แต่งบทหรือกรอกลายคนยังได้ปลุกสำนึกเรื่องประชาธิปไตยให้
 ประชาชนทั้งหลายได้ดำเนินรอยตามวีรชน ดังนี้

"เสียงลือพร้อมสายลมที่พรมทนาย	ลมรัฐประหารเหิมหัวอย่างอาจหาญ
รดถัง, เคลื่อนทัพชัยมาร	เสียงปืนจะแตกผ่านหัวลานคิน
บนถนนจะบดโดด้วยเหล็กส้อม	คมมีดปืนจะจ่อให้ดับสิ้น
คอกไม้ประดับลานเปื้อนมลทิน	น้ำตาไหลรินลงอาบกาย
ประวัติศาสตร์หม่นกลับมาบรรจบ	หัวทบท, ความเหือกด้วยเลือดสาย
อำนาจแห่งเผด็จการคือมารร้าย	ที่เราจะเรียงรายต่อต้านมัน" ²

¹ ยังกี วจีจันทร์. "ภาพพจน์อันงดงาม," สยามใหม่. 1(50) : 56; 28 ตุลาคม 2525.

² ฟอน ฝ่ายาง. "คนคือยาหลับไหล จงตื่นเถิดเอ๋ย," สื่อนาคศ. 2(104) : 55; 6-12

"นกน้อยผู้รักเสรี
 หลีกหนีด้วยใจไหวหวั่น
 เหยี่ยวยังตามทาล่าพัน
 นกเห็นอัคคีอันน่าเอ็นดู
 กอวยวันฟ้าอันสีทอง
 แล้วร้องรวมพลต่อสู้
 ร่ายรำกำจัดศัตรู
 'ตายเถอะ...ผู้กดขี่พา...'¹

"แต่ลานหินเป็นดินได้ในวันนี้	เบื้องเพราะมีวันวานที่ผ่านผัน
กล้าแหงนยอดทอศกกายได้ฝ่าฟัน	แผ้วถางทางสร้างสรรค์อุทิศตน
ไม่อาจเลื่อนฝักกลบหรือลบล้าง	ประวัติศาสตร์ถูกสร้างจากเลือดชั้น
จะวันหน้าวันนี้ โอ้...วีรชน	จักสถิตยในกมลตลอดไป
ใบไม้...ทิ้งร่วงก่อนลมหนาว	สีแสดกรังกรกราวชวนหวาดไหว
ฤดูกาลจะผานผันอย่างหวั่นใจ	ชีวิตใหม่จะแหงนยอดพรนง"²

อนึ่ง การดำเนินรอยตามวีรชนนั้น จิตร ภูมิศักดิ์ ได้รับยกย่องว่าเป็น
 แบบฉบับของนักต่อสู้อย่างแท้จริง

"เอา 'จิตร' เป็นจิตใจ

หนักควงวิญญูณเดียว

.....

.....

¹สาธิตา เกาะสมุข. "รวันเสรี," สยามนิกร. 3(130) : 47; 24 ธันวาคม 2522.

²คอกหญ้า. "ฤดูกาล," สุ่อเนกค. 1(32) : 42; 18-24 ตุลาคม 2524.

จิตร ภูมิศักดิ์ :	แท่นก้อนกบฏวิจิตรจากล้า
"ระยะทางคดสิ้นฝืนคืบมา	กาลเวลาคดสิ้นจิตวิญญาณ"
ไม่มีด้อยร้อยห่อหุ้มเทียบถึง	มีแต่ความคิดซึ่งหึงสอประสาน
ไม่มีคำล้ำวรรคชั้นสักการ	มีแต่ถือปณิธานโดยแท้จริง
สิ้นในกาพย์กลอนโคลงจรรโลงฉันท	ไม่สิ้นความเชื่อมั่นทุกทุกสิ่ง
สิ้นในอศิรวาทยกพาดพิง	ไม่สิ้นในความนิ่งโศกาลัย
ไม่มี จิตร : ใจยังมี จิตร :	ช่วยฝ่าพิศพาทางอันกว้างใหญ่
ประกายแสงแห่งเรามีเท่าใด	ขอเปล่งให้แก่เพชร จิตร : เมื่อดงาม
แม้ถือเกิดใจกายมาภายหลัง	ขอวาทไว้ว่ายังจักฝ่าข้าม
เข้าสานมือร้อยลุ่มสังคมาพราม	คามรอยต่อต่อรอยคามร้อยความคิด" ¹

จะเห็นว่าแม้เหตุการณ์ในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 จะผ่านมาแล้วหลายปี แต่เหตุการณ์นั้นยังอยู่ในความทรงจำของประชาชนอยู่เสมอ

2. แสดงแนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตย

ผู้แต่งได้แสดงเจตนารมณ์อันแน่วแน่ที่จะสืบทอดอุดมการณ์ทางการเมืองของวีรชนในการต่อต้านเผด็จการทุกรูปแบบ ตัวอย่างเช่น

"ธงรบโบกไสว	ชูธงไทเพื่อหยัคน
ธรรมจะล้มครืน	เป็นเศษเสี้ยวแห่งรัฐ
ธรรมะย่อมทรงเพริศ	บรรเจิดแสงสุริย์ศรี

¹กมทวน กันธู. "แค่ดาวที่พราวเพชร," ถนนหนังสือ. 4(11) : 48-49;

สว่างไสวทั่วธานี	อาบไอนุ่นแก่ชาวชน
เราเกลียดเผด็จการ	จะต่อต้านทุกแห่งหน
ทหารก็ถือคน	ไม่ระย่อต่อกรมัน" ¹

แม้ว่าการได้สิทธิเสรีภาพจะต้องเสียเลือกเนื่อไปสักเท่าไรก็ตาม วาณิช จรุงกิจอนันต์ และ "ไม้ป่า" ได้ยืนยันว่าเราจะต้องเป็นผู้สร้างประวัติศาสตร์ไว้ให้ลูกหลานในอนาคต และจรรโลง ประชาธิปไตยไว้ตลอดไป เพราะสิ่งที่ได้มานั้นมาจากประชาชนนั่นเอง.

"เสรีภาพอันค้นหา	จะมีได้มาโดยการขอ
แม้แ้วมพิลั่งแข็งขลังพอ	เราจะต่อสู้ให้ไ้ได้มา
จารึกประวัติศาสตร์เสียใหม่	ให้กับลูกหลานกาลข้างหน้า
อย่าให้เขาค้องเคบโคมมา	เพื่อจะไว้ธรรมาเหมือนอย่างเรา" ²

ประชาธิปไตย ประชาธิปไตย
 ใครให้ ... ใครถามหา
 ใครเป็นผู้ก่อตั้งขึ้นมา
 ไซ้...ปวงประชาหรือเปล่า"³

---

¹ ฟอน ผัวฟาง. "คนคือย่าหลับไหล จงตื่น เด็ดเอเย," สู่นาคต. 2(104) : 55; 6-12 มีนาคม 2526.

² วาณิช จรุงกิจอนันต์. "เพื่อประชาธิปไตย," สยามนิกร. 2(69) : 47; 6 กุมภาพันธ์ 2522.

³ ไม้ป่า (นามแฝง). "ประชาธิปไตย," ฟ้าเมืองทอง. 12(133) : 125; พฤษภาคม 2530.

นอกจากนี้พร้อยกรอง เรื่อง สันติภาพ/สันติภาพ/สันติภาพ ของอชันตะ เรื่อง จักรवालลีคำ ของสมภาร พรหมทา เรื่องสันติภาพ??? ของคำลออ วลีอุไร ได้เสนอแนวคิด ว่าอุดมการณ์ร่วมของมวลมนุษยามีคุณค่าอย่างอเนกอนันต์ ทุก ๆ คนจะต้องช่วยกันสรรค์สร้าง ไขว่คว้ามาด้วยตนเอง มิใช่รอให้ผู้หนึ่งผู้ใดหยิบยื่นให้ และในความเป็นจริงนั้นสันติภาพเป็นเพียง ภาพแห่งมายาเท่านั้น

"ยุคมีคห่วมกับพื้นหล้า

ปวงประชาจึงสำนักอย่าสับสน

สันติภาพต้องไขว่คว้ามาด้วยตน

ถารอให้เบื่องบนประทามมา"¹

"ในนามของสรรพสิ่ง	สันติภาพใหญ่ยิ่งกว่าสิ่งไหน
ในนามความเป็นไป	สันติภาพคือผู้ให้ไม่สร้างชา
แต่ในนามของความจริง	สันติภาพล้มกลิ้งไม่เป็นท่า
สันติภาพก็คือภาพแห่งมายา	สันติภาพเพียงวาทะเท่านั้นเอง" ²

การได้สิทธิเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตย และการให้สันติภาพเกิดขึ้นนั้น เป็น สิ่งที่ยากยิ่ง เป็นหน้าที่ของทุก ๆ คนจะต้องสร้าง ต้องต่อสู้กับอำนาจมืดทั้งหลาย ผู้แต่งมีความ เห็นว่าเมื่อได้สิ่งที่เป็นความปรารถนาพร้อมกันมาแล้ว ก็จะต้องสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นใน สังคม อย่าใช้สิทธิเสรีภาพที่ได้มานั้นเพื่อประโยชน์ของกลุ่มหรือพวกพ้องเป็นอันขาด ดังพร้อยกรอง ที่ว่า

¹สมภาร พรหมทา. "จักรवालลีคำ," ปจายรายสาร. 8(4) : 82; สิงหาคม - กันยายน 2524.

²คำลออ วลีอุไร. "สันติภาพ???", วิทยาจารย์. 85(11) : 26; ธันวาคม 2530.

"กฎหมายเป็นธรรม
 เข้าข้างมันพวกมันเอง
 ช่วยกคุกอีกเพลง
 ช่วยละเลงกุงมกิน
 สักวันกุงมก
 จากคินหลดความหวันเกรง
 โคนล่างพวกนักเลง
 ที่ข่มเหงประชาชน"¹

3. สะท้อนบรรยากาศทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2522 - 2530

หลังจากที่ความผันผวนทางการเมืองผ่านไปแล้ว จากปี 2522, 2526 และ 2529
 บรรยากาศทางการเมืองค่อนข้างราบรื่นพอสมควร รัฐบาลที่มีนายกรัฐมนตรีซึ่งไม่ได้มาจากการ
เลือกตั้ง ชื่อ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ สามารถบริหารประเทศไปได้ แม้ว่ามีความวิตกกังวล
อยู่บ้าง แต่ก็นับว่ามีความผันแปรไปในทางที่ดี ดีกว่าในช่วงที่ผ่านมา บรรยากาศแห่งความเป็น
 ประชาธิปไตยสดใส ประชาชนมีสิทธิในการแสดงออก และมีเสรีภาพสูงขึ้น มีการยุบสภา เพื่อ
เลือกตั้งใหม่ การปฏิวัติก็ค่อย ๆ หดหายไป ทหารยังมีบทบาทในวงการเมือง กองทัพบกนุรัฐบาล
ให้เป็นปีกแผ่นมั่นคงขึ้น บางช่วงทหารได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งรัฐบาลด้วยซ้ำไป เป็นผลให้
 ความหวาดกลัว ความหวาดระแวง ทหารจะใช้อำนาจปฏิวัติยังมีอยู่ ทั้งนี้เพราะสถานการณ์ทาง
 การเมืองมีความไม่แน่นอน และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เช่น

¹ คนไท (นามแฝง). "หวัง?", สยามนิกร. 3(139) : 47; 23 กุมภาพันธ์

"สองห้าสองเจ็ดเทียม	โทคหิง
ฝนตกขี้หมูทิ้ง	หลังค้อง
โศคต่อชั่วแตกอิง	อาเพศ
ฟ้าแลบแปลบแปลบร้อง	เร่งให้รักประหาร" ¹

"รดเกราะ...เพอ	รดเกราะเข้าบ้าน
รดเกราะไม้ซีกร้าน	วิ่งผ่านกลางคึก
หวิวหวิวปังปัง	ยิงคังใจนิก
วิ่งจรมบ่ลิก	รู้สึกแล้ว...เหื่อ...รดเกราะ

ทหาร...เพอ	ทหารหังบ้าน
ทหารทำงาน	ไปเป็นย่านกลางคึก
ในมือถือปืน	ใครฝ่าฝืนเป็นรู้สึก
ต้องทำคามเขานิก	รู้สึกแล้ว...เหื่อ...ชาบ้าน" ²

"เมื่อรักจะเรียนอิสระ	พันธะยอมปลดหมคได้
เมื่อผูกประชาธิปไตย	ก็ต้องให้ปกครองกันเอง
อย่าอ้างหน้าที่มีอำนาจ	ใส่บุทกระทึบบาทข่มเหง
นักเลงอย่าพาลรำนักเลง	สวมเครื่องแบบเบ่งบัคสี่ชาย
หรือกลัวเก้าอี้จะถูกแย่ง	หรือกลัวตำแหน่งจะตกหาย
กลัวพรรคเป็นพวงดวงจะกลาย	อายุเขาไม่มาเชือกกลัวขี่ข้า

¹คมทวน กันธู. "ทนาย," ฟ้าเมืองทอง. 9(108) : 125; มีนาคม 2528.

²อุบ พันจันทร์. "บทเห่กล่อมจากบ้านป่า," สยามนิกร. 3(118) : 47; 1

เกิดมามีแค่สองมือ

ถือไม่ถือก็ตายวันยังค่ำ

จะตายให้ทนกันหรือทนจำ

อยู่ที่ผลกรรมตัวทำเอง"¹

นอกจากนี้ผู้แต่งยังสะท้อนภาพการแต่งตั้งนายทหารชั้นผู้ใหญ่ว่าไม่เป็นไปตามสภาพที่ควรจะเป็น และมักจะแต่งตั้งเพื่อรักษาเสถียรภาพของรัฐบาลเท่านั้น

"ใบที่สิบยังรับวังยังรำลือ

เหมือนแหงหายหายชื่อหวังเลขเซง

จะออกหัวออกหางออกห้อยโหน

จะออก (กระ) จอกหรือออกโจรออกคนแจ้ง

จะจู้จี้จ้อจจจจจยังวังเวง

ไม่ตรงเพลงตามโศสมโศธญาณ"²

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ก็คือ การเลือกตั้งเริ่มใช้เงินหาเสียงรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ นับตั้งแต่ปี 2529 เป็นต้นมา และเมื่อผู้สมัครได้รับเลือกจากประชาชนเข้ามานั่งในสภาแล้วต่างก็หวังเก้าอี้หรือตำแหน่งทางการเมืองด้วยกันทั้งสิ้น

"เริ่มแสวงแย่งเก้าอี้กันมีฉาว

ใครมือยาวสาวไว้ได้ศักดิ์ศรี

พวกมือสั้นรวมก๊วนกันชวนตี

หวังเป็นเสนาบดีเก้าอี้ทอง"³

¹คมเลนซ์. "เพลงขุนศึกสำนวนกรุงแตก," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 6(1786) : 19; 23-29 มกราคม 2526.

²ไพบูลย์ วงษ์เทศ. "เชื้อมขึ้นอกศาลเจ้า," ฟ้าเมืองทอง. 12(137) : 61; กันยายน 2530.

³ปกรณ เนตรเชาวลิต. "ละครหนีโรง," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 28(378) : 22; 29 พฤศจิกายน 2530.

"ที่ไหนได้ 347 เสียง

ก็กล้าเพียงปราศรัยไปคลกคลก

พอเข้าสภาคว้านจังก-ฮู้ยจังก-

วังประจบเหงื่อชก 'คนหน้าเดิม'"¹

และเมื่อได้ตำแหน่งทางการเมืองแล้วก็เป็นช่องทางให้มีโอกาสทุจริตคอร์รัปชันเพื่อผลประโยชน์ของตนเองและบริวารเป็นประการสำคัญ หากได้คำนึงถึงประชาชนผู้ยากไร้ไม่

"เล่นบทคอร์รัปชันกันสนุก

พัดกันคลุกฝุ่นกระจาย ไล่หัวหน้า

ผลประโยชน์แย่งยึดเต็มอัตรา

ชาวประชาทุกซอกอะไรเข้าไม่รู้"²

"คอมเมอเซียลลิสต์

ฉลากเอา

คอมมิชชันจัน

ฉ้อค่วาน

คอมมาร์กซ์คอมเทมา

คอมม่อน

คอมแบตชันบ้าน

บค เรือน"³

---

¹ชาวบ้านชื่อนายจุน. "รับขวัญคนหน้าเดิม," สู่นาคศ. 6(283) : 53; 5-11 สิงหาคม 2529.

²ปกรณ เนตรเชาวลิต. "ละครหน้าโรง," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 28(378) : 22; 29 พฤศจิกายน 2530.

³คมทวน กันธนู. "ฟายมือและชื่อลัทธิ," สู่นาคศ. 4(182) : 53; 30 สิงหาคม - 5 กันยายน 2527.

นอกจากนี้ยังสะท้อนภาพการดำเนินนโยบายทางการเมืองระหว่างประเทศของ
รัฐบาลซึ่งผูกติดกับสหรัฐอเมริกาเกินไป และยังแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างฝ่ายรัฐบาล
กับฝ่ายค้าน ดังนี้

"ผาสยามไว้แทบเท้า	อเมริกัน
เอฬืสบกคกลาง	ใส่มวย
คอลลาร์ท่วมหัวง	และจ้ง
หลงป่าดอกเบ๊ยค้วย	กลิ้งป่าสารเลว" ¹

"ศรีสิทธิ์สุทธิดุภย์ เป็กนาสุกสคไส รัตนโกสินทร์ไกรเจ็จจำ เจ้าหล้าจักรีภูมิทร์
คู่ฟ้าดินสถาปนา ทวาศศวรรษบรรจบ วนเวียนครบศักราช ทุกข์ราษฎรระบ่เหียน เลี่ยน-
หลวงดอนบม้หมค ทแกลัวทศหัวทัก ทหารฮักกักข่มบาล รัฐประหารท่อนเ้วน สับสนเด็นคั้น-
พันพสุธา มิจฉาชีพสำแดงฤทธิ์ อามิสชาติแผลงเคช เกลศกลั้วเหล้าท่านหัว เมามัวละเลิงไพร
คัสกรไม้เกรงขาม ญวนลูลกลามกลืนขอม ลาวยอมสยบเป็นข้า แพรหน้าออกทางสยาม แหก-
กุกคามหนไต้ คอมบ่อนไล่ทนเหนือ เหลือกรุงเทพสร้างเรือง แต่งแค้นเมืองเตรียมฉลอง
สองร้อยปีสักครั้ง หนึ่งรา"²

"ศรของกูก็มีฤทธิ์มิใช่เล็ก	กลับมาแพ้เทเล็กซ์เก็กซิมหลาย
แถมยังถูกโรยัลตีค้แทบตาย	จนหมดลายอัปราชูคจาบัลย์
ครั้นเอาความขึ้นฟ้องพระอัยกา	ท้าวมาลีวราชรังสรรค์

¹ อังคาร กัลยาณพงศ์. "ผาสยามไว้กับใคร," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 8(2822) : 37; 24 พฤศจิกายน 2528.

² สีสวาท. "ร่ายรัตนโกสินทร์สองร้อยปี," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 5(1509) : 33; 18-24 เมษายน 2525.

ก็ซื้อความคลุกเคล้าเข้ากับมัน   น้อยหรือนั้นเห็นซี้ดีกว่าทวาร
 พอกันทีหัวมาลัยยกาเจ้า   หลานซี้เข้าคั่นไล่หลานกลับบ้าน
 คราวนี้แหละหลานจะไปเป็นฝ่ายค้าน   ถล่มให้รัฐบาลแหลกลงกิน"¹

"เพื่อนายโรงรูปหล่อยืนคอเอียง
 เบื่อสำเนียงเชิญครูท่านผู้เฒ่า
 รำมาจนผมหงอกสีคอกเลา
 มัวปรีดีเปรมเปลืองเปล่าไม่เปลี่ยนแปลง
 ล่องเรือเก่าเติมกลืนโตกลืนกล้า
 เพียงชายฝั่งเจ้าพระยาหัวใจแหว่ง
 กลัวเรือจะล่มก่อนลมแรง
 เพราะลมปากขัดแย้งพวกผีพาย"²

4. เสียดสีนักการเมือง

4.1 เสียดสีการหาเสียงของนักการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เงินซื้อเสียง
 และการให้กำนันสัญญาต่าง ๆ ก่อนการเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนเลือกตนเข้าไปเป็นสมาชิกสภา
 ผู้แทนราษฎร ตัวอย่างเช่น

"แย่งกันเอาเงินทองมาทุ่ม
 เพื่อสืบทอดคะแนนเสียง

¹ คณะจมน้ำข่มทองแฉม. "ศรีโศกนาฏกรรม ชุติชนตอนลงจากบัลย์," มติชนฉบับ
สุดสัปดาห์. 4(1120) : 21; 22-28 มีนาคม 2524.

² สมคิด นวลเปียน. "โนรา (เจ้าเก่า)," บ้านไม่รู้อยู่. 3(2) : 65; มีนาคม
 2530.

เขานั่น เพียงเป็นประชาชน
ไผ่คือคน เขาต้องเลือก"¹

"นั่นเห็นไหมถนนใหญ่ในไพรเดือน
นั่นคือเขื่อนตรงโค้งแม่น้ำนั้น
โน่นน่ะทางระบายน้ำกับพันพัน
จากเขื่อนกระจายกันสู่ท้องนา
ค่อไปข้าวเขียวไม่ต้องขาย
รายได้จะเต็มหน่วยกันถ้วนหน้า
ที่ใครหลุมจะไถพื้นเอาคืนมา
แต่ต้องกาบาทลงที่ตรงนี้-แน่ะ ๆ"²

4.2 เสียดสีการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภาฯ กล่าวคือเมื่อ
ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนแล้วควรกระทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานภาพ
ฐานะตำแหน่งใดก็ตาม มิใช่หวังเข้ามาอภิเษกหาผลประโยชน์ใส่ตน ดังตัวอย่างเช่น

ประชุมทั้งปี	ไม่มีพักผ่อน (เช้า)
ชาวบ้านเดือดร้อน	ทำไมไม่เห็น
นั่งหลับแช่เย็น	อยู่ในสภา...ทะเลลา...

¹ประคิษฐ์ ชุมที. "สาละวันเลือกตั้ง (101)," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 4(1226) :
21; 5-11 กรกฎาคม 2524.

²"พจมาน," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 4(1275) : 20; 23-30 สิงหาคม 2524.

เอาแล้วเหวย

เอาแล้วว้า

รับแล้วเหวย

อ้าว...รับแล้วว้า

ยกมือหนึ่งที่

ท้าว สีละว้า...ตะลาลา..."¹

"มาเป็นปากเสียงเยี่ยง ส.ส.

อย่าเอียงคอเอียงข้างไปทางไหน

ประชาชนทุกซ์เหวยเพราะเกทภัย

พ้ออย่าลืมทกลับโหลอย่าใจดำ

หากพ้อเลวจัญไรให้เขาหมิ่น

รู้แต่กินแน่หนอพ้ออ้อมหน้า

ปล่อยพวกเราทनावเทบิเจ้าประจำ

ใจจะซ้ำเพราะคันเสือกเลือกพ้อมา"²

ดังนี้

นอกจากนี้ผู้แต่งยังสะท้อนพฤติกรรมของ ส.ส. บางคน ซึ่งประพฤติกรรมไม่เหมาะสม

"เป็นผู้แทนไป

จะดังได้ถาณา

ผิดบ้างถูกบ้าง

ต้องเป็นคนช่างคำ

เล่นละครที่เด็ด

กว่าแท้จประชา

ลงมติไม่ฟัง

ทางข้างหลังดีกว่า ... ตะละล้า

ขอแก้รัฐธรรมนูญ

สมบูรณ์มาตรา

เรียบเบอร์แบ่งเขต

หัวประเทศเข้าท่า

รวมเขตหนึ่งเบอร์

ผลอผลอญได้มา

แบ่งเขตผ่านกพลัด

แจกธนบัตรดีกว่า ... ตะละล้า

¹มอบ หัวทึง. "ผู้แทนกลองยาว," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 6(1870) : 18; 17-23 เมษายน 2526.

²บัวหลวง (นามแฝง). "นายศรี สุขวัญ," สยามใหม่. 2(78) : 56; 13 พฤษภาคม 2526.

ยืนยัตติคัตวณ	บ้านปวนรัฐสภา
ขับ ส.ส. แกะคำ	พุดฉิมพรมชัวชา
เถียงกันคุคือค	จนเส้นเลือดคคกชา
ผลลัพท์ที่ได้	ก้นาลายท่อมสภา ... ทะละล้า" ¹

"อีกกลุ่มเกาะแขนขาหัวหน้าแน่น
 คอยชูแผ่นป้ายชเลียร์เสียหราชู
 คำรณอย่าตะคองนายของกู
 ท่านต้องอยู่คู่เก้าอี้ยังยืน"²

พุดฉิมพรมของ ส.ส. คังกล่าวนี้ทำให้ประชาชนเกิดความเบื่อหน่ายในขณะที่พลเอก
 เปรม ติณสูลานนท์ กลับมี "ภาพลักษณ์" ที่ได้รับการยอมรับจากคนไทยเกือบทั่วประเทศ ทำให้เกิด
 การประจบสอพลอ อันถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่เลวร้ายอย่างหนึ่งในระบบการเมือง
 ไทยในช่วงนี้ ผู้แต่งหลายคนได้เสียดสีเรื่องนี้ไว้เป็นจำนวนมาก เช่น

"มิฉะนั้นใครใดไหนจะกล้า
 รับอาสาเป็นนายกฯ ไม่ตกเก้าอี้
 ขอป่าเปรมเกษมสันต์เกิดวันนี้
 รับหน้าที่นายกฯ อย่าดีกกะใจ"³

---

¹ชัยมุสิก เขมานนท์. "เพลงกลองยาวรัฐสภา...", สยามใหม่. 1(40) : 56;
 21 สิงหาคม 2525.

²ปกรณ เนตรเชาวลิต. "ละครหน้าโรง," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 28(378) : 22;
 29 พฤศจิกายน 2530.

³ชาวบ้านชื่อนายฉุน. "รับขวัญคนหน้าเค็ม," สู่นาคศ. 6(283) : 53; 5-11
 สิงหาคม 2529.

พฤติกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ไพฑูรย์ ธัญญา ได้ตั้งบทกวีเตือนสติ
 นักการเมืองไว้ว่า เมื่อได้ตำแหน่งที่สูงขึ้นแล้ว อย่าได้ลืมประชาชนที่ยากจนเป็นอันขาด ซึ่งอาจ
 ถือได้ว่าเป็น "บทสรุป" ของความกึกของผู้แต่งร้อยกรองในช่วงนี้คือ

"เมื่อได้ขึ้นสู่วิภาชีนบำพาม	อย่ามองข้ามประชาชนบนถนน
อย่าหลงใหลได้ปลื้มจนลืมน	และลืมนยากแค้นของแผ่นดิน
เป็นเจ้าจอมหม่อมเลี้ยงเสด็จแก้ว	ควรแล้วซื่อสัตย์เป็นนิจสิน
บัลลังก์นี้ใช่ของขวัญอันหล่นริน	มาจากถิ่นสรวงสวรรค์แต่อันใด" ¹

4.3 เสียสละกลุ่มธุรกิจการเมือง นักธุรกิจส่วนหนึ่งได้พยายามเข้ามาเป็น
 นักการเมือง ทั้งนี้เพื่อหาช่องทางให้บริษัทของตนสามารถดำเนินกิจการได้อย่างราบรื่น สามารถ
 ทำกำไรได้อย่างมหาศาล หรือมิฉะนั้นก็เพื่อปูพื้นฐานในการแสวงหาอำนาจ เห็นได้จากคณะรัฐมนตรี
 สมัยพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ มีรัฐมนตรีเป็นนักธุรกิจหลายคน ประกอบธุรกิจขายเหล้า
 ขายข้าว โรงงานทอผ้า และนายธนาคาร ดังที่มีผู้สะท้อนภาพดังกล่าวไว้ว่า

"พ่อค้าเหล้าขายเหล้าฉาวไม่หยอก
 ส่งเข้าออกจำหน่ายได้แคล่วคล่อง
 ขายน้าขาค้อคลมรวบสมปอง
 ขายข้าวชาคทุนกองกรรมชาวนา"²

¹ไพฑูรย์ ธัญญา. "เพลงยาวถึงรัฐมนตรี," สยามใหม่. 2(81) : 56-57; 3
 มิถุนายน 2526.

²ปกรณ เนตรเชาวลิต. "ละครหนีโรง," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 28(378) :
 22; 29 พฤศจิกายน 2530.

"สิ่งหนึ่งมี "ไผ"	แค้นกลายแค้นขวา
กุมโรงหอผ้า	อ้อข้าใหญ่โต
สิ่งหนึ่งอ้วนพี	มีชื่อเจนจักษ์
สัญญาฉบับ "รัศ" "	ชี้ชักทำโก
สิ่งหนึ่งเงินหนา	มีธนาคารใหญ่
ความคึกฉับไว	ใช้เงินฉาวโฉ่" ¹

จากการที่มีบทหรือกรอกรองสะท้อนพฤติกรรมในด้านลบของนักการเมืองดังกล่าวแล้ว
ผู้แต่งท่านหนึ่งได้สรุปกลุ่มนักการเมืองไว้ดังนี้

"นักการเมืองมีสองพวก
พวกหนึ่งสัศว์เคร่งฉาน
ตนเองก่อนคนอื่นที่หลัง
อีกพวกคือโพธิสัตว์
ที่หลังตนคนอื่นก่อน"²

จากการวิเคราะห์เนื้อหาทางด้านการเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2522-2530 ดังได้กล่าวมาแล้ว
แล้วนี้ จะเห็นได้ว่าผู้แต่งได้สะท้อนภาพเหตุการณ์เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 เพื่อเป็นการเฝ้า
เตือนให้ประชาชนระลึกถึงภาพเหตุการณ์อันเป็นประวัติศาสตร์ และให้สืบทอดเจตนารมณ์ของ
วีรชนในอันที่จะต่อต้านระบอบเผด็จการให้สูญสลาย ไม่ว่าจะเป็นเผด็จการทางทหารหรือพลเรือน

---

¹ชาตรี ธีรวุฒิ. "แหม...สิงโตเขื่องไผ่," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 4(1078) :
21; 8-14 กุมภาพันธ์ 2524.

²นรินทร์สร รักษนโพธิ์. "จุคยืน," บ้านไม่รัโรย. 3(2) : 59; มีนาคม
2530.

ผู้แต่งหลายคนได้ปลุกจิตสำนึกในเรื่อง สิทธิ เสรีภาพ ในระบอบประชาธิปไตย ทั้งยังเสียดสี นักการเมืองทั้งหลายผู้ไม่รู้หน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร และได้สะท้อนภาพของนักธุรกิจการเมือง ที่เข้ามาเล่นการเมืองเพียงเพื่อแสวงหาผลประโยชน์

ด้านเศรษฐกิจ

ปี พ.ศ. 2522 เศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่ในภาวะที่เรียกว่าหัวเลี้ยวหัวต่อ คือมี ทั้งด้านดีและด้านที่น่าเป็นห่วง ในด้านดีคือการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม ขยายตัวมากอย่างเห็น ได้ชัด ไทยสามารถส่งสินค้าออกได้มากเป็นประวัติการณ์เกิน 100,000 ล้านบาท ส่วนในด้านที่ น่าเป็นห่วงคือ ปัญหาการขาดดุลการค้า เพราะมูลค่าสินค้าเข้าสูงมากถึง 140,000 ล้านบาท และปัญหาเงินเฟ้อเพิ่มในอัตราค่อนข้างสูงประมาณร้อยละ 10.5 ในด้านการผลิตส่วนรวมได้ เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 6.8 ต่ำกว่าในปี 2521 ที่ผ่านมา ซึ่งเพิ่มสูงถึงร้อยละ 12 แต่ใกล้เคียง กับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ซึ่งกำหนดไว้ ร้อยละ 7 สาขการผลิตโดยทั่วไปเพิ่มขึ้น ยกเว้นสาขาการเกษตรซึ่งลดลงจากปี 2521 ประมาณ 0.6 เนื่องจากได้เกิดภาวะฝนแล้ง และทั้งช่วงในระหว่างเดือนสิงหาคมและกันยายน อันเป็น เหตุให้ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ๆ เช่น มันสำปะหลัง ปอ และอ้อย ลดลง

ในด้านสินค้าออกนั้น มูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 24 โดยคาดว่าเมื่อสิ้นปี 2522 จะ ส่งออกได้ถึง 103,000 ล้านบาท สินค้าออกที่ทำรายได้สูงได้แก่ ยาง ข้าวโพด ทุบ กุ้งสด สิ่งทอ อัญมณี และแผงวงจรไฟฟ้า ส่วนสินค้าเข้าในปี 2522 คาดว่าจะมีมูลค่าถึง 140,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2521 ประมาณร้อยละ 29 สาเหตุเนื่องจากมูลค่าน้ำมัน สินค้ากึ่งวัตถุดิบ สำเร็จ วัตถุดิบ และสินค้าประเภททุนสูงขึ้น เป็นเหตุให้ประเทศไทยขาดดุลการค้าสูงมากถึง 37,000 ล้านบาท และสูงกว่ายอดขาดดุลในปี 2521 ซึ่งขาดดุล 25,800 ล้านบาทเท่านั้น การ ขาดดุลการค้าจึงเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 43 ส่วนดุลการชำระเงินจะขาดดุลประมาณ 11,000 ล้านบาท ลดลงเพียงเล็กน้อย จากปี 2521 ซึ่งขาดดุล 13,298 ล้านบาท นอกจากนั้นภาวะ เงินเฟ้อยังคงเป็นปัญหาใหญ่ที่ประเทศไทยจะต้องเผชิญอยู่ต่อไป ซึ่งคาดว่าเมื่อสิ้นเดือนธันวาคม 2522 ราคาสินค้าโดยเฉลี่ยจะสูงขึ้นร้อยละ 10.5 สูงกว่าปี 2521 ซึ่งระดับราคาเพิ่มขึ้นเพียง

ร้อยละ 7.9 สำเหตุสำคัญเนื่องจากราคาน้ำมันสูงขึ้น และทำให้ดัชนีราคาสินค้าในหมวดยานพาหนะ และการขนส่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 19.3 หมวดเครื่องนุ่งห่มเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.4 หมวดอาหารและ เครื่องดื่มเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.2 ตามลำดับ

ส่วนภาวะเงินตึงตัวคงเป็นปัญหารุนแรง ซึ่งจะพิจารณาได้จากสัดส่วนของเงินให้กู้ต่อ จำนวนเงินฝากในระยะ 9 เดือนแรกของปี 2522 สูงขึ้นจากร้อยละ 100.1 เมื่อสิ้นปี 2521 เป็นร้อยละ 106.7 เมื่อสิ้นเดือนมิถุนายน และเป็นร้อยละ 110.3 เมื่อสิ้นเดือนกันยายน 2522 ทั้งนี้มีสาเหตุเนื่องจากเงินฝากในระยะดังกล่าวเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 5.3 ต่ำกว่าในระยะเดียวกัน ของปี 2521 ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.8 ในขณะที่ความต้องการสินเชื่อเพื่อการลงทุนในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 16.1 ในการนี้รัฐบาลได้หาทางแก้ไขปัญหาลดเงินตึงตัวด้วยการเพิ่มอัตราดอกเบี้ย เงินฝากให้สูง เป็นการจูงใจให้ประชาชนนำเงินมาฝากธนาคารมากขึ้น รวมทั้งการยกเว้นภาษีเงินกู้ จากต่างประเทศ และการปล่อยเงินจากธนาคารแห่งประเทศไทยไปยังธนาคารพาณิชย์ โดยวิธี รับช่วงซื้อลดตั๋วเงิน และรับซื้อพันธบัตรรัฐบาลคืน เพื่อปล่อยเงินให้เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจให้มากขึ้น

ปัญหาทางเศรษฐกิจและปัญหาทางการเมืองที่มีผลกระทบต่อรัฐบาลมากที่สุด คือ การ ประกาศขึ้นราคาน้ำมันเป็นครั้งที่ 3 ในสมัยรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันท์ การขึ้นราคา น้ำมันในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2523 ทำให้เกิดปฏิกิริยาทางการเมืองตามมาตั้งแต่ด้านประชาชน นักศึกษา และนักการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมตัวกันต่อต้านคัดค้าน จนในที่สุดพลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันท์ จำต้องประกาศลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในรัฐสภา ในวันที่ 1 มีนาคม 2523

ปี พ.ศ. 2525-2529 ในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 5 เป็นช่วงซึ่งเศรษฐกิจของโลกกำลัง ตกต่ำ แต่ปัญหาจากการใช้จ่ายเกินตัวในช่วงแผน 4 ทำให้รัฐบาลไทยสามารถปรับตัวได้สอดคล้อง กับสถานการณ์ โดยการกำหนดมาตรการทางการคลังที่รัดกุม และใช้มาตรการทางการเงินใหม่เพื่อ แก้ไขปัญหาการระเหิน มีการชะลอโครงการซึ่งใช้ทุนมากหลายโครงการ เพื่อรักษาเสถียรภาพทาง การเงินของประเทศและสนับสนุนแผนงานซึ่งใช้ทุนน้อย เช่น แผนงานการแก้ไขปัญหาคาความยากจน ในชนบท ผลจากการใช้มาตรการลดการก่อหนี้ต่างประเทศ รวมทั้งการลดลงของราคาน้ำมันและ การปรับค่าเงินตราสกุลสำคัญ ๆ โดยในเดือนพฤศจิกายน 2527 ทางการลดค่าเงินบาทอีกร้อยละ

14.8 อัตราแลกเปลี่ยนเพิ่มขึ้นจาก 20.52 บาท/ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ใน พ.ศ. 2523 เป็น 23.69 บาท/ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ใน พ.ศ. 2527 ภาคเอกชนก็ได้พยายามปรับปรุงการดำเนินงานโดยมีการปรับปรุงอัตราส่วนทรัพย์สิน-หนี้สินของกิจการต่าง ๆ ดังจะเห็นได้ว่าธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ รมั้กระวังมากขึ้นในการให้สินเชื่อ เศรษฐกิจไทยในช่วงนี้ยังขยายตัวในอัตราร้อยละ 4.9 หรือประมาณ 2 เท่า ของอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจโลกแผนที่ 5 เป็นการผสมผสานระหว่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจไทยในช่วงภาคอุตสาหกรรมกับเกษตรกรรมโดยเน้นอุตสาหกรรมหนักมากขึ้น¹

จากภาวะการดังกล่าวส่งผลกระทบต่อประชาชนในด้านต่าง ๆ ซึ่งผู้แต่งได้เสนอไว้ในบทร้อยกรองช่วง พ.ศ. 2522-2530 ดังนี้

1. แสดงสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไป

บทร้อยกรอง เรื่อง คำานเมืองไทยในวันนี้ ของ ละอองชล เรื่อง "ดูใครจะเห็นหนาว" ของพิมพ์ ประพาย และ เรื่อง ร้อน ของประเสริฐ จันคำ ได้เสนอภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเศรษฐกิจของโลกกำลังอยู่ในภาวะขบขมเป็นอย่างมาก ดังนี้

"เรื่องปากท้องเศรษฐกิจอย่าคิดมาก   หัวทั้งโลกตกยากกันยกใหญ่
ข้าวของแพงพื้ทำบ่นทำไม   อย่าซื้อใช้ซื้อกินก็สิ้นความ"²

"เศรษฐกิจกำลังขบขม

กลักรระงม

ผลผลิตไร้ตลาดราคา"³

¹ศิริโสภาคย์ บุรพาเดชะ. "คำานานธุรกิจไทย 4 ทศวรรษของธุรกิจและอุตสาหกรรมไทย," โครงการหนังสือสยามรัฐ 40. 23 มิถุนายน 2533. หน้า 20.

²ละอองชล. "คำานานเมืองไทยในวันนี้," สยามใหม่. 1(35) : 56-57; 17 กรกฎาคม 2525.

³พิมพ์ ประพาย. "ดูใครจะเห็นหนาว," สื่อนาคต. 6(291) : 53; 1-7 ตุลาคม 2529.

เป็นเรื่องที่น่าทุเรศพอรู้ไหม
ก็ยังคงเป็นหนี้เป็นหนี้กับเขาได้"¹

เด็กเกิดออกมาไม่รู้ประสาประสี

นอกจากนี้ประเทศของเรายังเสียเปรียบทางด้านบุคลากรค้า ดังนี้

"ชาคกุลประเทศค้า	หน้าชม
กว่าหมื่นล้านน้ำกลว	ปนปี
น้ำหอมสั่งมาจาก	เพียงกลืน
ร่วมหกร้อยล้านชี่	ขึ้นทรวง" ²

1.2 สินค้ามีราคาแพง และมีการขึ้นราคาสาธารณูปโภคทั้งหลาย ซึ่งเป็นผลทำให้
ประชาชนเดือดร้อนเป็นอย่างมาก ตัวอย่างเช่น

"ชาวนาเหอ...	ยิ่งซิดยิ่งเพียยิ่งเพียวยิ่งแห้ง
ข้าวกะยาหมากกะแพง	ชาวเมืองมันแกลังรังแกเรา
ของทุกสิ่งมันขึ้นราคา	แค่ข้าวในนามันอับเฉา
ชาวเมืองมันแกลังรังแกเรา	น้ำบุกเผายู้งฉางเสียกลางเมืองเหอ..." ³

---

¹ราม ลิขิต. "อีนชวถึงพ่อเปรม," สยามใหม่. 1(30) : 57; 12 มิถุนายน 2525.

²นายโรจน์ ศรีสุโร. "กำสรคศรีโรจน์," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 5(1718) : 24; 14-20 พฤษภาคม 2525.

³รัตนธาดา แก้วพรหม. "แค้นใจ," มาตุภูมิ. 6(836) : 34; 4 กรกฎาคม 2522.

๐ โหยหวนี่หน้า-น้ำตาแห้ง เพราะข้าวของ-มันแพง นี่กระไร แต่ก็ต้อง-
ทนอยู่-สู้กับมัน จนกว่าจะ-ถึงวัน หนไม่ไหว หนจนถึงจุด-สุดที่จะทน เกิดมาเป็นคน
มันต้องทนได้ หนดูความกล้าหาญ ของรัฐบาลคนชื่อ ว่าจะมี-ฝีมือ อยู่ระดับใด
ตอนนี้เห็น-ออกฉ้อฉล วิ่งวอน-พ่อค้า ขอความเมตตา ให้แก่คนไทย โปรดชะงัก-ราคา
สินค้าไว้ก่อน อย่าเพิ่งคว่น-รีบร้อน ตั้งราคาใหม่ โปรดเห็นแก่-คนยาก มีมาก-
เหลือประมาณ มีกว่าสิบล้าน ท่านชานไซ พ่อค้าส่วนมาก ตกปากรับคำ หนารื่น-
ชื่นฉ่ำ ว่าเห็นใจ...

ซา... เอ้าซา... ชะฉาดซา... หน้อยแม่...

๐ พ่อค้าส่วนมาก ตกปากรับคำ หนารื่นชื่นฉ่ำ ว่าเห็นใจ แต่พอหลังจากนั้น
เกือบจะทันที พ่อค้าคนก็เขาก็ไม่ได้ ขอขึ้นราคา-นมชั้นหวาน ที่เพิ่งขึ้น-ไปไม่นาน เมื่อไวไว
ขอขึ้นอีกกระป๋อง-ละสองสลึง เล่นเอาตก-ตะลึง-กันทั่วไป ฝ่ายขุนซิเมนต์-พอเห็นทาง
เพื่อนก็ขอ-ขึ้นบ้าง มิได้ช่วยใจ ทั้งนมทั้งซิเมนต์ เหมือนเล่นละคร เสียแรงป่าอ่อนวอน
แพนจะตาย..."¹

นอกจากนี้หรือยกเรื่อง เรื่อง สุขใจใจใหม่ ของแสงเทียน เรื่อง "ลาออก
เสียเถิด" ของมาบ หัวทึง และเรื่อง อีแซวศรีประจันต์ ของเจนภพ จบกระบวนวรรณ
ได้เสนอการขึ้นราคาของสาธารณูปโภคไว้ ซึ่งทำให้ประชาชนเดือดร้อนกันทั่วไป ดังนี้

"หนึ่งน้ำมันขึ้นราคา

สองแก๊สกะขึ้นตามไป

¹ งามวางจน. "กว่าตัวจะสูงงาก็ไหม้," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 4(1385) : 21;
13-20 ธันวาคม 2524.

สามไฟฟ้าไม่ไยใคร
 สี่รถไฟขึ้นตามมา
 ประปาเอาด้วยคน
 รถเมล์บ่นทนไม่ไหว
 ไปรษณีย์ขึ้นตามไป
 ล้วนสนใจเรื่องราคา"¹

"เรื่องราคารถไฟแม่ก็ยังไม่
 เพียงแค่หกสลึงก็แทบไม่ถึงปลายทาง
 เห็นใจกันบ้างนะแม่ยอดयाใจ
 แม่เพิ่มราคาขึ้นเป็นแปดสลึง
 กราวนี้แหละแพงทั้งคงจะต้องบรรลีย์"²

"เก็บทำไมเป็นกิโลกรัมไม่กิโลกรัม
 ถ้าจะให้แจ้งเบ่งต้องเก็บเป็นป้า
 ป้ายเดียวหนึ่งบาทสองป้ายก็สองบาท
 สิบป้ายก็สิบบาทพาดกันเข้าไป"³

---

¹แสงเทียน. "สุขใจปีใหม่," สุนทรภู่. 1(42) : 41; 27 มกราคม 2524 -
 2 ธันวาคม 2525.

²มาบ หัวทิง. "ลาออกเสียเด็ก," สยามใหม่. 1(54) : 56; 26 พฤศจิกายน
 2525.

³เจนภพ จบกระบวนวรรณ. "อื้อชาวศรีประจันต์," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 4(113) :
 21; 15-21 มีนาคม 2524.

1.3 ความอดอยากยากจนของประชาชน ตัวอย่างเช่น

"ข้าพเจ้าแต่โศรกเศร้า
 ข้าพเจ้าของเราทุกชีเชญ
 ข้าพเจ้าจนยากลำบาก
 ข้าพเจ้ามองเห็นความมีคณ"¹

"ตะวันโค้งเกือบครึ่งฟ้า
 ถึงเมื่อยล้าไม่ลาหนี
 ข้าวเข้ายังไม่มี
 เพราะน้องพี่แสนยากจน
 นักเบาเราสู้
 แต่เขาหลอให้ชักสน
 โยกย้ายเหลือทน
 ข้าวคนจนไร้ราคา"²

"ร้อน ร้อน ร้อน ยังนอนอยู่ไม่รู้สีก
 นึก นึก นึก นอนนึกอยู่ไม่รู้หาย
 ร้อน ร้อน ร้อน และร้อนอยู่ไม่รู้คลาย
 หน่าย หน่าย หน่าย เบื่อหน่ายในความจน

---

¹ นารัฐ รุ่งฉวี. "ฉันจะไม่เหงาอีกแล้ว," มาตุภูมิ. 6(962) : 19; 7 ธันวาคม 2522.

² เทพวชิษฐ์ (นามแฝง). "เสียงเรียกจากชายทุ่ง," มาตุภูมิ. 6(722) : 37; 21 กุมภาพันธ์ 2522.

จน จน จน หนร้อนจนตัวดำ
 ทำ ทำ ทำ ทำงานอยู่ทั่วทุกหน
 หวัง หวัง หวัง ได้เงินเหลือจากเจือจน
 ผล ผล ผล ก็จนเจียนตัวตาย
 คาย คาย คาย ยังไม่ไผ่ผืนถึง
 จิ้ง จิ้ง จิ้ง คั่นรนหวังจนหาย
 สูง สูง สูง คึกสูงยอมปิ่นปาย
 คาย คาย คาย สุดท้ายคายนกคึกตาย"¹

1.4 หนี้สินของประชาชน แม้ประชาชนจะคร่ำครวญทำงานตั้งแต่เช้าจรดค่ำ
 ก็ตาม แต่หนี้สินกลับทวีมากขึ้น ดังตัวอย่างเช่น

"เหลียวมาดูอาณาประชาราษฎร์	เหนื่อยส่ายตัวแทบชากันคำรุ่ง
แต่หนี้สินกลับประดังกันรังรุ้ง	ความเฟื่องฟูเป็นเพียงผ่นก่อนวันตาย" ²

และเมื่อประชาชนเป็นหนี้สิน ผลที่ตามมาก็คือดอกเบี้ย

"0 ดอกเอ๋ย-เจ้าดอกเบี้ย	บานแบ่งบนทน
แห่งแล้งโยคอกดวง	แบ่งบานเต็มคัน
คอกสะแบงบานร่วง	โรยราเต็มทุ่ง
เบี้ยคอกบานท่วมพัน	ท่วมไร่ก็ล้นนา" ³

¹เชียง วิชชา. "คั่นรน," ฟ้าเมืองทอง. 11(126) : 48; ตุลาคม 2529.

²ละอองชล. "ตำนานเมืองไทยในวันนี้," สยามใหม่. 1(35) : 56; 17

กรกฎาคม 2525.

³สมคิด สิงสง. "ห่วงหาอาทร (2)," สยามใหม่. 1(17) : 56; 13 มีนาคม

2524.

ประชาชนคงไม่ได้ฝันเฟื่องเอง คงเป็นตัวผู้แต่งเองที่พูดถึงสิ่งที่เป็นไปได้สำหรับ
ชนผู้ทุกข์ยากด้วยน้ำเสียงประชด

"ชาวนาฝันว่าสิ้นหน้าเกี้ยว
ข้าวเกี่ยวนเคียวขายได้ตั้งหลายแสน
ชีวิตสุขเกินหวังเลิกพึ่งคน
หันมาเปิดเทปแทนฟังเสียงทูล
ขอทานฝันว่าแบ่งกั๊กหาร้อย
จะหล่นลอยลงขันสังกะสี
ธนบัตรหลายหลากมากมายมี
เต็มกระป๋องเป่าราวเข้าวิน
ประชาชนทุกชั้นรุมฝันว่า
จะกินอยู่หรูหราหาสุขสิ้น
วันละสามสี่มื้อจ่ายซื้อกิน
อร่อยสิ้นเบ็ดโกที่ในจาน"¹

ผู้แต่งได้แสดงให้เห็นวิธีแก้ปัญหาของประชาชนว่ามี 2 ทางคือ

1) การเล่นการพนัน ประชาชนมุ่งเข้าไปเสี่ยงโชคเล่นการพนันเพื่อหวังรวย
ได้ง่าย แต่สิ่งเหล่านี้กลับเป็นการมอมเมาประชาชนให้หลงผิด และยากจนลงไปอีก

"ยิ่งจนยิ่งยับสิ้น	ความหวัง
ทวยรัฐทวยเถื่อนหลวง	แย่งแพ้
มวยม้าบ่อนพนันหัง	ทุกท่า
มอมประชาเกล้าแก่	เก่งเกิน" ²

¹สมเกียรติ สุขโข. "ฝัน," โลกหนังสือ. 6(6) : 81; มีนาคม 2526.

²นายโรจน์ ศรีสุโร. "คำสรศศรีโรจน์," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 5(1718) :

"โสภณห้วยเดือนที่เลื่อนกลาด   บ่อนปลาโก๋หมายมาคอย่างมั่งมัน
 สนามมวยม้าแข่งแหล่งพนัน   จับดาบชันห้าห้าให้บรรลัย
 แด่หลงเหลือเชื้อซากสลากกินแบ่ง   ไว้เป็นแหล่งเสียงโศกเพื่อโลกใหม่
 ใช้มอมเมาสิ่งสู่แก่ผู้ใด   หากออกเพื่อรับใช้ประชาชน"¹

2) การฆ่าตัวตาย

"เอายาพิษใส่ขวดนมผสมให้ลูก
 เพื่อหนีทุกข์ที่เกินทนเหมือนโดนแกล้ง
 ส่วนนางนั้นกลืนคิมยาฆ่าแมลง
 หนีโลกอันแห้งแล้งอย่างสลด
 ศพแม่ลูกสามคนบนพื้นฟาก
 เกิดจากความอคอยากระชากผลาญ
 ค้ำยเขาถูกทิ้งทอดตลอดกาล
 รัฐบาลไม่นำพาประชาชน"²

2. วิจารณ์การแก้ไขปัญหเศรษฐกิจของรัฐบาล

2.1 การประกันราคาข้าว ผู้แต่งเห็นว่าวิธีนี้ไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาได้

"เรื่องราคาข้าว	รัฐพร่ำค่าเข้า	ราคาประกัน
จะให้ชาวนา	ได้ล้มหูกา	ฉ้อปากออกกัน
ราคาประกัน	ราคาประกัน	ราคาประกัน
เกี่ยวสามพันเจ็ด	หักลบเบ็ดเสร็จ	โยเหลือสามพัน" ³

¹ละอองชล. "ตำนานเมืองไทยในวันนี้," สยามใหม่. 1(35) : 56; 17 กรกฎาคม 2525.

²บุญ ระโนด. "จนตรอก," สยามใหม่. 1(49) : 49; 20 มีนาคม 2524.

³กานท์นิรนาม. "มารวมตัวกัน," สยามใหม่. 1(22) : 56; 17 เมษายน 2525.

2.2 วิจารณ์การกำหนดนโยบายให้คนประหยัค ส่งเสริมให้มีความนิยมไทย โดยใช้ของไทย แต่ก็ไร้ผล ดังนี้

"ชะตาแขวนผูกห้อย	ปากเหว
ประหยัคคือนโยบาย	พรั้าเพื่อ
คืนคุมหักเคี้ยวเหลว	ปฏิบัติ
ลัทธิไทยพุ่งเพื่อ	หันเพื่อน" ¹

2.3 การส่งเสริมการลงทุน ประเทศไทยมีทรัพยากรอยู่มาก รัฐบาลได้สนับสนุนให้ชาวต่างชาติเข้ามาลงทุน และยังจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่ก็ยังไม่ทำให้ประชาชนอยู่ดีกินดีขึ้น ดังตัวอย่างเช่น

"เมืองไทยนี้คื	ในน้ำมีปลา
ในนามีข้าว	ปลาว่ายไปมา
ข้าวปลาของเรา	ไม่ต้องโศกเศร้า
แม้ไม่พอกิน	
เรามีแร่ธาตุ	ในอากาศในดิน
เหลือกินเหลือใช้	ท้องทะเลไทย
เทพอุ้มสมให้	ลองชุกลงไป
มากมายพรรณนี้" ²	

---

¹นายโรจน์ ศรีสุโร. "กำสรดศรีโรจน์," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 5(1718) : 23; 14-20 พฤศจิกายน 2525.

²"เมืองไทยนี้คื ตอนทรัพยากรในดินสินในน้ำ," สยามนิกร. 2(69) : "ไม่มีเลขหน้า"; 16 มกราคม 2522.

"๐ โครงการพัฒนาถิ่นล้าน	เสกแต่งปั้นหมาย
กันก็คสองหัวภู	ก่อเป็นชะเลล้ำ
อัครมหาเชื่อน	ท่อมคินท่อมปา ปวงแฮ
อพยพหลบภัยน้ำ	หลากลั่นชลหารา" ¹

จากผลการวิเคราะห์ทรัพยากรช่วง พ.ศ. 2522-2530 ในด้านเศรษฐกิจ ผู้แต่ง
 ทรัพยากรองได้สะท้อนปัญหาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาสินค้ามีราคาแพง ทั้งนี้เป็นผล
 กระทบมาจากวิกฤติการณ์น้ำมัน กล่าวคือ ราคาน้ำมันทั่วโลกได้สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงส่งผล
 กระทบต่อภาวะการกำหนดราคาสินค้าต่าง ๆ ที่จะต้องเชยิบราคาสูงขึ้นไปด้วย นอกจากนี้ปัญหา
 ความยากจนของประชาชนในประเทศยังมีอยู่มาก ทำให้เกิดปัญหาต่อเนื่องคือ ประชาชนยากจน
 ต้องสร้างหนี้สิน และแม้ว่าในปี พ.ศ. 2524 ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการพหุลุมกู้ย
 ธรรมชาติในอ่าวไทยและบนบก รวมทั้งบ่อน้ำมันดิบในภาคเหนือ และแม้ว่ารัฐบาลจะช่วยประกัน
 ราคาพืชผล ส่งเสริมให้มีการลงทุน การประกอบกิจการแล้วก็ตาม แต่ก็มิได้ช่วยแก้ไขปัญหาคความ
 เศรษฐกิจของประชาชนให้หมดไปได้ ทางออกของประชาชนก็คือหันกลับไปพึ่งอบายมุข

ด้านการศึกษา

การศึกษาับว่ามีมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง
 เศรษฐกิจ และสังคม สำหรับการเสนอข้อมูลการศึกษาในบทกวีช่วง พ.ศ. 2522-2530 ผู้วิจัย
 พบว่ามีอยู่จำนวนน้อย แต่ก็พอจะจำแนกได้เป็น 2 ประเด็น คือ กล่าวถึงนโยบายทางการศึกษา และ
 สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในวงการการศึกษา เช่น ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู นักเรียน อาคารสถานที่ ค่าธรรมเนียม
 และระบบเส้นสาย

¹สมคิด สิงสง. "ห้วงหาอาหาร (3)," สยามใหม่. 1(18) : 57; 20 มีนาคม

1. นโยบายทางการศึกษา ผู้แต่งเสนอเรื่องนี้ไว้น้อย เท่าที่มีอยู่เป็นเรื่องการศึกษา
นอกระบบ ซึ่งผู้แต่งเห็นว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนที่พลาดหวังจากในระบบได้เข้ามาศึกษา
หาความรู้โดยไม่จำกัดอายุ และยังสามารถศึกษาในระดับสูงขึ้นไปจนถึงชั้นปริญญา ดังตัวอย่างเช่น

"แต่... อย่างไรก็ตามไม่จำกัดหรือคัดออก

การศึกษานอกโรงเรียนเพียรไม่เพิน

วิชาชีพสามัญทุกชั้นเชิง 184

สมัครเรียนได้ไม่อายุใคร

เกิน... อายุเป็นตัวเลขใช้เสกปั้น

ความสำคัญคือความรู้คู่ไหว

ได้อ่านเป็นคึกเป็นเด่นเหลือใจ

ทั้งนักใช้งานช่างทุกอย่างมี

เรียน... กันได้ทุกคนทุกหนแห่ง

ไม่ต้องแย่งใกล้ไกลได้ทุกที่

ทุกระดับชั้นชั้นปริญญาตรี

สมคำนี้ "ไม่มีใครแก่เกินเรียน"¹

พร. กิษฐสุวรรณ ได้ปลุกปลอบใจคนหนุ่มสาวให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเพื่อออกไป
รับใช้สังคม ดังนี้

	"๑ เร็วเข้าเร่งเรียน	ฟังคิดพูดเขียน	ค้นคว้าหาอ่าน
สิ่งใดไปรู้	ถามครูอาจารย์	มิช้ามิงาน	ฉลาดปราดเปรียว

¹ว.บ้านนา. "ไม่มีใครแก่เกินเรียน," วิทยาคาร. 82(12) : 65; ธันวาคม

๑	จูงช่วยสังคม	ที่ขึ้นที่ชม	ปัญหาเป็นเกลียว
คนยากคนจน	ทุกข์ทันทังเหี่ยว	ใบหน้าซีดเขียว	ระโหยโรยแรง" ¹

ความจริงแล้วนโยบายทางการศึกษาของชาติมีอยู่มากมาย แต่ผู้แต่งเลือกเสนอเป็นบางประเด็น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประการแรกผู้แต่งส่วนใหญ่ให้ความสนใจก่อนนโยบายการศึกษาน้อย แต่มุ่งเสนอเนื้อหาด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เป็นหลัก ประการที่สองผู้แต่งยังไม่เข้าใจนโยบายการศึกษาดีพอหรือมีข้อมูลน้อย ประการที่สามผู้แต่งมุ่งเสนอปัญหาที่ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรม และประการสุดท้ายวารสาร นิตยสาร ที่ตีพิมพ์งานด้านการศึกษามีจำนวนน้อย ส่วนใหญ่จะเน้นด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เป็นหลัก

2. สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในวงการศึกษា ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับครูและนักเรียน ดังนี้

2.1 ครู

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวครูมีมากมาย เช่น ความขัดสนยากจน พฤติกรรมของครูในด้านต่าง ๆ ดังตัวอย่าง

“ปากเบ็ดเอาปลา
 น้านองตากล้า
 ขอบใจฝนฟ้า
 ที่ยังเมตตา
 หวังได้ข้าวปลา
 ประสาครูชวานา”²

¹ทร กิษฐสุวรรณ. "เยาว์ บทกวีนี้ให้เธอ," สุนาภค. 3(151) : 53; 29 มกราคม - 4 กุมภาพันธ์ 2527.

²ประเสริฐ จันคำ. "กฐนา," ฟ้าเมืองทอง. 10(115) : 52; ตุลาคม 2528.

การแต่งกายเป็นปัญหามากสำหรับครูสตรี วิโรจน์ ทรงวาจา ได้สะท้อนให้เห็นถึงการแต่งกายของครูไว้ว่า

"เธอใส่เสื้อบาง

เปิดอกกว้าง และข้างหลัง

กระโปรงสั้นจัง

ไม่ระวังบางครั้งเห็นกางเกงใน

.....

มือเธอจับซอกเสื้อยืนหน้ากระดาน

ทำคางหวานเห็นแล้วป่วนชวนสนเพ่

เธอมาสอนหรือว่ามาเล่นลิเก

ปากเธอหาจนบิเคเบ้ด้วยอะไร

ถูกใครค่อยชอบคางจึงเขียวฟิค

เสื้อยืคเสื้อในไม่มีหรือไฉน"¹

ในกรณีที่ครูยากจน ครูก็ยังต่อสู้กับภาพลักษณ์ที่คนมองครู ดังนี้

"เขาว่าครูใช้จ่ายมาก

ชอบลากศิษย์ไปชมขึ้น

เที่ยวคึกเที่ยวคั่นก่อนคืน

ชอบตื่นแพ่ชั้นคันตาม

เล่นแชร์เล่นหอยรวยเลข

ชอบเสกชอบเป่าหนักหนา

เข้าเย็นเล่นแต่สุรา

เฮฮาร่วมวงไพบูลย์

---

¹วิโรจน์ ทรงวาจา. "เธอคือผู้นำ," ครูปริทัศน์. 6(4) : 94; เมษายน 2524.

มีหนี้มากล้นคนหนี้
 ครูคือคือคร้อนหล่อนเอ๋ย
 อย่าตอกอย่าย้านักเลย
 คุณเอ๋ยครูดี... มีเหมือนกัน"¹

2.2 นักเรียน

ผู้แต่งได้กล่าวว่านักเรียนในชนบทนั้นอยู่ในครอบครัวที่ยากจนเป็นส่วนใหญ่
 ทำให้นักเรียนต้องช่วยผู้ปกครองทำงานบ้าน ทำนา ทำอาหาร คุแลน้อง ๆ หรือบางกรณีก็ไม่มี
 อุปกรณ์การเรียน ตัวอย่างเช่น

"ฉบับที่ 2

กูคะ... ทองอ่อนกะอยากมาโสังเขียน
 มาอ่านมาเขียนกับหมู่เด็กน้อย
 แต่งงานบ้าน งานนา บ่มีไผชอย
 หนูจึงต้องคอยชอยแม่เขีคงาน
 (ลงชื่อ) ก.ญ.ทองอ่อน

ฉบับที่ 3

แต่ผม... บุญหลายบ่มามือนี้
 เพราะผมบ่มี หนังสือสืออ่าน
 สมุดดินสอ กะบ่มีถือกัน
 แล้วทั้งวันสิมาเขียนจั่งไค?
 (ลงชื่อ) ก.ช.บุญหลาย"²

¹สุธรรม ทองสุก. "แก๊ข้าว," ครูปริทัศน์. 10 : 7; มีนาคม 2528.

²วรรณ ศรีศักดิ์. "จดหมายเปิดผนึก...ถึงครู," ครูปริทัศน์. 5(3) : 34-35;

2.3 ปัญหาเรื่องอาคารสถานที่

ผู้แต่งเสนอภาพโรงเรียนบางแห่งที่ทรุดโทรมเกินกว่าจะเป็นโรงเรียนผู้มีหน้าที่รับผิดชอบจึงควรหันมาเอาใจใส่ช่วยจัดสรรงบประมาณสำหรับพัฒนาปรับปรุงอาคารเรียนให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะเป็นโรงเรียนได้ดังนี้

"โรงเรียนผมร่อแร่เหมือนแพแตก
หลังคาแตกหลังคาเทียนเรียนไม่ไหว
แคคเปรี๊ยะส่องกบาลลูกหลานไทย
จนเหงื่อหยดรดไหลนองแผ่นดิน
.....
ไม่เคยมีศึกษาฯ โทจะไปเยี่ยม
ลูกศิษย์ผมตัวเกรียมเป็นซี่ซี่
ขอกำลังใจครูเพิ่มเสริมอัตรา
แต่ไม่มีครุมาเลยสักคน"¹

2.4 ปัญหาค่านิยม "ปริญญานิยม" และระบบเส้นสาย

สังคมไทยยังให้ค่า "ปริญญานิยม" ถือว่าเป็นใบเบิกทางสำคัญที่ช่วยให้ก้าวไปสู่การได้ทำงานที่ดี แต่บางครั้งปริญญายังเกี่ยวก็ไม่ช่วยให้ทำงานทำได้ง่าย ยังต้องมีระบบเส้นสายหรือสมัครพรรคพวกคอยให้ความช่วยเหลืออีกต่างหาก ตัวอย่างเช่น

"วัตถุดิบ : คนหนุ่มสาว ผู้ร่ำร้อน
ถูกบ้อน-เข้าโรงงาน อันยิ่งใหญ่

¹ เจนภ จงกระบวนวรรณ. "จดหมายจากครู," วิทยาคาร. 82(10) : 48;

เพื่อผลิต "สินค้าคน" สู่อุตสาหกรรม
มีกระดาด หนึ่งใบ บอกราคา"¹

แต่กระนั้นความต้องการของตลาดแรงงานมีค่อนข้างจำกัด ทำให้เกิดการ
แข่งขันกันเพื่อมีงานทำ และหลายคนต้องอยู่ในสภาพตกงาน ปัญหานี้เป็นผลสืบเนื่องอย่างหนึ่งของ
ระบบการศึกษา ผู้แต่งได้สะท้อนไว้ดังนี้

"กรวยทราย ...
โยกย้ายยักท่า
วันที่รับปริญญา
ใบหน้าเบิกบาน
โก้เหลือใส่เสื้อครู
ยิ้มแย้มแก้มยิ้มน้ำหวาน
ไฝผ่นถึงวันยาวนาน
ได้ตำแหน่งงานดี
เพื่อนหอบคอกไม้มาให้
พร้อมคำอวยชัยสุขศรี
โชคคี่ชนชั้นปริญญาตรี
พรุ่งนี้คงมีงานทำ
กลับบ้าน ...
ออกหางานเค้นย่ำ
ทุกที่มีคนประจำ

---

¹ประภาพรพฤษย์ จิตกาธาน. "โรงงานการศึกษา," วิทยาคาร. 83(1) : 69;

ค้นหาเช้า-ค่ำไม่มี

1. ตำแหน่ง... 2. ...ชั้นแข่งกันเต็มที

3. ต้องการเพียงสี่

4. สมัครงวนนี้ห้าพัน

กรวยกราย...

กระสับกระส่ายเล็กน้อย

สำหรับชนชั้นสามัญ

บุญเขานั่นคงไม่มี"¹

เมื่ออยู่ในสภาพคนตกงาน หลายชีวิตต้องประสบความผิดหวังอย่างมาก

ไพฑูรย์ รัตญา ได้สะท้อนความรู้สึกระหว่างแม่กับลูก ความรู้สึกของเพื่อนบ้านในชุมชนเดียวกันไว้ดังนี้

"สองตาแม่ที่จ้องสองตาลูก	คือสองความหันเหและท่วงหา
ดอกโสนบานแล้วที่ริมนา	แต่ความหวังโรยรา-สองใจนั้น
พุ่มนี้เหมือนมีมัจจุรียืน	ปรีติญาที่แขวนไว้ริมผ้านั้น
และพุ่มนี้คนที่บางจะโงะกัน	ว่าลูกยายศรีประจันมันตกงาน" ²

ผู้แต่งยังได้เสนอความคิดว่าการที่จะได้งานทำหรือไม่นั้น มิได้ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ ปรีติญา หรือโชคชะตา แต่อยู่ที่การใช้ระบบเส้นสายกันอยู่อันเป็นระบบที่ฝังรากลึกอยู่ในสังคมไทยมาช้านาน ดังที่ มาย หวัง ได้เสนอไว้ดังนี้

¹สำรวม ศุภร์. "ปรีติญา," กุรปรีทศน์. 6(8) : 53; สิงหาคม 2524.

²ไพฑูรย์ รัตญา. "มือที่ว่างเปล่า," บ้านไม้รั้ว. 1(10) : 93; พฤศจิกายน

"จบการศึกษาแล้วป็นี่

ได้ปริญญาตรีเป็นเครื่องหมาย

ปริญญาที่เรียนไว้เลี้ยงควาย

เพราะไม่มีเส้นสาย... ลูกนายมี..."¹

ผลจากการวิเคราะห์หรือกรอกรองช่วง พ.ศ. 2522 - 2530 ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษานั้นผู้วิจัยพบว่ามีข้อมูลน้อย แต่ผู้แต่งได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในวงการศึกษาได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพการศึกษาในชนบทกันดาร ซึ่งมีตัวแปรหลาย ๆ อย่างที่ไม่เอื้ออำนวยต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเท่าที่ควร เช่น ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของผู้ปกครองนักเรียนและครู ทำให้ทุก ๆ ฝ่ายต้องค้นคว้าเพื่อช่วยเหลือตัวเองให้รอดพ้นจากความยากจนเสียก่อน นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านอาคารสถานที่ ซึ่งขาดการเหลียวแลจากผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย รวมไปถึงปัญหาที่แก้ไม่ได้มาทุกยุคสมัยนั่นคือ บัณฑิตตกงาน การมีใบปริญญาบัตรจึงดูจะมีใช้สิ่งรับรองได้ว่าจะมีงานทำ ระบบเส้นสายต่างหากที่มีอิทธิพลในการช่วยให้ได้งานทำ

ด้านสังคม

คนไทยส่วนใหญ่เป็นชาวชนบท ซึ่งประกอบอาชีพทำไร่ไถนา ในปี พ.ศ. 2522 คนไทยทั้งสิ้นมีจำนวน 45 ล้านคน อาศัยอยู่ในหมู่บ้านต่าง ๆ ในชนบทถึง 33 ล้านคน นับว่าเป็นประชากรส่วนมากของประเทศ ผลผลิตทางการเกษตรของคนชนบทเหล่านี้คิดเป็นร้อยละ 26.4 ของผลผลิตที่ประเทศผลิตได้ทั้งสิ้น คนที่อยู่ในชนบทจึงเป็นกำลังผลิตที่สำคัญที่สุดของประเทศชาติ แต่การที่จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ไร่นาถูกเปลี่ยนสภาพเป็นที่อยู่อาศัย และการขยายตัวทางอุตสาหกรรม ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหลายด้าน การเกษตรกรรมต้องพึ่งวิทยาศาสตร์และ

---

¹มอบ หัวทิง. "ไม่มีเส้นไม่มีสาย...ลูกนายมี," สุวนาคต. 2(54) : 40;
21-27 มีนาคม 2525.

เทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น แต่ราคาขายต่ำ ทำให้กสิกรบางรายต้องทิ้งไร่นาเข้ามาขายแรงงานในตัวเมือง แรงงานที่เพิ่มขึ้น แต่ปริมาณของงานลดลงทำให้เกิดปัญหาการว่างงาน อันเป็นผลให้เกิดอาชญากรรม มิจฉาชีพ โจรผู้ร้ายชุกชุม สภาพสังคมในช่วงปี พ.ศ. 2522-2530 จึงมีแต่ปัญหารอบด้านคงได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้แต่งได้สะท้อนปัญหาทางด้านสังคมในพหุอรรถกรองไว้ดังนี้

1. แสดงความคิดเห็นต่อสังคมโดยส่วนรวม

การโก่งกินทุจริตรูปชั้น ย่อมมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติอย่างยิ่ง ดังตัวอย่างเช่น

คนจะเก่ง	เก่งเพราะพาล	สันดานชั่ว
คนจะกล้า	กล้าเพราะตัว	เป็นหัวหลน
คนจะรวย	รวยเพราะชอบ	กอบโกงคน
คนจะใหญ่	ใหญ่เพราะตน	อิทธิพลมี" ¹

"คอร์ปชั่นมะเร็งร้ายทำลายชาติ

ให้หันมาไม่ก้าวหน้าพาล้างล้าง

จงช่วยกันปกป้องจ้องระวัง

ประจักษ์ดังตำรวจเข้มงวดโจร"²

ส่วนปัญหาประจำวัน คือ

"วันนี้ ...

วันที่หญิงไทยขายดี

¹สมหมาย สารวงศ์. "โลกหมุนกลับ," ฟ้าเมืองทอง. 8(94) : 94; มกราคม 2527.

²ยงยศ แยมทวง. "คอร์ปชั่น," คุรุปริทัศน์. 10 : 7; กุมภาพันธ์ 2528.

วันที่กะหร่อช่องโหว่เศรษฐกิจ
 วันที่นักคิดฆ่าตัวตาย
 วันที่นักสู้สูญหาย
 วันที่ความตายราคาถูก
 วันที่กระดูกคนจนขายได้
 วันที่ความป่วยไข้คือราคา
 วันที่คนบ้าเต็มเมือง
 วันที่ฝันเฟื่องตายซาก
 วันที่ความรักโยนบินจากหัวใจ
 วันที่ความโกรธอยู่ที่นิ้วเคลียร์
 วันที่เมียเผด็จการเหลิงอำนาจ
 วันที่คนสิ้นชาติไร้แผ่นดิน
 วันที่หินชาติเฟื่องฟู
 วันที่ผู้รู้สงบนิ่ง
 วันที่คนจริงยังไม่เกิด
 วันที่การก่อเกิดถูกควบคุม
 วันที่กระคุมเด็กสาวปรินตก
 วันที่ความแปลกแยกคือธรรมคา
 วันที่ศรัทธาหาได้ข้างถนน
 วันที่คนจนขายตัวเหมือนบักเตวี
 วันที่คนมีคือผู้สำเร็จ
 วันที่ฐานปรีามิคไร้ขอบเขต"¹

---

¹ปราณี "วันนี้," บ้านไม่รู้อย. 2(4) : 35; พฤษภาคม 2529.

จากปัญหาพื้นฐานดังกล่าวทำให้รัฐบาลพยายามแก้ปัญหาและควบคุมกับการเร่งพัฒนา
การอุตสาหกรรม แผนนโยบายอุตสาหกรรมใหม่ มีผลต่อการขยายตัวทางด้านนี้ในเกณฑ์ค่อนข้าง
สูง โรงงานอุตสาหกรรมได้แพร่ขยายไปสู่ชนบท ผลที่ตามมาคือที่ดินมีราคาแพง ดังตัวอย่างเช่น

"สองร้อยปี ...

หมู่บ้าน, รัตนโกสินทร์

ที่ดินแพง"¹

นอกจากนี้ยังมีปัญหาต่าง ๆ มากมาย ได้แก่ ปัญหาสิ่งแวดล้อมและมลภาวะเป็นพิษ
ดังตัวอย่างเช่น

"บ้านนี้ไม่มีน้ำสะอาด

น้ำขุ่นสกปรกชาดขายได้

บ้านนี้ไม่มีลมหายใจ

อยู่ด้วยฝุ่น ควันไฟ ท่อไอพิษ

เมืองนี้ไม่มีศิลปะ

อนารยะสลุดสลุดหึก

เมืองนี้ไม่มีความรัก

ถูกเป็นผิดผิดเป็นถูกทุกที

มีส่วนก็สร้างสำหรับสัตว์

จัดไว้ในกรงถ่วงที่

¹สุชาติ สวัสดิ์ศรี. "บางชิ้นส่วนจาก 'จินตนาการสามบรรทัด', " ฟ้าเมืองทอง.

เชค คลับ อาบ อบ นวด โสเภณี
มากกว่าเครื่องดนตรีสนามกีฬา

บ้านนี้เมืองนี้ก็มีคน
แต่ตกตายไปทุกหนเหมือนคันหญ้า
ที่เหี่ยวหายใต้พื้นคอนกรีตมา
จนชีวาแล้งไร้ไปทั้งเมือง"¹

2. สะท้อนความยากจน ความทุกข์ยากของคน และปัญหาชนชั้น

สาเหตุแห่งความท้อแท้ไร้ความหวังในการประกอบอาชีพโดยสุจริตของคนจนก็คือ
การถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกกดโกงจากนายทุน ภัยจากธรรมชาติ โจรภัย ความยากจนหลายชีวิต
จึงไม่สามารถพ้นจากสภาพที่สิ้นหวัง และต้องดิ้นรนกระเสือกกระสนเพื่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอด

"กินนี้หนาวหนักในอีสาน	บักย์ให้ทุกย่านไปโรมัง
คนจนที่ถูกเขาชิงชิง	ยังกล้าบ่นเสียงคังหรือแผ่วจาง
น้ำยางทุกหยดสุดสำคัญ	ยังถูกใครไถรีคราคาแพง
วัวควายในคอกที่ล้อมวาง	ยังมากไหมผู้ย่างเข้าปล้นชิง
นาข้าวอีสานนั้นเหือกแล้ง	นาได้เคยแห้งจนดินกล้าง
ปีนี้มีรสุมอย่าทอดทิ้ง	ขอนาทุกบึงแบ่งบานน้ำ" ²

¹กมล เสน่ห์. "บ้านเมือง," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(346) : 25; 19 เมษายน 2530.

²กานติ ณ ศรัทธา. "เจ้าควงคอกราตรีเอย," บ้านไม่รู้โรย. 3(1) : 116; กุมภาพันธ์ 2530.

บทร้อยกรองของโรจนมิตร ได้สะท้อนภาพชีวิตครอบครัวที่ประสบกับความยากจน และปัญหาหนี้สิน ไว้ดังนี้

"ไอ้ละเห่ ลูกน้อย
หลับตาหน้อยเป็นไรเล่า
พอนี้ยังไม่ได้กินข้าว
แม่ของเจ้ากำลังอยู่ไฟ
น่านมเหือก พ่อเห็น
ปวดเส้นเอ็นแม่ร้องไห้
ข้าวเกลือไม่มีจะยัดใส่
ร้องอยู่ได้เถียวถูกคี่
หลับ หลับ หลับ เสียเด็ก
ไม่งามเลิศหรอกโลกนี้
ล้มตาชั้นมากก็เป็นหนี้
หลับเสียสิ หลับนิรันดร์"¹

บางชีวิตต้องเข้ามาเป็นขอทานในเมืองหลวง จนกระทั่งตายไปกับความยากจน ดังนี้

"มาอดมือกินมือ เคนถือขัน
วันทั้งวันระหกระเหินเหมือนเเคนหลง
แถมเเคนหลงคงชีวิตที่เวียนวง
มาตายเคียวเปลี่ยวปลงในกรงกรุง...
.....

¹โรจนมิตร. "บทกล่อมลูก," บ้านไม่รู้โรย. 1(9) : 73; ตุลาคม 2528.

แกนอนตายตัวแข็งในผ้าซุย
 หลังจากจากเจิงกระจุกกระจายคว่ำ
 แกลไปกับฝนลมประโคนน้ำ
 หมาคั่วคำเกาชีเรือนเป็นเพื่อนรู้"¹

จากความยากจนของชีวิตผู้คนในสังคม เป็นเหตุหนึ่งของเงื่อนไขทางสังคมที่นำไป
 สู่การแบ่งพรรค แบ่งพวก แบ่งพันธุ์ และระบบชนชั้น

"ผู้คนประเทศนี้	คิดกัน
โดยแบ่งแบบพวกพันธุ์	ให้ร้าย
สูงต่ำมีควรหยัน	หยามหมิ่น
จนก็กินกินข้าว	จากชี (ควาย) เหมือนกัน (นั่นแหละว่า...)" ²

"ท่าเอ๋ยท่าลากซากมนุษย์	อุตลึงอุตลุดเป็นแถวแถว
แบ่งชนแบ่งชั้นกันเป็นแนว	แบ่งแก้วสี่เกิดจากเรือนกาย
แบ่งมาจากรูเดียวเหมือนเหมือนกัน	ท่ากระสันสูงศักดิ์ฉิบหาย
ขอทานวิฬกมากมาย	เขาเกือบตายมึงยังสุขไม่รู้ร้อน" ³

¹ เยาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. "เพลงขลุ่ยข้างคลอง," ฟ้าเมืองทอง. 12(137) : 10-11; กันยายน 2530.

² เรื่องศักดิ์ ละทัยนิล. "จากชีควาย," ถนนหนังสือ. 1(12) : 89; มิถุนายน 2527.

³ กานติ ณ ศรีธธา และปราศ ราหุล. "เพี้ยนลงรู," บ้านไม่รู้โรย. 1(11) : 54-55; ธันวาคม 2528.

3. แสดงภาพชีวิตชาวนา ปัญหาที่ดิน และการล่มสลายของชาวนา

ความยากจน ความทุกข์ยาก เดือดร้อน ของคนในประเทศส่วนใหญ่ ก็คือชาวนาซึ่งประสบปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ ปัญหาหนี้สิน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน ซึ่งถูกนายทุนผู้เอารัดเอาเปรียบ ใช้กลโกงให้กู้ยืมเงิน จนที่ดินทำกินตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษต้องตกเป็นของนายทุนผู้มากด้วยเล่ห์เหลี่ยมและอิทธิพล และนำไปสู่การล่มสลายของชาวนาผู้ยากจน

บทร่ายกรอง ชื่อ บทเพลงจากห้องทุ่ง ของสาธิตา เกาะสมุข ชื่อชาวนา ของมหาราช ชาวเมืองหลวง ชื่อคือเสียงของข้า ของนงค์ นาคสาคร และชื่อความฝัน ของดวงดาว อิศรา ได้สะท้อนภาพชีวิตและอุดมการณ์ของชาวนาไทยไว้ดังนี้

"เราชาวนากระดูกสันหลังชาติ
เขาถูกว่าเป็นทาสชนค้ำค้อย
ข้าทนกลืนฝันทำไปใช้ใจน้อย
เพื่อคนร้อยคนล้านมีข้าวสารกิน"¹

"ด้วยมือ... อันทรงพลัง
เราจะสร้างแผ่นดินให้แข็งแกร่ง
เอาแผ่นดินฟ้ามาผสม
เอาขี้หญ้าสีน้ำตาลมาผสม
อีกความรัก เกลียวกลม
ผองเหล่า พี่น้องไทย

ด้วยมือ... อันแข็งแกร่ง
เราจะแผ่ขี้อยู่ดุดันไถ

¹สาธิตา เกาะสมุข. "บทเพลงจากห้องทุ่ง," สยามนิกร. 3(117) : 47; 24

โพนชอบฟ้า เราจะฝ่าก๊าวข้ามไป
หึ่งหัวใจ ทรนง... มิโรยรา"¹

และ

"เพียงเพื่อมนุษย์ชน	เขามิมเอมและพ่วงพี
ทุกซ์โถมกียินคี่	จะแยกโลกทั้งกายโซ
อหังการแห่งสิ้นกิน	ก็อพิชพันธุ์เมื่อเคิบโต
ยิ่งใหญ่จนเชื่องโซ	กลับหมิ่นแคลนผู้ทนทำ" ²

และแม้ว่าชาวนาจะทำงานแบบ "หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน" เพื่อความอิ่มท้องของมวลมนุษย์ก็ต้องต่อสู้กับความโหดร้ายของนายทุนแล้วยังมิหนำ ชาวนาต้องต่อสู้กับภัยธรรมชาติอย่างขมขื่นเจ็บช้ำ

"ฤดูกาลผันเปลี่ยนเวียนถึงเก็บ จ้อยต้องเจ็บช้ำทรวงดวงยิหวา
เพราะพืชผลขายไม่ได้ราคา เจ้าหน้มาทวงถามแม้ยามนอน"³

บทร้อยกรอง ชื่อ "จากห้องนาชานกรุงถึงหมู่บ้าน (ค้าย) ผ่อนส่ง" ของธัญญา ธัญญามาศ "รำพึงถึงพ่อ" ของ วิชาญ ระโนด "ภาพฝันมีฝันเปลี่ยน" ของวิไลกษณ์ เด็กของ-กาแล "กระท่อมชรา" ของจเร นาคมูล ไล่สะท้อนภาพที่นาถูกเปลี่ยนมือไปเป็นของนายทุน ดังนี้

¹ดวงควา อิศรา. "ความฝัน," ถนนหนังสือ. 4(6) : 63; ธันวาคม 2529.

²มหาราช ชาวเมืองหลวง. "ชาวนา," สยามนิกร. 3(149) : 45; 3 พฤษภาคม 2523.

³หึ่งห้อยลอยลม (นามแฝง). "ชาวนากำสรวล," บ้านไม่รู้โรย. 3(4) : 91; พฤษภาคม 2530.

"จากที่นาใหญ่ไฉ่หลายร้อยไร่
 สืบอาชีพทำนาขายหน้าลาน
 วันนั้นความเปลี่ยนแปลง เริ่มแย่งที่
 บรรยาศท้องนาเข้าตาจน
 ชาวเศรษฐีหน้าหยกซื้อยกไร่
 หุ้งสะเทือนล้ารักไปทุกวัน
 ทางสายใหม่ใหญ่ไฉ่หลายร้อยไร่
 หุ้งรวงทองท้องนาบรรคามี
 ไม่มีวันนี้ ไม่มีข้าว
 หุ้งทุ่งนาเปลี่ยนแปรเหลือแต่บาง
 จากที่นาใหญ่ไฉ่หลายร้อยไร่
 เจ้าของเคยอยู่มาเป็นอาจิด
 เศรษฐีใหม่ไล่ที่เศรษฐีเก่า
 พร้อมโครงการมากมายหลายชนิด

"ด้วยจนยากจึงบากหน้ามาถึงนี้
 พลิกผืนดินถิ่นกันดารอยู่บ้านนา
 รินรากหยาดเหงื่อเพื่อเสกสร้าง
 เพื่อปากท้องหิวกระหายของหลายคน
 แต่คนบาปจากระบบสังคมบ้า
 เพียงหวังเป็นเจ้าของ, ครอบที่ดิน

ตกทอดมาเอาไว้ให้ลูกหลาน
 นับไปผ่านเลี้ยงครวญหลายชั่วคน
 ทางการชี้ทางลัดคัดถนน
 ข้าผลิตผลในอาชีพ เริ่มตีคัน
 โครงการใหม่เร่งรัดบ้านจัดสรร
 การแข่งขันเบียดขับไปทุกปี
 ลกเลี้ยวลัดล้ารักไปทุกที่
 ก็เริ่มแพงหูฉี่ทุกที่ทาง
 มีแต่ข้าวมากมายหลายโครงสร้าง
 เจ้าของต่างเป็นเศรษฐีชายที่ดิน
 ก็เปลี่ยนไปตามระดับแห่งทรัพย์สิน
 ก็เปลี่ยนถิ่นเปลี่ยนที่ทางชีวิต
 แฝงตัวเข้าครอบงำกรรมสิทธิ์
 เนรมิตหมู่บ้านชายชานเมือง"¹

ห่อยังมีความไฝฝันถึงวันหน้า
 ตามประสาเศษซากผู้ยากจน
 สู้ใด, ถางครากครวกรำแค้น
 ได้ผ่านพ้นความปวดร้าว, มีข้าวกิน
 กลับล้อมฆ่าอย่างชั่วโฉดและโหดหิน
 ที่ซึ่งห่ออยู่กินกับแรงกาย

¹ธัญญา ธัญญามาศ. "จากท้องนาชานกรุงถึงหมู่บ้าน (ตาย) ผ่อนส่ง," บ้านไม่รู้โรย.

เคยคิดต่อซื้อซื้อด้วยมือเปล่า
 พ้อยืนยันว่าคนเดือนเป็นเรือนตาย

บังคับเข้า, ชู่เย็น กันให้ขาย
 เพราะไม่มีที่ให้ย้ายอีกต่อไป

วันนี้ ...

วิญญาณพ่อคงมีแต่หมองไหม้

ทั้งที่รู้ผู้กระทำความชั่วไร

แต่ก็ไม่อาจพามาลงทัณฑ์

มือกฎหมายหายหกดหมกความหมาย

เงินตราคือเจ้านาย, มีอาถรรพณ์

คดีพ้อพ่ายแพ้กับเงินพัน

และที่คนแปลงนั้นเปลี่ยนคนครองฯ"¹

4. แสดงการอพยพเข้ามาในเมือง เพื่อขายแรงงานอันเนื่องมาจากความแร้นแค้นใน

ชนบท

เมื่อไม่มีที่ดินทำกิน กอปรกับความยากจนแร้นแค้นในชนบท ผู้ยากจนส่วนหนึ่งจึงอพยพ
 เข้ามาในเมืองเพื่อหางานทำหรือขายแรงงาน และจากการที่ค้าขายต่อประสพการณ์ในสังคมเมือง จึง
 ถูกนายจ้างเอารัดเอาเปรียบในเรื่องค่าแรงสาวชนบทบางคนต้องประสบชะตากรรมซ้ำสองโดย
 ถูกหลอกลวงมาขายตัวตามห้องต่าง ๆ

บทร้อยกรอง เรื่องจดหมายจากบ้าน ของคำผา เพลงพิน เรื่องน้ำตาปริ่ที่
 หัวลำโพง ของคุ่มวง กงเกวียน เรื่องคือความในใจ ของสุวรรณ พันธุ์ศรี เรื่องปัจเจกเคียนเจ็ด
 ของประเสริฐ จันคำ เรื่องล้านนา...ล้านนา ของกาแล เรื่องบทเห่กล่อมแห่งห้องหู่ ของ
 ปรัชญ์ รัตนา และเรื่องช่อนกลั่น ของศรีดาวเรือง ได้สะท้อนให้เห็นถึงสาเหตุที่คนในชนบทต้อง
 อพยพเข้ามาในเมืองเพื่อหางานทำ เพราะทรัพยากรที่มีอยู่ตามธรรมชาติไม่เอื้ออำนวยต่อการ
 ทำมาหากิน ตัวอย่างเช่น

"ลำชี ชุ่นชุ่น ขอคแล้ง

แม่มูลเหือกแห้งแล้งผลาญ

กุลาไหวหวั่นกันการ

¹ ระบุ ระโนด. "รำพึงถึงพ่อ," บ้านไม่รู้อยู่. 3(4) : 97; พฤษภาคม 2530.

ทนองหารสะอื้นให้ไร้น้ำตา
 หนุ่มสาววางใจไว้ได้ดูน
 เห็นบ่เคียวหมองฝุ่นไว้ข้างฝา
 หั่งควายหั่งไรไว้กับนา
 บอกลาผู้เฒ่า-เข้านคร"¹

"หาซุกมันซุกกลอย
 ปากงเหลือน้อยเต็มที
 เข้ากรงมุ้งหางานท่า
 เคนจนค่า งานไม่มี
 ยืนหิวข้าว กระเป๋าเงินไม่มี
 น้ำตาปรอทหัวลำโพง"²

ปัญหาข้าวยากหมากแพง กอปรกับประสบภัยธรรมชาติ ทำให้สิ้นเนื้อประดาตัว
 "น้ำค้างหยดหยอดย้อยลงชายคา   คั่งน้ำตาเต็มคันทึ่ชื่นชม
 ค้วยข้าวยากหมากแพงทุกซักระหม   นาล้างนาล่มดมทับทวี่
 หนุ่มสาวคราวรุ่นกำคักค้วย   หันหลังหนีไรไปทุกที่
 สองคืนเป็นป่ายเข้าธานี   ชื่นชมแสงสีวิไลซ์"³

¹คำผา เพลงพิน. "จดหมายจากบ้าน," กรุปริทัศน์. 9 : 5; กุมภาพันธ์ 2527.

²คุมวง กงเกวียน. "น้ำตาปรอทหัวลำโพง," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(2367) : 26; 26 สิงหาคม 2527.

³สุวรรณ พันธุ์ศรี. "คือความในใจ," บ้านไม่รัโรย. 2(8): 43; กันยายน 2529.

เมื่อประสบกับภาวะธรรมชาติที่ไม่เอื้ออำนวย ภัยจากธรรมชาติ ชวนาต้องกู้หนี้
ยืมสิน และผลที่ตามมาก็คือคอกเบี้ย

"คำแพงเอ๋ย

ละเลยไม่ได้คอกหนา

คอกเบี้ยบานเต็มท้องนา

จะหาใครช่วยหนอ

เจ้าจึงลาจาก

บ้านนา เขารุงเสียที่

ควยหยาคน้ำตาไหลปรี่

โชคชะตาไร้ยาม"¹

ปัญหาในเรื่องค่าแรงจากนายจ้าง การถูกเอารัดเอาเปรียบ และถูกใช้งานอย่าง
ทารุณ ดังตัวอย่างเช่น

นกเขี้ยวเหอ

เหี้ยวมาเหี้ยวไปหิวอยาก

อาหารเลวที่ใส่ปาก

ได้จากแลกเหงื่อแลกแรง

หลงเข้าอยู่ในกรงทอง

หัดร้องหัดรำภาษาแปลก

แลกเหงื่อแลกแรง

ไร้อิสระเสรี

กากอาหารวันละนิด

ประทังชีวิตให้พอมี

อยู่กรงทองบ้านเศรษฐี

ถูกเจ้านายข่มขู่และทารุณ

ปลดเปลื้องความใคร่ให้นายท่าน

ถูกใช้งานจนหัวหมุน

ถูกข่มขู่และทารุณ

วันวายไม่คลายทุกข์

¹ประเสริฐ จันคำ. "ปัจเจกเคียนเจ็ด," สยามใหม่. 1(30) : 56; 12 มิถุนายน

นกเขียวเทอ	เกาะเรือไม้พุก
เจ้านายเขายู่สนุก	นกเขียวคอยรับใช้
ฝนตกฟ้าร้อง	เจ้านายเขาสนุกสบาย
นกเขียวจับใช้	กินแต่น้ำตา ..." ¹

และ

"อายุฉันแค่สิบสาม
ไม่งามซีเห่ไม่เ็น
เต็มใจได้ขายแรงงานเกิน
เพลินงานโรงงานนรก

ฉันมีหน้าที่ทอที่อบที่
สิบปีร่างกายสุดสักรก
ร่างชthonอยู่รก
กิดไม่คกหนีทาสโรงงาน"²

ความฝันที่วาดไว้อย่างสวยงามหลังจากทิ้งถิ่นฐานบ้านเรือน กลับสลายลงเพราะ
สิ่งที่ได้พบนั้นมีแต่ความเลวทราม

"ออกจากหมู่บ้าน	ชมซานวีถิ
ค้นไผ่โลกนี้	มีความสวยงาม
แต่พบทุกที่	มีแต่เลวทราม

---

¹ เสาวคนธ์. "นกเขียว," ฟ้าเมืองทอง. 123 : 117; มิถุนายน-กรกฎาคม 2529.

² ธี จิรายุพงศ์. "พำนักรบพันโลก," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 4(1219) : 21;
28 มิถุนายน - 4 กรกฎาคม 2524.

ความถี่ที่ตาม

ชีวิตหลานยาย

ระทมชีวิ

ห่างไกลไม่มี

สลายผันคือ

มาชายกายกิน"¹

การถูกเอารัดเอาเปรียบถูกใช้งานอย่างทารุณจากนายจ้าง การไม่มีงานทำ และการที่ครอบครัวต้องประสบชะตากรรม หลายชีวิตต้องค้นร่นกระเสือกกระสนสมัครใจมาขายตัวเพื่อช่วยครอบครัว และหลายชีวิตถูกลวงให้มาขายตัวตามช่อง

"ขอเปิดฉากเล่าเรื่องสาวบุญลูก	ลูกแม่เพ่าบุญถึงอนาถา
ว่าไอ้ไอ้ ออกเอ๋ย เจ้าคอกมะลิซ้อน	พอแตกใบอ่อน เจ้าก็โรยรา
พ่อเธอดิบสามล้อ	แม่เธอขายส้มตำ
พี่ชายเธอก็ระยำ	เลือกศึดยา
พ่อป่วยเป็นไส้ติ่ง	ใครจะทนนิ่งอยู่ได้
ไม่ผ่าตัดก็ต้องตาย	ตำตา
... แม่จำแม่หนูจะไปขายตัว	หนูไม่กลัวทารุณ
ขอทศแทนบุญคุณ	เอาเงินมารักษา
เพื่อพ่อโรคชีวิต	หนูไม่คิดเสียขาย
ช่างมันเถอะร่างกาย	คิดว่าให้ทานหมา
แม่จ๊ะ... แม่จำ	แม่อย่าคิดมาก
หนูยอมลำบาก	ขอเพียงพ่อโรคชีวิ" ²

¹สำรวม ศุภร์. "บทเพลงไก่เถื่อน," เคล็ดลับ. 1(48) : 57; 28 กรกฎาคม - 3 สิงหาคม 2527.

²แก้ว ลายทอง. "บทเพลงที่ซ้ำซ้อน," สยามนิกร. 4(158) : 55; 5 กรกฎาคม 2523.

"พ่อบอกว่าจะขาดงานเอง   แม่บอกน้อง ๆ จะต้องเลิกเรียน
 เพราะไม่ทันเคยการอ่านการเขียน   เพราะใจมันเพี้ยน อยากจะนั่งยืนส์
 เพราะไม่มีสิทธิ์จะเลือกงานทำ   เพราะหลงเชื่อคำ ของสัตรีใจหิน
 ยังไม่ทันล้างฟางจากเสื้บตีน   เด็กสาวก็สิ้น สูญพรหมจรรย์"¹

บางรายถูกบังคับให้ไปค้าประเวณียังต่างประเทศ

"พ่อ... กับใคร... ใครทำให้เจ้าท้อง
 พ่อ... ของลูกในท้องอยู่ที่ไหน
 ไม่... เห็นมาหาบ้างช่างกะไร
 รับ... รสหวานจนสนใจ... ใครพ่อคน

หับ... ทาบนานแนบถึงเมืองนอก
 แม่... คุณเอ๋ยวิ่งรอกไปทุกหน
 ไม่... เสียหีที่เกิคมมาชุกชน
 ร้อง... ว่าจน... สมบัติเก่าต้องขายกิน

ศรี... อยู่ญี่ปุ่นนั้น เงินคี่
 ค้อย... อยู่เยอรมันนี้ อิ่มแปร์
 โฉม... สู้ซาอุจิ   อารับ
 เฉลว... ฉลาดเสพสมแท้ สู้สู้สิงคโปร์"²

¹สุรศักดิ์ สุทธารมณ, พ.ศ.ท. "โรยไม่รู้บ้าน," ฟ้าเมืองทอง. 12(136) : 51; สิงหาคม 2530.

²บุญไท เปี่ยมมณัส. "เสพสมสิ่งสม," บ้านไม่รู้โรย. 1(5) : 95; มิถุนายน 2528.

5. แสวงถึงความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

แนวคิดแง่มุมหนึ่งของผู้แต่งที่เสนอในบทร้อยกรองช่วง พ.ศ. 2522-2530 ได้เน้นในเรื่องปัจเจกชน ความยิ่งใหญ่ของมนุษย์ในฐานะที่มนุษย์เป็นทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ซึ่งลักษณะดังกล่าวขัดแย้งกับสังคมที่มุ่งพัฒนาวัตถุ ดังตัวอย่างเช่น

"เหลือพรหมอร่ามละเลาะระริน	ระลึกกินคะนึ่งเหมือน
มือสองมนุษย์ละผลละเลือน	ผิวทุกชั้นวันคร
ก้มโค้งตัวก็ลุดภัย	ทูลไถลจะถ่ายถอน
เกี่ยวคมกระหวัดคุจะพระพร	เทวะช้อนเมล็ดทอง
แบบแถม ๗ หุ่นปีติสุขี	สคฺคฺอุคมพอง
เก็บเกี่ยวฤทฺธมนคะนอง	ระยะท้อง ธ ธัญญา
เกล็ดเหงื่อประหินเกรอะเกาะประเทือง	ลีปะเปลื้องอนาถา
เรียรรวงอุไรจุจะธิดา-	มธุรสนครคง" ¹

ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมสำนึกของมนุษย์ เห็นได้จาก เงามีความมืด ของยงค์ ยโสธร และเรื่อง บางชั้นส่วนจากจินตนาการสามบรรทัด ของสุชาติ สวัสดิ์ศรี ดังนี้

"ฉันพยายามเงยหูฟัง
ขณะที่เสียงดังคุค้น
คล้ายคนทะเลาะกัน
พร้อมทำหันทุกวินาที
คงมิใช่ขอทานธรรมคา
อาจเป็นคนเมาสุราจนได้ที่

¹คม ทศแสง. "ฟาง," บ้านไม่รู้อย. 2(8) : 56-57; กันยายน 2529.

หรือไม้ก็เป็นเปรตผี
 พวกที่เป็นญาติพินิจสาร
 เป็นอะไรก็เป็นกัน
 ฉันทันเปิดหน้าต่างบ้าน
 ภาพที่เห็นในราตรีกาล
 คือคนบ้าน่งงานทะเลาะกับเงาตัวเอง"¹

"ชีวิต
 วังโล่งจับ, เงา
 นั้น... เงาตัวเอง"²

สังคมทุนนิยมทำให้มนุษย์กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัตถุ ดังที่ วสันต์ สิริพิเชตต์ ได้
 เสนอไว้ในบทหรือยกรองว่า

"มนุษย์-มีสิทธิเพียงจำหน
 ยอมจำนนถูกโยยตี
 จากเหล่าผีโศกซ้ำ
 ความกล้ำหาญทศทาย
 ความกลัวฉวยฉานบรรเจิด
 เกิดมาเพื่อเป็นทาส
 อนาคตพนอ-ประชาชน!

---

¹ยงศ์ ยโสธร. "เงาในความมืด," ถนนหนังสือ. 2(5) : 71; พฤศจิกายน
 2527.

²สุชาติ สวัสดิ์ศรี. "บางชิ้นส่วนจากจินตนาการสามบรรทัด," มติชนฉบับสุดสัปดาห์.
 7(2500) : 7; 6 มกราคม 2528.

มันเป็นยุคของโรคประสาท
 ยุคการตลาต การค้า
 ยุคที่ทุกคนต้องเป็นบ้า
 ยุคแห่งการโฆษณา
 ยุคที่ประชาต้องมีคู่มือ
 ยุคของหนังสือ How to ...
 เป็นคู่มือบำบัดรักษา
 ชีวิตชีวาอ่อนแอ
 ไม่มีแม่เงาเมามาย
 ยุคที่ชายกันทั้งร่าง
 ยุคที่ทำลายล้างวิญญาณ
 ยุคที่ทรมาณทุกซั้วหน้า
 เกิดมาเพื่อถูกระทำ
 มีคบอกกล่าวทางไม่รู้ทิศ
 นั้แหละหนอ
 ชีวิตผู้คนในยุค... ทมิฬมาร"¹

มุมมองหนึ่งของผู้แต่งได้แสดงให้เห็นความว้าเหว่ของคนในสังคมด้วย

"ตาเอ๋ยตาเฒ่า
 ลูกเต่าไม่แลเหลียว
 อยู่ตัวคนเดียว
 กับมหาหลังอาณ"

---

¹วสันต์ สิทธิเขตต์. "ยุคสมัย," บ้านไม่รู้อยู่. 1(1) : 59; มกราคม 2528.

ชีวิตข้น

ทุกข์ทนทำงาน

แลกน้ำปลา-ข้าวสาร

ต่อสู้ขารไปวัน ๆ

ใครเล่าจะเมตตา

มีแต่หมาที่ผูกพัน

คุย-เห่าเข้าใจกัน

เฒ่ากอกมันร้องไห้

อยู่มาไม่นาน

หลังอาบหายไป

ตาเฒ่าใจหาย

เที่ยวเดินตามหา

งกเงินข้ามถนน

ถูกรถยนต์ฆ่า

ตาเฒ่ากับหมา

สิ้นชีวาพร้อมกัน"¹

ปัญหาของสังคมอีกปัญหาหนึ่งคือการทำลายธรรมชาติ เช่น การลักลอบตัดไม้ และ การล่าสัตว์ป่า ผู้แต่งได้ต่อต้านเรื่องการสร้างเขื่อนน้ำโจนในปลายปี พ.ศ. 2530 เพราะเป็น

---

¹โรจนมิตร. "ตาเฒ่ากับหมา," ถนนหนังสือ. 5(3) : 72; กันยายน 2530.

การทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างมากมาย การทิ้งขยะไม่เลือกที่ ดังเช่น ไพฑูรย์ พรหมวิจิตร กล่าวไว้ในเรื่องเชื่อน้ำโจนว่า

"ขุนเขาและแมกไม้ของน้ำโจน เต็มเปี่ยมไปด้วยความงาม
ความงามซึ่งวันหนึ่งจะถูกทำลายด้วยน้ำมือโจร
โจรผู้จะปล้นฆ่าธรรมชาติให้ย่อยยับฉิบหาย
ฉิบหายทั้งสิ่งสราสร้างและป่าไม้
ป่าไม้ซึ่งถูกลักลอบตัดเพื่อความร่ำรวย
ร่ำรวยมาจากการปล้นทรัพย์สินของประเทศชาติ"¹

วาปี กล่าวไว้ในเรื่องราวชาวไพรว่า

"อาบดวงใจลืมนั่นคิมค่า	ครึ่งคึกคึกจำพร้าหลงไหล
กินก่อนจรร้างห่างพงไพร	เดินตรึกนึกในใจดวงเดียว
เสียงปิ่นลำพองขึ้นก้องป่า	เลือกแดงคงหาใบหญ้าเขียว
ร่างหนึ่งคงล้นคืบแน่นเขียว	พรานคงเก็บเกี่ยวร่างบอบบาง
เรียวกลับคอกไม้คงพ่ายพับ	ผีเสื้อฉีกปีกยับคืบร่าง
คว้นปิ่นโศกกลิ่นมาจางจาง	คิดถึงลูกค่างอย่างจับใจ" ²

และ เชียง วิชชา กล่าวไว้ในเรื่องคนกับขยะ ว่า

"คนทิ้งขยะอย่าขยะแขยงคนชนขยะ
คนชนขยะอย่าขาดงานการชนขยะ

¹ไพฑูรย์ พรหมวิจิตร. "เชื่อน้ำโจน โจรปล้นประเทศ," ถนนหนังสือ. 5(6) :

53; ธันวาคม 2530.

²วาปี. "เรื่องราวชาวไพร," บ้านไม้รั้วรอย. 3(1) : 105; กุมภาพันธ์ 2530.

คนชนชยะ, คนทั้งชยะพึ่งกันเพราะชยะ

คน... ชยะ... ถึงชยะ... คนทั้งชยะลงในถึงชยะ"¹

6. สะท้อนภาพเบ็คเตลิค เช่น ชีวิตกรรมกร สิ่งผิดกฎหมาย สงคราม และสิทธิสตรี
ดังนี้

6.1 ชีวิตกรรมกร บทร้อยกรองที่สะท้อนชีวิตกรรมกรมีไม่มากนัก ทั้งที่กรรมกร
ต้องเผชิญปัญหาอยู่มาก เช่น ความยากจน การถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้างในเรื่องค่าแรง
สวัสดิการต่าง ๆ สำหรับบทร้อยกรองในช่วงนี้ได้กล่าวถึงชีวิตกรรมกรได้เป็น 2 ประเด็น คือ

ภาพชีวิตที่ทุกข์ยากของกรรมกร ดังตัวอย่างเช่น

คนงาน	เจ้าอยู่โรงงาน
เจ้าไม่เกียจคร้าน	โถมสู้ทนทาน
นายงาน	ก็อยู่โรงงาน
โยไม่สงสาร	ผู้ใช้แรงงาน
เออคน	อยู่อย่างสับสน
ก้าวขึ้นเขาคัน	เข้าปล้นแรงงาน
เคียวนี้	กรรมกรมากมี
ผู้รักศักดิ์ศรี	มีคำคัดค้าน
ต่อสู้	กันจนสุดฤทธิ์
ยื่นขึ้นลิขิต	ชีวิตคนงาน
มันธรรมชาติ	ยังค้าโลกอยู่
ใครใครคงรู้	ออกสู่สงสาร

¹เชียง วิชชา. "คนกับชยะ," ฟ้าเมืองทอง. 123 : 95; มิถุนายน-กรกฎาคม

ค่าแรง	แบ่งให้เท่านี้
เดือนไปมากมี	สุดที่เจ๊อจาน
นายจ้าง	ช่างแสนสุขสม
อยู่เหนือสังคม	หรือจะอยู่ได้นาน" ¹

การเน้นคุณค่าของผู้ใช้แรงงาน ดังตัวอย่างเช่น

"เมืองนั้นสร้างด้วยมือหรือมิใช่	มิได้สร้างด้วยน้ำลายมิใช่หรือ
กรรมกรมีที่อยู่ที่มี	มือที่ถือค้ำค้อนคอนหางาน
กรรมกรมีที่อยู่ที่น่า	บำที่ทรงคุณค่ามหาศาล
บำที่แบกหินทรายใช้งานการ	แบกข้าวสารข้าวสาลีหลัง" ²

6.2 สิ่งผิดกฎหมาย เช่น การลักลอบนำสินค้าหนีภาษีเข้ามาภายในประเทศตามชายแดน ทั้งนี้เพราะผู้มีหน้าที่รักษากฎหมายไม่เข้มงวดกวดขันเท่าที่ควร ตัวอย่างเช่น

"สินค้าท่วมเค็มรถ

เหลือจะจจะจำ

ชนกันทุกวันคำ

จนหน้าใจ

หิ้งของผิดกฎหมาย

ชนห้าหายหน้าค่าน

¹ชายคา อมรเชษฐ์. "ชีวิตนี้มีค่า," มาตุภูมิ. 6(938) : 17; 9 พฤศจิกายน 2522.

²สมเกียรติ สุขโข. "ไซโยให้กรรมกร," สยามนิกร. 3(149) : 45; 3 พฤษภาคม 2523.

เข้าออกพลุกพล่าน
ไม่เป็นไร"¹

6.3 สงคราม การขยายอำนาจของมหาอำนาจบางประเทศโดยใช้ประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นตัวหน้าทำสงคราม เป็นผลให้ประเทศคู่สงครามต้องพินาศย่อยยับ ประชาชนอยู่อย่างหวาดกลัว ลำบากยากแค้น แต่ประเทศมหาอำนาจกลับได้รับผลประโยชน์จากผลสงครามที่เกิดขึ้น

"ภาพบ้านแตกสาแหรกขาดทั่ว	พลัดครอบครัวอาศรัยผู้สุภาพ
มีที่สามเข้ามาสานการทำลาย	หวังขยายอำนาจชาติผู้นำ
ใช้สงครามตัวแทนแผนลึกซึ้ง	เขมรจึงถูกญวนไล่ขยี้
อัฟกานิสถานประจานจำ	ให้เห็นเป็นรูปธรรมผู้บุกรุก
ทั้งอิรักอิหร่านผลาญกันยับ	ชาติอาหรับมีอาลัยอย่างเป็นสุข
เลบานอนแม้จะนอนกรือรื้อทุกข์	กลียุคเยี่ยงฟ้ามีการากัว
โอ้ประเทศยากจนยิ่งจนยาก	เคยลำบากยิ่งลำบากกันไปทั่ว
ไฟสงครามลามไหม้อยู่ใกล้ตัว	อยู่อย่างกลัวอยู่อย่างชลาทหาวาระวาง" ²

6.4 สิทธิสตรี การเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของสตรีเพื่อให้มีความเท่าเทียมกับผู้ชายในด้านสถานภาพทางสังคม ตัวอย่างเช่น

"เราผู้หญิงอยู่ในยุคใหม่	เราไม่เป็นเราไม่ใช่ดอกไม้บัว
มีสีสวยสำหรับประดับประดา	ในแจกันเคลื่อนตาให้ใครชม

¹สายธารสิโป. "รดไฟสายใต้," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 8(2514) : 27; 20 มกราคม 2528.

²ชาญชัย ลวิตรังสิมา. "สงคราม," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 8(2514) : 27; 20 มกราคม 2528.

เราคือคนมิใช่เครื่องบำบัดใคร	เรามีตัวมีหัวใจอันเหมาะสม
เราเป็นโหมไฟท่าสทุกข์ระทม	ที่คอยรองรับอารมณ์ให้ผู้ชาย
เราเกิดมาเรามีเสรีภาพ	ใครจะทำพยามหยาบอย่าคิดหมาย
เรามีเท้าเรามีมืออีกมากมาย	ที่จะทำที่จะทลายทุกทุกคน" ¹

จากสภาพสังคมที่ยังไม่สงบสุขคงกล่าวทำให้หนักเขียนบางคน เช่น เตือนจิต นวรงค์ มีความเห็นว่าปัญหาสังคมต่าง ๆ นั้น คนในสังคมจะต้องร่วมมือกันแก้ไขเอง ต้องสรรค์สร้างความคิด ร่วมของสังคมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังนี้

สังคมใดคือความคึก	ว่าชีวิตมนุษย์นั้น
คือคุณค่าสำคัญ	ทุกทุกวัน เวลา
สังคมนั้นมนุษย์	ก็สูงสุดถ้วนหน้า
คุณธรรมก็ทาบทา	เจ็ดจำเพียงควาน
สังคมนั้นมนุษย์	ก็ผองผดสุกสันต์
ต่างก็รักกันและกัน	รู้แบ่งปันบริบูรณ์
สังคมนั้นมนุษย์	ก็เร่งรุดมิสิ้นสูญ
วิทยาก็เพิ่มพูน	กอบกู้กุลชีวิตรุ่น
สังคมนั้นมนุษย์	ก็ถึงจุดหลุดพ้น
ซึ่งน้ำตา ร่วงหล่น	ด้วยทุกคนพี่น้องกัน
สังคมใดคือความคึก	ว่าชีวิตมนุษย์นั้น
ไร้คุณค่าสำคัญ	ทุกทุกวัน เวลา
สังคมนั้นมนุษย์	ก็ต่ำสุดน้อยหน้า

¹คมทวน กันธู. "มีแต่เร่งเข้าไปรื้อด้วยมือเรา," โลกหนังสือ. 3(7) : 1;

ความเลวทรามก็สิ้นบำ	ความมีคทาทั่วทุกทิศ
สังคมนั้นมนุษย์	ว่ายคำพูดทุกขณะจิต
ในสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ	ซึ่งคนเพียงน้อยนิกสร้างไว้
สังคมนั้นมนุษย์	ก็ชมทรคยากไร้
ก็ทวิโทษป่วยไข้	ดวงใจถูกเร่ขาย
สังคมนั้นมนุษย์	ก็ถึงจุดแหลกสลาย
รื้อน้ำคำร่วราย	มีความหมาย อนิจจา" ¹

ผลจากการวิเคราะห์สภาพสังคมในบทร้อยกรองช่วง พ.ศ. 2522-2530 ผู้วิจัยพบว่ามีบทร้อยกรองจำนวนมากที่สะท้อนปัญหาต่าง ๆ หลากหลาย ที่พบมากคือ การอพยพเข้ามาในเมืองเพื่อขายแรงงานอันเนื่องมาจากความแร้นแค้นในชนบท สภาพชีวิตที่หลากหลายของคนในสังคม ความยากจน ความทุกข์ยาก ปัญหาชนชั้น สภาพชีวิตชาวนาที่ประสบปัญหาที่ดินทำกินจนต้องล้มสลายในที่สุด ผู้วิจัยคิดว่าข้อมูลดังกล่าวทำให้เห็นภาพรวมของสังคมที่จะต้องประสบปัญหาต่อไป เนื่องจากภาวะทางการเมือง และเศรษฐกิจยังไม่ดีขึ้นมากนัก

¹ เตือนจิต นวตรงค์. "ความคิดของสังคม," สยามนิกร. 4(163) : 44; 9

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาร้อยกรองในช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530 จำนวน 415 บท ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาวเคราะห์ในเรื่องรูปแบบ กลวิธีในการนำเสนอ และเนื้อหา ได้ดังนี้

ร้อยกรองในช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530 สามารถจำแนกรูปแบบได้ 5 กลุ่มคือ รูปแบบเก่าที่เคร่งครัดต่อฉันทลักษณ์เดิม รูปแบบเก่าที่คำนึงตามฉันทลักษณ์เพลงพื้นบ้าน รูปแบบเก่าที่ไม่เคร่งครัดต่อฉันทลักษณ์ รูปแบบเก่าที่นำมาประยุกต์ใหม่ และรูปแบบใหม่

รูปแบบเก่าที่เคร่งครัดต่อฉันทลักษณ์เดิม มีจำนวน 66 บท ที่นิยมแต่งกันมากได้แก่ กลอนโคลง กาพย์ กลบท ฉันท์ ร่าย และลิลิต ความล้าสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลอนมีหลากหลายชนิดด้วยกัน ตั้งแต่กลอน 4 ถึง กลอน 9 กลอนบทละคร กลอนคอกสร้อย และกลอนเพลงยาว

รูปแบบเก่าที่คำนึงตามฉันทลักษณ์เพลงพื้นบ้าน มีจำนวน 52 บท บทร้อยกรองส่วนใหญ่จะเป็นเพลงกล่อมเด็กทั้งภาคกลาง ภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคอีสาน นอกจากนี้ยังมีเพลงอื่นเช่น เพลงกลอนยาว เพลงลำตัด เพลงฉ่อย เพลงโคราช เพลงเรือ และคำวซอ เป็นต้น

รูปแบบเก่าที่ไม่เคร่งครัดต่อฉันทลักษณ์ เป็นรูปแบบที่พบมากที่สุด มีจำนวน 186 บท ลักษณะที่ไม่เคร่งครัดต่อฉันทลักษณ์ดังกล่าวก็คือ มีสัมผัส แต่ไม่เป็นไปตามแบบแผนของกลอนอย่างชัดเจน ไม่เคร่งครัดเรื่องสัมผัสระหว่างบท และเสียงสัมผัสสระอาจจะใช้เสียงสระที่คล้ายคลึงกันมากกว่าเป็นเสียงสระตัวเดียวกันตามแบบที่ถูกต้อง และไม่เคร่งครัดต่อจำนวนคำในแต่ละวรรค และผลการวิจัยพบต่อไปอีกว่าในร้อยกรองชิ้นหนึ่งอาจมีลักษณะใดลักษณะหนึ่ง หรือหลายลักษณะอยู่รวมกันก็ได้

รูปแบบเก่าที่นำมาประยุกต์ใหม่ มีจำนวน 65 บท โดยจำแนกรูปแบบได้ดังนี้ แบบประยุกต์ฉันทลักษณ์จากเพลงพื้นบ้าน จำนวน 11 บท แบบที่นำลักษณะของกลบทมาผสมกัน จำนวน 14 บท

และแบบผสมผสานระหว่างร้อยกรองชนิดต่าง ๆ จำนวน 40 บท ผลการวิจัยพบว่าผู้แต่งนิยมแต่งบทร้อยกรองชนิดต่าง ๆ รวมอยู่ด้วยกัน และเลือกเนื้อหาให้เหมาะสมกับบทร้อยกรองชนิดนั้น ๆ

รูปแบบใหม่ มีจำนวน 46 บท สามารถจำแนกรูปแบบได้ดังนี้ แบบมีสัมผัส จำนวน 44 บท และแบบไม่มีสัมผัส จำนวน 2 บท ผลการวิจัยพบว่าแบบมีสัมผัสนั้นส่วนใหญ่จะเป็นบทร้อยกรองประเภทกลอน โคลง และฉันท์ ตามลำดับ ซึ่งมีข้อสังเกตคือผู้แต่งบางคนได้จัดคณะ และสัมผัสใหม่ และการเล่นรูปคำ ส่วนแบบไม่มีสัมผัสนั้น ผู้แต่งจะกำหนดคำให้เป็นแบบแผนที่แน่นอนตามชื่อเรื่อง หรือระหว่างบท ซึ่งไม่ใช่ลักษณะของกลอนเปล่า

กลวิธีในการนำเสนอของผู้ประพันธ์ในร้อยกรอง ช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530 ผู้วิจัยพบว่าผู้แต่งใช้กลวิธีในการนำเสนอที่หลากหลาย บทร้อยกรองบางบทใช้กลวิธีในการนำเสนอรูปแบบเดียว และบางบทใช้หลายรูปแบบในบทเดียวกัน จำแนกตามความนิยมมากน้อยตามลำดับได้ดังนี้ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน 121 บท การผูกเป็นเรื่อง 105 บท การใช้สัญลักษณ์ 59 บท การใช้หัวเรื่องย่อๆกำกับ 15 บท การใช้กระหู่ 13 บท การใช้ลักษณะจดหมาย 5 บท การใช้คำถาม 3 บท และการใช้กรรมวิธีเบ็ดเตล็ด 16 บท และโดยเฉพาะอย่างยิ่งความหลากหลายของการใช้เครื่องหมายวรรคตอนต่าง ๆ นั้น ผู้แต่งได้นำมาใช้อย่างมีเหตุผล มีจุดหมายมิได้นำมาใช้อย่างพร่ำเพรื่อ หรือไร้หลักเกณฑ์

เนื้อหาในร้อยกรองช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530 นั้น จำแนกได้เป็นเนื้อหาทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา และสังคม

ด้านการเมือง จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ของชาติ ผู้แต่งได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตยโดยยึดมั่นในอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างกล้าหาญที่จะสืบทอดเจตนารมณ์ของวีรชนในการต่อต้านเผด็จการ สะท้อนภาพเหตุการณ์การเมืองช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530 โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงรัฐบาลของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ผู้แต่งได้เสียดสีนักการเมืองทั้งหลายที่หาเสียงสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยการแจกเงิน เมื่อได้รับเลือกเข้าไปนั่งในสภาก็แสวงหาผลประโยชน์เพื่อพรรค เพื่อตนเอง อันสื่อให้เห็นลักษณะของ "ธุรกิจการเมือง" มิใช่การเป็นนักการเมืองด้วยอุดมการณ์อันแน่วแน่

ด้านเศรษฐกิจ ผู้แต่งได้สะท้อนปัญหาเศรษฐกิจโดยทั่วไป ซึ่งมีผลกระทบไปสู่ประชาชน เช่น สินค้าทั้งที่เป็นสาธารณูปโภค อุปโภค มีราคาแพงขึ้น การเสียเปรียบดุลการค้า ปัญหาความยากจน หนี้สินของประชาชน และได้วิจารณ์การเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาของรัฐบาล ว่าเป็นการแก้ไขที่ปลายเหตุ ปัญหาจึงไม่หมดสิ้น ประชาชนจึงหันเข้าหาอบายมุขด้วยหวังว่าจะช่วยให้ตนร่ำรวยขึ้น แต่หนทางเหล่านี้กลับนำไปสู่ความล่มสลายของชีวิตในที่สุด

ด้านการศึกษา ผู้แต่งได้สะท้อนภาพการศึกษาไว้ค่อนข้างน้อย เท่าที่ปรากฏจะเป็นของชาวชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของผู้ปกครองที่ส่งผลกระทบต่อยังบุตรหลาน ซึ่งเป็นนักเรียน พวกเขาเหล่านี้จะต้องช่วยบิดามารดาหารายได้มาจุนเจือครอบครัว จึงไม่สามารถเข้าเรียนตามเกณฑ์ นอกจากนี้เป็นปัญหาของครูที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นครู ปัญหาสถานที่เรียน ซึ่งมีสภาพแทบจะไม่ใช่ "โรงเรียน" ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งทำให้ผู้ปกครองไม่อยากจะให้บุตรหลานเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นก็คือ การไม่มีงานทำ ทั้งที่มีปริญญาบัตร ทั้งนี้เกิดจากสังคมไทยยังเล่นพรรค เล่นพวก การได้งานทำยังต้องอาศัยระบบ "เส้นสาย"

ด้านสังคม ผู้แต่งสะท้อนปัญหาทางสังคม เช่น การทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมือง การแสวงหาผลประโยชน์ของนายทุน และผู้มีอิทธิพลทั้งหลาย ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้ยากไร้ทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือชาวนาผู้ต้องประสบปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน ต้องต่อสู้กับภัยธรรมชาติ และท้ายสุดต้องอพยพเข้ามาในเมืองเพื่อขายแรงงาน ที่น่าสลดใจคือ หญิงสาวชนบทต้องเข้ามาขายร่างเป็นโสเภณีในเมือง เพื่อช่วยครอบครัวที่กำลังอดอยาก นอกจากนี้ผู้แต่งยังสะท้อนภาพชีวิตที่หลากหลายของคนในสังคม ความแปลกแยกของมนุษย์กับตนเอง เมื่อมนุษย์ไม่สามารถดำเนินชีวิตตามความปรารถนาได้ เพราะต้องตกเป็นทาสของวัตถุ กฎเกณฑ์ ระบบ และความซ้ำซากของชีวิต จนกระทั่งต้องสูญเสียคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ไป และยังสะท้อนภาพเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ เช่น กรรมกร สิทธิสตรี สงคราม และการค้าของผิดกฎหมาย เป็นต้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาหรือยกทรงเท่าที่กล่าวสรุปมาแล้วนี้ ผู้วิจัยพบว่าในด้านรูปแบบของบทหรือยกทรงนั้น ผู้แต่งยังคงใช้รูปแบบเก่าอยู่เป็นจำนวนมาก และรูปแบบเก่าที่ไม่เคร่งครัดอันหลัก

นั้นใช้มากที่สุด ทั้งนี้จะเป็นเพราะผู้แต่งต้องการความเป็นอิสระในการแต่งและมุ่งเสนอเนื้อหา
 ด้านใดมากกว่า การคำนึงถึงรูปแบบเก่าที่เคร่งครัดต่อฉันทลักษณ์ ส่วนรูปแบบเก่าที่เคร่งครัดต่อ
 ฉันทลักษณ์เดิม ซึ่งมีจำนวนเป็นรองรูปแบบเก่าที่ไม่เคร่งครัดฉันทลักษณ์ ผู้วิจัยพบว่าผู้แต่งใช้เขียน
 เรื่องประเภทเรียบง่าย เกี่ยวกับธรรมชาติ หลักธรรมโดยทั่วไป แสดงความสามารถในเชิง
 ประพันธ์ สำหรับรูปแบบใหม่นั้นอาจกล่าวได้ว่ายังไม่ใหม่เสียทีเดียว ผู้วิจัยคิดว่ามีรากฐานหรือ
 ร่องรอยของเก่าปรากฏอยู่ ซึ่งผู้แต่งได้ใช้ความสามารถในการปรับเปลี่ยน โดยมีการตั้งชื่อชนิด
 ของคำประพันธ์ใหม่บ้าง กำหนดฉันทลักษณ์ขึ้นเองบ้าง แต่รูปแบบใหม่นี้ก็เป็นเพียงชั้นทดลองและ
 ไม่คิด ตลาดจนเป็นแบบฉบับให้ผู้แต่งรุ่นหลังได้แต่งตาม แต่ต้องยอมรับผู้แต่งมีความสามารถเป็น
 อย่างสูงที่ได้มีความคิดสร้างสรรค์ในงานประพันธ์ ซึ่งน่าจะมีการอนุรักษ์ไว้และเผยแพร่ให้อนุชน
 รุ่นหลัง ๆ ได้ศึกษาเพื่อการพัฒนางานร้อยกรองในโอกาสต่อไป

ด้านกลวิธีในการนำเสนอ ผู้วิจัยพบว่าผู้แต่งใช้เครื่องหมายวรรคตอนหรือเครื่องหมาย
 ไวยากรณ์มากที่สุด ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ตามหน้าที่เพื่อช่วยให้สะดวกในการเขียน บางครั้งใช้เพื่อ
 ช่วยสื่อความหมายทำให้เข้าใจได้ชัดเจน และลึกซึ้งขึ้น แต่มีเครื่องหมายวรรคตอนบางชนิด เช่น
 ยัติภังค์หรือขีดเส้น (-) ไปยาลใหญ่ จุดไข่ปลา (...) ซึ่งมีที่ใช้ตามหน้าที่ และใช้ในลักษณะพิเศษ
 เป็นต้นว่า ช่วยทั้งความ หรือช่วยให้ห้วงความคิดของผู้อ่านต่อเนื่องหรือช่วยให้เข้าใจน้ำเสียงของ
 ผู้แต่งได้ชัดเจนขึ้น และทำให้บทร้อยกรองมีรูปแบบเชิงสร้างสรรค์ที่แปลกขึ้นด้วย สำหรับความนิยม
 ในการใช้นั้นอาจเป็นผลมาจากการรวมกลุ่มกันของผู้แต่ง เมื่อมีผู้หนึ่งผู้ใดใช้จึงเกิดการทดลองใช้
 ตาม ๆ กันมาจนแพร่หลายในที่สุด นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าผู้แต่งได้เลือกใช้กลวิธีในการนำเสนอ
 ที่หลากหลาย และมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาเพื่อสะท้อนปัญหาทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา
 และสังคมได้อย่างน่าสนใจ เช่น การตั้งคำถามมักใช้กับเนื้อหาด้านการเมือง เพื่อผู้อ่านจะได้หา
 คำตอบให้กับคำถามนั้นได้อย่างละเอียด การใช้ลักษณะจดหมายมักใช้กับเนื้อหาทางการศึกษา เพื่อ
 ให้สามารถระบายความรู้สึก หรือบรรยายสภาพได้ละเอียดขึ้นในเรื่องเกี่ยวกับความทุกข์ยากใน
 ครอบครัวนักเรียนยากจนในชนบทห่างไกล เพื่อผู้มีส่วนรับผิดชอบในการศึกษาจะได้รับรู้ปัญหา
 และนำมาแก้ไข้ปัญหา และช่วยจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ส่วนการผูกเป็นเรื่องมัก

ใช้กับเนื้อหาต้นสังกัดเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพได้ชัดเจนและเป็นจริงเป็นจัง จะได้ตระหนักในปัญหา
สังคมอย่างแท้จริง นอกจากนี้ผู้แต่งยังใช้ภาพประกอบให้ผู้อ่านเห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ด้านเนื้อหานั้นส่วนใหญ่ยังเข้าช้อนกับวรรณกรรมแนวการเมือง กล่าวคือ ผู้แต่งจะสะท้อน
สภาพปัญหาต่าง ๆ ของแต่ละยุคแต่ละสมัยไว้ในบทหรือกรอง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาบทร้อยกรองในช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530 ผู้วิจัยพบว่ามีสิ่งที่น่าสนใจ
ควรแก่การศึกษาวิจัย ดังนี้

1. น่าจะมีการศึกษาบทร้อยกรองที่ได้รับการรวมเล่มโดยเฉพาะ หรือที่ตีพิมพ์ใน
หนังสือพิมพ์รายวันฉบับต่าง ๆ ตลอดจนบทร้อยกรองที่ได้รับรางวัลในช่วงนี้
2. น่าจะมีการศึกษาเรื่องการใช้คำในบทร้อยกรองช่วงนี้
3. น่าจะมีการศึกษาบทร้อยกรองไร้ฉันทลักษณ์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรรแสง เกษมศานต์ (นามแฝง). "นักเขียนกับพันธะผูกพัน," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์.

27(15) : 32-33; 5 ตุลาคม 2523.

กลุ่มวรรณกรรมศึกษา. ดาวระยิบฟ้า. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ยุคใหม่, 2524.

กานติ ฅ ศรัทธา (นามแฝง). "คนวรรณกรรมจำเป็นต้องรวมกลุ่มหรือ," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 33(5) : 38; 20 กรกฎาคม 2529.

_____. "เจ้าดวงคอกราตรีเอย," บ้านไม่รู้โรย. 3(1) : 116; กุมภาพันธ์ 2530.

_____. "ปัญหา," สื่อนาครด. 7(332) : 51; 15-21 กรกฎาคม 2530.

กานติ ฅ ศรัทธา และปราศ ราหุล. "เพี้ยนลงรู," บ้านไม่รู้โรย. 1(11) : 54-55; ธันวาคม 2528.

กานต์นิรนาม (นามแฝง). "ชาวนา," สยามใหม่. 1(57) : 56; 17 ธันวาคม 2525.

_____. "ชาวนาชาวนา," สยามใหม่. 2(62) : 49; 20 มิถุนายน 2524.

_____. "น้ำเปื้อน," สื่อนาครด. 7(339) : 46; 2-8 กันยายน 2530.

_____. "มารวมตัวกัน," สยามใหม่. 1(22) : 56; 17 เมษายน 2525.

_____. "เวทนา," สยามใหม่. 2(93) : 56; 26 สิงหาคม 2526.

กุลา พุ่มทอง. "ลมหนาว-เช้าชรา," บ้านไม่รู้โรย. 2(9) : 129; ตุลาคม 2529.

กุหลาบ มลลิกะมาส. วรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2519.

แก้ว ลายทอง. "บทเพลงที่ข้าซ่อน," สยามนิกร. 4(158) : 55; 5 กรกฎาคม 2523.

โกชัย สาริกบุตร. การวิเคราะห์กลบทในกวีนิพนธ์ไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2518.

กำชัย ทองหล่อ. หลักภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดบำรุงสาส์น, 2519.

ไกรวรรณ สีคำพอง. "เจ้าดวงคอกไม้," สื่อนาครด. 1(40) : 42; 13-19 ธันวาคม 2524.

คณะมนตรีหอทองแห่. "ศรีโศกนาฏกรรม ชุคโชนตอนลงกาจาลย์," มติชนฉบับสัปดาห์.

4(1120) : 21; 22-28 มีนาคม 2524.

กน เดือนตุลา. "ตุลา : ลีลาและอารมณ์ของชีวิต," สยามใหม่. 1(49) : 57; 23

ตุลาคม 2525.

กนไท (นามแฝง). "หวัง?" สยามนิกร. 3(139) : 47; 23 กุมภาพันธ์ 2523.

กม หัแสง. "ประทับไพร," วิทยารย. 84(6) : 67; มิถุนายน 2529.

_____. "ฟาง," บานไม่รู้โรย. 2(8) : 56-57; กันยายน 2529.

กมกาย สุคันธราชกร. "วันตายของตำนาน," มติชนฉบับสัปดาห์. 8(2850) : 26;

22 ธันวาคม 2528.

กมทวน กันธ. "กาพย์เท่เรือชมฝูงสัตว์ (อัฐพรพรก จตุรพันธุ์)," สื่อนาค. 4(169) :

52; 3-9 มิถุนายน 2527.

_____. "ขอ," ถนนหนังสือ. 2(7) : 59; มกราคม 2528.

_____. "โคลงผสม," วิวัฒน์. 1(54) : 54; 19-25 มกราคม 2528.

_____. "จึงบ้านร้างปราชญ์โรย," วิวัฒน์. 1(42) : 54; 27 ตุลาคม - 2 พฤศจิกายน

2527.

_____. "แค่ความรักและความหลัง," วิวัฒน์. 1(67) : 52; 23-29 เมษายน 2528.

_____. "แค่ดาวที่พรายเพชร," ถนนหนังสือ. 4(11) : 48-49; พฤษภาคม 2530.

_____. "แก่นักสู้ผู้ยืนหยัด," สยามใหม่. 1(49) : 57; 23 ตุลาคม 2525.

_____. "ถึงตายก็ตาย ขอเพียงแค่แผ่นปีกโคชนหักครวน," สยามใหม่. 3(64) : 48; 4

กรกฎาคม 2524.

_____. "พายมือและข้อสัศย์," สื่อนาค. 4(182) : 53; 30 สิงหาคม - 5 กันยายน

2527.

_____. "มีแต่แรงเข้าไปรื้อด้วยมือเรา," โลกหนังสือ. 3(7) : 1; เมษายน 2523.

_____. "เรื่องเก่าเล่าใหม่ (2)," วิวัฒน์. 1(73) : 52; 4-10 มิถุนายน 2528.

_____. "รำพึงถึงโลก (จบ)," วิวัฒน์. 1(64) 60; 30 มีนาคม 5 เมษายน 2528.

กมทวน คันธู. "รำฟึงถึงโลก (5)," วิวัฒน์. 1(63) : 52; 23-29 มีนาคม 2528.
 _____. "ว่าด้วยฉันทลักษณ์ใหม่ (รศ 112-203)," สุนาภค. 5(222) : 53-54;
 6-12 มิถุนายน 2528.

_____. "หนาว," วิวัฒน์. 1(48) : 54-55; 29 กันยายน - 5 ตุลาคม 2527.

_____. "เท่กล่อมวีรชน," สุนาภค. 3(136) : 51; 15-22 ตุลาคม 2526.

_____. "อึกก้าวของความมกงาม," สยามนิกร. 4(171) : 43; 4 ตุลาคม 2523.

กมลเลนซ์. "แก้ว," มติชนฉบับสัปดาห์. 5(1655) : 19; 12-18 กันยายน 2525.

_____. "ใคร," มติชนฉบับสัปดาห์. 5(1634) : 19; 22-28 สิงหาคม 2525.

_____. "เพลงซุนศึกสำนวนกรุงแตก," มติชนฉบับสัปดาห์. 6(1786) : 19; 23-
 29 มกราคม 2526.

กมลเลนซ์. มติชนฉบับสัปดาห์. 7(364) : 24; 23 สิงหาคม 2530.

_____. "กินคิน," มติชนฉบับสัปดาห์. 8(2654) : 27; 9 มิถุนายน 2528.

_____. "กน," มติชนฉบับสัปดาห์. 7(2234) : 27; 15 เมษายน 2527.

_____. "ค เล็กควนตาย," มติชนฉบับสัปดาห์. 5(1571) : 21; 20-26 มิถุนายน
 2525.

_____. "คี่," มติชนฉบับสัปดาห์. 8(2787) : 27; 20 ตุลาคม 2528.

_____. "ตะบันไฟ," มติชนฉบับสัปดาห์. 9(2941) : 27; 23 มีนาคม 2529.

_____. "ไทยแลนด์เยียร์ลิต," มติชนฉบับสัปดาห์. 7(364) : 24; 23 สิงหาคม
 2530.

_____. "บ้านเมือง," มติชนฉบับสัปดาห์. 7(346) : 25; 19 เมษายน 2530.

_____. "สมองปลา," มติชนฉบับสัปดาห์. 7(2276) : 27; 27 พฤษภาคม 2527.

_____. "หญ้าแพรก," มติชนฉบับสัปดาห์. 7(337) : 25; 15 กุมภาพันธ์ 2530.

_____. "หยากไย่/ไม้กวาด," มติชนฉบับสัปดาห์. 7(2262) : 27; 13 พฤษภาคม
 2527.

กันธง กระทั่งฟ้า. "What is to be done?," สยามใหม่. 1(14) : 57; 20

กุมภาพันธ์ 2525.

คำดี เขมวนา (นามแฝง). "ที่ว่าสูตรสำเร็จนั้นฉันใด," สยามรัฐสัปดาหวิจารณ์. 27(9) :

34; 24 สิงหาคม 2523.

คำผา เพลงพิณ. "จดหมายจากบ้าน," กुरुปริทัศน์. 9 : 5; กุมภาพันธ์ 2527.

_____. "แข่งร่วมสมัย," สยามใหม่. 2(60) : 49; 6 มิถุนายน 2524.

_____. "นอนสาเหิรหล้า," สยามใหม่. 3(65) : 44; 11 กรกฎาคม 2524.

กาลออ วลีอุไร. "สันติภาพ??," วิทยากรย. 85(11) : 26; ธันวาคม 2530.

จางวางจน. "ทว่าถั่วจะสุกกากัใหม่," มติชนฉบับสัปดาห์. 4(1385) : 21; 13-20

ธันวาคม 2524.

จเร นาคมูล. "กระท่อมชรา," มติชนฉบับสัปดาห์. 8(2563) : 26; 10 มีนาคม

2528.

"จักรุสความคิดว่าด้วยปัญหาของกวีนิพนธ์ เรื่องสั้น และนวนิยาย," โลกหนังสือ. 3(9) :

50-74; มิถุนายน 2523.

จันทวัน (นามแฝง). "บทเตี้ยอีสาน : ไปเถิดไปเพื่อนห้อง," มาตุภูมิ. 6(956) : 20;

30 พฤศจิกายน 2522.

จินดาศิริ เทียมเดช. วิเคราะห์หรือกรองของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน

ณ อยุธยา). ปริญญาบัตร กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2524. อักสำเนา.

จินตนา เกื้อไข. "ต่าย้อย," มติชนฉบับสัปดาห์. 7(347) : 22; 26 เมษายน 2530.

เจนภพ จบกระบวนวรรณ. "จดหมายจากครูบ้านนอก," วิทยากรย. 82(10) : 48-49;

ตุลาคม 2527.

_____. "เพลงโกราชกรวณ," มติชนฉบับสัปดาห์. 5(1458) : 21; 7-13 มีนาคม

2525.

เจนภพ จบกระบวนวรรณ. "เพลงเรือ กทม.," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 4(1198) : 21;
7-13 มิถุนายน 2524.

_____. "ลำคักบ้านนอกร้องเรียน," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 4(137) : 21; 29 พฤศจิกายน -
5 ธันวาคม 2524.

_____. "อื้อชาวศรีประจันต์," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 4(1113) : 21; 15-21 มีนาคม
2524.

ชมรมภาษาไทย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. "ทิศทางและแนวโน้มของวงวรรณกรรมไทย,"
สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 29(47) : 34-35; 15 พฤษภาคม 2526.

ชวน เพชรแก้ว. ร้อยกรองสมัยใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงสยาม
การพิมพ์, 2523.

_____. "ร้อยกรองสมัยใหม่ในระยะเริ่มแรก," ใน ประมวลบทความภาษาและวรรณกรรม.
หน้า 64-74. นครศรีธรรมราช : วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช, 2523.

ชาญชัย ลวิศรังสีมา. "สงคราม," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 8(2514) : 27; 20 มกราคม
2528.

ชาติรี ธีรภูมิ. "แห่...สิงโตเชียงใหม่," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 4(1078) : 21; 8-14
กุมภาพันธ์ 2524.

ชายคา อมรเชษฐ์. "ชีวิตนี้มีค่า," มาตุภูมิ. 6(938) : 17; 9 พฤศจิกายน 2522.

ชาวบ้านชื่อนายจุน. "รับขวัญคนหน้าเค็ม," สื่อนาคศ. 6(283) : 53; 5-11 สิงหาคม
2529.

ชัยรินทร์ ไชยวัฒน์. แนวรววรรณกรรม. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์อาทิตย์ จำกัด, 2523.

ชัยมุสิก เขมานนท์. "เพลงกลองยาวรัฐสภา...", สยามใหม่. 1(40) : 56; 21
สิงหาคม 2525.

ชีพจร ปรักณีย์. "เงาเงียบและความเป็นไป," วิวัฒน์. 1(73) : 54-55; 4-10 มิถุนายน
2528.

ชูเกียรติ วรรณสุทร. "นกพิราบขาว," สู่นาคต. 1(51) : 40; 28 กุมภาพันธ์ - 6 มีนาคม 2525.

_____. "อนุสรณ์วันมหาวิปโยค," สยามใหม่. 2(101) : 56; 21 ตุลาคม 2526.

ชื่น ชะลอ. "ทวิ," เกล็ดลับ. 1(32) : 58; 7-13 เมษายน 2527.

เชียง วิชชยา. "คนกับขยะ," ฟ้าเมืองทอง. 123 : 95; มิถุนายน-กรกฎาคม 2529.

_____. "คั่นรณ," ฟ้าเมืองทอง. 11(126) : 48; ตุลาคม 2529.

ฉิม พันจันทร์. "บทเห่กล่อมจากบ้านป่า," สยามนิกร. 3(118) : 47; 1 ตุลาคม 2522.

_____. "ประกาศค่านมารคะนอง," สยามนิกร. 3(150) : 45; 10 พฤษภาคม 2523.

ดวงใจ เพ็ญศิริ. "จักจำพระคุณให้ ไม่ม้วย จะแทนคุณ," สยามนิกร. 4(173) : 49; 18 ตุลาคม 2523.

ดวงดาว อิศรา. "ความฝัน," ถนนหนังสือ. 4(6) : 63; ธันวาคม 2529.

ดอกไม้คำ (นามแฝง). "ทวิ," เกล็ดลับ. 1(35) : 57; 28 เมษายน - 4 พฤษภาคม 2527.

ดอกหญ้า. "ฤดูกาล," สู่นาคต. 1(32) : 42; 18-24 ตุลาคม 2524.

คุมว กองเกวียน. "น้ำตาปรี่ที่หัวลำโพง," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(2367) : 26; 26 สิงหาคม 2527.

เคียง สะอ้าน. "ผู้พิพากษาสังคม," ฟ้าเมืองทอง. 10(110) : 107; พฤษภาคม 2528.

ตะปูเกลียว (นามแฝง). "เทพารักษ์ยุคจักรกล," ถนนหนังสือ. 2(3) : 60; กันยายน 2527.

เต็มศิริ บุญยสิงห์. "อ้อ! วรรณกรรมมวลชน," ใน ปากไก่ฉบับวรรณกรรมวิพากษ์. หน้า 117-128. สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย, 2518.

เดือนจิต นวตรังค์. "ความคิดของสังคม," สยามนิกร. 4(163) : 44; 9 สิงหาคม 2523.

ทร ศิษรสุวรรณ. "เยาว์ บทกวีนี้ให้เธอ," สู่นาคต. 3(151) : 53; 29 มกราคม - 4 กุมภาพันธ์ 2527.

ทร กิษุสุวรรณ. "โสภณ," สุนาคต. 3(157) : 53; 11-17 มีนาคม 2527.

เทพวอยชัย (นามแฝง). "เสียงเรียกจากชายทุ่ง," มาตุภูมิ. 6(722) : 37; 21 กุมภาพันธ์ 2522.

ทรงศักดิ์ ปรากฏวัฒนากุล. "บทกล่าวนำ เส้นทางของร้อยกรองไทย," ใน รวมพริ้งกรร
จาก 25 กวี. หน้า 9-32. เชียงใหม่ : โครงการตำรามหาวิทยาลัย ห้างจำหน่าย
หนังสือ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2525.

ธงไทย สุวรรณศิริ. "ทดลองยาวเล็กหอย," สยามนิกร. 4(167) : 45; 6 กันยายน 2523.
_____. "กำเนิดกนกนาสุร 101 ตัว," มติชนฉบับสัปดาห์. 4(1261) : 21; 9-15
สิงหาคม 2524.

_____. "ปี 2576," สยามนิกร. 3(157) : 45; 28 มิถุนายน 2523.

ธนู บุญรัตพันธุ์. "กล่าววาทน์กล่อมกรุงฉันทคุชฎีสังเวยกล่อมกรุง เนื่องในการสมโภชกรุง
รัตนโกสินทร์ 200 ปี," วิทยาคาร. 80(2) : 103; เมษายน-มิถุนายน 2525.

ธรรมาภิมณฑ์, หลวง. ประชุมลำน้าประมวลคำรากลอนกานต์ โคลงฉันท. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2514.

ธวัช ปุณโณทก. แนวทางการศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
จำกัด, 2527.

ธัญญา ธัญญามาศ. "จากห้องนาชานกรุง ถึงหมู่บ้าน (ตาย) ผ่อนส่ง," บ้านไม่รู้อย.
3(5) : 108; มิถุนายน 2530.

ธเนศ เวศร์ภาดา. "กวีรุ่นใหม่กับการสรรคำใช้ในบทกวี," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์.
33(36) : 37-38; 22-28 กุมภาพันธ์ 2530.

ธิดา โมสิกรักษ์ และวินัย ภูระหงส์. "การประพันธ์เพลงพื้นบ้าน," ใน เอกสารการสอน
ชุดวิชาภาษาไทย 2 การประพันธ์ไทย หน่วยที่ 1-7. หน้า 116-121. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.

นรินทร์ศร รัตนไพฑูรย์. "จุดยืน," บ้านไม่รู้อย. 3(2) : 59; มีนาคม 2530.

นางสาวเสรี (นามแฝง). "บทกวีจากหมู่บ้าน," โลกหนังสือ. 6(4) : 87; มกราคม 2526.

นายจรัส พากเพียร. "ความตายของชายไร้ชื่อ," สยามนิกร. 3(108) : 47; 23

กรกฎาคม 2522.

นายโรจน์ ศรีสุโร. "ก่าสรดศรีโรจน์," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 5(1718) : 24; 14-20

พฤศจิกายน 2525.

นารัฐ รุ่งจวี. "ฉันจะไม่เหงาอีกแล้ว," มาตุภูมิ. 6(962) : 19; 7 ธันวาคม 2522.

นฤมิตร ประพันธ์. "คำร้องทุกข์แค่พิราบนึกอนตุลา," สยามใหม่. 3(79) : 63; 17

ตุลาคม 2524.

_____. "จากหัวใจ," สู่นาคศ. 4(173) : 55; 1 กรกฎาคม 2527.

"นักศึกษา (หลัง 6 ตุลา) กับงานศิลปวัฒนธรรม," จุฬารองศ์กรวรรณกรรม. 4 : 10-14;

มิถุนายน-กรกฎาคม 2523.

นัยนา สุทธิธรรม. ฉันหลักฐานไทยร่วมสมัยในการสอน แต่งคำประพันธ์ในระดับมัธยมศึกษาตอน

ปลาย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518. อัดสำเนา.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. "กลอนเปล่าแต่ไม่กลวง," บ้านไม่ไร้รอย. 3(10) : 123; พฤศจิกายน

2530.

นิยม เจริญโท. "ความเปลี่ยนแปลง," บ้านไม่ไร้รอย. 3(7) : 123; สิงหาคม 2530.

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. "ต้นแบบแห่งยุคสมัย," ใน รวมบทกวีของพนม นันทพฤษดิ์ คือ

นก้วยเวียงฟ้า. หน้า 1-7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุรนันทน์, 2529.

_____. "เพลงขลุ่ยข้างคลอง," ฟ้าเมืองทอง. 12(137) : 10-11; กันยายน 2530.

_____. "อีกก้าวของความงดงาม," สยามนิกร. 4(171) : 42; 4 ตุลาคม 2523.

_____. "ไซกุ : ภาษาวิภาษ," สู่นาคศ. 4(164) : 52; 29 เมษายน - 5 พฤษภาคม

2527.

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ และวาณิช จรุงกิจอนันต์. เรียงร้อยด้วยคำ. กรุงเทพฯ : บริษัท

เกล็ดไทยจำกัด, "ม.ป.ป."

"บทสัณทธาน์ แร่คำ ประโยคคำ," จุลสารแฉ่งทอง. 1(1) : 9; กันยายน-ตุลาคม 2528.

ปัทมพร กลั่นขจร. "มอมแมม," คุรุปริทัศน์. 10 : 7 กุมภาพันธ์ 2528.

- บัวหลวง (นามแฝง). "ขายศรี สู้ขวัญ," สยามใหม่. 2(78) : 56; 13 พฤษภาคม 2526.
- บุญไต้ ทองเค. "14, 15, 16," ถนนหนังสือ. 5(5) : 64; พฤศจิกายน 2530.
- บุญไท เปี่ยมมณัส. "ชูธงอธิปไตย," สยามใหม่. 2(70) : 57; 18 มีนาคม 2526.
- _____. "บทเพลงคัมภีร์แห่งชาวเรือ," โลกหนังสือ. 6(9) : 59; มิถุนายน 2526.
- _____. "เสพสมสิ่งจึ่งสม," บ้านไม่รู้โรย. 1(5) : 95; มิถุนายน 2528.
- บุศรา สิริสัมพันธ์. "ผั่ง," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(340) : 34; 8 มีนาคม 2530.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. วิเคราะห์วรรณคดีไทย. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2517.
- _____. "หัวใจของวรรณคดีไทย," ใน วรรณคดี. หน้า 55-156. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2520.
- ปกรณ์ เนตรเชาวลิต. "ละครหนีโรง," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 28(378) : 22; 29 พฤศจิกายน 2530.
- ประกาย ปรัชญา. "ซึ่งเลยลับไปกับสายน้ำ," สยามใหม่. 2(89) : 56; 29 กรกฎาคม 2526.
- _____. "สาย," สยามใหม่. 2(53) : 49; 18 เมษายน 2524.
- ประกายพุดกษ จิตกาธาน. "โรงงานการศึกษา," วิทยากร. 83(1) : 69; มกราคม 2528.
- ประสิทธิ์ ชมดี. "สาละวันเลือกตั้ง (101)," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 4(1226) : 21; 5-11 กรกฎาคม 2524.
- ประเสริฐ จันคำ. "ควัน," บ้านไม่รู้โรย. 2(11) : 95; ธันวาคม 2529.
- _____. "กุนา," ฟ้าเมืองทอง. 10(115) : 52; ตุลาคม 2528.
- _____. "ป๊อเค่อนเจ็ด," สยามใหม่. 1(30) : 56; 12 มิถุนายน 2525.
- _____. "มายากล," บ้านไม่รู้โรย. 3(7) : 43; สิงหาคม 2530.
- _____. "ไม้ซีกแห่งยุคสมัย," สื่อนาค. 4(181) : 55; 23-29 สิงหาคม 2527.
- _____. "สำหรับ 'ควายตัวนั้น'," สื่อนาค. 1(36) : 42; 15-21 พฤศจิกายน 2524.

ประเสริฐ ไสววรรณ. "อีสาน บ้านกู," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(337) : 22; 15 กุมภาพันธ์ 2530.

ปราณี. "วันนี้," บ้านไม่รู้อยู่. 2(4) : 35; พฤษภาคม 2529.

ปราโมช ปราโมทย์. "เขาคาลโยก," บ้านไม่รู้อยู่. 2(2) : 76; มีนาคม 2529.

ปานแก้ว (นามแฝง). "ลิลิตประชาโอ้ประชา," มาตุภูมิ. 7(1022) : 35; 15 กุมภาพันธ์ 2523.

ปีศาจสิงกลิ้ง. "รุ่น 3," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 4(1399) : 21; 27 ธันวาคม - 2 มกราคม 2525.

เปรม จันท์. ความมุ่งหมายของวรรณกรรม. แปลจาก The Purpose of Literature โดย ประสาท พาศิริ. ถนนหนังสือ. 4(12) : 36-37; มิถุนายน 2530.

ไผ่เสี้ยว นาน้ำใส. "คนกับหมา," สยามนิกร. 4(176) : 49; 8 พฤศจิกายน 2523.

"พจมาน," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 4(1275) : 20; 23-30 สิงหาคม 2524.

พนม นันทพฤกษ์. "ตุลาชัย! รำลึกพิมพ์อม, เจ้าการะเกด และขุนทอง," มาตุภูมิ. 6(920) : 1; 10 ตุลาคม 2522.

_____. "ยื่นด้านพายุ," มาตุภูมิ. 6(974) : 19; 21 ธันวาคม 2522.

พันดา ธรรมดา. "ธรรมเทศนาภังค์. 'ปรตัตตูปชีวีเประค', " สยามนิกร. 4(161) : 45; 26 กรกฎาคม 2523.

พันทิพา สังข์เจริญ. วิเคราะห์หรือยกครองเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม. ปริอุณานพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อักลำนเา.

พิมพ์ ประพาย. "ศรัทธาอาฆาได้," สู่นาคค. 6(292) : 17; 8-14 ตุลาคม 2529.

_____. "อาใครจะเหินหา," สู่นาคค. 6(291) : 53; 1-7 ตุลาคม 2529.

พิริยะ พฤกษ์. "คำไข...หัวใจป่า," สยามใหม่. 1(15) : 56; 27 กุมภาพันธ์ 2525.

ไพฑูรย์ ธัญญา. "ถิ่นหนาว," สยามใหม่. 2(58) : 49; 23 พฤษภาคม 2524.

_____. "เพลงยาวถึงรัฐมนตรี," สยามใหม่. 2(81) : 56; 3 มิถุนายน 2526.

ไพฑูรย์ ธัญญา. "มือที่ว่างเปล่า," บ้านไม้รั้วรอย. 1(10) : 93; พฤศจิกายน 2528.

ไพฑูรย์ พรหมวิจิตร. "เชื่อน้ำใจน้ใจรอบล้นประเทศ," ถนนหนังสือ. 5(6) : 53;
ธันวาคม 2530.

_____. "สอวฒนธรรม," มติชนฉบับสอสัปดาห์. 7(357) : 22; 5 กรกฎาคม 2530.

_____. "โสภณไทย," บ้านไม้รั้วรอย. 3(10) : 96; พฤศจิกายน 2530.

ไพฑูรย์ วงษ์เทศ. "เชื่อมช้นอศาลเจ้า," ฟ้าเมืองทอง. 12(137) : 61; กันยายน 2530.

_____. "พ้งเพยก็ไค้ พ้งผึกก็ไค้," สยามใหม่. 2(51) : 48-49; 4 เมษายน 2524.

ไพโรจน์ บุดุประกอบ. วิเคราะห์เรื่องสั้นแนวการเมืองและสังคมในช่วง 14 ตุลาคม 2516 - 6 ตุลาคม 2519. ปรินฎยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

ไพลิน รุ่งรัตน์ (นามแฝง). "บางทรรณะของนักเขียนและกวีค่อบทกวีและเรื่องสั้นของกรุ่นใหม่," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 33(26) : 38-39; 14-20 ธันวาคม 2529.

_____. ปรากฏการณ์แห่งกวี. กรุงเทพฯ : คมบาง, 2530.

_____. "สัมนนาวรรณกรรมที่พิษณโลก ปรากฏการณ์แห่งความรักและความผูกพันอันคงงามของนักเขียนและกวีภูธร," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 31(45) : 33; 28 เมษายน 2528.

_____. "สำรวจฉฉนลัทธิษณและวิธีการนำเสนอกวีปี 2522," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 27(10) : 41-42; 31 สิงหาคม 2523.

_____. "สำรวจฉฉนลัทธิษณและวิธีการนำเสนอกวีปี 2522 (ต่อ)," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 27(11) 32-34; 7 กันยายน 2523.

_____. "สำรวจฉฉนลัทธิษณและวิธีการนำเสนอกวีปี 2522 (ต่อ)," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 27(12) : 32-33; 14 กันยายน 2523.

_____. "สำรวจฉฉนลัทธิษณและวิธีการนำเสนอกวีปี 2522 (ต่อ)," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 27(13) : 31-32; 21 กันยายน 2523.

ไพลิน รุ่งรัตน์ (นามแฝง). "สำรวจจันทรลักษณ์และวิธีการนำเสนอวิถี 2522 (ต่อ),"

สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 27(14) : 32-33; 28 กันยายน 2523.

ไพวรินทร์ ขาวงาม. "ไกลโพ้นเสรีภาพ," ฟ้าเมืองทอง. 125 : 37; กันยายน 2529.

_____. "จงดาโณมตังตุลาเคยจาริก," วิวัฒน์. 1(40) : 57; 13-19 ตุลาคม 2527.

พอน ฟ้าฟาง. "คนคือย่ำหับไหล จงค้น เด็ดเอ๋ย," สู่นาคต. 2(104) : 55; 6-12

มีนาคม 2526.

ปิฎก กอทอง. "ทางเดินของเรื่องสั้นไทย 2428-2528," ใน วารสารปากไก่ 100 ปี

นักเขียนเรื่องสั้นไทย. หน้า 12-39. กรุงเทพฯ : สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย,

2528.

_____. "ปรากฏการณ์แห่งกวีกลางกระแสนิยม," อาจารย์สาร. 14(1) : 137-142;

มกราคม-กุมภาพันธ์ 2530.

_____. ลักษณะ "ก้าวหน้า" ของเรื่องสั้นในช่วง พ.ศ. 2510 - พ.ศ. 2516. ปริญญาโท

กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

มหาราช ขาวเมืองหลวง. "ชาวนา," สยามนิกร. 3(149) : 45; 3 พฤษภาคม 2523.

_____. "เส้นทาง," สยามนิกร. 3(157) : 45; 28 มิถุนายน 2523.

มาบ หัวทิ้ง. "ผู้แทนกลองยาว," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 6(1870) : 18; 17-23 เมษายน

2526.

_____. "ไม่มีเส้นไม่มีสาย.. ลูกนายมี," สู่นาคต. 2(54) : 40; 21-27 มีนาคม

2525.

_____. "ลาออกเสียเถิด," สยามใหม่. 1(54) : 56; 26 พฤศจิกายน 2525.

มาลัย อิศรา. "ท่ามาหากิน?," สู่นาคต. 178 : 55; 2-8 สิงหาคม 2527.

มาลัย อิศรา. "ผากระลึกถึงเจ้าขุนทอง," สู่นาคต. 2(97) : 55; 16-22 มกราคม

2526.

"เมืองไทยนี้คื คอนทรพัยในคินสินในน้ำ," สยามนิกร. 2(69) : "ไม่มีเลขหน้า," 16

มกราคม 2522.

ไม้ป่า (นามแฝง). "ประชาธิปไตย," ฟ้าเมืองทอง. 12(133) : 125; พฤษภาคม 2530.

ยงศ์ ยโสธร. "เงาในความมืด," ถนนหนังสือ. 2(5) : 71; พฤศจิกายน 2527.

ยงยศ แยมพวง. "คอร์ปชั่น," คุรุปริทัศน์. 10 : 7; กุมภาพันธ์ 2528.

ยรรยง แก้วใหญ่. "เปลี่ยวคว้างกลางกาล," บ้านไม่รู้โรย. 3(6) : 71; กรกฎาคม 2530.

ยงค์ วังจันทร์. "ภาพพจน์อันงดงาม," สยามใหม่. 1(50) : 56; 28 ตุลาคม 2525.

_____. "ศึกษาจากแม่," สยามใหม่. 2(62) : 57; 21 มกราคม 2526.

ราม ลิขิต. "อีนชวถึงพ่อเปรม," สยามใหม่. 1(30) : 57; 12 มิถุนายน 2525.

รัตนธาดา แก้วพรหม. "แค้นใจ," มาตุภูมิ. 6(836) : 34; 4 กรกฎาคม 2522.

_____. "เจ้าอย่าอ่อนแอแพ้ภัย," สู่นาคศ. 144 : 55; 11-17 ธันวาคม 2526.

_____. "สาวหนุ่มชุ่มเชื้อไฟ ก้าวไปกลับกาลเวลา," มาตุภูมิ. 6(944) : 33; 16

พฤศจิกายน 2522.

รี จิรายุพงศ์. "พ่านักบนพื้นโลก," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 4(1219) : 21; 28 มิถุนายน -

4 กรกฎาคม 2524.

รณ ระโนด. "ใครผู้สร้างปรากฏการณ์พาลระย้า," สยามใหม่. 2(101) : 57; 21

ตุลาคม 2526.

_____. "จนตรอก," สยามใหม่. 1(49) : 49; 20 มีนาคม 2524.

_____. "รำพึงถึงพ่อ," บ้านไม่รู้โรย. 3(4) : 97; พฤษภาคม 2530.

รัตนฤทัย สัจจพันธุ์. "การประพันธ์รูปแบบใหม่," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 2 การประพันธ์ไทย 22212 หน่วยที่ 8-15. หน้า 495-568. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2527.

_____. "จาก 'ชนบ' สู่ 'นิวลัทธิ'," วารสารรามคำแหง. 11(4) : 95-112; มกราคม-มีนาคม 2530.

_____. วรรณกรรมปัจจุบัน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ฝ่ายตำราและอุปกรณ์การศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2529.

เรื่องเคช จันทรศิริ. "แซนของคำ," โลกหนังสือ. 3(8) : 1; พฤษภาคม 2523.

เรื่องศักดิ์ นิล. "ม้าก้านกล้วย," คุรุปริทัศน์. 9 : 9; ตุลาคม 2527.

เรื่องศักดิ์ ละทัยนิล. "จากชีควาย," ถนนหนังสือ. 1(12) : 89; มิถุนายน 2527.

โรจนมิตร. "แคส," ฟ้าเมืองทอง. 12(138) : 53; ตุลาคม 2530.

_____. "คาเผ่ากับหมา," ถนนหนังสือ. 5(3) : 72; กันยายน 2530.

โรจนมิตร (นามแฝง). "บทกล่อมลูก," บ้านไม่รู้โรย. 1(9) : 73; ตุลาคม 2528.

ลัดดา ปานุทัย. วิเคราะห์สัญลักษณ์ในวรรณคดีไทย. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520. อักสำเนา.

ละอองชล. "ตำนานเมืองไทยในวันนี้," สยามใหม่. 1(35) : 56-57; 17 กรกฎาคม

2525.

ลิขิต อีร์เวคิน. "บทสรุป : ระบบการเมืองไทยปัจจุบันและอนาคต," ใน การเมืองเพื่อคน

สนิท. หน้า 126-132. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สยามรัฐ, 2533.

ว. บ้านนา (นามแฝง). "ไม่มีใครแก่เกินเรียน," วิทยาคาร. 82(12) : 65; ธันวาคม

2527.

ว. วินิจฉัยกุล (นามแฝง). "วรรณกรรมไทยในสองทศวรรษ พ.ศ. 2500-2530 และ 2531-

2540," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 35(16) : 89-90; 28 กันยายน 2531.

วปรา (นามแฝง). "วรรณสาระ," จุลสารคำกรอง. 4(4) : "ไม่มีเลขหน้า"; กันยายน

2525.

วรรณ ศรีศักดิ์. "จดหมายเปิดผนึก...ถึงครู," คุรุปริทัศน์. 5(3) : 34-35; มีนาคม

2523.

"วรรณกรรม นศ. แสวงหาสู่...อนาคต," จุลสารคำกรอง. ฉบับพิเศษประกอบนิทรรศการ :

49; "ม.ป.ป."

"วรรณกรรม 200 ปี รัตนโกสินทร์ ทางเดินจากราชสำนักสู่สามัญชน ช่วงสองสนทนาแลกเปลี่ยน,"

องค์กรวรรณกรรม. 13 : 16-17; กันยายน 2525.

- วราภรณ์ บำรุงกุล. ร้อยกรอง เล่ม 1. พิษณุโลก : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, "ม.ป.ป.". อักสำเนา.
- _____. ร้อยกรอง เล่ม 2. พิษณุโลก : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, "ม.ป.ป.". อักสำเนา.
- วลันต์ สิทธิเชคค์. "ยุคสมัย," บ้านไม้รั้วรอย. 1(1) : 59; มกราคม 2528.
- วณิช จรุงกิจอนันต์. "เพื่อประชาธิปไตย," สยามนิกร. 2(69) : 47; 6 กุมภาพันธ์ 2522.
- วาปี. "เรื่องราวชาวไพร," บ้านไม้รั้วรอย. 3(1) : 105; กุมภาพันธ์ 2530.
- วัจน์ วรรณยางกูร. "หลังคาสังกะสี," สื่อนาคค. 1(39) : 45; 6-12 ธันวาคม 2524.
- วัฒนา บุรกลีกร. "วรรคตอนและเครื่องหมายที่ใช้ในการเขียน," ภาษาและภาษาศาสตร์. 6(2) : 96-99; มกราคม-มิถุนายน 2531.
- วิทยา วงศ์ศิไทย. "รูปแบบใหม่ของร้อยกรองไทย," มนุษยศาสตร์. 9(2) : 50-62; เมษายน-มิถุนายน 2522.
- วิทยา เศรษฐวงษ์. "มหาวิทยาลัย สู่สานความคิด," สยามนิกร. 2(101) : 47; 4 มิถุนายน 2522.
- _____. "สำนึกใหม่," สยามนิกร. 3(107) : 47; 16 กรกฎาคม 2522.
- วิโรจน์ ทรงวาจา. "เธอคือผู้นำ," คุรุปริทัศน์. 6(4) : 94; เมษายน 2524.
- วิวัฒน์. "วันพรุ่งนี้ที่บ้านป่า," สื่อนาคค. 1(52) : 40; 7-13 มีนาคม 2525.
- ศรีดาวเรือง. "ช่อนกลืน," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(2360) : 26; 19 สิงหาคม 2527.
- _____. "ลาก่อน 1984 หรือ สวีตี้ 1985," ถนนหนังสือ. 2(7) : 60; มกราคม 2528.
- ศรีเมืองซอน (นามแฝง). "ตอบเพื่อน," สยามนิกร. 4(166) : 45; 30 สิงหาคม 2523.
- ศิริโสภาคย์ บุรพาเคชะ. "ตำนานธุรกิจไทย 4 ทศวรรษของธุรกิจและอุตสาหกรรมไทย," ใน เศรษฐกิจร่วมสมัย. หน้า 13-36. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สยามรัฐ, 2533.

เศรษฐ พลอินทร์. ลักษณะคำประพันธ์ไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย, 2524.

สถาพร ศรีสังข์. "บทกวีงานสามชิ้น," โลกหนังสือ. 6(2) : 49; พฤศจิกายน 2525.

สนั่น ชูสกุล. "...ไม่มีชื่อ...บทกวี 3 บรรทัด," บ้านไม่รู้โรย. 1(9) : 19; ตุลาคม 2528.

สมคิด นวลเปียน. "โนรา (เจ้าเก่า)," บ้านไม่รู้โรย. 3(2) : 65; มีนาคม 2530.

สมคิด สิงสง. "ท่วงหาอาทร (2)," สยามใหม่. 1(17) : 56; 13 มีนาคม 2525.

_____. "ท่วงหาอาทร (3)," สยามใหม่. 1(18) : 57; 20 มีนาคม 2524.

_____. "ท่วงหาอาทร (4)," สยามใหม่. 1(19) : 56; 27 มีนาคม 2525.

สมใจ สมคิด. "ฉลองกาลสองร้อยปี," สยามใหม่. 1(14) : 57; 20 กุมภาพันธ์ 2525.

_____. "เพลงลาจากพิราบ," สยามนิกร. 3(135) : 47; 28 มกราคม 2523.

_____. "มุกตลก," ถนนหนังสือ. 5(4) : 62; ตุลาคม 2530.

สมปรารถนา. "เธอทำอะไรในวันหึงเจ็ด," กรุปริทัศน์. 9 : 5; เมษายน 2527.

สมภาร พรหมทา. "จักรวาลสี่คำ," ปารยสาร. 8(4) : 82; สิงหาคม-กันยายน 2524.

สมหมาย สารวงค์. "โลกหมุนกลับ," ฟ้าเมืองทอง. 8(94) : 94; มกราคม 2527.

สมเกียรติ สุขโข. "เจ้าของประเทศ," สู่นาคค. 1(40) : 42; 13-19 ธันวาคม 2524.

_____. "ไซโยให้กรรมกร," สยามนิกร. 3(149) : 45; 3 พฤษภาคม 2523.

_____. "ฝัน," โลกหนังสือ. 6(6) : 81; มีนาคม 2526.

สันต์ธวัช ศรีคำแหง. "...ละคร...", บ้านไม่รู้โรย. 2(4) : 61; พฤษภาคม 2529.

สมะกร ฅ หุ้งกอ. "โคลงสิบสองปี," โลกหนังสือ. 6(12) : 80-81; กันยายน 2526.

สายธารสีโป. "รถไฟสายใต้," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 8(2514) : 27; 20 มกราคม 2528.

สาธิตา เกาะสมุญ. "บทเพลงจากห้องหุ่่ง," สยามนิกร. 3(117) : 47; 24 กันยายน 2522.

_____. "รอวันเสรี," สยามนิกร. 3(130) : 47; 24 ธันวาคม 2522.

สีหธา หิมิงวาท และประทีป วาฬหินกร. ร้อยกรอง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522.

สีสวาท. "รายรัตนโกสินทร์สองร้อยปี," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 5(1509) : 33; 18-24
เมษายน 2525.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. ไพร่ขับเสภา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม, 2528.

สุจิรา กุปตารักษ์. วิเคราะห์บทร้อยกรองของ 'นายผี'. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อักสำเนา.

สุชาติ พงษ์พานิช. วิเคราะห์บทกวีในวรรณคดีไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาถึงสมัยรัตนโกสินทร์
ตอนต้น (พ.ศ. 1991-2411). ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517. อักสำเนา.

สุชาติ สวัสดิ์ศรี. "ชาลวันตกท้อ," ฟ้าเมืองทอง. 12(132) : 22; เมษายน 2530.

_____. "บางชิ้นส่วนจากจินตนาการสามบรรทัด," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(2500) :
7; 6 มกราคม 2528.

_____. "มรดกไทย," ฟ้าเมืองทอง. 11(121) : 17; เมษายน 2529.

_____. "หยด-ไฟเขียว," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 6(1821) : 18; 27 กุมภาพันธ์ -
5 มีนาคม 2526.

สุธรรม ทองสุข. "แก๊ข้าว," คุรุปริทัศน์. 10 : 7; มีนาคม 2528.

สุรศักดิ์ สุทธารมณ, พ.ด.ท. "โรยไม่รู้บ้าน," ฟ้าเมืองทอง. 12(136) : 51; สิงหาคม
2530.

สุนันท์ มกราพันธุ์. แง่คิดจากวรรณคดีและวรรณกรรม เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา
ไทย 105. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวพินยา, 2525.

สุวรรณ พันธุ์ศรี. "คือความในใจ," บ้านไม่รู้โรย. 2(8) : 43; กันยายน 2529.

เสนห์ วงษ์กำแหง. "แกงหอยบ้านทุ่ง," โลกหนังสือ. 6(12) : 73; กันยายน 2526.

เสี้ยว 200 ป. (นามแฝง). "ฉันทะฉันท," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 5(1662) : 18;
19-25 กันยายน 2525.

เสวี กันควัฒน์. "บันทึกเหตุการณ์ร่วมสมัย," บ้านไม่รู้โรย. 3(7) : 37; สิงหาคม 2530.

เสาวคนธ์. "นกเขียว," ฟ้าเมืองทอง. 123 : 117; มิถุนายน-กรกฎาคม 2529.

แสงดาว ศรัทธามั่น. "วณิพกพเนจร," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 6(1975) : 18; 31

กรกฎาคม - 6 สิงหาคม 2526.

_____. "วันแม่ แค่มแม่ข้า," สยามใหม่. 2(92) : 57; 19 สิงหาคม 2526.

แสงเทียน. "สุขใจปีใหม่," สู่นาคศ. 1(42) : 41; 27 มกราคม 2524 - 2 ธันวาคม 2525.

สำรวม ศุภร์. "บทเพลงไก่เถื่อน," เคล็ดลับ. 1(48) : 57; 28 กรกฎาคม - 3 สิงหาคม 2527.

_____. "ปริญา," กุรุปรีทัศน์. 6(8) : 53; สิงหาคม 2524.

สำราญ รอดเพชร. "วะ! มโหรีหน้าแล้ง," มาตุภูมิ. 6(782) : 35; 2 เมษายน 2522.

หนูวงษ์ อัสวิน. "ข้าพระยาหงส์เอ๋ย...", สยามนิกร. 4(163) : 45; 9 สิงหาคม 2523.

หิ่งห้อยลอยลม (นามแฝง). "ชาวนากำสรวล," บ้านไม่รู้อย. 3(4) : 91; พฤษภาคม 2530.

อชันตะ. "กรรมกร," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 7(366) : 22; 6 กันยายน 2530.

_____. "โรงเรียน...", ฟ้าเมืองทอง. 11(126) : 124; ตุลาคม 2529.

_____. "สันติภาพ/สันติภาพ/สันติภาพ," บ้านไม่รู้อย. 2(8) : 95; กันยายน 2529.

อดุลย์ บุญเรือง. "บุปผาแห่งชีวิต," ปารจารย์สาร. 14(1) : 142; มกราคม-กุมภาพันธ์ 2530.

อธรรม ใต้นคร. "ชนบทกับกรุงเทพฯ 200 ปี," โลกหนังสือ. 5(7) : 96; เมษายน 2525.

อรรถพร พันธุมาศ. "คนกับสายน้ำ," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 8(2850) : 26; 22 ธันวาคม 2528.

อวยชัย มลิณทางกูร. ลักษณะคำประพันธ์ร้อยกรองของไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2475-2501.

วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519. อัครสำเนา.

อังคาร กัลยาณพงศ์. "ผากสยามไว้กับใคร," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 8(2822) : 37; 24 พฤศจิกายน 2528.

อาคม ทัทแสง. "ซึกสาวเอ๋ย," สยามใหม่. 2(58) : 48-49; 23 พฤษภาคม 2524.

_____. "หนึ่งคืน...ของนางเอกหมอลำ," กรุ๊ปทัศน์. 6(10) : 53; ตุลาคม 2524.

อาคอน วลีรส. "ลานว่าง," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 6(1849) : 18; 27 มีนาคม -
2 เมษายน 2526.

อาทวย อมไทย. "หรือแผ่นดินสิ้นชายที่พึงเชย," มติชนฉบับสุดสัปดาห์. 4(1323) : 21;
11-17 ตุลาคม 2524.

อารยัน ภูเงิน. "ผู้ถูกทอดทิ้ง," สื่อนาคศ. 5(214) : 55; 11-17 เมษายน 2528.

อุดม รุ่งเรืองศรี. สภาพของวรรณกรรมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร,
2522.

ชานา โมริ. เพลงกลืนใจกร่วมสมัยจากญี่ปุ่น. แปลจาก Contemporary Haiku โดย
ดวงจำปา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ครีเอทีฟแม็กกาซีน, 2529.

ກາດສະນວກ

ตาราง 1 จำแนกตามชนิดของคำประพันธ์*

ชนิดของคำประพันธ์	จำนวน	ร้อยละ
กลอน	328	70.84
โคลง	40	8.63
กาพย์	40	8.63
กลบท	26	5.61
ฉันท์	17	3.67
ร่าย	8	1.72
ลิลิต	4	0.86
รวม	463	100.00

* บทร้อยกรองบทหนึ่งมีคำประพันธ์หลายชนิดรวมอยู่ในบทเดียวกัน

ตาราง 2 รูปแบบในร้อยกรองช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530

รูปแบบร้อยกรอง	จำนวน	ร้อยละ
รูปแบบเก่าที่เคร่งครัดต่อฉันทลักษณ์เดิม	66	15.90
รูปแบบเก่าที่คำนึงตามฉันทลักษณ์เพลงพื้นบ้าน	52	12.53
รูปแบบเก่าที่ไม่เคร่งครัดฉันทลักษณ์	186	44.81
รูปแบบเก่าที่นำมาประยุกต์ใหม่	65	15.66
รูปแบบใหม่	46	11.08
รวม	415	100.00

ตาราง 3 กลวิธีในการนำเสนอแบบต่าง ๆ จำแนกตามลักษณะที่เน้น *

กลวิธีในการนำเสนอ	จำนวน	ร้อยละ
การใช้เครื่องหมายวรรคตอน	121	35.90
การผูกเป็นเรื่อง	105	31.15
การใช้สัญลักษณ์	59	17.50
การใช้กระพู่	13	3.85
การใช้หัวเรื่องย่อๆกำกับ	15	4.45
การใช้คำถาม	3	0.89
การใช้ลักษณะจดหมาย	5	1.48
การใช้วิธีเบ็ดเตล็ด	16	4.74
รวม	337	100.00

* บทร้อยกรองบางบทไม่มีการใช้กลวิธีในการนำเสนอ

ตาราง 4 เนื้อหาในร้อยกรองช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530*

เนื้อหาในร้อยกรอง	จำนวน	ร้อยละ
การเมือง	158	30.26
เศรษฐกิจ	75	14.36
การศึกษา	22	4.21
สังคม	267	51.14
รวม	522	100.00

*บทร้อยกรองบทหนึ่งมีเนื้อหาหลายชนิดรวมอยู่ในบทเดียวกัน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นายบุญสม ชื่อสกุล ภูเจริญ

เกิดวันที่ 5 เดือน กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2496

สถานที่เกิด เขตป้อมปราบฯ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 173/69 ถนนสุขุมวิท ตำบลปากเพรียว

อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี 18000

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนแก่งคอย อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี 18110

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2515 ม.ศ. 5 (แผนกศิลป์)

จาก โรงเรียนศรีวิกรม์

พ.ศ. 2518 ศษ.บ. (วิชาเอกภาษาไทย วิชาโทภาษาอังกฤษ)

จาก มหาวิทยาลัยศิลปากร

พ.ศ. 2534 กศ.ม. (ภาษาและวรรณคดี)

จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การวิเคราะห์หรือการลงในช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530

บทคัดย่อ

ของ

บุญสม ภู่งเจริญ

**เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย**

กุมภาพันธ์ 2534

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ร้อยกรองในช่วง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2530 จากนิตยสารและวารสาร จำนวน 415 บท โดยศึกษารูปแบบของฉันทลักษณ์ กลวิธีในการนำเสนอของผู้ประพันธ์ และแนวความคิดที่ปรากฏในเนื้อหา วิธิตำเนินการศึกษาใช้วิธีวิจัยเอกสาร และเสนอผลงานแบบพรรณาวเคราะห์

จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบว่า รูปแบบของร้อยกรองในช่วง พ.ศ. 2522 - 2530 สามารถจำแนกได้ 5 กลุ่ม ได้แก่ รูปแบบเก่าที่เคร่งครัดต่อฉันทลักษณ์เดิม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลอนรองลงไปเป็นโคลง กาพย์ กลบท ฉันท์ ร่าย และลิลิต ตามลำดับ รูปแบบเก่าที่ดำเนินตามฉันทลักษณ์เพลงพื้นบ้าน ได้แก่ เพลงกล่อมเด็กทุกภาค และกลอนเพลงปฏิพากย์ รูปแบบเก่าที่ไม่เคร่งครัดต่อฉันทลักษณ์ ได้แก่ บทร้อยกรองที่ไม่เคร่งครัดเรื่องสัมผัสระหว่างบท และจำนวนคำในแต่ละวรรค รูปแบบเก่าที่นำมาประยุกต์ใหม่ จำแนกเป็นประเภทย่อยได้ทั้งนี้คือ แบบประยุกต์ฉันทลักษณ์จากเพลงพื้นบ้าน แบบที่นำลักษณะของกลบทมาผสมผสานกัน และแบบผสมผสานระหว่างร้อยกรองชนิดต่าง ๆ รูปแบบใหม่ แบ่งเป็นแบบมีสัมผัส ซึ่งมีข้อสังเกตคือ มีการจัดคณะและสัมผัสใหม่ และมีการเล่นรูปคำ และแบบไม่มีสัมผัส ซึ่งผู้แต่งจะกำหนดคำให้เป็นแบบแผนที่แน่นอน

ด้านกลวิธีในการนำเสนอของผู้ประพันธ์ ผู้วิจัยพบว่าผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีในการนำเสนอหลายรูปแบบ ได้แก่ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน การผูกเป็นเรื่อง การใช้สัญลักษณ์ การใช้หัวเรื่องย่อยกำกับ การใช้กระพู่ การใช้จดหมาย การตั้งคำถาม และการใช้กรรมวิธีเปิดเตล็ด ซึ่งบทร้อยกรองบางบทใช้กลวิธีในการนำเสนอแบบเดียว และบางบทใช้หลายแบบในบทร้อยกรองเดียวกัน

และในด้านแนวความคิดที่ปรากฏในเนื้อหานั้น ผู้ประพันธ์เสนอความคิดเห็นทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษาและสังคม โดยจะเน้นเนื้อหาทางด้านสังคม เพราะปรากฏว่ามีแนวคิดด้านนี้มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการศึกษา ตามลำดับ

ผลจากการวิเคราะห์ร้อยกรองในช่วงเวลาดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงการสร้างสรรค์รูปแบบฉันทลักษณ์ใหม่ของผู้ประพันธ์ และความสามารถในการใช้กลวิธีในการนำเสนอที่หลากหลาย เพื่อสามารถสื่อความคิดไปยังผู้อ่านได้อย่างชัดเจน และตรงตามเป้าหมายประสงค์ ทำให้ร้อยกรองในช่วงนี้ทำหน้าที่เป็น "พาหะความคิด" ของผู้ประพันธ์ได้อย่างสมบูรณ์

AN ANALYSIS OF VERSES BETWEEN B.E. 2522 - B.E. 2530

AN ABSTRACT

BY

BOONSOM PHUCHAROEN

**Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Thai
at Srinakharinwirot University**

February 1991

The objective of this thesis is to analyze 415 verses between B.E. 2522 to B.E. 2530 from magazines and journals by studying the formations of prosody, styles of expression, and concepts of the theme. A documentary research method was used with a descriptive analysis.

The analysis showed that the verse patterns between B.E. 2522 to B.E. 2530 can be divided into 5 groups:-

1. The old, conservative prosody pattern : most verses are in various forms of Thai versification.

2. The old, folk song prosody pattern : e.g. lullabies, and retort songs.

3. The old, free prosody pattern : these verses are free in the rhyming scheme, and the number of words.

4. The modified pattern : e.g. the prosody derived from folk songs, the mixed word plays and the mixed verses.

5. The new pattern, including :-

- 5.1 With Rhyme scheme : there are certain arrangements in its verse.

- 5.2 Without Rhyme scheme : there are strict word order in its verse.

The styles of the writer in the verses are various, e.g. the use of punctuation marks, story telling, symbols, heading, topical words, letters, questions and assorted methods. In some verses only one style was used while the others employed many in the same verse.

The concepts in the theme show the writer ideas of politics, economics, education, and society. The social theme appears the most, followed by the political, economic, and educational respectively.

The 415 verses analyzed show that the writer created new prosody patterns, the ability to present the idea to his readers in various styles, clarity and objectivity. The verses in this period convey the writer's thought successfully.